

మాగ్రంథమండలిలో పంపానారులుగా చేరి మాగ్రంథ
 మండలి అభివృద్ధికి ప్రోత్సాహమివ్వ గ్రంథాలయాధికారులను
 మునిసిపల్, జిల్లాబోర్డు, పంచాయితీబోర్డు అధ్యక్షులను,
 ఆంధ్రుల నందరిని కోరుచున్నాను.

ఇట్లు

వ్యవస్థాపకుడు

ప్రచురణ

మింగ్రేలియాసుందరి

మొదటిభాగము

గ్రంథకర్త :

మంత్రిప్రగడ సూర్యనారాయణగారు

వాణిగ్రంథమండలి

రాజమహేంద్రవరము

నెం 1-8-0

స్వస్వామ్యములు
ప్రకాశకులవి

ప్రథమముద్రాము
1000 ప్రతులు

బి.కె.ఎస్.ప్రెస్
రాజమండ్రి.

1950

అ భి మా ను లు

౧౭౬

శ్రీ రాజా వెంకటమరలి మనోహర రావుగారు	ఏ.
,, కొత్త పుల్లయ్యలింగం అండ్ బ్రదర్స్ వారు	గడ
,, పెండ్లాల చిన్నయ్యగారు	పెనుగొం.
,, జవ్వాది లక్ష్మయ్యనాయుడుగారు	,,
,, నూలి లక్ష్మీన్నారాయణజమిందార్ వారు	వరంగల్
,, నాగుబండి చినకృష్ణయ్యగారు	దేవిడి
,, దేవిడి జమిందారిగారు	రాజమండ్రి
,, తడవర్తి పున్నయ్య అండ్ బ్రదర్స్ వారు	,,
,, జూపూడి వెంకటేశ్వరరావుగారు	,,
,, కాదుమూరి సర్వేశలింగంగారు	,,
,, శ్రీమకుర్తి సుబ్బారావుగారు	,,
,, వెత్సా వెంకటరత్నంగారు	,,
,, అన్నం వెంకటరాజుగారు	,,
,, ఆలమూరి సీతారామస్వామిగారు	,,
,, పచ్చిగోళ్ళ వెంకటభోగేశ్వరరావుగారు	,,
,, దూడ వీరాస్వామిరెడ్డిగారు	,,
,, జి. వరదరావుగారు	,,
,, జిల్లా సుబ్బారావుగారు	,,
,, కోడుకొండ బుచ్చిరాజుగారు	,,
,, నూలు నాగేశ్వరరావుగారు	,,
,, యడవల్లి రామారావుగారు	,,
,, కోరంగి వీరాజుగారు	,,
,, గోకవరపు వెంకటసోమరాజుగారు	,,
,, బాలనాగు రామమోహన్ రావు అండ్ బ్రదర్స్ వారు	,,

- కూల వెంకటరత్నం అండ్ బ్రదర్స్ బాద రాజమండ్రి
 కత్తు నారాయణమూర్తిగారు ,,
 భద్ర వెంకట్రాజుగారు ,,
 డిశెట్టి నాంబయ్యగారు కంభంమెట్టు
 గుడిమెట్ల లింగయ్య అండ్ వందనం మల్లయ్యగార్లు ,,
 ,, శిరం నర్సింహంగారు ,,
 ,, సుగ్గుల లక్ష్మయ్యలింగం గుప్తగారు ,,
 ,, సుగ్గుల తిరుమలరావుగారు ,,
 ,, గెల్లా కేశవరావుగారు ,,
 ,, రాయపూడి రాములుగారు ,,
 ,, కుంచెపత్తి లక్ష్మీనారాయణగారు ,,
 ,, పసుమర్తి వెంకటలక్ష్మయ్యగారు ,,
 ,, పసుమర్తి వీరభద్రస్వామిగారు విజయశగరం
 ,, నారాయణ వెంకటచలనూజీగారు ,,
 ,, వెత్సా శ్రీరామమూర్తిగారు ,,
 ,, వుసిరికల సోమనాథ్యనారాయణగారు ,,
 ,, కొండా శంకరయ్యగారు సికింద్రాబాద్
 ,, బెల్లు జగదీశ్వరయ్యగారు ,,
 ,, అల్లాడి వీరయ్యగారు ,,
 ,, తేలుగుంట్ల బాలకృష్ణయ్య అండ్ బ్రదర్స్ బాద ,,
 ,, తేలుగుంట్ల నాగయ్యగారు ,,
 ,, దండు వెంటయ్యగారు ,,
 ,, దండు అగయ్యగారు ,,
 ,, వి. వి. రామన్ గారు ,,
 ,, ఉప్పల రాజవీరయ్య, శంకరయ్య అండ్ కంపెనీబాద,,
 ,, కైలాసం శరభయ్యగారు ,,

శ్రీ మండిగల్ల జగదీశ్వరయ్యగారు	సికింద్రాబాద్
„ ములుగు రాజయ్యగారు	„
„ యిందూరి ఈశ్వరయ్యగారు	„
„ పైండా వెంకటనారాయణగారు	కాకినాడ
„ పైడా సుబ్బరామయ్య శ్రేష్ఠిగారు	నల్లూరు
„ బచ్చు శ్రీరామ గోపాలకృష్ణమూర్తిగారు	పడ్డిగూడెం
„ కర్రి అప్పారెడ్డిగారు	గొల్లలమామిడాడ
„ గోనుగుంట్ల అంకారావుగారు	వినుకొండ
„ రాజా పెద్దసుబ్బారాయుడు శ్రేష్ఠిగారు	నంద్యాల
„ ఉప్పల సత్యనారాయణమూర్తిగారు	అనకాపల్లి
„ ఉప్పల శ్రీరామమూర్తిగారు	„
„ అన్నవరపు సుబ్బారావుగుప్తగారు	విజయవాడ
„ ఆలపాటి కుటుంబరావుగారు	„
„ కాకరపర్తి భావన్నారాయణగారు	„
„ డాక్టర్. ఉరటి సూర్యనారాయణగారు	„
„ చుండూరి శ్రీరాములుగారు	ఏలూరు
„ మోతే నారాయణరావుగారు	„
„ శీర్ల బ్రహ్మయ్యగారు	„
„ యాదా నరసయ్యగారి జగన్నాథంగారు	పెడపల్లి
„ వసుపర్తి రాఘవులుగారు	„
„ జవ్వాది సత్యనారాయణగారు	„
„ గుర్రం రామన్నగారు	„
„ యాదా వైకుంఠంగారు	వరంగల్
„ చీడర రాజశేఖరంగారు	„
„ భూపతి కృష్ణమూర్తిగారు	„
„ యెరుకుల పాపయ్యగారి కృష్ణయ్యగారు	„

శ్రీ మహారి శంకరలింగంగాదు	వరంగల్
,, తోట సోమయ్యగారి శివలింగంగాదు	,,
,, బచ్చు వెంకటేశ్వర్లుగాదు	విజయవాడ
,, పచ్చిపులుసు వెంకటసుబ్బారావుగాదు	,,
,, తడవర్తి నాగపోతరావుగాదు	బండరు
,, చారా విశ్వేశ్వరరావుగాదు	,,
,, పుష్పటూరి పున్నారావుగాదు	గుంటూరు
,, తుమ్మలపల్లి సత్యన్నారాయణమూర్తిగాదు	పిప్పర
,, పులవర్తి వెంకటసుబ్బారావుగాదు	ఆకివీడు
,, యిన్నమూరి చెంచయ్యగాదు	రాజమండ్రి
,, పెమ్మాడ రామారావుగాదు	,,
,, ఆద్దేపల్లి అప్పలరాజుగాదు	,,
,, బచ్చు సత్యానందంగాదు	,,
,, కురిచేటి జనార్దనంగాదు	భద్రాచలం
,, మాబగుంట శ్రీరామమూర్తిగాదు	కొత్తగూడెం
,, పరశురాం లక్ష్మీజీగాదు	,,
,, మహమ్మద్ చావూద్ ఖాన్ గాదు	రాజమండ్రి
,, గుండు వెంకటేశ్వరావుగాదు	,,

మొదటి యామం

మొదటి ప్రకరణము

బాచి సౌతి

మనక్కాకాలము (1853) నందొకయువకుడు తన మొదటి యామము వధిరోహించి, జాతీయ దేశభాములగుండ పనులపై పోవుచుండఁడు. ఆతనివయసు పరుచెరిమి దేళ్ల చక్క చివాడు. ముఖము పూర్ణచంద్రనిభింబము, కృతమును భయంకరముయ్యుడును. అతనియనములు కాకసియును స్త్రీలవయసములవలె నున్నవి.

ఆయువకుని శరీరసౌందర్యము స్త్రీలకుఁ జలెయునును, గాని బలహయము మృగస్వభావముగలవాఁడు. గడ్డిని కనువచ్చుట లేదు. నూనూగుమీరములుగలవాఁడు. కేశములుపొడవయు వంకరలు దిరిగి యాతని ముఖసౌందర్యమును మరంతస్పృశిచేయుచున్నవి. తలపై గోకచక్కని కుళ్ళాయిగలదు. నడుముచ్చు గోకపటకాయ నందొకకత్తియు నమరుపబడియుండెను. ఆయువకుని పాదములకు పీలగుబోళ్ళుగలవు. ఈపై వర్ణింపబడిన వానిననుసరించివాడ నాయువకుఁడొక గొప్పనంశీయుఁడో లేదోయెడల సౌకధనవంతుని సేవకుఁడో యని స్ఫురండును.

అతని నేత్రద్వయ మాకర్ణుల విశాలమైనవి. ముఖము చిన్న పరిశోధకుఁడు వానినైర్మల్యముయొంది యుదేయముదోషములేదని చెప్పకదప్పదు. ఆతని భాగభాగహార్య నిష్కపటములకు జన్మ

ని 'క' పట్టుగు నా కమువట్టకు గొనపోయివాడు బయటనుల చి, లోని కేగుమని చెప్పెను. ఆగుడారము నుండొక గొరిల్లా నెగడుపై యడవూని కైదు వ్యములగు ణత్యములనండు మండెను.

ఆగుడారమునందొక మనుజుడు విశాలమగు తివాసిపై గొంట్లోనియుండెను. ఆతని నడుమనునది గాలుగొడ్లకు మించి యుండును. ఆతనిముఖమాత్రమే తననూనులను పాలింపబుట్టెనని చెప్పుచున్నది. ఆతడు పొడవుగను గన్నయుగనుండెను. అయిన నాతని దేహమువగల బల్లిష్టములగు కండరములాతడడు వ్యాయామముచేసినవాడని చెలియు జేయుచున్నవి. ఆతని కేళములు నల్లగ మృదువుగనుండెను. చిన్నమీసములు, బుగ్గమీసములు గలిగి యుండెను. ఆపుడుపుడుధరించినవస్త్రములాతని మనుచరులవానికంటె విలువయినవి. ఆతనిఖడ్గపుపిడి పెండితోచేయబడెను. మంచి చేదు పాకులు రెండాతని మొలకుచుట్టియున్న పటకాయందమర్పబడి యున్నవి. ఆగుడారమునందొక గాజుపాత్రిమునందొక దీపము దేదీప్యమానముగ బ్రకాశించు చాతనివర్ణించుట కనుకూలముగ నుండెను. ధైర్యవంతులలో నాతనినే మొదటలెక్కించవలయును. అందువలననే మాత్రమే బల్లిష్టములగు వారిని తనయనుచరులుగ నుంచు కొనగలిగెను. ఒక నేళ తనచేతిలోనివారలలో నెవడయినదిగుర బడెనా సాధారణముగ విడచుటకల్ల.

మనయువకునకా గొరిల్లానాయకుడు క్రొత్తవాడుకాదు. అందువలన గుడారములోనికి ప్రవేశించినంతనే సగౌరవముగ సలాముగావింప నాతడు స్నేహితునితోవలె మనయువకునితో నీక్రిందివిధముగ సంభాషింప మొదలిడెను.

“ట్యూనాక్ ! రమ్మ, ఏమిసంగతులు”

“అంతయుకాదు—”

“అట్లుగానే తైలాడల్లాయ స్త్రీనుల గలసికొంటివా?”

“కలిసికొని మింగేలిచూచుండి తైలాను, కాక్కునుం డల్లా యున్నెనును ప్రమాణముగావించితిని.”

“అట్లయిన అబహుమానము నా కెల్లసిద్ధించును?”

“అబహుమానము! గుల్లిదానులోయయందు జాగియున్నది. దానినే గులాబీప్పులోయ (Vale of Roses) యనివంటిని.”

“అక్కణ్ణము!-- కాకననుపర్వతములు నేజూడనివిలేవు. అందునీవనినలోయ కెచ్చటను గానవచ్చుటలేదు అలాగా! అట్టిలోయ యొకటిగలదా!”

“యోధాగ్రేసరా! కలకు, కొండమరుష్యులు దానినిగూర్చి చెప్పకొనుట వినియేయుదువు.”

“అ--జ్ఞాపకమువచ్చెను. నేబాలుండనైయున్నపుడు నాతల్లి దండ్రులలోయను స్వర్గముతో బోల్చిచెప్పుచుండెడివారు.”

“అట్లయిన నేదానిని వర్ణింపనవసరము.”

“వలదు. దానిసంగతి మామాతా పితలు చెప్పిరి. ఆలోయ యందు పూవోటలు, లతాకుమంగములు, దువ్వములగు ఫలవృక్షములు మొదలగునవియు, బంగాళ, నెండి మొదలగులోహపుగనులు, వజ్రపుగనులు, నిర్మలవారిపూరములగు సెలయేళ్ళతోడను నిండి యుండును.”

“అంతయు నెరిగి మరచి నన్నడిగితివిగాబోలు”

“నేమరువలేదు. నీమాట లెంతవరకు నిజమో తెలిసికొన వలయునని నాయుద్దేశము.”

“అట్లయిన నేఱిచింతముగ చెప్పిన నమ్మకుండుటకు కారణ మేమి?”

“నావద్దకు వచ్చినవారెంత విజ్ఞులూ తెలిసికొనుట కల్లు ప్రశ్నింతును. నిన్నిదివరకు చూచినప్పటినుండి నావద్ద నీకుగలభయమును పరీక్షించుచు గాను. ఒక వేళ నీవునాపై దిగుగబడిన—”

“నీపై దిగుగబడినవారు నశించుట దక్కొండుగలదా?”

“చాలు!—భోజనము సిద్ధమయినది. నాతోనీరాత్రిభుజించి, యుదయమునలేచి టిఫలిన్ బొమ్ము.”

రెండవ ప్రకరణము

పోట్లాట

సూర్యోదయ మగుచుండెను. ఆర్ధరాత్రు మనుష్యులు హఠాః రూఢులై కాక్కునుంకి టిఫలిన్ నకు బోవుచూర్ణమధ్యమున నిలచిరి. ఆస్థలము టిఫలిన్ నకు నలుబదిమైళ్ళ దూరమున జార్జియాపాలిమేరల యందుండెను. నాటియుదయము బహురమ్యముగ నుండెను. ఖగ సంతానము భూమిరుహములపై గూయుచుండెను. సెలయేళ్ళ యందు రాయంచలు విహరించుచున్నవి. అప్పుడే వికసించిన పుష్పముల సువాసన లాప్రదేశమంతయు వ్యాపించెను. బాలభానుని యదుణకిరణములు పండియుండిన ద్రాక్షగుత్తులపై ని, సేలయేటిపై ని, బడి రంగురంగులతో ప్రకాశించుచుండెను.

ఈయార్ధరాత్రు మనుష్యులును మేము తొలిప్రకరణమున చెప్పిన గొరిల్లాలలోనివారు. వారాయుధపాణులయి బయలుదేరిరి. వారి నాయకుడు “ఇదియేస్థలము” రండు. మనహయముల నీచిట్టడవిం

గల పచ్చికబయలున మేయవిడచి మనకార్యమును నెరవేర్చుద” మనెను.

“ఘాతీ! నీవాజ్ఞాపించినట్లులేనా?” అని యొకఁడాతనితో ననెను.

ఘాతీ—మననాయకుని యాజ్ఞ లతిసంగ్రహములు.

ఒకడు—సంగ్రహములేగాక సందిగ్ధములు గూడను.

ఘాతీ—అవును. సందిగ్ధమయినవె, ఆభయంకరుడగు కైరికర మనుడు తనయూహలన్నియును దెలియజేసి మనల నిట్లంపుట యాయవకుడగు ట్యూనాకుని వర్తమానమువలన నయియుండును.

ఒకడు—ట్యూనాకుఁ డెవఁడు? ఆతఁడు మూడునాల్గుపర్యాయములు మనగాయకుని కడకువచ్చెను.

ఘాతీ—ఆతఁడు టిఫలిస్ నాయకుగల ధనవంతునకు చెందినవాఁడనిదప్ప నాకేమియుఁ దెలియదు. ఈయనవసరపు ప్రసంగముకంటె కైరికరమనుని యాజ్ఞలు చెప్పెదను వినుడు. మనమాన్యురమును నొక తురుష్క యువకునితోడను, వానియనుచు లిరువురితోడను దలపడవలెను. వారాయుధములు ధరించియే యుండురు. అట్లని వారిని చంపకుండ బంధించి మననాయకునివద్దకు గొంపోవలయును.

ఒకడు—అట్లయిన నొకసమయమున వారుమనపై దుపాకులు ప్రేల్చినయెడల నేమిచేయవలయును? చచ్చుటయేనా?

ఘాతీ—మననాయకుఁడు చెప్పినప్రకారము నేర్పుగ వారిని బంధించవలెను. ఒకవేళ వారు తుపాకులుప్రేల్చి మనలఁజంప మొదలిడిన మీయాయుధము లుపయోగింప వచ్చుననియా?

ఒకడు—ఏమి! బలవంతులమగు మనము మాస్కోస్కానుల బంధింపఁజాలమా?

భూమీ బొటయంతయు శుభ్రముగ బరిశీలించి, తాపనుకొనిన వారువచ్చిన బట్టుకొని బంధింప ననుచుల దారిప్రక్కచూడల చాటున గావుంచెను.

అట్లువాడు గావుండి మూడుగంటలు గడిచెను. తరువాత సల్లతడూరమునుండి ముగ్గురు ప్రయాణీకు లశ్వాభ్యుపై వచ్చుచుండినట్లు చెట్లచాటుననున్న గొరిల్లాలు గుర్తించిరి. ఆప్రయాణీకుల యెఱ్ఱతోపీలను, విలువముగు దుస్తులను గాంచి గొరిల్లాలు వారి నేతాము బట్టుకొన నియోగింపబడిరని యెఱిగి, ఆవచ్చుచున్నవారిలో నొకఁడు ముందుతన యశ్వమును బరుగెత్తించుకొనుచు ఎచ్చుచుండెను. అతఁడు ధరించిన పట్టువస్త్రములు సూర్యకాంతియందు దివ్యముగఁ బ్రకాశించుచు చూడరెండుకన్నులు చాలకుండెను. అతఁడండయినవాడు. వానిదుస్తులను యాకృతిని బరిశీలించి చూడ నొకధనవంతుఁడగు యోగ్మాను యవకుఁడని చెలియుచున్నది. అతఁడొకకార్యముపై హయాహుఁడు యనుచులతో కన్నునుడిటిఫలిసినకు బోవుచున్నాడు.

అట్లాయువకుఁడు గొరిల్లాలు దాగియండిన స్థలమును గమిపించుట ఖాజిగాంచి దాగియున్నవారి సశ్వాభ్యుపైగండిని సౌంజ్ఞగావించెను. వెంటనే వార్లుచేసి ప్రయాణీకులపై, యజమాని యాజ్ఞయనుసంతనే, బడిబంధింపనుండిరి. ఆప్రయాణీకు లా తావు సమీపించిన వెంటనే యజమానియాజ్ఞపై—పడ్లతోనిండిన పొదలను పటాలునద్రొంచికొనుచు నిరువురు గొరిల్లాలు బోయి ముందు నడచుచున్న యోగ్మానుయవకుఁడగు నల్లాయుద్ధినుపై బడిరి. మిగిలినవా రావెనుకవచ్చుచున్న యిరువురిపైఁ బడిరి.

గొరిల్లాలనుకొనినట్లు వారితో బోట్లాట దప్పినదిగాదు. ఏలనన వారు తటాలున ప్రయాణీకులపై బడినంతనే, వారు కత్తులదూసిరి.

ఘోషియును మరియొక కొండమనుష్యుడును, నల్లాయుధునిపై బడిన తన, యాతడొకచేతికత్తి ద్రిప్పుచు వాకొండవానిని దగ్గరకు రాకుండునాపి, రెండవచేతితో తుపాకినిసి ఖాజీపైఁ బ్రయోగించెను. ఘోషీయూతుపాకిచుడి తప్పినుకొని ఖడ్గముచు ద్రిప్పుచు నల్లాయుధునుతోఁ దలపడెను. అల్లాయుధునుకూడ వాయుధవిద్యా నిపుఁడు డగుటంజేసి వానితో పోరాటమునకు గడుగెను.

అట్లగుచును కొంతవరకు బోట్లాడిరి. అంతలో ఖాజీయాయ మయ్యెను. అల్లాయుధునివానికొరకై వెనుకప్రయత్నించిన లాభము లేదని యనుచరులకు సహాయమేగెను.

ఖాజీ యెరుకును బారిపోలేను. కొండవారలు యుద్ధము చేసి చేసి యోడిపోవుచును సమయమున గుట్టపుకడుపునకు కొంత పిల్లవలె పట్టియుండిన, శత్రుఁడు, తనతో యుద్ధముచేయువానిని హయముపైగానక వానిని వెనుక క్రిందకు దిగుసమయమున చమత్కారముగ మరల జీనుపైకిబోయి, తమకంటె నధికబలముకు శత్రునిపట్టి యీడ్చుకొనిపోవుచును. అట్లే యల్లాయుధును ధాటికొర్వ జాలక ఖాజీగుట్టపుకడుపును గొగలించుకొని దాగొనెను.

మరికొంత సేపయినవెను కల్లాయుధును ఖాజీకృత్రిమమును గుర్తించి, మాతనితలకు నూతిగ తుపాకిబ్రేల్చెను. ఆతుపాకిశబ్దము తో మరికొన్ని తుపాకులు ప్రేలి “ఖాజీ కాచిగొనును” ని గొరిల్లాలు కేకలిడిరి.

అల్లాయుధును ప్రేల్చిన తుపాకిగుండు ఖాజీచేవిప్రక్కనుండి పోయెను. తక్షణమే ఖాజీ మెరపుదీగవలె హయముపై నూరుగజముల దూరము పారిపోయి యటనుండి అల్లాయుధునిని హతుజేయ నెంచి తుపాకినిదీసెను. అల్లాయుధునాతని యద్యమము నెరిగి

ప్రాణరక్షణార్థమై ప్రక్కనున్న ద్రాక్షపావలలో దూరము ఖండిత ప్రయత్నములతో వృద్ధమగుటచే గుత్తమును మరచి పారిపోయెను.

మిగిలిన గొరిల్లాలల్లాయుద్ధి సనుచరులతో పోరాడుచుండిరి. మొత్తమార్గము గొరిల్లలు వచ్చినదా! వారిలో నల్లాయుద్ధినుతో తలపడినవారిలో నొకడు మరణించెను. రెండవవాడు ఖండితకాళ్ళకు బుద్ధిచెప్పెను. మిగిలిన నలుగురు నల్లాయుద్ధిసనుచరులతో పోరాడి యిరువురు చనిపోయిరి. మిగిలినవారు వికలాంగులై ఖండితలై బలాయునులైరి.

పిదప నల్లాయుద్ధిసనుచరులగలసికొనివారిధైర్యసాహసములు బ్రశంసించుచు “వారు మనలను గాంఢిన తనే తుపాకలై బ్రేల్చిన యెడల నీపాటికి మడిసియేయుండుము. వారు యుద్ధనిపుణులు, ఆయుధముల నుపయోగింపకుండవచ్చుపడుట కేదియోగారణముండును” అనెను.

“అవును, వారు మనలను బంధించి గొనిపోయి యొకనినుండి బహుమానము స్వీకరింపవచ్చినవారని నాకు బాడగట్టచున్నది” అని అల్లాయుద్ధిసనుచరులతో బెద్దవాడనెను.

అల్లాయుద్ధిను— ఇబ్రహీమ్ ! సూర్యోదయమగుటవలన మనమదృష్టవంతులమయితిమి. లేనిసమయమున నింతత్వరగ బోట్లాట యంతమగుట దుర్లభము.

హఫీజ—మనుజుశ్రేష్ఠా ! మనమాబలిష్ఠులగు గొరిల్లాలతో బోరుసమయమున జాగరూకతగ నాగుత్తము వారిగుడ్డకు చిక్కకుండగాపాడెను. కానిచో మరణించియేయుండును.

ఇబ్రహీము—నేనూడ నొకగుండుదెబ్బతగిలి మరణించియే యుండును. అల్లాక్షపవలన నదివాకుదగులక బ్రతికితి?

అట్లు వారుముప్పుకు మాటలాడుకొనుచు బోసాగరి.

ఇబ్రహీము—అల్లాయుద్దీన్ ! మనలనెక్కువైన యాదుర్ల
ర్లుడును, నుష్టుడును, గజదొంగయును, రష్యా దేశీయులప్రక్క
బల్లెమువంటివాడనువగు, కైరికరమనునియాజ్ఞబద్ధులయి వచ్చిరని
నాయనాహా,

అల్లాయుద్దీన్—నేనాతనిగూర్చి యనేకపర్యాయములు విని
యుంటిని గాని యెంతమాత్రము నమ్మజాలను. కైరికరమనుడను
వాడు కథలయందుండినవాడుదప్ప—.

ఇబ్రహీము—మనమిప్పుడెక్కువైన వారిసంగతి తెలిసి
యుంటిమిగనుక కైరికరమనునిసంగతి నెరుగగలము,

అల్లాయుద్దీన్—బాబ్బాయునుయువకుడొందు నాకాతనిసంగతి
విపులముగ నెరిగించెనుగాని నేనమ్మలేదు. ఆయువకుడే నాకొక
యుత్తరముగొనివచ్చుటచే నిట్లుప్రయాణమై రాదటస్థించినది.
ఆయుత్తరపు సంగతులిపుడే—అల్లదె యొకపల్లెగానవచ్చుచున్నది.
మనము త్వరగ నటకేగి దారిలో జరిగినసంగతి నాపల్లెయజమాని
కెరింగించి, యచ్చట చచ్చిపడియుండినవారి కపేబరములు త్వరగ
దీసివేయింప చెప్పదము. రండు.

త్వరగ వారాపల్లెజేరి, యజమానికాసంగతి నెరింగించిరి,
భయంకరుడగు కైరికరమనుని యనుచరులజయించి వీరువచ్చుట
కష్టమయినపనియని యాయూరివారందరు నాదుష్టులశవములఱచు
వరకల్లాయుద్దీనుమాటల నమ్మకుండిరి.

పిదప నాశవముల నాయూరియజమానియొజ్జపై దీసిపార
వేయించి అల్లాయుద్దీననుచరులతో గొన్నిగంటలునిలచి తనదారిని
బోసాగెను. చదువరులారా ! అల్లాయుద్దీను వెనుకబోవుచున్న
వారాతని సేవకులుగాదు. వారు నాతని సమానులే. అల్లాయుద్దీను
“బేగ్”లను ప్రభుపదవిని నూచించు బిరుదుగలవాడు.

అల్లువార పోవుచుండ మాచగువగుల క్లయ్యుద్దీనును కొంత వణించి చెప్పవలసియున్నది. ఇదివరకు మేమాతడందఱును సహాడని చెప్పియుంటిమి, నిడుదలై నల్లగనుండిన కేశపాశమును, ఆకర్ణాంత విశాలలోచనములు, చక్కని ముద్దుగొప్పగాసికము, సుందరము లగు పెంపులునుగల్గి మాతడొప్పును. ఆతనిశరీరము బల్కెమై యుండెను, నిర్భయముచు చిన్ననాటినుండియు నాతడడు పేటయందును సహసకృత్యములందును మెలగిన వాడు భయగును మాట మాతని హృదయనిఘంటునందు లేకలేదు. బీదసాదలను, తోడివానిని గవ్వపడుచుండ నాతడు చూడఁజాలడు, మరణమనిన నాతడు నవ్వును.

ఆతనివయసిరువది సంవత్సరములుండును, ఇకనాతనినున్న లాభునిక తురుష్కులవానివలె నుండును. ఆతనికి యోధునివలె నుండిపోవునపుడు జూడఁబెచ్చిన పల్లెలూరిపడుచుల కన్నుల కాంక దాయకుడైయుండెను, ఆతడనుచరులతో బోవునపుడు స్త్రీలీగాక గూఢాలలోపాలము రెప్పవేయక జూచుచుండిరి.

అట్లల్లయుద్దీననుచరులతో బయలుదేరి చాలాదూరము పోగా నటనొక ముసలిమనుష్యుడు బంకరాతిపై దారియందు గూఁగొనియుండెను, ఆతనియూకారమాతడొక బీదవాడనియు, బాలు సాకులవద్ద బిచ్చమెత్తుకొన గూఁగొనెననియు దెలియజేయుచున్నది. వాడల్లయుద్దీనునుగాంచి జార్జి యాముఖ్యపట్టణమునకు దారిని జూపెను, 'తక్షణమే యల్లయుద్దీను గుఱ్ఱముపైనుండాతనికొక నాణెమునువినరెను, దానినాతడతగ్గనందికొని లేచిపోయి యొక గుడిసెను సమీపించి యటనానాణెమును నేలఁబారవైచి "హా ! నన్నొడించినవానివద్దనాణెముపుచ్చికొంటినేల?" యనుకొనుచుండెను.

అపుడు గుడిసెలోనుండినడివయస్కుడొండువచ్చి యానాణెము నగదికొనుచు "యోలయిట్లు చింతిల్లుచున్నవాడవు?" అనెను.

“ఏమియునులేదు! నీవు నాకుమాడు వేషము వేసికొనివచ్చిన యీదుస్తులు జేకొనినాకుస్తులనిటిప్పు. నీళ్ళుగొనివచ్చినయెడల నీరంగును కడిగి వేసుకొందును. ఈవేషమునందు నన్నమునల్పము యువకుఁ డొక పేదవాడుగ చూపించి నాకెముకొండు నాపై బార నై చిహ్నమెను”

“స్నేహితుడా! నీయుద్యమము నెరవేరలేదా?” యనియూ గుడిసె యజమాని యడిగెను.

“లేదు, పోనిమ్ము. త్వరగానీళ్ళొసగి, నాదుస్తులు, ఆయుధములను, గుత్తము నాయత్తపరపుము. వేగముగ నావాసస్థానమున కేగవలయును”

అంతనా గుడిశయధికారియగు నానడివయస్కుఁ డాతనికి దుస్తులను నీరముకొసంగెను. త్వరగమాడువేషధారి మామూలు రూపమును ధరించి హయారూఢుడై తనదారి నేగనాగెను. మాచదువడలాతడెవఁడో యనుకొందుడుగాని వాడు మనచిరపరిచితుఁ డగు ఖాజీ.

చదువర మహాశయలారా! ఖాజీనట్లంపిమనమల్లాయ ద్దీనును జూడఁగోరదముగ ను! అల్లాముద్దీను నాతని యచచకమును దారిమధ్య నూగు వేషవారి జూపిన హర్షము నెంతమూర మేగుననుతాము చేరవలసిన స్థలము నెరుగఁజాలకండిరి. అప్పుడిబ్రహ్మ మల్లాయుద్దీనుతో “మహాశయా! మనఃసీదారిని బొమ్మనిన వాడు శత్రుక్రిలోబలోనివాఁడని తెలియవచ్చెడిని. అతఁడు నీతోమాటలాడునంత సేపును ముఖము వంచుకొనియే యుండెను. వానిలక్షణములబట్టిచూడ తప్పక మనశ్రోత్రాదనియే నా యూహ. మరియు నాతఁడు మనల మోసగింప వేరొకమార్గమును జూపినట్లున్నది” అనెను.

“అపేదకావునన్ను చూడకమాటలాడినంత మాత్రమున వాడొక శత్రుడనియేనా నీయభిప్రాయము. వాడు జూపినదారి నిజమే” అని యల్లాయుద్ధీను చిరునగవుతో ననియెను.

“అట్లయిన నీదారి పోయినకోలది సన్నమయి పోవుచున్నది. నిక్కముగనిది టిస్లినుచేరను” అని యిబ్రహీమునెను.

ఇప్పుడు వారు పోవుచుండినమార్గ మతిసన్నముగనుండి, యిరుప్రక్కలను పెద్దచెట్లతో గూడి యుండెను. ఆవృక్షములకుద్రాక్ష దీవ లెగబ్రాకి యన్భుతముగ బండ్లగుత్తులతో నిండియుండెను. ప్రకృతికాంత తనయలంకారములగు పుష్పసముదాయమునుమోయ జాల కట విడచిపోయెనోయన నిరుకెలంకుల బుష్పచయము పొద లపైబూచి కన్నులబండు పొనరించుచుండెను.

“ఈమార్గము టిఫలిన్ చేరునని నాదృఢాభి ప్రాయము, మనమిట్లు పోనఁబోవ విశాలమగు గాటచేరగలము. లేనియెడల దారి మధ్య మరియొకని నడుగవచ్చును. నాకతిదాహము వేయుచున్నది. అల్లదె. యొకసెలయేరు పారుచున్నట్లున్నది. చూడుడు! ఆసెలయేటి యలధ్వని నాచెవులకు గానమువలె వినవచ్చెడిని. ఆయేటి నిర్మల మగునీరు గుక్కిడు గోలినయెడి నీద్రాక్షఫలము లేల ! రండు ! త్వరగా నాయేటిని చేరికొంద” అని యల్లాయుద్ధీను తనయనుచరులతోబలికి గుఱ్ఱమును పరుగెత్తించి యొకమైదానము చేరెను. ఆతని యనుచరు లాతనివెంటనే బోవుచుండ నల్లాయుద్ధీను” అదె యొకగుడార మాచెట్లమధ్య గానవచ్చుచున్నది. తరువాత మనమట కేగి టిఫలిన్ మార్గమరుగవచ్చును” అని సెలయేరు సమీపింప దానియొడ్డున నొకయతిలోక సుందరి యాలోచనా నిమగ్నురాలయి గూర్చొనియుండెను.

మూ డ వ ప్ప క రణ ము

నిర్మలవారిలోయ

అల్లాయుద్ధీను గుఱ్ఱమునాపి రెప్పవేయక, జూచుచాసుందరి
యందమున కిచ్చెరువందుచుండెను. ఆమె పరధ్యానముగ నుండియు
అల్లాయుద్ధీనును పొడలేదు. పాదముల నీటియందుంచి యాసుందరియు
యాలోచనా నిమగ్నురాలయి యుండెను. పాదరిక్ష లటకించుక
దూరముననుండెను. ఆసుందరి సమీపముననే యొకవీడెగలను. ఆమె
యాలోచనా సాగరమున మునిగియుండి ప్రపంచమునే మరచినది.
ఆమెతలపై నొకసుందరమగు ముఖములు కుళ్లయిగలను. ఆకుళ్లయి
కింద నుండఁజూచి నిడుదపెన్నెరులు సూర్యరస్మియం దందముగ
మెరయుచుండెను. ఆకుళ్లయిపైనున్న పలుచని మేలిముసుగు వింత
గొల్పుచుండెను. బిససదృశంబులగు నాయెలనాగకరద్వయమున బం
గారు కడియములు గలవు. ఆయువతి కొంచెము పొడవైనది. మృదు
శరీర. ఆమెచెక్కిరి లందముగనుండెను. అట్టియందకత్తెయగు
నామెనల్లాయుద్ధీను రెప్పవాల్చక జూచుచుండ, నామెమెల్లగ కను
రెప్పలెత్తి యాతని నొక్క పర్యాయము దిలకించెను. ఆనూపున
కాతడు బంధితుడాయెను. ఆమె యమూల్య వస్త్రభూషితయయి
యున్నది. మొలకొకబంగరు యొడ్డణము వజ్రములతో నతుకబడి
యుండెను. దానిని బట్టినూడ నామోహనాంగి యొకధనవంతుని
ముద్దులబిడ్డయని తెలియును.

ఆమెయాతని నొకపర్యాయము కండ్లెత్తించూచి లజ్జనొంద
కుండుటకుగారణమేమి? ఆలోచనానిమగ్న యయియుండుటచే కన్నుల
కల్లాయుద్ధీను గోచరించలేదా? లేక తాకడలిపోయినయెడల నాతడు

తనయందమును దిలకించుటకు భంగముగ్గుననియు యామెయభి
ప్రాయము? ఆరంగతి మనమెరుగజాలము, మరల నామెకండ్లెత్తి
యెదుటనున్న యవతిని దిలకించి అజ్ఞకొంది మేలిముసుగు ముఖ
పంతుటను గప్పకొని యాబట్టనుడి యాలసి గాంచుచు గెను.

అంత నల్లాయుద్ధామెకు సలాముచేసెను, మేలిముసుగు సం
దామెను, నామెను జూచు చాతఁడును గొంతవరక్లున్న సమయ
ము నల్లాయుద్ధిననుచులలో చిన్నవాడగు హాజ “అ— ఈమె
యెంత యందముగనున్న!” దని యాశ్చర్యముకొంద నా నారీమణి
ముఖము వాల్చికొనియెను.

“నిజము సుందరి! భూలోకసుందరి! గ ధగ్వకన్నెలను మించి
యున్న” దని యల్లాయుద్ధిను సంతోషముగ గట్టిననెను.

ఇబ్రహీమున కల్లాయుద్ధిరాముంచయూనయందము పకు వశ్యుం
డగుట, యిష్టములేదుగాని చాతఁడు తనయజరూనియగుట వలన
నడ్డగింపలేదు.

అల్లాయుద్ధిను మెల్లగ గుట్టమును నడపించుకొను చామెను
సమీపించి మరియొక సలాముగావించి “సుందరి! ఈమార్గము టిఫ్
లిస్ చేరునో చేరదో, యని నిన్నడుగ వచ్చునా యనియెను.

ఆతని ప్రశ్నమున కాగజగమన వీణానాదము ననుసరించు
కంఠమునెత్తి “ఈదారి టిఫ్లిస్ చేర” దని యుత్తరువొసగెను.

“అట్లయిన నేననినమాటనిజమే, మనకీదారిజూపిన యా
ముదుసలి శత్రుఁడని యిపుడయిన నొప్పొందురా!” యని యిబ్ర
హీము హాశీజుతోననెను.

“ఇదిగో, యీత్రోవననుసరించి పోయితిరా టిఫ్లిసు చేర
గలకు, ఇట్లు మీరెంతకాలము తిరిగినను టిఫ్లిసుచేర లేకు, నేగూడ
టిఫ్లిసుపోవుదు”నని యామెన్నులమిన్న యల్లాయుద్ధినుతోననియెను.

“సుందరి ! నీకడ నెవరును సేవకులు లేనట్లున్నది గాన నేనును నాయనుచరులను నిన్ను టిల్గిలిను దిగ పెట్టగలము” అని యల్లాయుద్ద సనెను.

మరల నేమియో యాలోచనయందుబడి యిందుక సేపూరకొని పిదప కోకిలకంగరస్వరమున నానారీరత్నము “అంతకంటె నుపకార మేమున్నది? ప్రస్తుతమువచ్చి నాతోగూడి యిందుకాహారముగుడిచిన వెనుక బయలుదేరుదము” నెను.

అల్లాయుద్దను గుఱ్ఱమునుండి నేలకరికి కల్గెమును హాఘజన కందించెను. ఇబ్రహీమూతరి భోజనమున కేగవలదని వాంఛనెంచెను గాని మరల నేమియో యాలోచించి యూరకొనియెను. అచ్చటకు సమీపమునగల గుఱ్ఱమువద్ద నిశువుకుపరచాకలుకలరు. మూడు గుఱ్ఱములు చుట్టునుగల పచ్చిక మేయునున్నవి. అచ్చటకు హాఘజన్ యుద్దను గుఱ్ఱముచుగీసికొని, ఇబ్రహీముతో గూడిపోయియు పరిచారికలతో చూటలాడుచుండిరి.

పాతకులారా ! హాఘజిబ్రహీములు గుఱ్ఱమును చేరబోయి వెనుకానుదరి తనప్రక్కను సూర్యునుమవి యల్లాయుద్దనునకు సౌంజు చేసెను. దూరమునుండియే యామెనుగాంచి యాశ్చర్యమునొందిన యల్లాయుద్దవిపుడు పరవశుడాయెను. ఆయువతివయసికువదిసంపత్సరములు, నయనసరోజము విశాలములై చూడ నేడుకగల్గియుచున్నది. పెదవులు పడినదొండపిడ్లవలెనుండి నవ్విసపుడువేరై మెడలోని ముత్యాలహారమువంటి పలువరుసను జూపుచుండెను. అట్టి యామెనుచేరి “ఒకతోట కాపువానిచూటలవిని దారిదప్పి యిటువచ్చి నినుగాంచుభాగ్యము లభించె” ననియెను.

“నన్ను టిల్గిలిను దిగబెట్టెదవని యింతవరకు గొందరువచ్చి మోసగించిపోవుచు నీదర్శనము నాకుచేసారు” నని యాతని కడు చూపులజూచుచు బలికెను.

“ఈజాన్తి యా దేశపు వాడులు బాటవాడుల కనుసూలము లయినవిగావు” అని యల్లాయుద్ధవ నెను.

“ఏమి ! నీవు నే నెవరివలన చిటరూపదశంభవించు నేమోయని యనుకొనుచుంటినో యల్పివారిచే నీ కేమయిన ననిగల్గెను” అని యాసుందరి యడిగెను.

“ఈప్రాంతివాసులకు భయంకరులైన యల్ప కైరికరమనుచి వలన నాపదశంభవించుననియూ నీవుభయపడుచున్నావు. ఆతిగు మహాభయంకరుడు ఆతనినుండి వినియుంటిని” అని యల్లాయుద్ధవ నెను.

ఆమాటలకాజవ్వని భయకంపితగాత్రయై “అకొంగపరివారము నిన్నుడీకొనెనాయేమి?” అని యడిగెను.

“ఈదినముదనుమున నే కైరికరమనుచి పరివారముతో బోరాటము తటస్థించెను. దైవకృపవలన జయమంది యిటువచ్చితి” నని యల్లాయుద్ధవ నాబోట్లాటకు కారణము మొదలగునన్నియుఁ బూస గ్రుచ్చినట్లా మెకెరింగిం దెను. పిదప నావారీమణి తననామధేయము మీరాయనియు దనవాసస్థానము టిఫలిగనియు, గొప్పనర్తకుఁడగు తనతండ్రి మరణమువలన నామెమరియొకపట్టణము బోవలసివచ్చిన దనియు, నచ్చటపనిముగిసినపిదప నివాసస్థలమునకు బోవుచుండె ననియు చెప్పెను.

“ఇప్పుడిచటగల నాస్నేహితులు మిక్కిలి యుపకారముచేసిరి. వీరుగాక మరికొందరు నన్నుజాగ్రత్తగ టిఫలిను దిగబెట్టెదమని యాపట్టణమునుండి బయలుదేరి నావెంటవచ్చెదమనిరి. బాలభానుని యరుణకిరణములందు హాయిగ నేను నిష్ఠుడు నాతోనున్నవాడును గలసి యిటకుబయనమై, మమ్ముదిగబెట్టెదమను వారిరాకకై యెదురు జూచుచుంటిమిగాని వాడువచ్చుటలేదు. వారురాక

నూనము చేయుచు కట్టించి, చేరనుచు మెచ్చియుని యాహోబి గానమున మునిగి యీనిర్మలవారిలో ముందుగా మూడుగానవచ్చిరి” యని యానుందరిపలికెను.

“మీరా ! నీ కేమియుభయములేదు, నిన్ను జాగ్రత్తగ కిప్పిలిను దిగజేయును” యని అల్లాయుద్దీను పలికెను.

మీరా యూరగొనియెను. అల్లాయుద్దీను తననామధేయ గూమె కెరింగించెను.

తరువాత నాయుండకత్తై చప్పులుచరచి పరిచారికల బిలచెను. తక్షణమే వారామెయూజ్జప్రకారము పశ్చిమములతో నాహారపానీయములును, ద్రాక్షపండ్లగుత్తులను గొనివచ్చి యట నుంచిరి. అల్లాయుద్దీను మీరాలాహారము గొంచెముగొంచెము భుజించి, షర్బత్తులగ్రోలి, యాపరిసర ప్రకృతిరామణీయతను గొంత వరకును, ఒకరినొకరు పొగడికొనుచు గొంతవరకునుగడపి హయముల నధిగోహించి టిఫిలినునకు పరివారముతో బయలుదేరిరి. అల్లాయుద్దీను మీరాహయముతో సమానముగ తనగుడ్డుమును నడిపించుచుండెను. అతని యనుచరులమె పరిచారికలతో సమానముగ తమ హయముల నడిపించుకొని బోవుచుండిరి. ఇబ్రహీముమాత్రమా స్త్రీలతో మాటలాడక మానవ్రతమునూని బోవుచుండెను. మీరా అల్లాయుద్దీనులు వారికిముందిరువదిగజములదూరమున బోవుచుండిరి.

మీరా తనవృత్తాంతమంతయు నల్లాయుద్దీనుకు దెలియచేయుచుండెను. ఎట్లన తాను చాలధనవంతురాలనియు, తనపైయజమానులెవరులేక స్వతంత్రురాలననియు, తనహృదయమెట్లు నడపిన నట్లు చేయుదుననియుజెప్పెను. అల్లాయుద్దీనామె మాటల నశిసంతోషముగ వినుచు బోవుచుండెను.

కూర్చాస్తమయమానెను. మీరా మెల్లగ మాటలాడుచుండెను. ఆమె వాక్యములు శాస్త్రములన్నియు పట్టెల్లాయుద్ధిను గురుతించెను. ఆమె మెల్లగ మోహవాక్యములాడ మొదలిడెను. మోహమనిన నేమో తనకు జెలియదు. యీమెయనుటచే నెల్లాయుద్ధి మోహవివాహమీకను గాతేదనియగాహించెను. పిదప మీరా శక్తుతిని పడుడు గొరుకలేదనియెను.

“ఏలనన—నాదేశపు యుక్తతకథలయందలి నాయకురాండ్రవలె నావకుని నేనెవ్వయముగ జూచుకొనవలయునని యూహ, నాహృదయదర్పణమునందొక యువకుని యాకాగముగా వచ్చుచున్నది—వానిని దప్ప యితరులవిహమాడను—ఆతడీప్రపంచమున నొక్కడే!!” యని మీరాయనియెను.

అల్లాయుద్ధినుతనూ “నీకాంతయందమేని నిబద్ధునిజేయదు” ననుకొనియెను.

మీరా—నాహృదయదర్పణమున గోచరించుచున్న వాని సవరయిన గొనివచ్చినసంతసింపెను.

అల్లా—నీవుభావించిన వరుండు మిక్కిలి సురద్రూపుడయి గుండును. ఆతడు నిన్ను త్వరలోచేరగలడు.

మీరాహయము నాతినిచేరువకనడపి “ఆతడదొర కెను” అనెను.

అల్లా—“దొరకియుడవచ్చును—అదిగో యచ్చట నొక గోపురము దీపపుకాంతలతో గానవచ్చెడివి. మనమీరాత్రితుట విశ్రమించి యుదయముననేలేచిపోవుదమా” యని మీరాయాతనినపొగావలోకనముచేయుచు” అది నేచేరవలసిన స్థలముగాదు. అస్థలముజేడటకొక గంటపట్టును. ఆదీపములొక చిన్నపల్లెలోనివి. నాకీస్థలమంతయు బూర్తిగ జెలియును” అనెను.

“పోమ్మా పల్లెయందే మూరాత్రి విశ్రాంతిగొని యుదయమున బోరాదా?” యని అల్లాయుద్దేనడిగెను.

“అల్లాయుద్దే! అట్లచేయదము. నీమాటకెదురాడ నాకిష్టములేదు” అని మూరాచూతని గుఱ్ఱము పక్కనే తనగుఱ్ఱమును నడిపించుకొనెను. మీర పరిచారికిలను, అల్లాయుద్దేను అనుచరులను వెనుకబోవుచుండిరి.

నాల్గవ ప్రకరణము

గోవురము

త్వరలో మనప్రియాణీకు లాగానవచ్చు పల్లెజేరి యట నొక సత్రమువద్ద హయములనుండి దిగిరి. హాథీ జల్లాయుద్దేనునకు ప్రియసేవకునివంటి వాడగుటవలన నాతనివెనుక సత్రమును ప్రవేశించెను. మూరాతో నామెపరిచారికలు లోనికేగిరి. ఇబ్రహీమీ వలనుండి యా యాగుఱ్ఱముల కాహారాదులఁ జూచుచుండెను.

ఆసత్రపు మజమాని జిత్తులనూగయు ధగార్జనవిపులును నగు నొకముదుసలి. ఆతఁడొక కాగడా పట్టుకొనినచ్చి, యశ్వశాస్త్రజ్ఞుని వలె మనప్రియాణీకుల హయములనన్నిటిని పరీక్షింపసాగెను. అల్లపరీక్షించి యాశ్వశాస్త్రముగ నేమియో యన నిబ్రహీము మాటలకు గడంగెను. వారేమి మాటలాడుకొనిరో మనకు తెలియదుగాని యిబ్రహీము “ఈసంగతుల నొకప్రాణికయిన దెలియనీయకుము. ఇదిగో యీనాణెమునందుకొని నుంచినారాయమును దెచ్చికొని త్రాగుము” అని యొకనాణెము నాతనిచేతనిడెను.

అనానెము రాతిఁడు గౌరవముగ నందుకొనియెను. ఇబ్రహీముటనుండి హయములకు తగువిధముగ సరుపాయమును జూచి యాముదుసలిపై గొకకన్న వేసి యుంచెను. ఒక యరగంట యయిన వెనుక మరల హయాచూధులై మనప్రియాణీకులు పయనమైరి. ఇబ్రహీము తన ప్రయాణసయము నందానత్రపు యజమానిని మిక్కిలి గూఢార్థముగల చూపుజూచెను.

ప్రియాణసుధ్యమున నిబ్రహీమ్లాయద్దీ నేమియో యల్లాయద్దీనుతో రహస్యముగ మాటలాడ నెంచెనుగాని తరుణము లభించలేదు. అల్లాయద్దీను మొదట తామేగ నెంచిన గోపురమును చేరువరకు మీరాతో మాటలాడుచుండుచే నిబ్రహీమున కదను చిక్కినదికాదు.

ఆగోపురము చతురముగ రాతితో గట్టబడి చిన్నకిక్కిలు గలిగియుండెను. దానియాకారము జార్జియను ప్రభువులు నివసించు దానివలె నుండెను. మీరా, యాగోపురపు యజమాని గొప్పభూస్వామియనియు, నాతఁడు తన తండ్రికి ప్రియస్నేహితుఁ డనియు, భార్యవియోగియనియు, సంతానము లేనివాఁడనియు నల్లాయద్దీను నకు జెప్పెను. ఆగోపుర గతాక్షమువద్ద గల చిన్నదీపములను బట్టి మీరా, దానియజమాని అటలేడనియు, నయినను తమగౌరవము నకు లోటుండదని కూడజెప్పెను.

దానిని చేరగనే మీరా చెప్పినవన్నియు నిజమాయెను. ఒకనౌఖరువచ్చి బహిర్వార్తపు తలుపులు దెరచి మీరాను బోల్చి సలాము చేసి యజమానియింటలేడనియు, నయిననతిధుల కేమియు లోటులేదని బలికి వాని లోనికిరమ్మ నెను.

వారు ముందరివాకిలి లోనికి బ్రవేశించినంతనే యొకసేవ కుడువచ్చి గుఱ్ఱముల గొనిపోయెను. ఆగోపుర యజమానివద్ద నిరు

పుడు మగ సేవకులు నిడుపుడు స్త్రీ సేవకులును గలరు. ఒక స్త్రీ సేవకురాలు తరువాతవచ్చి యల్లాయుద్దను మీరాలగొక గదిజూపెను. రెండవ స్త్రీ వచ్చి మీరాపరిచారికలగును, యిబ్రహీమ్, హాఫీజులకును వేరొకగది జూపిరి.

అట్లల్లాయుద్దను మీరాలను లోనికిగొంపోయి, యాస్త్రీవారి యెదుట బల్లెరములతో వంటకముల నుంచెను. ఆవంటకముల పల్లెరమున కొక ప్రక్క మత్తుగలుగజేయు నారామొదలగు నవియు, రెండవప్రక్క పరబత్తులనుంచి, మరియొక గిన్నెతో తేనె నుంచెను. మీరా తనచెంగట నతిమర్యాదగ గూర్చునుటచే నల్లాయుద్దనాపె యెడ నేవిధమగుఅనుమానమును బొందలేదు. మీరాతన పాత్రమును ద్రాక్షరసముతో నింపిరిని, యల్లాయుద్దను ద్రాక్షరసపాత్రయందు చమత్కారముగ మత్తుమందు బడవైచి, యాతనిపై మోహదృక్కుల బరపుచు ద్రాక్షరసమును త్రాగి, ముత్యములవంటి పల్వరున బర్పడనట్లు నగుచు ద్రాక్షరస మారగింపుమని యాతనిగోరెను. ఆనుండరి సరసోక్తులకుఁ జిక్కి యల్లాయుద్దను దరహానికవడచుడై మత్తుపదార్థము గొలుపంబడిన ద్రాక్షరసమును త్రాగి నేసెను. వెంటనే తలగిట్టుచునితిరిగెను. ఆతని నయనయుగళమునకు మీరా మోహనాకారము వేయి రూపులతోగాన వచ్చుచుండెను.

పిదపమీరా “యీగోపుర యజమానికి బదులుగనిను నేగొరివించెదనని” యటబల్లపై పల్లెరముతో నుంచబడిన రుచ్యములగు భక్షములదినునట్లుచేసి, యల్లాయుద్దనుచే నటనుంచబడిన తేనె ద్రాగించెను. ఆయడవి తేనె నామె త్రాగించినది మొదలు మీరా నుండర విగ్రహము వేయిరెట్లధిక సౌందర్యముగ నాతనికి గానవచ్చినది. అదంతయునెరిగి యాకోకిలవాణి “యల్లాయుద్ద! నీవేనా హృదయదర్పణమునగానవచ్చినవాడవు, నిన్ను ప్రేమించితి!” ననియెను

అల్లాయుద్దనామే కేమి జబా బచ్చెనో యాశనికెలీ
యను. తలగిట్టామని తిరుగుచునేయుండెను. కండ్లాడి యేవ కజాచి
నను మీరా మోహనాశాసమే గానవచ్చుచుండెను. అప్పుడు
మీరా యొకపర్యాయము “ప్రియా! యాద్రాక్షరసమునుద్రాగుము,
త్రాగి నీప్రియురాలి మాల చెల్లించు” మని. పాత్రములు దక్క-
మశేమియు నాతనికి జ్ఞాపకములేకు.

తరువాత నామే యచ్చట బల్లచ్చును దిరిగి యాతని జరు
చూపుల జూచుచు నొక్కొక్కముగ సమీపించి—యాతని గాజు
పాత్రను మరల తేనెతోనింపి—నంగి యాతని మొలనున్న ఖడ్గము
పై జేయినిడి—యాతని ముఖమువద్ద ముఖముజేచ్చి— “అల్లా
యద్దీన్! నీఖడ్గముతో యుద్ధమునకేగవపుడు నీక్షేణమునకై యా
జేవదేవుని గ్రార్థించు— దిగు — నీవు జగము దిగా గౌరవింపబడి
యునగు నీప్రియురా తీఖడ్గమును ముద్దాడగోరుచున్న!” దనియెను.

అట్లనచూపె దానితో చిన్నపిల్ల యూటనస్తువునో నాడు
కొనునట్లుడిలేగి, “ప్రియా! ఈద్రాక్షరసమును నీప్రియురాలియెడ
గల ప్రేమనుగ్గడింపుచు ద్రాగుము” అనెను.

ఆయోస్మానుయవహాడు మత్తునంబయొక్కయు, ప్రేమ
పిశాచముయొక్కయు, చేతిజక్కుటచే నవయవముల స్వాధీనతలేక
“నేత్రాగ” ననలేక పోయెను. మహాభయంకరుడగు రక్కసుని
చేతియగు దజ్జానుడగు పిల్లవానివలె నాతడు మత్తుపవార్ధస్వాధీను
డై, మీరాయెట్లాడించుచుండిన నట్లాడుచుండెను. ఇకనాతని రక్షిం
చినభక్షించినమీరాయేగతి. మీరాయాతని చమత్కారముగజూచుచు
ద్రాక్షరసమును ద్రాగుమని బలవంతము చేయుచుండెను. అల్లా
యద్దీనామే చేతినం జాపాత్రము నందికొనియెను. అప్పుడే గది
తలుపు తెరువబడెను. వెంటనే మీరా దూరముగా నిలచెను. ఆమె

దూరమేగినంతనే యల్లాయుద్ధనా వ్రాక్షరసపు పాత్రను బల్లపై నుంచెను—అప్పుడాతని యనుచరులలో నొకడగు నిబ్రహీమబకు వచ్చెను.

అల్లాయుద్ధను పెంటనే తన యాసనమునుండి లేచెను— యేయుద్దేశముతో లేచెనో యాతఁడెరుగదు—తానును ప్రియురా లును సరసనల్లాపము లాడుకొనుచుండ నాతఁడేల రావలయునని శిక్షింపలేచెనో, లేక యాహ్వాని పలేచెనో దెలియదు. తరువాత మరల గూర్చోబోయిజోగెను. తక్షణమే నిబ్రహీమ ప్రియునిని యెడి అల్లాయుద్ధను నే బడిపోయి యుండును. అల్లాయుద్ధను నతి దప్పెను. ఆతని కొప్రదేశమంతయు పుచ్చనలెని ఁడెను — ఆతనికి దెల్పిన పుచ్చన కిబ్రహీము మరియొకగదిలో, కి గొంపోయి యొక మంచముపై పడవేసెను.

ఆగదియం దొకదీపము నినుక మినుకమని వెలుగుచుండెను. అక్కడొకడాతనిపై జేయవైచి “అల్లాయుద్ధన్! లేమ్మ! తెల్వీ పచ్చుకొను” మనెను.

అల్లాయుద్ధిందుక తెలివినచ్చి లేవబ్రతున్నచి కూలబడి తియ్యెనుటచున్న వ్యక్తి యెవరో బో చ్చిననెంచెనుగాని లాభము లేకపోయెను. “అల్లాయుద్ధన్! లేమ్మ! మనము దుర్మార్గుల మాయ లలోబడితి” మని యాతని కస్పష్టముగ వినవయ్యెను.

అసలే యల్లాయుద్ధను మత్తుపదార్థములతో గలతజెందియుండ నీవాక్యములు మరిత గలతచేయులేని “ఏమి!—ఇబ్రహీమ్!” అనెను.

“అబ్రహీమ్! ఏమి” అని యిబ్రహీమ్ మొక తక్కుగడ్డ కూతని తలపైమది, యొకగళాబతో నుందినీ గానని నోటబోసెను. అట్లు

కొంతవర కిబ్రహీమూతనికి శీతలోపచారములచేయ మున్నపద్ధాపు నిసావిరిగి, అల్లాయుద్దీను తనచుట్టు నాశ్చర్యముగ జూడనాగెను.

“అల్లాయుద్దీన్! మనము త్వరలో నీ తావుపిడిచేంగవలయును. లేదా యాపదవాటిల్లును, శత్రుహస్తముల జిక్కితి” మని యిబ్రహీమ నెను.

అల్లాయుద్దీనునకు బాగుగ దెప్పవచ్చి “శత్రువశమగుదునూ. అట్లేయియుండు”నని ధైర్యచేతస్కుడై ఖడ్గము నొరనుండి తీయయత్నించెను.

హా! ఏమి యన్భుతము. ఒరనుండి ఖడ్గముపైకి రాకుండెను. తనశక్తినింతయు నుపయోగించి చూచెను. లాభము లేకపోయెను. ఒరయు కత్తియు నొకదానికొకటంటుకొని యున్నట్లుండెను! దీనికి గారణమేమయియుండును?—ఒక యివనతీగతో ఖడ్గము నొరతో గట్టబడినట్లాతడెరిగెను.

ఇ-అల్లాహ్! ఆగుమాతీవ నే విప్పెదను. మనమిటనుండి బోవునపు డాయుధముల ధరించియుండవలయును.

అల్లా-హాఫీజేడీ? (అని యాతడడుగుచుండ హాఫీజాగదిలోని కరిగిరి.)

ఇబ్ర-(హాఫీజతో) ఆ మెను బట్టితివా?

హా-ఆ-ఆమెప్రస్త్రీని, యియింటి పరిచారికనుబట్టిబంధించి పడవైచితిని. సేనకులతోనిక మనము కలియబడవలెనేమో!

ఇ-మనమచిర కాలముగో నిటనుండి పోనియడల కైగిర మనుని యనుచులు వచ్చిపడుదురు.

అల్లా-కైరికరమనుడా—? నిజమే?— ఆకాంత—అయంద క్షణమురా—

ఇట్లున్నప్పుడు యోనముచు నుండునాల్గవ ప్రకరణము కీడుగాను, క్రైస్తవుడు బయటకు నీయవలగును. అట్లానీకు కత్తిబట్టుబలమొదలుగాని! తెమ్ము.

అల్లా—ఆం. నాబలముచేకూరెను. చైతన్యమువచ్చెను.

పిదప నామువ్వురు నీవలకువచ్చిరి. అల్లాయుద్దీన్ నాప్రక్కగడిగోనికి దృష్టిసాగించెను. దీపములందు కాంతిసూతముగ బ్రకాశించుచున్నవి. ఆగడిగో మీరాకాయినేతుల గట్టబడియుండెను. ఆమెయల్లాయుద్దీనునుగాంచి “ప్రియా! నీప్రియురాలిల్లు కట్టబడుట నీవెల్లుచూడగల్గితివి. రమ్మ! నన్నీబంధములనుండి రక్షింపు” మని దీపముగబలికెను.

ఇబ్ర—అల్లాయుద్దీన్! రమ్మ! ఆదుర్మార్గురాలియెడ దయజూపకుము, ఆలసింపవలదు.

అల్లాయుద్దీననుచదులతో నీవలకువచ్చెను. అచ్చటగుఱ్ఱములు సిద్ధముగనుండెను. వారు గోపురమునుచేరినపుడు హయములజూడగొనిపోయినవాడు హాయిగనిద్రించుచుండెను. హాఫీజు బహిర్దార్వాము నొకతాళముతో జెరచెను. మరియొకనిమిషములో నామువ్వురును గోపురమునువిడిచిపోయిరి. దారిలో యిబ్రహీము “మనమాలోచించక యీకాంతతోవచ్చుటతప్పు” అనెను.

అల్లాయుద్దీను హయమును పరుగెత్తించుచునేయుండెను గాని యాలోచనలాతని చీకాకుచేయుచుండెను. మీరాయందము నామెతనకత్తిగతితో గట్టివేయునప్పుడు చూపినటక్కులాతనికి మరపురాకండెను.

ఆరాత్రి మిక్కిలిమందమయినది. ఆకాశభాగము నక్షత్రములతో నిండియుండెను. చంద్రుడామధ్య వెండిబిళ్ళవలె ప్రకాశించుచుండెను. ఆతనికాంతి పట్టపగలువలెనుండి మనప్రయాణికులకు

కపోయకపోయియున్నది. మనమువ్వురు ప్రమాణీకులును గొన్ని యిట్లుగానవచ్చునరకు మనముల వాయువేగమున బోనిచ్చిరి. అట్లుబోనిచ్చి యచ్చటసత్రమునుచేరి సత్రము-తయు గాఢనిద్ర యందుండెను. గాని మనశాలసాక్షులునునగ నే గొంతదునున్నది. తేచి గుఱ్ఱములను చుట్టకూ, వాయుపంచకొనుటకను తెచ్చిసంగి.

ఆశ్రమునవిడిసియల్లాయుద్దను గోపురమువద్దజరిగినసంగతుల ననుచరల ప్రశ్నించసాగెను. చా దూరమునుండి వాయువేగముగ వచ్చుటవలనను, రాతిగాలిశోనను, అంతఃముందే మత్తుపదార్థముచే మతిదప్పినవాడునగుటవలన అల్లాయుద్దీండుక తలనొప్పికొనై నిద్ర రాక యనేకప్రశ్నల ననుచరలనడిగెను. వారాతని ప్రశ్నలకు సదుత్తరములనొసగి తన్ను మీరా గదిగొనికిబోయినవెనుక నేమి చేసెనో యడిగి తెలిసికొనిరి.

ఇబ్ర—అల్లాయుద్దీన్ ! మనకు తప్పదారి నాముసలివాడు చూపినపుడే యనుమానపడితిని. తరువాత మనమాయవతిని సమీపించ, నామె మసల తన్ను టిఫిలిను దిగబెట్టమన్నసంగతినెరిగి మరింతయనుమానపడితిని. మరియు నాచారిణి చూపులలోనే హృదయము నెరిగి నేనామెను సమీపించనయినలేదు.

అల్లా—చెప్పము తరువాత, ఇ మీద నీ మాట లేనిదే యేషనియు స్వతంత్రించి చేయును.

ఇ—మనమాగోపురమును చేరకపూర్వముక పల్లెటూరి సత్రమున దిగితిమిగదా, ఆ సత్రపు యజమానియగు ముసలివాడు జిత్తులమారి. వానికి యశ్వశాస్త్రము బాగుగాదెలియును. వాడు నీపము గొనవచ్చి గుఱ్ఱములన్నియు పరీక్షించి మీరా గుఱ్ఱపు పిరుదుపై గల మచ్చ చూచి యాశ్చర్యముగ నేమియోయనెను. అపుడాతని ననేకప్రశ్నలువేసి జబాబులు గొంటిని. తరువాత

నాశనినొకనామము తోల్పిల్చుని గావించి యొక సంగతివింటిని. అది యెందువా! మీ హృదయోహించిన హయము బండిపోటు దొంగయగు చైరికరి మనుచుట.

అల్లా—అయ్యో!—లాగునా? అట్లుగా నా నుందరి యెవరై?

ఇ—ఏమో!—భార్యయో చెల్లెల యయియుండును. ఆ ముగళివాడు తెలుట వనాహయమును బొట్టుటచే కిరమను కానత్రి మానగు వచ్చుచుబోవుచుండునని గుర్తించితిని.

అల్లా—అట్లయిన ని సంగతి యపుడే చెప్పిన నితవరకు వచ్చునా?

ఇ—నీవా కాంతను మోహించియుండనియెడల జెప్పియే యుండును. నీవా మెప్రక్కనే హయమును నడపుచు సంతోషముగ నుంటచే సంతోషభంగము చేయ నిచ్చుగించలేదు.

అల్లా—అయ్యో! ఎంతపనిచేసితివి? మొదట నేనామెను జూచి మోహపరప శుడినైతిని? తరువాత కొంచెమునుమానము గల్గెను గాని—

ఇ—అది నే గుర్తించలేదు — పిదప నిన్నా మెగదిలోనికి గొంపోయి, తనవలలో వేసికొని బొమ్మవలె నాడించినది.

అల్లా—అవును. మొదట నాకు కొంత పానీయమొరగి తానింతప్రచ్చుకొనెను. పిదపకొంత నేనేత్రాగితిని. దానితో మతి తప్పుచు తల గిట్టున దిరుగసాగెను.

ఇ—కాకసియను పర్వతప్రాంతారణ్యములందలి తేనె యించుక మత్తు గలుగజేయును. అందామె మరికొంత మత్తుమందు గలిపి యుండును.

అల్లా—అట్లే యయియుండును—తరువాత,

ఇ—తరువాత నీతో ననేకసంగతులు మాటలాడసెంచితిని గాని సమయముచిక్కలేదు. అంతియేగాక కరమనునిగూర్చి చెప్పితినా నీవు వికటహాసమున దృణీకరింతువనుకొంటిని. అయిన నేమాత్ర మజాగ్రత్తగ నుండక జరుగబోవునద తయు గమనించుచునే యుంటిని. తరువాత మనమాగోవురము చేసినంతినే యొక దాసివచ్చి యమ్మునిను మీరాపరిచారికిల నొకగద్యో ప్రవేశింపజేసి యాహారపదార్థముల నుంచెను. అచ్చటగూడ గిన్నెలతోతేనె యుంచబడెను. నేను హాఘనకు కాఫీని రుచియైన జూడవలదని రహస్యముగ జెప్పితిని. మాకు వడ్డించుచుండిన కాంతలు మరల తేనెతేగానే మాకు వడ్డంటిమి. అంతవారికరిముఖములొకరు చూచికొనుచు పోయిరి. పిదప మేము పండుకొనుసమయమున “హాఘ జాగ్రత్తగనుడు”మని యొక పర్యాయము కిటికీనుండి వాకలిలోనికి దృష్టి సారించితిని. అచ్చట గుట్టపుసాలవద్ద ఖాజియను వాడొక్కడు కైరికరమనుని సహూహము సంపెదనని గుట్టముల జూచువానితో చెప్పుచుండుట నాచెవులబడెను. తక్షణమే హాఘ జతో నీవున్న గదిదగ్గరకువచ్చితిని. అప్పుడు నీ సంగతి యెట్లుండెనో నీకే దెలియును. పిదప తెల్విదప్పి నన్నొకగదిలోనికి గొనిపోయి యందు మంచముపై బడనైచిననే దగ్గర శీతలోపచారములు చేయ నుండి హాఘన కొకకార్యము నియోగించితిని. తక్షణమే యాతఁడేగి యొకపరిచారకుని పట్టి బంధించి బహిర్ద్వారపు తాళమును గ్రహించెను. తరువాత నీకు తెల్వివచ్చి మనము మువ్వరము గదినుండి పోవుచుండ నిన్ను మత్తుమందుచే తెలివిదప్పనట్లు చేసిన కాంత హాఘచే గట్టబడి రెండవగదిలో పడియుండ నిన్ను రక్షింపమని వేణుగదా! యిదియే సంగతి.

అని యాతఁ డల్లాయుద్ధిను ప్రశ్నలన్నింటికిని యుక్తిరము లిచ్చుచుండ విక్రించెను. నిద్రయందుగూడ మీరానుందరమ్మా యాతనికింకను గోచరించుచునే యుండెను.

అ యి ద వ ప్ర క ర ణ ము

కై రిక ర మ ను ఁ డు

ఒకనాటి మధ్యాహ్నమున నిడువుడు వ్యస్తలోక పచ్చికబయలున జెట్లనీడను విశ్రమించియుండిరి. వారిరువురు సోకరికొకడు దూరముగనుండి గొరిల్లాదుస్తులు ధరించియుండిరి. అందొకని దుస్తులు రెండవవానిదుస్తులకంటె విలువయినవి. వాటినిబట్టియు నవిధరించినవాని ముఖకాంతినిబట్టియు నాతడు రెండవవానిపై యధికారియని తెలియుచున్నది. ఇక మాపాఠకుల కావ్యక్తులను పరిచితులుగ జేయవలయును. అవిలువయగు దుస్తులధరించిన వారే కైరికరమనుడు. రెండవవాడతని యనుచరులలో పెద్దయు నాతనిప్రియ సేవకుఁడునునగు ఖాజీ ఆకైరికరమనుఁడెవఁడాయని మాపాఠకులలోచించక, కాకసియను పర్వతప్రాంతమధ్యమున గుడారమునందు ట్యూనాకుఁడు కలసికొనిన కరమనుఁడే యనియెరుంగనగును.

ఆగుడారమునకు గనుచూపుమేరనున్న పచ్చికమైదానమున కరమనుఁడును ఖాజీయునివుడు విశ్రమించి యున్నారు. వారిప్రక్క దుపాకులుగలవు. ఆప్రక్కనే వారి యశ్వములు మేయుచున్నవి.

ధైర్యవంతుఁడును, సుందరుఁడును నగు కైరికరమనుని ముఖమునందీనాడు విచారము గానవచ్చుచున్నది. తాడ చిన కార్యము విఘ్నమందినట్లు కరమనుని ముఖము నూచించుచుండెను. తనయజ

మాని యాజ్ఞల క్షర్తిచలేకపోయినది భా ముఖిలక్షణములు దెలియజేయచూడెను, అప్పుడు కరిమరూడు “భాజీ! అయిదుగురు మనుష్యులవెంట నిడికోసిపోయి ముప్పుకొడిపోతివా? యిది విచారింతుచున్నా” ననియెను.

భా-తుపాకులు పేల్చినవలదనిగదా యాజ్ఞ?

క-వారు దొరకని డలగూడ మపాకుల నుపయోగింపవలదంటినా? నీకేమని చెప్పితిరో యెరుగుదువా? అల్లాయుద్దనున వాని శవమునో గొనిరమ్మంటిసిగదా. సాధ్యమయినంతవరకు ప్రాణహని చేయక పట్టిగొనిరమ్మంటిని, అల్లు వీలుగానియెడల జంపిగొనిరమ్మంటిని, అతడు నాకేమియు హనిగావించలేదు, అంతిమేగాక నాకడ యెదుట బడినయినలేదు, నేనెంత దుష్టుడనయిన నెకాగణముగ జంపి గొనిరమ్మనక సాధ్యమయినంతవరకు ప్రాణములతో బట్టికొని రమ్మంటిని, ఈరెండు విధములుగ జేయజాలక కూడువానివలె వచ్చితివి. పోనీ చంపితినునని రాజేక పోతివా?

భా-నాయకా! నాతోవచ్చినవారు తుపాకుల పేల్చిరిగాని యాలస్యముగుటవలన కొందరు మడిసి మిగిలినవారు పారిపోయిరి, పారిపోయినవారిపుడ కొండగుహయందు సంరక్షింప బడుచున్నాడు, దూరమునుండొక గుండు అల్లాయుద్దనుపై విడచితినిగాని యదిగురి దప్పెను, వేయేల! యింతయనుభవముగల నాకే వారినుండి ప్రాణములతో వచ్చుటగష్టమాయెను, ఇదియే నాతప్పుగుటవలన క్షమింప వేడుచున్నాను.

కైరికరమనుడు మాటలాడక యూరకొనియెను.

భా-నాయకా! యిదే ప్రమాణము చేయచున్నాను, ఈ పర్యాయ మెట్టికష్టములకయిననోర్చి యల్లాయుద్దనును బంధించి గొనివత్తును, లేనియడల జంపి యాతిని రిక్తముతో నాకశంకమును దుడిచికొందును, ఈవాక్యములు దేవునియెదుట బల్కుచున్నాను.

కై-పోనమ్మ, మీరా యావాటికాకార్యము నెరిచేప్పియు దురు.

గా-మీరాపన్నన పన్నుగడ యెచమక్కారముననిగాన నల్లాయుదనీపాళికి ఒచ్చగడీమే యుండురు.

కై-వాని మామోపాయమున బంధుమటయే సులభము.

గా-నేనాయల్లాయుదనును బట్టుటకు దగినట్లు చూచివచ్చితి.

కై-ఎట్లు?

ఖ-ఎట్లయిన వారిచేనోడింపబడి అబ్బలు తినిపివారినొక కొండ గుహయందు జొర్రత్తిగనుంచి, మీరా గోపురమునకు పడునమై పోవుచుండుటవిని త్వరలో నామెనుగలిపివొని దారిలో నొకయువకుఁ డను కరులతో వచ్చుననియు, వానిని మామోపాయమున గొప్పోయి చూకాతి యుండునుని చెప్పి నీకడఁగవచ్చి కొందరినిపంపి యాతనిని బంధుపఱచితిని.

కై-ఆతఁడు పట్టుపడెనా?

ఖ-నినుము. ఇంతయు మీరాతో జెప్పితినిగాని యాతఁడా వారిని వచ్చుచున్నాఁడో లేదో యని యపుడేపోయి బాటప్రక్క గల నొకగుడిసెగోని కేగి నామాపమును మార్చివొని దారియొడ్డున గూర్చుని వారిరాకకై యెదురుచూచుచుంటిని. ఇంతలో వాడువచ్చి టిఫలిన్ నకు మార్గముచుగ మీరా పోవుచున్న దారిజూపి మరల నామాపుకొంది. యచ్చటపట్లలో నీవృన్నలమునకొక గానుష్యుని నీవృత్తాంత మెరిగించి కొందరి సహాయమంపగబురంపితిని.

కై-ఇది యిటులుని మింగేలియా సుదరించును తైలా కాదుచు డి టిఫలిన్ పోవుచున్నది. కొందఁరూపితిని. వాడు విఫలులై దిరిగి వచ్చిన పిదప కొందఁరసేనకు, గోపురము, కంపితిని.

భా:- నాయకా! ఈపాటికల్లయ్యపై ననుచులతో బట్టపడినో యుండవచ్చును. మింగేలియాసు-దరివిషయమై నే నేమయిన జేయవలెనా? దానిలోగాచి యుందునా?

కై - వలదు. నేనొకని గాపుచితిని అనియనుచుండ నొకడు రివ్వున హయముపై నటకు వచ్చెను.

కై :- (వానినిజూచి) మసూద్! ఏమాయె!

మ - ఒకవిధముగ లాభ కారి.

కై - చెప్పము.

మ - నాయకా! నీవువర్ణించిన స్త్రీనారకవలసినదే. ఆమె హయాహాళయై వెంటనిదువుకుకాతలతో రాబోవుచున్నది. తిహలున నాలోచించకబోయి పట్టుటకంటె మెల్లగబోయి బాధించుట యుక్తమనుకొనుచుండ, రివ్వునయశ్వముల నడపుకొనిబోయి.

కై - శాపము! వాడు పల్లెనుచేరుటకుబదులు పట్నమున సత్రమునందు విడియుదుడు. అట్లయినవాడు దొరికగలడు. ధనాశాప దుండగు నాసత్రపురుషుమాని వారినుదయమువరకుంచి కరమనుని గూర్చిచెప్పి వారికిభయముగొల్పును.

అని కరమనుటునటులేచి పచాడుచేయుచుండ మసూద్, భాజీలాతని జూచుచుండిరి.

అట్లకొంతవర కిటునటాలోచనానిమగ్నుడై కై రికగమనుడ పచాడుచేసి “నాప్రియత్నములన్నియు పాడగుచున్నవి. హా! నాకొక యాలోచనగల్గుచున్నది. ఆసుందరిని బట్టలేనియెడల నాతా యెత్తుకాదు. తాళపు చెవినయిన సంగ్రహించవలెను దానివలెనే యామెకు ధనపుకొరకల కవాటములు దెరువబగనున్నవి” యని మసూదుతో “నేమారు వేషము వేసుకొనుటకు వలసిన మస్తులగాని రివ్వు” నూజూసికెను.

మనాదు యజమాని మాడ్చనివ్వఁజేసి, దొంగవీరు యజ్ఞమునవలె తమారయి యాయధముల మస్తులొనుపింకొని నాయా మాధుడై “పురమునకుఁబోయినవారు వస్తురు గూడు”మని మాత్రీ కాష్ఠాపిడిచిపోయెను.

సాగ్రాస్తమయముగు సమయమునకు, కరిమనుడు మింగ్రేలి యాసుందరిచేరిన పట్టణ సత్రిమునుసమీపించి గుఱ్ఱపుసాలలోనికేరి యునున్న మూడుపాయముల లైలాచుక్క యు నామెపరిచారికిఁ బనియు నెరిగెను.

తరువాత నాసత్రీపుయజమానునడిగి తనకు వేరుగనొక గది పుచ్చుకొనియెను. పిదప సత్రీపు సేవకుఁడు భోజనమును సిద్ధముచేయు సమయమున మాటలోబెట్టి మింగ్రేలియాసుందరి యనుచదులతో సత్రీమునదిగిన్ను తెలిసికొనెను. అంతియేగాక మింగ్రేలియాసుందరి యున్నగదినిగూడ యాతనిసహాయమున గాంచెను.

కొన్నిగంటలు గడచినవి. అర్థరాత్రము గావచ్చుచున్నది. సత్రీమాత యు నిద్రా దేవతయొడిగొనుండెను. అస్థిసమయమున కర మనుడు గూచుటకు మాత్రము వీలుగనుండి తన్నెవరు బోల్చుకొన కుండునట్లు ముఖమునకు గుడ్డగట్టికొని మింగ్రేలియాసుందరియు నామెపరిచారికయును బండుకొనియున్నగదిని సమీపించెను. ఆగది యందొకదీపము వెలుగుచుండెను. పండుకొనిన వారియుఞ్చాస నిశ్వాసములుదప్ప మరేయలుకుడు లేకున్నను కరమనుడు ఛురికను సహా చూర్ధముబట్టికొని, గదిలోనొక కాలిడి మెల్లగలోనికిఁ జూచు చుండెను. ఆగదియందొక దోమతెరమంచముపై లైలాయు నామె కిరువంకల బరిచారికలు వేర్వేరుతావుల బండికొనినట్లుగాంచెను.

మిం గ్రేలియా సుందరి

మింగ్రేలియాసుందరి సత్సంగమున గమనింపింపి నద మగుచియుండు పంచాక్షరితో బాడుకొనియెను ఆగది మధ్య భాగమున నొక మెట్తని పరుపుగలిగి యొకమంచముగలదు. దేండు ముఖములు తలగజాలాపకపుపైనున్నవి. ఆమంచముపై నే మన కథానాయకురాలగు మింగ్రేలియాసుందరి గాననిద్రావశయము యున్నది. ఆమెనుక “డిజిలా” యను బిరుదుకూడగలదు. ఆమె మాతృభాషయందు డిజిలాయనిన నక్షత్రముని యర్థము.

లైలామృదులములును, విలువయినవియునగు దుస్తులధరించి యుండెను. ఆగది మందొకదీపము ప్రకాశించు చామెయందమును మరింత వృద్ధిచేయుచుండెను. ఆమెవయసు పదనాడునవత్యములు. ఆమె శిరోజములు బంగారుఛాయను బరిహసించుచు ముఖములు తలగజాపై నుగ్గులుగబడి, వీపపుంతియందు తళతళ మెరయు చున్నవి. ఆమెనదన చంద్రమండలమున నల్లనికనుబొమలు బాణముల వలెనంగియిడెను. కన్నులు కలనరేగులు. చెక్కులు గులాబీరేకులే. ఫలభాగము ఏకాలమై దర్పణమునలెనున్నది. శోభ ముద్దుల మూటగట్టుచుండునెనుబ యతిశయోక్తిగా శిరగు. పెదవులు పడిన దొండపండ్లు. వేయినిధములుగ నామెను వర్ణింపనేల! యాయున్నల మిన్న సర్వాంగసుందరి. ఆ సంతారత్నమున కిరువంకల బండు కొనిన యామెపరిచారికలుగూడ సందర్శకస్యలవలెనుండిరి.

కైరికరమనాగదిలో యడుగిడి లోనికిద్వప్తిసారిందినంతనే యామె వ్యవహుండకులాతనికంటబడిరి. లైలాను కిరమనుడు యామె టిడిను మొదటిపర్యాయము. చూచిసంతోసే యాచెక మింగ్రేలియా

సంపదించును నామధేయము నాధ్యక్షమనుకొనెను. ఆమెనుగాంచి నాతడే కరివగుచిహ్నము మోయుక తాంతపైనున్నను, యా సమీపము మోహిల్లుడయ్యెను. అసమయమున నాతఁడామెను స్వర్గలోకమునగల చుప్పనలలో నొకతెనుని యనుకొనియెను.

ఆమెనుడు లెననికొని చినతక్కిలైలా కలాభూయిష్ఠ మగు నెడ్రొయిం దుండెను. నె-రోగబలం ప్రవేశించిట్లుహించెను గాన కనల విష్ణుజాలకుండెను. మెల్లగ నామెకడ్లు సగము తెరచినంతనే కైరికరమనుకొని మామె కంటబడి యేమియూ పద సంభవించినోయని భయమందెను.

తక్షణమే యామె పూర్ణకన్యలు దెంచి యొకమనుగు మసిపి తనకుహాచేయ వచ్చెనని భయమందనాగెను. లైలా సహజముగ ధైర్యవంతుగాలే గాని యాసమయమున భయచేతస్కురాలై, కన్నుల మూసికొని మెల్లగ నూపిరతీయించుండెను. భయమధికమగుచుండెను. గట్టిగకేకవేసిన సత్రమునందలి మనష్యులు లేచివచ్చి తన్నగుఘృసె గాఁగూడి గట్టిగత్రమో యనుకొనగా న్లుచేసినకంటనే యాదుక్మాద్గంబు తన్నచ పిరీకనని యనుకొనియెను. అందువలన నేమియననలేక మాటలాడ కుండుటయే మంచిదని యూహించెను. లైలాయాతఁడుగోనికి వచ్చుచుండుట బట్టి యాతఁడు ధనమపహరింప వచ్చినవాఁడు దప్ప ప్రాణహాని చేయ వచ్చినవాఁడు గాడని తెలిసికొనియెను. కైరికరమనుడు లైలా నిద్రానస్థయందుండెనని మెల్లగ మంచమును సమీపించుచుండెను. అతఁడట్లు తనమంచమును సమీపించుకొలది లైలాహృదయము దడదడి కొట్టుకొనుచుండెను. అపుడామె ప్రాణరక్షణార్థమై గట్టిగనరువనెంచెను గాని యాతని చేతియందలి ఘరికతను హృదయము భేదింపనేమోయను భయమామెను ముప్పిగొనెను. అపుడు చేయవలసినదేమి? ధైర్యమువహించి యుండుటయే!

తైరికరమును జామెపండుకొని యన్నమంచమును గమిపించి దోమతెన దొలగించి లైలాముఖమును పరికి పసానను. ఆతని యూపికులు లైలాచెక్కలగాకు చున్నప్పుడామె మరొక భయము నొందెను, హైర్యమును దెచ్చికొని నిద్రసభివయించి యుండెను. హా! హైరమా! భూలోకసుందరియగు లైలా ప్రాణములదీయ నాదుర్మార్గుడువచ్చెనా?—లైలాసుందరినా స్తమొకిటిమించపునుంట్లెవె నుండెను. ఆచేతివేలుకొక వజ్రపుటుంగర మేమియో యక్షరములు చెక్క బడియుండెను. మనముసుగుమనిషి. మెల్లిగనాయుంగరమును లైలా చేతనుండి దీయప్రియత్నించుచుండెను.

లైలా మెడయం దమూల్యమగు ముత్యాలనరమున్నది. అచ్చటనొక బల్లపై విలువయింతయుని చెప్పటకలవిగాని మణులు, వజ్రములు మొదలయినవిగలవు. అవన్నియువదలి ముసుగు మనిషి లైలా చేతియంగరమునకై యాసపడనేల?—లైలా కాయుంగర మొకకాయెత్తు వంటిది. తనచేతి యుంగరము నామూర్ఖుడు సంధించు చుండిన సమయమున లైలా గట్టిగ కేకవేయవలయునని నిశ్చయించుకొనియెను గాని పెదవులు కుట్టబడినట్లుగా యస్వాధీనము లాయెను.

తైరికరమును, దుంగరము దీసికొని వెనుదిరిగి బోవుచుండ లైలా కన్నులువిప్పిజూచెను. ఆతడు వెళ్ళిబోయెను. లైలా భయము పోయెను. అందోళననే నోరు కదపలేకయుండెను. మరల నిద్ర నొందెను.

లైలా యదయముననే లేచెను. మొదట లైలా రాత్రి జరిగినదంతయు గలయని యూహించి, చేయిచూసుకొనిన వెనుక నిజమనుకొనెను. మరల నాందోళన మామెను వశముచేసికొనెను. వెంటనే లైలా పరిచారికలకు ఉంగరము పోయినగంగతి సంతయు

నెరింగించెను. ఆసంగతివిని యా మెపరిచారికలగు నబూనా, పైదాలు విచారించి తామెత్తువంటి యాయుగురము వలన లైలా కెమి యాపద సంభవించునో యనుకొనిరి,

జైదా—అమ్మా! లైలా! నీవాదుర్మార్గుని బోల్చుగలవా?

లైలా—వాని ముఖమును నే జూడలేదుగాని యాశంకు సన్నముగ బొడవయియుండెను.

అమీనా—ఆతని దుస్తుల్లున్నవి?

లైలా—నే వర్ణింపజాలను — ఆతడు జాగ్గియవాసినవలె నుండెను.

జైదా—ఆతఁడవడయియుండునో?—ఉంగరి మొకటిగూడ దీసికొనెను?

అమీనా—నాధారణముగు దొంగవాడయిన నమూల్కము లగు నీ నగలు మొదలయినవన్నియు గొనక యుంగగమే దొంగి లించునా? వాడేదో యుద్దేశముగలిగి వచ్చెనిని నా యూహ.

లైలా—అట్లయ్యియుండును. ఆ యుంగరము—

జైదా—ఇంక నాదొంగ సత్రపు ఆవరణయందే యుండు నేమో కేకలు వేయదమా.

అమీనా—అట్లేచేయదము. రక్షకభటుల కేసంగతి నెరిగించిన మంచిది.

లైలా—(తలగడక్రింద గడియారముదీసి చూచి) తొందర పడకుడు. ఎనిమిదిగంటలకాలమాయెను. ఇక లాభములేదు. ఆతఁ డీసాటికి దూరముగబోయియుండును.

జైదా—అట్లయిన యుంగరముగూర్చి ప్రశ్నింపవలదా?

అమీనా—ఆ దుర్మార్గుని శిక్షితు జేయవలయును.

లైలా—(మంచముపైలేచి కూర్చొని) ఆ యుంగరము నా దొంగ వేరొకయుద్దేశముతో దొంగిలించెను. వాడు జాగ్గియను

నల మూడు వేషము కలిపి వచ్చెను. మును తగ్గెను. బోల్చు
కొనకుండు మునుగు వేసికొనెను.

అమీనా—దా లాన్బిర్బముగి నానా—అటు పోయి చూడవలె.

లైలా—అంతయేగాక మగగడయము తెలిసే ప్రయాణము
చేయుట—

దా—నిదము.

అమీనా—అందు మారప్రయత్నము—

లైలా—మూర్ఖుడు నహాయముచచ్చినను పోవునమయమున
పోకమానను.

దా—అమ్మా! ఈనగతి సత్రపునునిపి కెరగింతుమా?

లైలా—అట్లుచేసిన మంచిదే. అతడు బాటనాడులపసువు
విషయమై రక్షకభటుల కెరగించగలడుగాని రక్షకభటులను చచ్చి,
యేలమీరిటకువచ్చిరి మొదలయిన క్రశ్నల నకును గారు. అ దువలన
నూరకొనుటయే మంచిదని నా యూహ.

దా—అట్లు గాదు. నష్టనశుభవిగుట గష్టముగాదా.

అమీనా—నష్టముగాదా.

లైలా—కష్టమయినను నష్టముగానను అనుభవించకదీయరా.
ఇట్లు నా యంగరము పోయినట్లును కయునా మీరెవరితో నన
వలదని యాజ్ఞాపించుచున్నాను. ఇక వనమా టిస్లిను బోదము—
అయ్యో! ఇపుడుంగరముపోయినది. రేపారాగ్యసమును చేరుట
గూడ విఫలమగునేమో!—అయంగరము నాకంపించువాని కేమి
చెప్పదును? నా నురదృష్టము జెప్పకతప్పదు.

అని లైలా వస్త్రవాహనాలంకృతియై, యడయాహరము
నారగించి, పరిచారికలతో గుట్టముల సిద్ధముగనుంపించి టిస్లిను
బోవుచుండ సత్రపు యడనూని లైలాకెదురై యేమియో నూట
లాడ నెంచెను.

స.య—అమ్మా! ఆడుపరచారకులతో మగిసహాయము లేకపోవుట మంచిదిగాదు. దారియందేమయిన నాపద సుఖ విందును.

తైలా—ఎందువలన?

స.య—గొట్టినామును, బందిపోటువొంగియు నగు వానిగూర్చి వింటివా? ఆతడు భయంకరుడు.

తైలా—కైరకమనుడ?

స.య—ఇంకేమి, వాడు వాని యనుచడలీప్రాంతములందు రృద్ధులైయున్నాడు. గాన—

తైలా—(తెల్లవోయి) అలాగుగా. వారీప్రాంతమున దిడుగు దున్నారా.

స.య—అ—నిజము.

తైలా—ఒకడు సహాయము లేకపోవచ్చుననియు భయములే దనియు చెప్పబడె నట్లునచ్చింది. వాడు సమ్యక్మయినయవకుడు. వాడు టిఫెలిస్ నుండి నావద్దకు వచ్చెను. వాడు కరవలనుడు. తానున్న తావులకు దుప్పపట్టచు వాడుదప్ప మార దేశీయులవాడల నెరుగడని సమ్యక్ముగజెప్పెను.

స.య—నిజమే. కైరకరమనుడు కాకిసమురు పర్వతప్రాంత ములందు గ్రద్ధరలెనులకి దగ్గరప్రదేశీయులవోచి యాహారముజూచు కొనుచున్నాడు. ఒకొక సమయములం దాకాకసిమురు గ్రద్ధమూరి మిగిరివచ్చి యుమాకుకపు గొట్టెపిల్లలగూడ నెత్తుకొని పోవుచుండు ను. అమ్మా ఇట్లునుచున్నానని భయపడివలదు—ఆపద గడచెను!— ఇంకేమి—కైరకరమనుడు—కైరకరమనుడు గడచినరాత్రయిన నీ సత్రమునవిడిసెను!—

తైలా ధైర్యమునొంది యుండెనుగాని, తనగదియందు ప్రవేశించి యుంగరమును దొంగలించుకొని పోయినవాడు కైదికర మనా? యవరూమె భయమందుచున్నది.

స.య—అమ్మా! భయపడవలదు, నీకు ధైర్యము గరపు చున్నానుగాని రాత్రి యాదుర్కాకటి నున్నంతికాలము నేభయ పడుచునే యుంటిని.

తైలా—వాని యాకృతి వర్ణచి చెప్పము.

స.య—వానిని కేకూడ బాగుగ జూడలేదుగా—చాప పాపము చేయుటయందు పెద్దవాడేగాని వయసున జిన్నవాడు, సన్నముగ పొడవయినవాడు—నల్లనిజుట్టు—సుందరితరనయములు—చక్కనిమీసములు గలవాడు.

తైలా—సన్నముగ—పొడవుగా—ఆ—రాత్రి వాడిటకు వచ్చినపుడెందునో చెప్పగలవా.

స.య—కాంతా! ఆతడు వెయివిధములగు వేషములతో పట్టణమును ప్రవేశించును, అన్నిటికినిసరిపోవును. కొండలయందుండునపుడు గొరిల్లావలె నుండును, పట్టణములు బ్రవేశించునపుడు సాధారణముగ జాడ్జియనువలెనో—తురుష్కునివలెనో—అమెరికా దేశీయునివలెనో మారు వేషము నొందును, నిన్నరాత్రాతని సంతగ జూడలేదు, వాడనుకొనినతావు ద్వారలో జేరుటకు గ్రద్ద, జిత్తుల మారితనమునందు నక్క.

తైలా—అట్లయిన రాత్రి యిటకాతిడు రాగారణమేమయి యుండునో.

స.య—ఎవరికెదుక, ఇచ్చటిబాటాసాదులసాత్తు సపహరించుటతో తేక బాటసాదు లేమీదావుల బోనున్నారో చెలసికొనుటతో, వాడు సత్రమును చేరినంతనే కరమనుడు వచ్చెనని తెలిసిన ధనము లాగిపోయిండును—గాని వాగుపోయిన వెనుక చెలసినది.

తైలా—తరువాత కరమనుడు వచ్చెనని సీక్లు పోసెను.

స.య—అర్ధరాత్రమున నీవు పండియుండి గది దగ్గరగనున్న గదినుండి బయటకువచ్చి, గుఱ్ఱపుసాలవద్దకుపోయి, దానికాపరిని లేపి, గుఱ్ఱమును జీనుతో నలంకరించిపోయెనట, తరువాత, తావిడిసిన గదియందు బల్లపై నాకు దగినధనము విడిచిపోయెను. కైరికరమనుడు హయముపై నెక్కను డ, నొకయుమ్మోరీషియూ వర్తకుడు (రాత్రియిటగాటసారి) వానిని కాగడా వెలుగున జూచి గడగడవడకెంట, కరమనుడు పోయినదిదప నావర్తకుడు “కరమను” అని యరచెనట!

తైలా—అలాగునా, అర్ధరాత్రమప్పుడే పోయెనా?

స.య—ఉదయమున యాసంగతి నొఖదులు నాకెరిగించిరి. ఆతఁడేమయిన నొంగలించెనోమోయిచి వాడు విడిసినగదిలోనికి పోయినాడ నొకబంగారుకడ్డీ బల్లనునిచిపోయెను.

ఆచూటలనినితైలా తనయు గరమును దొంగలించినవాడు కరమనుడేయనియెరిగి వానికండ్లకు గురియయితి నని భయమందెను. ఆమె కరమనుడుంగరము నపహరించెనని సత్రాధికారితో ననలేదు, ఆతనితో నా సంగతి చెప్పినచో దానిని మరల తనకొసంగునట్లు చేయువర కటనుండుమనునను కొనెను.

స.య—ఆకారణముచే—అమ్మా!—మగరహాయములేనిదే ప్రయాణము గావించుట యుచితముగాదు. వలదనిన నడ్డుపెట్టువాడ గాను. దారియందు కైరికరమనుడు నీకడ్డువచ్చుననుకొననుగాని—

తైలా కరమనుడు తనయడ వేరుయద్దేశముగలిగి యందును లేనియడల గతరాత్రమన్ని వస్తువులుండ చేతియుంగరమునే గొనిపోనేల! యని తైలా సత్రాధికారిచూట వినకడప్పినదిగాదు, ఆతఁడు బంపెదననిన సహాయమున కొప్పుకొనియెను. తనఘోష

గాంక్షించు సత్యాధికారిమాటల కష్టచెప్పక “సహాయమిమ్ము పోయెద” మనెను. సత్యాధికారి యావలకేవచ్చి “అక్కా! మిమ్ము పగిమైళ్ళవర కాయుధపాములై వచ్చివగబెట్టుమరు” అని కొండగినునున్నట్లుతో చెప్పెను.

తక్షణమే లైలాయును, పరిచారికలును హయారూఢులై పండ్రిండుగురు బలిష్ఠులాయుధ పాములై సాయముగా టిఫెలిస్ నకు బయనమెరి.

ఏ ద వ ప్ర క రణ ము

రక్షణ

లైలాయు నామె పరిచారికలు నధివసించిన హయములతి చక్కనివి, పొడవుగ సుందరముగానున్నవై హయముపై నతిరీవిగ గూర్చొనియుండెను. ఆమె ప్రత్యేకాణపుదుస్తులు ధరించియున్నది. ఆమెధరించిన (Waist-coat on Tunic) బంగారపు నగిషీచేయ బడి యుండముగ నుండెను. ఆనగిషీ లైలాతీరుబడిగనున్నప్పుడు చేసెను. దానిలో దొడగిరినినదుస్తులు బిగువుగ మెడవరకుండి కుండ్రని పాలిండ్లజాడ జూపుచుండెను. ఆమెధరించిన పలుచనిదియు గల్లాయునినదియునగు లాల్చీ, పాలరంగునొప్పురు చేతులగనం జేయుచున్నది. ఆమెతలపై చక్కనిపాగాయుండి పైమేలిముసుగు గుట్టము పరుగెత్తునపుడుగాని తాకుడునం దతిరమ్యముగ గొట్టుకొను చుండెను.

లైలా పరిచారిచారికలిరువును వారికిష్టమయిన దుస్తులు ధరించి శుభ్రముగనుండిరి. చదువరులు, వీరుక్తిపియును మితను

లయినను సామ్రాజ్యము రాజ్యభాగముల బ్రయాణముచేయుచుండుటవలన సర్వము యాచారి ననుసరించి మువ్వకును మునుగులకును పది కైలయి గుఱు.

తైలా, మైదా యమినాన లాయధపాణులు వెనుకనహయార్దముగాగా సత్రిమునకు పుచ్చెళ్ళుపోయి యటనొకతావున శ్రమ దీర్చికొని, తైలామైదాలను నికి సహాయముగ వచ్చినవారు మరలిపోవున ముగి. అప్పుడు తైలామరిగహయమక్కర లేకుండ బోవచ్చుననుకొనిచు నుగాని యటనొకసంగతివిని మరలమనము ద్రిప్పకొని వెంటసహాయములేనిచే కూడదని నిశ్చయించుకొనియెను. ఆ సంగతినేమి? భయంకకూడగు కైరికరమనుఁజాపా తములందు దిరుగుచున్నాడని, అంతయేగాక యొక బెబ్బలికూడ నాప్రాంతమున దిరుగుచున్నదని కూడఁదెలిసి మైదాయమినాలు భయమందుటచే తైలా చివరకకపుగయిన నాయధపాణులు వెంటనుండనిచో బ్రమాదమునందలిగించునని మధ్యాహ్నము మాడుగంటలు వేయసమయమున కైదాయమినాలతో వెంటనిరువుగు బలవంతులగు జార్జియనాయధపాణుని సకొని టిఫినినునకు బయనయ్యెను. అప్పుడును కవచధారులై పులి గూఁప్రాణమునందు దిరుగుచున్నదనివినినవారగుటచే సప్రయత్నము చేతువాకిలపై చేతులంచుకొనియేయండిరి. ఇప్పుడువారు పోవుగూడిన సూర్యమతి రామణీయకముగనుండెను, ఇరువంకలను ఫలవృక్షములు, పండ్లతోవంగియుండిన చాక్షతీగలు పెరిగి దారిపై భాగమున బాటసారులకు సూర్యగస్తీతగులకుండ నల్లిబిల్లిగనుండెను. ఇంకను ముందుమార్గమున కిరువంకల రెల్లుదుబ్బులు ఖర్బూజాపండ్ల తీగలుగలవు.

తైలాయందరికంటె ముందుబోవుచు నొకగంటయయి ఏడవ భయంకంముగు నెరువువిని కల్గెను నుబియలగా గుట్టమునాపెను.

ఇంతలో వెనుకవచ్చుచున్నవా గామెను గలిసికొనిరి. జైదాయమీ నాలుగుగూడ నాయూర్పువిని భయకంపితగాత్రులైరి. వారిభయమును గాంచి దిగబెట్టవచ్చిన జార్జియనులు ధైర్యమునుగరపుచు నామువ్వు రలుకు నిమిషముగొట్టుముల పడిపించుచు, పులిక నవచ్చెనా దానితల బ్రేల్చి వేయటకు సిద్ధముగా తుపాకులబట్టియుండిరి.

కొన్నినిముషములాప్రాంతమంతయు నిశ్శబ్దమయి యుండెను. మరల మొదటికంటెనెక్కువ భయంకరముగ జట్టుపట్ల ప్రదేశ మంతయు మాడుమోగునట్లాడు వివరబడెను. ఆనివదముగల్గిన యొక నిమిషమునకే చెట్లమధ్యనుండొకపులివచ్చి యొకజార్జియను పురుషునిపై బడెను. తక్షణమే రెండుతుపాకులుపీల్చెను. వాటిశబ్దము లతోలైలా, జైదా, యమీనాలయూర్తరవములు నింగిముట్టెను. వారధిగోహించిన హయములొక్కరసత్వమునుగాంచి భయమంది యడుగుదీసి యడుగునిడక చిలచెను. ఆవ్యాఘ్రరాజము జార్జియను పురుషునివేలబడ వేయ రెండవవాడు దానిసంతతిమొందింప గురిజూచి తుపాకిపీల్చెను. అంతనాసత్వము మొదటివానినివదలి రెండవ శత్రునిపై బడియెను.

అది కడుభయంకరదృశ్యము. హఠాత్తుగ నట్టితిరిరెండు తుపాకిగుండ్లెటనుండియోవచ్చి యాపులికితగిలినగాని యదిమరణింపక రెండవజార్జియను పురుషునశ్వమునుండి వేలకేడ్చెను. అపుడా పురుషులగుట్టములు వెనుదిరిగి నూడకయం దేబారిపోయెను. ఆ గుట్టచులజూచి లైలా, జైదా, యమీనాలమోసికొని వారిగుట్ట ములుగూడ ప్రధావించెను. మరల రెండు తుపాకిగుండ్లువచ్చి జార్జియనులపైబడి బాధించుచున్నపులిని మరణింపజేసెను. మరియొక నిమిషమునకు మరియొకగుండువచ్చి యామెకప్పుదల బగులగొట్టెను ఆతుపాకుల ప్రేలినవంకనుండి మువ్వరశ్వారూఢులువచ్చి, పోపోవుచున్న గుట్టములపైనున్నవారిని చప్పలులుచరచి పిలుచుచుండిరి.

అపిలుపువని లైలా, దారి అన్నగానక పారిపోవుచున్న హయము నతికష్టముపై నాపి. వెనుదిరిగి జూచి పులిభయము దిప్పి నట్లెరిగెను. ఆమీన, కైదాలధిరోహించిన తురుంగములు వారిని లక్ష్యము జేయక దుప్పలదూసికొనుచు పారిపోవుచుండ వారి వస్త్రములు చినిగిపోయినవి, ఎట్టకేలకు వాచనతికష్టముపై గల్లెముల విగియలాగి హయగతి తగ్గించి లైలాను, చూపించిరి.

కృతరసత్వముగ నాబెబ్బులిన సంహరించి ముగ్గురు హయారూఢులలో నెడమాని, తనయిరువురనుచరుల నా పడియున్న బాడ్డయనుల కుపచారము జేయనాజ్ఞాపించి, తారివ్వున నాస్త్రీలకడకు గుట్టమును బదుగై త్తించుకొనుచు బోయెను. మాచమవశలీయత్వ రూఢు లల్లాయుద్ధీను ననుచరులని యెరుగనగును.

అల్లాయుద్ధీ నాస్త్రీలను సమీపించి సలాముజేసెను. లైలా, పులి నెవరు చంపిరో తానెచగకున్నను, అల్లాయుద్ధీను తాజంపితి ననుటచే నతనిపరాక్రమమును బొగడి, తమ్ముదిగబెట్టవచ్చిన బాడ్డయనులగతి కెంతయో విచారింపసాగెను.

అల్లా- అమ్మాయి! ఆపురుషులు మరణించలేదు. అబెబ్బులిచే గాఢము లగు గాయముల దినినవారగుటచే చెలివిని గోలు పోయిరి. వారినిగూర్చి విచారించకుము. వారిశరీరముల గాయముల నుండి రక్తప్రవాహములు బారుచున్నవి. వార కుపచారముజేయ నాయనుచరుల నటనుంచి వచ్చితి. త్వరలో వారికి జైతన్యము గలుగును.

లైలా-ఆర్యా! వారికి త్వరలోసహాయముచేయ బోదుమా? నీయనుచరులకంటె నూకు, గాయములకు కట్టు కట్టుట బాగుగ డటియును. అంతియేగాక మావెంటవచ్చిన వార పక్షులక సహాయము జేయుటకు మేముభాద్యులము.

అల్లె-అల్లెయీ! కాదునుచులు కట్టెముల నా మాలగిన
వారు గాన మీరంటివారు గాయంబొందినవా నెక్కడుగ
సోంకింకలరని పెప్పలయనా? పొన్నపొన్నముల మీరిట్టిపలచి
నదో వాయవేగముచేసి వారల గతంబు దెప్పింపి మాడవచ్చి తెలియ
జేయుదును. రక్తగురువునై, గాయములతోగోడి మిన్నవారినిటారు
పీక్షింపకు లడు.

అనియల్లయల్లను వారల సలాముకావించి, గుఱ్ఱమును
దీప్తి తనమునుచులు, గాయములొందిగొన్న, పొన్నములగా
పాడుచున్న తావుజేసెను. ఆము పోయిన వెనుకైలా, పగచారి
కలఁజూచి “ఎవమా గాయంబులతో దిన బాడ్డిచునుల కుపచార
ములు జరుగుచున్నవని, ఇప్పుడుపోయిన యెక్కటి ముఖమున నెవంగ
వరకిట పచ్చిక బయలు, యెక్కల వెదిలి నిశ్చయి తము.”
అనెను. తక్షణమే వారు స్వయం వాచిబుద్ధిగ, తైలాయొక్క
యెత్తుప్రకారమున గూంపడి పరిచారాలదగ్గరకు బిలచి “ఆవులి
మనలను దిగజెట్ట వచ్చినట్లై బడినపు డేమిసల్లాకు యువకుఁ
డనుచులతో వచ్చువలెన మనమెంతయు నెక్కువంతులము”
అనెను.

తైలా-అయవకి డెంతయుండమయిననాడు!

అమీనా-ఆతడు యవ్వనమంగుండి, మిక్కిలియందముగ
నున్నాడు. వానిచూపులయందే వీరశ్రీము గానవచ్చుచున్నది!

తైలా-చాలు! ఆతని యందచందమును వర్ణింపనేల; ఆతడు
గావించిన యుపకారమునకు మనమెంతయు బద్ధులము.

అని అట్టిసమయమున దమకు సహాయగ నాయివకనంపిన
సృష్టికర్తను మనమునందు పార్థించుచుండెను. తైలా యమీ
నాలుగూడ నట్లే చేయుచుండనల్లాడుద్దినవారినిసమీపించి తైలాతో

“నమ్మాయి! ఆ జ్ఞానులు గాయములు దిని పడయున్న స్థలము నకు సమీపము నందొక బట్టూరుకుగలదు. అటు వారిని గొనిపోయి గాయములు మాన్పనప్పగించితని. వారికి తగినవిధముగ గాయముల మాన్పన నేనుండి జూతును” అనెను.

తైలా—ఆర్యా! నీవువారియెడ జూపిన దయకు వందనశత్రులు లప్పించుకొన్నాము. అచ్చటవారికి మగమలఖచ్చల నిమిత్తమయి యీ గానె ములనంది కొందువా? (అని తైలాదరహాసితనదనయై కొన్ని సములదీసెను.)

ఆ గానె ములనందికొనుట కాతడు మొదట నిచ్చగించకపోయినను, ఆ మెయిచ్చునని యుద్ధిగొని “బాలికా! ఈ గానెములు లేకున్నను వారి కే. ధమయిన బోటుండదు. అయిన నీధనము వారికి మరొక యవసర మయి యుండును లెమ్ము” అని హామీహాథుడై బోనెంచి రి. “మిమ్ముగ యర్హముజేసి సహాయులేమను లేకు గానెయి నరుచులతోవచ్చి దిగబెట్టుదువా? మేము టిఫలిన్ బోవుము. మీకుగూడ నటకేయని యా గాయములకొందిన వార నిరి” అనెను.

తైలా—(పరిచారికలవంకజూచి) ఆర్యా! నాపరిచారిక లీధయంకర మృగమును జూచి నప్పటినుండియు భయాంతరంగులయియున్నాడు గాన మీరు సహాయులుగ వత్తుచునిన వలదందుమా?

అల్లా—బాలామణీ! నీ త్వరగ నేగి యాతగాత్రుల దగిన విధముగ జూడ బట్టెటూరివాసులతో జెప్పి యాధనమిచ్చి వచ్చెదను. ఆలస్యము జేతునని భయపడవలదు.

అని యాతడు పోయెను. తైలా యా సుందరుని సాంగత్యము గొంతదూరమయిన నుండునని వానిరాక కెరుకు గూడుచుండెను.

లోకములో వాఙ్మారిణముగ సుందరీసుందరుని గొయ్యుచున్నాఁ డిటు. అట్టి కలియక నవకుంజపుష్ప వాని యానందము విస్మయ నేతకము?

ఒకగంట యయినది. అల్లాయుద్ధి ననుచులతో నల్లైలాను చేరెను. అల్లాయుద్ధిను “మనము స్త్రీలతో ప్రమాదము చేయవలయు”నన హాళి సంతసించెను గాని యిట్టిదొడ్డుపని లేదు. ఏలనన, దనయదమాని క్రిందటిపర్వాయమువలెనే బళ్ళలొడి మాయలం బడుకేనో యని వానియనునా నము. అయినను యదమాని నడ్డించుట వానికిష్టములేదు. అతియొక చోడి వారు నాడువాగునగువారలు. సోయము గొనివచ్చిన వారు కరారి సత్వముచే గాయముకొందుటచే నమ్మితిగచెను

ఇబ్రహీమ్ తైలాముఖమును శాగగ బడించి సలసించెను. ఆమె ముఖమునందమాయకమును, చావుచుండు శాంతమును దయయు గానవచ్చెను. తక్షణమే మామె ప్రక్క మీరా యున్నట్లుహించి యిరువురిని బరీక్షించెను. మీరాముఖమున కుదిలత్వము, నయనములయందు చూరత్వము, స్పృహయనన మాయయు గానవచ్చెను. తైలా యచ్చముగ పనిశ్రద్ధవలెగ నెరిగి, యామిను తన యదమాని దిగ బెట్టినయెడ గావద గలుగదని యెరిగెను.

అల్లాయుద్ధిను తైలాసుందరి వాయము ప్రక్కనే దన తురంగమును నడపుచుండెను. ఇబ్రహీము వైదాప్రక్కను, అమీరా ప్రక్క హాళిను హాయముల నడపుచు బావుచుండె.

తైలా, అల్లాయుద్ధినుతో ననేకవిషయముల గుంబలాడుచు బోవుచు “అర్థా! ఈ ప్రాంతములందు పురులకంటె నధికభయము మరియొకటినిగిని”అనెను.

అట్లు

అట్లు—కరివ నుడను బ దిపోటుకొంగ భయము.
అట్లు—వనచన, అకంగతి కనుగూడ వింటివి, కాని భయముద
గము.

అట్లు—కరివ నుని సంగతి పంటినిగాని నమ్మలేదు. ఇపు
అట్లు—అనుకొనిన పరిచారికలు భయమందుదు.

అట్లు—అవును పరిచారికలు, భయపడిన భయము లేకున్న
కవియనులేదు, కేళమనము టిప్పిను చేరగలము—అప్పుడేభయ
మును లేదు.

అట్లాయుద్ధిను లైలా లకేకసంగతులు మాటలాడికొనిరిగాని
వారేకార్యముపై, యెటకేగుచుండిరో యొకరితోనొకరు చెప్పు
కొనలేదు. వారికరిపేరులొకరు చెప్పకొని యూరకొనిరి. అట్లా
యుద్ధిను తనకు “బెగ్”అను బిరుదు గలదనలేదు, లైలా తనకు
“డిజ్జి”అను బిరుదు గలదనలేదు. వారిరువురును రహస్య
కార్యముపై గోవును దుటచే గొకరినిగూర్చి యొకరు విపులముగా
చెప్పకొనలేదు.

సాయంకాల మేడుగంటలు వేయగమయమునకు మనప్రయా
ణీకాక పల్లెను సమీపించుచుండిరి. అపల్లెకింకను టిఫెలిస్ యిరు
వదియయిదు మైళ్ళదూరమున్నది. అట్లాయుద్ధిను లైలాలు తమ
మునుచుచులకంటె ముందుబోవుచు దారియొడ్డున చింకిగోనలు గట్టి
కొని సూర్యోనియండిన ముసలి మిథునమును గాంచిరి. ఆముసలి
దంపతు ల్లాయుద్ధినులైలాలగాంచి ముందునకు వడకుచువచ్చి బిచ్చ
మడిగిరి. వెంటనే మననాయకీ నాయకులు కరుణంగలంగి సంచుల
దీసి, లైలామొక పెండినాణెము స్త్రీచేతియందును, అట్లాయుద్ధినిక
నాణెము ముసలివానిచేతియందు నుంచిరి. అప్పుడల్లాయుద్ధిను సంగ

నుండి నానాముల కలగలసేవా లెను. అగాముల నామనవిచ్చి
 గానెడి యల్లమును కిచ్చనపుడ పొకనబ్బివు యిగకము
 లైలాకంబుబడెను. అపుడు లైలాక మొలోచన ముదలుంచెను.
 కతదినము సత్రిపు మర నాని వచ్చి విచ్చి కైక ననుక్తి జే
 యుది భయమందసాదెను గారి కుమాయామకాలము. గాధ మము
 నాపిగొని “అయ్యా! నమ్మ! అలసి-క మా పైజేరున” మనియెను.
 లైలాకానిపై వేసినను గానము బడలు చెను. కైంకరిమను
 జేదన్న మోసగించ నిటువచ్చెను మితిని ముఖమును పరీక్షింపు
 చుండెను.

అల్లముద్దినామెకు తనయెడల నట్టియనుమానము గలదని
 యెరుగక “పద” యని గుఱ్ఱమును నడిపించెను.

మరిగొన్ని నిమిషములలో మనస్రియాజీ లాపలైజేరి.
 అందొక వాడుపడినసత్రియ, అంతోయేలో పూరిండు, చచ్చటకు దగ్గ
 గగ కొకమంచి పెనుట్లునుగలవు. ఆపెనుట్లొక భవంతిడగు
 నామెరికను వర్తకునిచే వానబడుచున్నది. ఆతడెచ్చటకు సమీపము
 నందెగల గాలియొత్రిపు టధికారి. ఆరత్రిమును సమీపించి యట
 నుంజాయమెరికను గృహమువంక జూచి మన కథానాయకురా
 లాయుంటదనకును బరిచాకలకుబరకొసగును రేమో యడుగ నెంచె
 ను. ఆసమయమున నాయుటి యజమానియగు నమెరికను సత్రియ
 వద్ద నిలచియుండెను. ఆతనిగాంచి లైలా “అయ్యా! యాగానవచ్చు
 యింటియజమాని మాకీరాత్రి బరకొసగలుగురా?” మని ప్రశ్నిం
 చెను. ఆ యమెరికను లోభియగుబవలన సమాధానమియ జగు
 చుండ నల్లముద్దినాతని చెవియందు “అయ్యా! సంకోచించకుము.
 నీవీకాంతకును బరిచాకలకు నీరాత్రి బరచిచ్చితివా యామె తగిన
 విధముగ నెక్కవధముతో సంతోషపెట్టగలదు. తరువాత నీ
 యుష్టము” అనెను.

అప్పుడుగాని పాపము మోకనుకర్తృమలబడినంతనే బొంగి
పు తెక్కలు పరిచారట! అప్పుడు తాము క్రొవ్వొనెను, తక్షణమే
పాపములకు లొంగుకొన్నాము ముందుననుచు, లైలా, పరిచారకల
తో కలసియున్న మన గొంతు గావించి, యమరికను వెనుకబోవు
చుండిరి. ఇప్పుడు మనచేతులతో సత్ప్రమాణము విడిసెను.

మనకిన్ని పాపములలో నయమరికను గృహము సమీ
పించు లైలా 'మన! పాపము!!-తిడియముడు!!-ప్రాణములపై నాన
యిండిన గాక! ఇప్పుడు నేను' అని యరిచ గుఱ్ఱమును బదు
గెత్తికొని పోనగిరి. అమె వెంటనే కారణమేమని యడుగకయే
పరిచారిక ప్రేరి.

వచ్చినవచ్చి వీరిని పారపోవుటకు గారణమేమని యా
యమరికను కిన్నులు, నోయదెరచి, నిశ్చేష్టులవలె వారు దృష్టిపథ
మునండి తిప్పువరకు నిలచియుండెను.

పాప ప్రకరణము

జార్జి యను వితంతు

లైలా ముందును, పరిచారికలు వెనుకను హయములపై
మానీగలవలె బోవుచుండిరి. లైలాయొక్కనూరు పరుగెత్తిపయన
మగటకేమి కారణమో పరిచారిక లూహంపలేకుండిరగాని యెది
యో పాపద రానున్నదేమోయనుకొనుచు హయములపై బోవు
చుండిరి. అయిప్పు గుఱ్ఱములు పందెపుగుఱ్ఱములవలె బోవుచున్నవి.
అట్లు చాలదూరముపోయిన వెనుక లైలామార్గముననుండినశత్రువు
లువచ్చిపడుట సులభము. మరియొక ధారిని హయమును బోనిచ్చు

చుండెను. పరిణామిక లామెనెను నే బోవుచుంటి. గుర్తులలి
చొంగు గాడ్చుకొనుటగాంచి నైలా కళ్యేనునుగియులాగి మెల్లగ
నడపుచుండెను. పరిచారికలుగూడ నట్లేచేయ, నైలావారితో
“బాలికలారా! నే బ్లాష్టగ గుడ్డమును పడుగెత్తించుకొని వచ్చు
టకు కారణమేమని మీరాలోచించుచుండు. మనకాసత్రము
వరకనుచరులతో నశాయమువచ్చిన సూదరపురుషుడు ఎవని
యందమును మీరు ప్రకరించిరో—ఎవని నడచడి మీరామోదించి
రో—ఆయనకుడు—తురుష్కునివలె నలంకరించుకొని మనలమోస
గింపవచ్చిన భయంకర బందిపోటుదొంగ యగు కరమనుడు”
అనెను.

నైలాపరిచారిక లాశ్చర్యముగ వినుచుండిరి.

నైలా—ఆతఁడే నూరాత్రి ముసుగునువివలెవచ్చి నా
యుంగరము దొంగిలించెను.

నైలా—అమ్మా! నీవెవని నెల్లు బోల్పితివి?

నైలా—ఆతఁడు దారియొడ్డున బిచ్చమెత్తుకొనుచుండిన
ముసలివానికొక నానెము నిచ్చుచుండెనని నెచినున్న నానెము
లుంగరముతోగూడ నేలబడెను. అప్పుడు నేనాయుంగరము నాదని,
బిచ్చగాడు నేలబడిన నానెములుంగరముతో నాతని కిచ్చునపుడు
బోల్పికొంటిని. అప్పుడు భూశ్చర్యము లొక్కపర్యాయము నన్న
లము కొనియెను. అప్పుడుమాత్రము తన్ను నే బోల్చుకొననట్లు
నటించితిని. ఆతఁడుగూడ నే తన్నుబోల్చుకొనలేదని యనుకొనెను.

నైలా—ఆచక్కని యువకుడట్టి యపరాధియా!

అమీరా—జ్ఞానశూన్యులమై వానినెంట నిడుకొనివచ్చుట
నలన మనమపరాధులమా,

తైలా—అతియేగాక నే నాతనితో సమానముగ గుడ్డిమును
 నడపుచున్నప్పుడు కరమనుచున్నారని యడుగ నాతడు, నే నన్ను
 బోల్చుకొందునేమోయని "భయపడకు" మని సభాషా మరల్చి
 పేసెను. అతడు మనకు కరమనుచువలస భయమేముయు లేకుండ
 తీరెను. ఓగబెట్టెనుమని యిలివకు గొనివచ్చి తమ వలలో
 గ్రోయగొలవచ్చినట్లున్నది. ఎంతవలసాతిని రహస్యము దాగును?—
 మరయు నాకరమను డినేకమాడురూపముల దిరిగి బాటగడులను
 మోసగించునని నాడు. మనము దిగిన సత్రపు కుడరూని నాతో
 జెప్పట మీరెరుగరా? అతినిమాటల బట్టియు, దాంయందు నా
 వజ్రపుయ్యిగర మామువకుని శుచియగుమాడుటను జూచియు నాతడు
 కరమనుడని చెలిసికొంటిని.

తైదా—అమ్మా! ఎంతపల చేసితివి. అప్పుడే యా సంగతి
 యమెరికనుల కెరింగించినచో, నా గుప్తాని బంధించునట్లు చేయునే.

తైలా—అయ్యో! తైదా! నీవెంత యజ్ఞానురాలివి. వాడమెరిక
 సనుకొనుచున్నావా యేమి? ముమ్మాటికిని గాడు. వాడుగూడ
 కరమనుని యనుచులలో వాడే. అట్లు కానియెడల నే మొదట
 దనయింట బసగియుము యడుగ సంకోపించి, మాయువకుండు రహ
 స్యముగ నేదియో జెప్పకొప్పకొనెను గదా! దానిని బట్టికూడ
 వారందకును గూడి యేదియో కుట్రనెంచి యుండవచ్చును.

తైదా—నిజము.

అమీనా—అవును.

తైలా—మాదితిరా! యీ ప్రపంచ పులింతలు. మనమార్గ
 మున మనము బోవుచుండ మర్కాడులు మనపై నెంతేసి కుట్రలు
 బన్నుచున్నారో! ఆ గొరిల్లా నాయకునకు మనపై వట్టి మరలోచ
 నము గలుగుటకు కారణమేమై యుండునోగదా! పోనిమ్ము. వాని

నుండి త్వరలో దప్పించుకొంటిమిగాని యీ కాత్రిమున దల నటదాచి
కొందుము!

దీకటు లావరించుచున్నది. వాడు పోవుడున్న బాట నిర్మాను
ష్టములు యున్నది. గుడ్డలు లిక్కమున నీసి సమగ్రతన తయలసి
పోయినది. వారును బడలికచే న మృస్తిహోప్రసవమోయును తరి
హయము నొక విధమున గాట జేరి వియెను. ఇది బాటనుగడే
ప్రక్కనుండి బోయిన తీరిలిను జేరిగల నారెయంగు దిన్నగోయిన
నారాత్రి గడిపులు కెదిరుయిన బల్లె వేరి పుట్టి బడుచేరి.

అట్లు పోవు గడ మారము నొక పీఠము నుంచెను.
క్రమముగ వారా దీపము నుంచిరి పో నదియొక కళ్ళము.
అట లైలా హయము డిగ్గి తనగను దు పుచారికలకాత్రా బస
నీయుమని దానియడచును నలిని గ్రాధిగెను. ఆ యింటి యుజ
మాను గాలగు నొక వడివయస్కురాలగును సన్నుతిచను పొలుక
యామె యొక సేవకుని బిడి, యుద్ధుల విధముల నాచునుగు
గట్టించి, వారిని లోనికి గొనిపో యుగార నద్దాము విడెను.

లైలా తమకు బసము నాహారము నొసగి యామె యొక
నితంతువనియు, నిరువురు చక్కని కుమార్తెల గలదనియు నామె
హృదయను ప్రీయనియు నెరిగెను. మరయు నామె భర్త గొన్ని
రంవత్సరముల క్రితమొక త్రాచుపాముచే బొలమునందు గడువబడి
మరణించెననియు, నాటినుండి పిల్లల దానే కష్టపడి పెంచుచున్నట్లు
నెరిగెను.

పిమ్మటతనసంగతి నామె కేరింగించెనుగాని తానుదొంగలనాయ
కుని బారినుండి తప్పివచ్చెనని వాకొనలేదు. ఏలనన నామె యా సం
గతిజెప్పినచో వేగమే పొమ్మనునేమోయును ననుమానపడెను.
ఆగమయమున లైలా యాకాంతిమోమున విచారిముగుర్తించి భర్త

మరణించినది గాబోలు విచారించుచున్నదనుకొనియును, అప్పుడా పరిణామక మాన్త్రమువచ్చి పైలంబును పాపానికి కలుగు బహకగది పురుషబోలును, అప్పుడు పైలంబు “అమ్మా! ఈ ముగ్ధులైగాదు నా పిల్లలు” అని కంఠస్థుడు నిగుడుకొనెను.

పైలా—(విచారింపుచు) మరణించినామా కన్నా మరణించినా?

జా.వి—ఆ కుమార్తె మరణింపలేదు. ఆమె కథ కను ముఖ జనకము. ఆమె పేరు “అయోజా” ఆమె నా పిల్లకుమార్తె ననుసు ఉండెను—యిరువదియొక్క సంవత్సరములు. నిన్ను నాచిసంతానముగా మె జ్ఞాపకము వచ్చినది. అది నక్కని గుడ్డి, అందమునకు దగిన గణములు గలది. అందుచే నానిని నాచినవారందరును మోహించుచువచ్చిరి. తుదకామె గౌరవనీయుడను, భవవింతయు నగు నొక భూస్వామి కుమారుని మనసార బ్రేమించెను. ఆతనినే వివాహమాడి నిశ్చయించుకునియెను. పిదప నానుగఁడు పరలోక గతుడగుటయు నే సంసారమును నడుపుటయు సంభవించెను.

పైలా—అట్లయిన నామెకేమి సంభవించెను?

జా.వి—అమ్మా! చెప్పెద వినుము. రెండవ పండుగలలో మాసల్లానులు సమానముగ నొక నెల యుపవాసముదురించి నీకెదుక యేనా?—

పైలా—అవును.

జా.వి—ఆ దినములలో బ్రాసిన వర్తనలు చిక్కని కాంతిలను గొంపోయి యుత్సవానంతరమున ముల్తానునకు బహుమానముగ నమ్ముచున్నాడు. ముల్తాన్ అల్బల్ మజిద్ బ్రాసినవర్తకమును దన రాజ్యమున, చచ్చటను శేషరాదని శాసించెను గాని బ్రాసినవర్తకములు రహస్యముగ పరుల సుందర బాలికల దొంగతనముగ గొంపోయి యమ్ముచుండుడు.

తైలా-అవును సంగతి నాకేమి. అంతయే కాక నీ కి నమను ప్రాంతవాసుల బాలికలు తుడుక్కు మహారాజుల యంత్రపురస్కారముల మెలగవలెనని బానిసవర్తకలకు జిక్కి “కినిస్టాంటు నోపియ” కొంపో బడి యమ్ముడు బడుచున్నారు. అంతేగాక, కాకసియా, యిమ్మెనీ పిరా, జార్జియా దేశీయులు సౌందర్యరాసులకు తమకుమార్తెలన్ని ముల బానిసవర్తకలకిచ్చి వారిమూలమున దమకో, న శీయులకో రాజాస్థానముల నుద్యోగములు సంపాదించుచుండిరి.

జా.వి-అదియంతయు నిజము, ఒక్కొక్కసమయమున నా బాని సవర్తకలు దుష్టులై సాసారిగృహముల నాశనము గావించి వారి బాలికల బలవంతముగ గొనిపోవుచున్నారు. అట్లే నా మాన్యుషిక గూడ—

తైలా-ఏమి? నీకుమార్తెయగు నయేషా దొంగ చేదొంగిలింప బడెనా?

జా.వి-అమ్మా! రెండు సంవత్సరములక్రిందట నొకనాడొక గొప్ప బానిసవర్తకుడు పెద్దపరివారముతో నిటవిడిచెను. అతనితో బండ్లెండుగురు చంద్రముఖులు సంతోషముగ గనిస్టాంటు నోపియ బోవవచ్చిరి. మరియు నావర్తకునికడ గనికరి మెరుగని, హుస్సరు మోటుసేవకులు గలరు. వారాదుష్టులకు పరబాలాపహరణమునందు సహాయులు, ఒకనాడొక దుర్మార్గుడగు బానిసవర్తకుని కంట నా కుమార్తె పడెను. వాడు నేనామె 'తనకిస్తుననుకొ'నెను. ఒకనాడొక థ.డు నా కుమార్తె నొసగినచో రమ్మజానుత్సవ సందర్భమున నామెను సుల్తానునకు భార్యగనొసగి నన్ను రాజకుటుంబీకురాలిగ గేయుదునని యాశజూపెను. నేనందుల కిమ్మకొనలేను. ఆ కోపము మనసునందుంచుకొని యాదుష్టుడు నా సేవకులుపాలముయందున్నప్పు డతఁడుగ నేవకులనంపి, నన్ను నా చిన్నకుమార్తెలను త్రాళ్ళతో

గట్టి పిండి చోరంగుడ్డలు కట్టించి నా కుమార్తె స్త్రీకపోయెను. అని యీ వితంతు గోలుననేడ్వ మొదలడ నామె చేయిబట్టుకొని యోదాబ్బయ్య లైలా “హా! ఎంతపని జరిగె” ననియెను.

జా.వి.-తరువాత నామె వివాహమాడనెంచిన భూస్వామి కుమారుడీ సంగతివిని, సైన్యగమేతుడై బయలుదేరెను గాని యీ శానిస వర్తకుడెటను గానకుండుటచే కనిష్టాంటు నోపిలు వెళ్లెను. కాని యేమిలాభము? రమ్మజానుత్సవములు గడచెను. నా కుమార్తె సుల్తానునకు భార్యగ నెన్నుకొనబడియెను. ఆసంగతి నాభూస్వామి కుమారుడెరిగి హతాసుడై మగిడివచ్చి, విచారముచే మనసుచెడి వివాహము మానుకొనియెను. ఇప్పుడు నా కుమార్తె సుల్తానాయుని యుండును. ఆమె ముచిచెడ్డలు నాకెట్లు తెలియను?

లైలా-అప్పటినుం డామెసంగతి నీకు తెలియనేలేదా?

జా.వి.-అమ్మా! లేదు. ఆమె సుల్తానుభార్య యేనాడాయెనో నాటినుండి యీ ప్రపంచముతో సంబంధము లేదు. అంతఃపురము నుండి తిట్టిదండ్రులతోనయిన నుత్తరప్రత్యస్త రములు జరుపరాదు- ఆమె జన్మించిన క్రిష్టియను మతముగూడ విడువవలయును. ఇగత మేల? యామెను గన్నవారామె లేదనియే యనుకొనవలయును. అమ్మా! ఆమెకొరికు నే నెంత దుఃఖించుచున్నానో నా ముఖమే చెప్పెను. వారి విచారించిన లాభమేమి? గుండె రాముజేసికొంటిని గాని నిన్నుజూచినంతనే యామె నాకు జ్ఞప్తికి వచ్చెను.

లైలా పరచాక్షలతో, నా వితంతుడుఃఖోపకమనమునకై ప్రయత్నించెనుగాని లాభము లేకపోయెను. మరల నా వితంతు “వేలక వేలు ప్రజలనేలు సుల్తానిల్లు ప్రజలు దుఃఖించుచుండ నానం దాబ్ధి నోలలాడుట కెల్లోర్చెనో! అనేకు లాతడు ధర్మాత్ముడనియు, దయార్థిహృదయుడనియు గొనియాడుదురు. అట్టివాడు తన ప్రజల

సంసారముల సౌఖ్యమునందు బానిసవర్తకుల బట్టింది శిక్షించిన నాన బాగుండును? అట్టిశక్తి లేనివాడా?”

తైలూజునదికొక శక్తియున్నదా? ప్రకృతిసృష్టిలో దాని గాఢమిందేనీవేమి రాలిన నేమి?

అని స్త్రీలం యనుచు. దాని విశంతతుతమూర్తిలు స్త్రీలందు పరిచారికలకు గొప్ప గదియందు ప్రక్కలవేసి వచ్చుచున్నా. వానిని జూచివితంతు అమ్మా! ఇక నా ప్రసంగము నెత్తుము. నా కుమార్తెలు వచ్చుచున్నరు. వారి యుక్కసంగ తేమియు వాగెరుగరు. పోని నినచో దుఃఖింతురు” అనెను.

అంత నా వితంతు కుమార్తెలు సమీపించి తైలూనా, ఆమె పరిచారికలను బడకగది కంపిరి. ఆగదియందు నిద్రవచ్చువరకు వితంతు వెరిగించిన కథనుసూచి తన పరిచారికలతో నూటలాడెను.

ఉదయమున తైలూ పరిచారికలతోలేచి కాగోచితకృత్యములు నెరవేర్చుకొని, వితంతును కుమార్తెలును గలసి వారి బోలములయందలి కామరాలవనికి వడ్డింప భుజించి తమకు టిఫిలినువరకు గొందరు మనుష్యుల సహాయమునును కోరెను. ఆవితంతు సేవకులందరును దగ్గరి యూరియందొక యుత్సవము జూడబోయి “దన తైలూ” బయలుదేరి త్వరలో దగ్గర పల్లెయో పట్నమో చేరి యటనుండి టిఫిలినునకు సహాయముదీసికొని పోదు”మని యామెయొక్కయు కుమార్తెల యొక్కయు సెలవుగైకొని బయలుదేరువపుడా వితంతు తమకు బస నొసగినందుకు బహుమానముగ గొన్ని నాణెములదీసెను. వానిని వితంతు నిరసించుటచే నయ్యది యామె కుమార్తెలచేతుల యందుంచి పరిచారికలతో నశ్వాసూధయై బయలుదేరెను.

అల్లాయుద్దీను, ఇబ్రహీమ్, హాఫీజలు సత్రమున దిగుటయు, తైలూ యమెరికను వెనుక బయలుదేరి, గృహమును సమీపించి

పాచాకిలతో పొంగిపూటయు నూ చమవరులెరిగిన సంగతియే. అల్లాడుననుచులతో నా సత్రమున విడిసెనేగాని యాతని మన సంతయు లెలాసెనే యుండెను. అతనికొక్క టైలా సుందర విగ్రహము కట్టిపెట్టుండెను. అతని వీనుల నాపై వీణారాదము ననుకరించు కంఠము నివనచ్చుననే యుండెను.

అల్లాడుననుచులతో నా సత్రపుంగడియందు విశ్రమించి యుండ గుఱ్ఱాలన దూపులు పరచికొని యమోకను వర్తకుడు గోన బ్రవేశించి “అయ్యా! చాల! మంచి స్త్రీలకు బససీయుమాటివి— చాలునులే!—నా పక్ష ఎదేసిరావు—అర్దురు బలవంతులగు బల్లెటూరి పురుషుల బిలిపించి, నీవు నాకు గావించిన చిన్నతనమునకు బదులుగ పదిమందితో మిమ్ము చానమోదించినను పాపములేదు. నీ గుణము నాకు నచ్చలేదు” అని కోపోద్దీపితుడయి యనసాడెను.

“గీ! బుద్ధితక్కువమునలియుండాకొడ కా! ఆప్రేలాపనయేమి” అని అల్లాడునను కోపాదాననేత్రుడై యడిగెను.

అ—నీమా! నేపంపినస్త్రీలు వాగుంటివరకు వచ్చి పారిపోయిరి.

అల్లా—ఆ—పారిపోయిరా?—మతిదప్పి మాటలాడుచుంటివా!

అ—నిజము అంతవరకువచ్చి నన్ను మోసగించి పారిపోయిరి.

అల్లా— పారిపోయిరా?

హాఫీజు, యిబ్రహీము లాశ్చర్యము నొందుచుండిరి.

అ—నిజము, అల్లువారు పారిపోవుట కారణముండవచ్చును.

అల్లా—అల్లా! వాని డబ్బడిగిటివి కాబోలు.

అ—అల్లా, క్రీస్తులతోడు, నేవారినిధనమడుగ లేదు, అబద్ధమాడి పాపముచెచ్చికోనకము, జరిగినసంగతి జెప్పుచున్నాను, వినుము మీరిప్పుట విడిసినపిదప వారినినావెంట గొనిపోయి గృహమును

సమీపించి తలుపు దెరుచుచుండ “ప్రాణములన్న నాశయింపినరొను తడయకుడు” అని వారిలోనుండరి యరచి గుట్టము నొక్కపర్యాయము పరుగెత్తించెను. ఆమె వెనుక పరిచారికలును, నేనాశ్చర్యము నొంది పిలువవలయుననికొంటినిగాని తుణములో నాడుదృష్టిపథము నుండి మాయమైరి.

ఆవాక్యములనిని యల్లాయుద్దీపించుక గూర్చించి కోపము నణచుకొని అమెరికనునుగూర్చినవియోగించి యనేకప్రశ్నలడిగెను. అతఁడీసంగతి నే పదిచూపుచుచెప్పెను. పిదపయందరునాస్త్రిల్లువారి పోవుటకు కారణమేమని యాలోచించిరిగాని జెలిసికొనలేకపోయిరి.

అల్లాయుద్దీనాశనన్నియు నిరాశలయ్యెను. ఆనుండరితో నుదయము ప్రయాణముచేయవచ్చునని యాతఁడుపడిన సంతసమంతయు పోయెను. ప్రియమగు వస్తువుపోయినట్లు నివారించు నాతఁడు నిద్రావశుడాయెను. అమెరికను గృహముచేరెను. హఠాత్పరివ్రామాలు గూడ నిద్రించిరి.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము.

బందిపోటుదొంగభార్య

మనికథానాయకియగు లైలా, యల్లాయుద్దీను కరమనుండను కొని వానినుండి తప్పించుట మంచిదనిపరిచారికలతో జారిపోయెను.

కరమనుడు మింగ్రేలియానుండరి చేతి వజ్రపు టుంగరము నపహరించి మసాదు, ఖాజీలను సమీపించి సంగతులేమి? అని యడిగెను.

ఖా—చెప్పటకు సిగ్గుచున్నది.

౨. క—నమి? నేనెచ్చిన కార్యము ఫలించెను మనమనుష్యులెక్కడ తిరిగివచ్చినారా? మీరా సుఖమా?

ఖా—ఆ సుఖముగనున్నది. ఆగుడారముననున్నది గాని యా యోస్థానులు ఏరక లేదు.

౩. క—పోనిమ్ము. నేజోయిన కార్యము నెర వేరెను.

ఖా—నాయకా! నీప్రయత్నము ఫలించుట కొంతనయము.

౪. క—నిడము మనమనుష్యులేరీ. వారిని ఎలాను బంధింప బంపవలెను?

అపుడు మీరావచ్చి కరమనుని బాహుయ్యగ్ముల గొగ్గలింతుకొని “మనోహరా” యనెను.

౫. కరమరామెను గట్టిగ గొగ్గలింతుకొని, తనపన్నుగడలన్నియు నాక్షణమునమరచి “మనోహరిణీ” యని చుంబన మొనర్చెను. పిమ్మట మీరా నాథా! ఖాజీని నిందించకుము. ఆతడు నీవు చెప్పిన యవకని బంధింప గొప్పప్రయత్నము సలిపెను గాని దైవము ప్రతికూల మైనపుడతడేమి చేయగలడు? నేగూడ ననేకవిధముల బ్రయత్నించితినిగాని లాభములేకపోయెను అనెను.

౬. కరమనుడు మీరాభుజముపై చేయినుంచి గుడారము ప్రవేశించి తివానీపై గూర్చునియెను. మీరాపరిచారకలు వేరొక గుడారముననుండిరి. అపుడు కరమనుడు ప్రియురాలా! యేమిజరిగెనో చెప్పుము అనియడిగెను.

మీరా సలయేటియొడ్డున గూర్చొనినది మొదలల్లాయుద్దీనను చదులచే బంధింపబడువరకు జరిగిన దంతయు యొగ్రుచ్చినట్లుతని కెరిగించెను. ఆతడామె ప్రయత్నమున విఫలమునొందుట

కాతల జ్వలతయు జలంబుచేను. పిదపమూరా ప్రాణనాయకా! నీ ప్రజలన్ని మేమాయను? అనియడిగెను.

“ఇదిగో, ఆ మంచేలియుంగరమునే వచ్చితి కన్యకలను నాగి కుండుటయునా? యనుచు కిరమనుచు గానెల్లు నానిని సంగ్రహంబు చేసో తెలియజేయ నామె నాథా! ఎందునగునని మూల సేవియున నొరులచే బోల్చుకొనకుండ నెల్లు తప్పితివి” అని యడిగెను.

నే సతిచమత్కారముగ నామెపాడియుండిన గిరినాథుడేగి యటసమూల్యములగు వస్తువులున్నను వానినేమియుగాక కి మూల సేవ చేతినుండి యీయుంగరమును దీసికొంటిని ఖగ్గహస్తైవోరాడు శత్రుమధ్యమున మెలగునాకీయుంగరము సేవి యటలొస్తమునుండి సంగ్రహించుటకష్టమా! యని సైరికమనుకొనెను.

మీరా—నాథా నీవువీరుండవు నీగుమానులేనీ?

కై. క—మీరా! ఈయుంగరము దొరకుటవలన సగము ప్రయత్నము జయమందినట్లే అయిన నీవునయము తిగిలినునకు ప్రయాణము గావించుచు. అట్లునీవు పోయినయెడల కన్యకాబంధు వచ్చి, యల్లా ముద్దరు తిగిలిన్ చేరుకొననో లేకో చెప్పును. ఆతఁ డల్లా ముద్దరు తిగిలిన్ చేరెనని చెప్పెను. — మనప్రయత్నములన్నియు వృథాయయ్యెనని యనుకొని మగిడికమ్మ, అట్లుగాని వోనల్లా ముద్దరు మనకు చిక్కెనని నీవటనుండినయెడల— నేనున్న పట్టణమునకువచ్చి తరువాతచేయవలసిన ప్రయత్నముల చేయును.

మీరా—అయిన లైలానుగూర్చి యేమాలొచించితివి?

కై. క—మనయనుచులు కొద్దికాలములో నామెనుబంధించుకొని రానియెడల నే ఖాజీ, మసౌదులతోగూడి బయలుదేరును. ఆమె యుంగరము బోవుట నెరిగిమరితిగిలిన్ బోవు నుద్దేశమునుమాని మింగేలియా పోవ మరులను. అపుడామెను దారిలోపరచారిక లతోసహబంధింపవచ్చును.

మీ—సాధా! ఆ మెనునచే జక్కెననునూ.

క—అవును, కేయింకన? ఇకీ వ్వుననుకప్పును.
ఆమెనలెముగానున్నధరిము రుచిశము నను అప్పుడు మనము మీరు
వేషములతో నేపట్టణమునందున నుడువచ్చును. లేదా యైశ్వ
ర్యమునగును, సౌఖ్యముగా గా రుచుగు గానులిస్తాగా లోయియందే
సుఖముగలవచ్చును—ఆలలాబీ పుష్పములతో మరహస్యమడుగుటకే
గదా పీఠని వానిని పుష్పలొనినితి కట్టపడుచున్నము.

మీ—అహ! అప్పుడుగ నా మనక సౌఖ్యము, ఆగులిస్తాను
లోయయందుగల పూలవనంబులదిరు సు, సక్ష్మఫలములవారగిదుడు
నమృత తుల్యములగు సెలనీశ్వ నీరద్రాగుడు, పచ్చికబడుశ్శవిహ
రింపును—మనయాలపురములగు అదాము ఈవాలం తె నాభూతాక
స్వభూములను, దెడ కన్నెంగక యులనపుకే రునదన్మ
సాఫల్యము.

క— ఏణాక్షీ! యుగూగూదుయందే వారముజేయ
నెంచినవో నటనుగల లభి దింధములగు నుప మోగమేమి?

మీ—సాధా! ఏమిట్లనెదిపు? మన కష్టమునగూర్చి
దుండి, పిదప గొంతిధనముతో నేపట్టణముననరెగి యుటయండి
మరల నాలోయచేరుచుండుము.

అట్లా భార్యాభర్తలు ముంగులుగోపు సుఖముచూగూర్చి
తలచిరిని గొంతున్నరు. ఆసౌఖ్యముపుడు వారికి అభిమనో
లేనోగాని ముపుడవాట్టిసౌఖ్యమును తిరుగతాదుగును ప్రష్నఫల
ననుగ్రహమును ఎగు గులిస్తానోయంగు మనముల విహరింపబంపి.
ఈపర్యామము అట్లా ముద్దురు తిరుగుచుచులని దుష్టక జన్మనని
సిద్ధాంతిరచను.

మరునాడుదయము మీరా యిరువురుపరిచారికల వెంటనిడు
కొని టిప్పిసునకు బయలుపయెను, అల్లాయుద్దనును పట్టుకొనవలెనని
పరిచారము రాకండుటచే క్షేరికరమనుడుమామూల దుస్తుల ధరించి
ఖాజీ మసాదుల వెంటనిడుకొని బయలుదేరెను, అల్లుబజులుదేరి
యిదివరకు తానుతైలాయంగరమునగొంగిలించిన పల్లెను సమీపించి
తోవయొడ్డున తుప్పయి దనుచదులతో దాగి తైలాపరిచారిక లా
దారియందు బోయిన బాధిపనుడెనుగాని తైలా పరిచారికలను
గాచుచు పండ్లెండగురు బలిష్ఠులగు నాయధవాసులు వెనుకనుండి నే
మియజేయుటకు వీలుపడినదిగాదు, క్షిప్రము విద్యావిప్రులుడగు
మసాదు వారిని బాధిపనెంచెనుగాని కరిమనుడు వారించెను,
తైలా పరిచారికలతో, నాయధవాసులు వెంటరా సుఖముగ బోవు
చుండెను.

ఈప్రయత్న విఫలము, కరమనుని హృదయము మరింతచీకాకు
పెట్టెను, తైలా టిప్పిసు పోయినయెడల మీరాకు చొరుకుటకష్ట
మనియు నిగోపున అల్లాయుద్దను చక్కనని యనుకొనెను, తాను
తైలా డంగరమపహరించి వచ్చునపుడు ఇమ్మోరీషియా వర్తితండు
'కరమనుడు రాత్రి సత్రిమునదిగె'నని సత్రాధికారితో చెప్పటవలన
వాడింత సహాయమిచ్చి తైలాను బంపియండవచ్చునని యూహిం
చెనుగాని తైలా మరికొంతదూరమట్లేగి కొందరినిబంపివేసి యిద్ద
రినో ముగ్గురినో సహాయము గొనిపోవునని అనుకొనలేదు, ఇకనామె
నెట్లుపట్టుకొనుటయని పలువిధములుగ దలపోసి "దారిగో నాయను
చదులకుజక్కక్కాయుద్దనుతైలావలె నేటిప్పిసుపోయినయెడల నేటిప్పిసు
పోయి తైలాయుద్దనుల నిర్వారను ట్యూరాదునిసహాయమునపట్టుకొని
యెడ"వని ఖాజీ మసాదులజాగ్రత్తనుండుమనిజెప్పిటిప్పిసునకుబయన
పయెను.

తైలా పరిహారకలతో బిడ్డనునకలముననుకొని యుండును. ముగ్ధునికొక గోటలిడిపి నూనాత్రినట విశ్రమించి మరునాడుదయము ప్రియాదుము నాచవనొకెను. ఆనాత్రమునకే తైలాపరిహారకలతో బిడ్డయను వితంతు కల్పింపనదిగెను. మరునాడుదయము మీరా తిక్కిసునక పయననూయెను. ఈలోపునపుడే తైలా తనభర్తకు క్షిప్తమిచ్చి, పోయెనుచు లోక కల్పింపనుచుకదవియుననుకొనెను.

మధ్యాహ్నమిగ్ధునికి మించి పరిహారకలతో నిర్మలవాగలొయ జేరెను. అచ్చటగొక సెలయేరుపాడుమండెను. దానియొడ్డుననే యిదివర క్షిప్తయ్యెదరామె నూయలబడెను. అచ్చట నాగుద మనుటచే బరిచారికలు హనుములడ్డి గుడారమును నిర్మించెను. మీరా యాగుడారమున గూర్చొనక సెలయేటియొడ్డున గూర్చొని యేమియో యూహించుచుండెను. ఆమెకైరికరమనుని మోహించి జాడ్యయాయత్తరభాగమునగల తలితండ్రుల వదలివచ్చుట జ్ఞప్తికి దెచ్చుకొనియెను. తాపేమించినవాడు బాదిపోటునొంగయగు కైరి కరమనుడని వారెరుగరుగ నాయనుకొనెను. పిదప పతిభక్తిపరా యుగాయై, తానుభర్త సూక్ష్మలప్రకారము నడచుట, యందలిజయూప జయములు మొదలగునవన్నియు జ్ఞాపకము దెచ్చుకొని యికలేచి పోవలయుననుకొనుచుండ నామెకర్ణపుటముల గుట్టపుడెక్కల టక టకధ్వనులుపడెను. తక్షణమే నూమెయల్లాయద్దీననుగడలతో వచ్చు చున్నాడేమోయని తుప్పలలో దాగొనిచూచుచుండెను.

అట్లుదాగియుండిచూచి యావచ్చుచున్నవాడు స్త్రీలనిగుర్తించి దాగొనినగలమునుండి బయటకువచ్చెను. మధ్యాహ్నము సూర్యుని వేగిమి కావచ్చుచుండిన స్త్రీలు మేలిముసుగులు వేసికొనుటచే, మీరా వాడుఫలానవారిని పోచ్చుకొనజాలకపోయెను. వాడుక్రమముగ నమీ పించుచుండ నందొక నె సుందర మయినదిగా నెరిగి “ఈమె తైలా

యగువా? తైలాలును నాభర్తను దప్పించుకొనియెట్లు రాగలిగెను.” అని విలపించుకొనసాగెను.

తైలా టిప్లి సుహృద్గతుననదీ చుట్టువారిని బడిటవలన మీరా యడ్డుదారిల టిప్లిచునకు బడిటవలనను నిడువరుకొక తావునగలసికొనవలసివచ్చెను. తైలా, సు-దరియగు మీరానుజూచి తన మేలిను సుగును మరలించెను. మీరావెంటనే యామెనుబాల్చి యాత్మగతంబున “ననా! క్రయత్నిముగఘనమాయె. తైలానీవెట్లో నానాధునిదప్పివచ్చితివి ఇప్పుడుచేజిక్కుదువు” అనుకొని యామెకు స్వాగతముసంగెను. మీరా టిప్లిసుదారి తప్పటవలన నీకాంతసహాయమున టిప్లి సుఖేరివచ్చునని, తక్షణమేహయమిడిగి మీరా ప్రక్క సెలయేటియొక్కని గూర్చొనియెను. ఆమెపరిచాచికలు మీరా పరిచాచికలవద్దగూర్చుండి- తైలాకి తింతుచెప్పిన మార్గముననుసరించి పోయి యెడల నీపాటికిటిప్లి సుచేరియేయందునుగాని దారితిప్పటవలన నీదుర్మార్గురాలగు మీరాకింటబడెను.

హ! తైలా! ఈసుందర యెంతిందమయినదో అంతటిలా ఆమెనునమ్మి మ. అదే యగడ్డయందు రహస్యముగ చరించుచున్న విషగర్భమువంటిది.

పదియవ ప్రకరణము

మీరా తైలాలు

తైలా తనప్రక్కగూర్చొనియుండ మీరాసంతోషముగ మాటలాడుచునేయుండగా గాని తనమనమునందామె నెట్లయిన బంధించి గొనపోవలయునని యాలోచించుచుండెను. మీరా సమ

యముఁచ్చిరితో నావ విడియనులనంటి శ్రుజూఁగల్గినదేగాని
తైలాయ శ్రవణ్యకగల్గు నూర్చొనియొడ నామెపై కుశక్తి
జూపుచున్నాను. నా నామెను పరిచారి
కలతోగూడ గొనవలయును. ఇదినియెచు గాని యదిగూడ మంచిది
గాదా న్నేనాచుచేకొనిపోవుచు మంచికనుకొనెను.

పిదప మీరావ చాచిలబిచి తైలాయ న మెపరిచారికల
కను బూలుతోండెన పరిపరిపాఠికలును ఎంతోవచ్చి వారలతో
లోకన్యవహరముల ముచ్చటించునానెను. అంతవరకు మీరాను
తైలా మృగ గాని నూమెనూలను, మొరూరంపుమాపులను
గాంచి యనుగూఁగి యిడి తఃజాగి త్తెనెను. డెను.

మీరా యిట్లు లోకన్యవహరములు కొంతవరకు ముచ్చటించి,
తరువాత నిజమగుభావ్య భర్తనంద సంచరించుధానమును జెప్ప
మొడిలిడెను. తరువాత తాను కైరికరమనుని భార్యననియు, నాతని
యెడ దుశ్చికికను భక్తిగూడని గుణముబోయి, యాగంగతిచెప్పిన
వారలను పక్షిగ న్నము చెమఁగి యర్థంతరముగ దనకు భర్త
యెడ గౌరవమును (అనిపించెచెప్పక) పొగడుకొనుచు తమకుగల
ప్రేమబంధమును గల్గించిచెప్పెను.

పిదప మీరా తైలాయందను నుచి యచ్చెరుపడి, యట్టి
కాంగకు తనభర్తనుకూర్చి తెలియజేసి దుఃఖతురాలనిజేయజాలక,
యామెయెడగల కృత్రిమాలోచనలనీడి సంతోషముగ మాటలకు
గడగెను. తైలాకామె దాశేయందక జైననియు, నొకవేళ కరమను
డామెనుగంచిన ద. సవతిగాచేయనని మీరాయూహించెను.

మీరా కైరికరమనునిమోహించి యాతనిభావ్యయిన
కొన్నినాళ్ళు వాదదొంగజనము నిష్టపడకయుండెడిదిగాని తరువాత
భర్తయైదైవముని మెలగుచున్నది. అట్లామెపతిభక్తి పరాయణ

యయినచో సెలయేటియొడ్డున నల్లాయుద్ధినునుజూచి మోహించి నేల యనుకొనరాదు, అది యీతనిపై ప్రేమగాదు, అట్లుమోహించి నట్లునటించి వానిని తనచూయలతోబాగునట్లుచేసి కలమనునివద్దకు పైదిగాగొనిపోవుటకుకేసినదెత్తు, నిజముగా మీరా పతిభక్తిపరాయణ, ఆమెపావలి వ్రత్యమనుమానము

మీరా భర్తృపాంగత్యమున కాప్యమునక బానుబొగను నంతరంగమున దూర్ద్రాహృదయ, లైలానుమోసగించి భర్తవద్దకు గొనిపోవలయుననియే బయలుదేరెనుగాని లైలాయమాయకముగ దనవద్దగూర్చి, కోకిలకంఠమున మాటలాడుచుండ “నిట్టియమాయకురాలినెట్లు మోసగింతునను” కొనుచుండెను, లైలా తన్ను కలువలందిరస్కరించు నేత్రములతోజూచి, ముద్దులమూటగట్టునట్లు నవ్వునపు డామెచు మోసగించరాదనుకొనుచుండెను, మీరా లైలాను తనచెల్లెలినివలెభావించి యామెను కష్టములు పాలుచేయ ననుకొనుచుండెను,

పైవిధముగ నామెయనుకొనుచుండనేగానిపతియొద్దనిర్వర్తింపకుండుట మంచిదిగాదని లైలాను మోసగించి గొనిపోవలయుననియనుకొనియెను,

భోజనానంతరము మీరాలైలాలు సెలయేటియొడ్డునగూర్చి నిరి, వారిపరిచారికలు దూరముగ భోజనముచేయుచుండిరి, మీరా, లైలాయెచ్చటకు బోవుచున్నదోయడిగి తెలిసికొని తాగూడ టిఫిలిసేపోవుచున్నానని యామెతోననెను, అట్టిగమయముననొక తుకుష్కయువతి చేతనొక పెట్టెనుపట్టికొనినమీపించుచు అర్చినియను భాషయందు “సుండకలారా! నామందులనుగొని యుపకారము జేయుడు! విషమును విరచుచుందులు! గాయములమాన్వమందులు! ఇంకననేక యదృశములజేయుమందులు! రండు! కొనుడు! తెక్లాకమందులుగొని సహాయముజేయుడు” అనెను,

తెక్లా యట్లనుచు వారిని సమీపించినంతనే తైలా చిరునవ్వు నవ్వెను. మీరా, మాటలాడుకొనుచుండ నడ్డుగ వచ్చెనని తెక్లాపై గోపమునొందెనుగాని, తైలా నాదరముగ నవ్వుటవలన తాగూడ నట్లెచేసెను. తెక్లా వారిముఖలక్షణములబట్టి తన్నాహ్వనించు చున్నారని సంతసించి గూర్చొని తన పెట్టెను దెరచి “ఇదిగో యీ నీనాలయందు గులాబీల త్తరువు గలకు. ఈ పొట్లములయందెట్టి విషమునయినా విరిచివేయు మందులుగలవు. వీటి మహాత్యు మెట్టి దన గొకప్పుడు “ఎర్జరూము” (Erzaroum) అధిపతియగు హస్సానుపాషాకి బానిసలు కాళ్ళో విషము కలిపి యొసగిరి. అప్పుడు నేనేపోయి యీ పొట్లములందలి సంజీవివలన నాతపి ప్రాణ ములను గాపాడి బహుమానమును, జగద్విఖ్యాతకీర్తియు నొందితిని. మరియు నింగ్లాండు ప్రభువుగారిచ్చుడ్డనకొక గొప్ప జబ్బుచేసి ప్రాణపాయము కందనుండ సుల్తాను సలాడీ నీసంజీవినే మారు వేషమునబోయి యొసంగి, క్రూరేషుయధములవుడు మాన్యెను. ఈ యమోఘమగు మందుపయోగించుక్రమమీ ప్రపంచమున నాగు దప్ప మరె యేరికిని దెలియదు. అది తన మందులజూపుచు వర్ణింప మొదలిడెను.

తైలా—తెక్లా! అది నీకెల్లులభించెను!

తె—అమ్మా! ఆ సంగతిని చెప్పరాదు. ఈ సంజీవి మందు లకు రాజు! ఇది అడవిరావించెట్లు, మొదలగువానిరసములతో జేయ బడినది. దీనితో బదునెరిమిదినెలలక్రిందట నొక ముగలివాని రోగ మును మాన్పి మెప్పువడసితిని.

మీరా—నిజమయియుండును. నీనోట నబద్ధము వచ్చునను కొన్నారా.

తె—దేవసాక్షిగ నిజము.

తల్లి తిరువారి ముగ్ధుల గూఢదారి యీదురు గొంత
వరకు జూచి 'అమ్మలారా! శేకాకపర్వాదుము పై భక్తులు
మరణించినవెరుక జేసి, 'తెరవా' స్వర్ణమును జూచి ని. ని.ము,
నమ్ముడు' నెను

తల్లి "ఆ"య మిగా గుఱుచ్చుచుకరుకారై, ముగ్ధముగ్ధును
మౌన బంధించినవెరుక క్తజ్యోతిశ వివ హా శోకస్వర్గయగు
లిస్తానులోయను స్థాపకము దేస్తుకొయెను

తల్లిలా కామాయకంతినే తెలియన వుర, ముగ్ధుల బగ
నా తురుష్కమువతి గాధను విరుగు జేరు, తెన్న కాహించి స్వర్గ
మును గూర్చి మందులమా శత్రువుమును వర్ణించ నీ విధముగఁ జెప్ప
కొరకొనెను.

తెన్నా—నేటికి బరునెరుకనె లక్ష్మిదల తీవ్రగుగు చలి
కాలమువంతు వెనుకెట్లెను వరము నుటివి, అచ్చుల నీ మందుల
నుపయోగించి యనేకుల గాధల శాశితిని అపుడటసూడ గాకీర్తి
వ్యాపించెను. అల్లవెను క్లిష్టమగును మోపొందు -న్న సమీ
పించి, తన మిత్రుడొందు జబ్బుచే గాధపడుండెననియు, నాతిని
కౌషధమీయ తనవెంటరచ్చుల పార్శ్వంప నేచిచ్చగించితివి, అంత
నాతడు రోగివద్దకు కన్నులుకట్టి దీసికొ. పోయెదనియు, కట్టిచ్చ
గించిన రావచ్చును, లేనియడల వలదనియు ననియెను. దానికిగూడ
నేకొప్పొంటివి, ఆ సాయంకాలమే నేను గాపురమును మ.శ్వారూ
ధులమై ట్లిను వదలి తెల్లవారుసరికి క కసిమను పర్యతిప్రతిముల
నొక గుహాయును దిగితిమి. అది చలికలగ గురువలన నాతడు
మంట వేసి యాహారపదార్థముల నొసగెను, ఆ సరకు నాతడొ
గుడిచినవెరుక మరల ప్రయాణమైతిమి. అప్పుడు నన్ను గొలిపా
వలసిన స్థలము సమీపించుటచే నొకండ్లకు గుడ్డలుకట్టెను—అమ్మ
లారా! ఈ కథ చాలాపెద్దది.....

అలా, మూరాలు—తెక్కా! చెప్పము, ఈ కథ విన గుహం
హాలతి గలుగుచున్నది.

అ—పీడప నాగుట్టమును, తిసగుట్టమును అతడే నడిపు
చుండెను. ఒక్కొక్కపుడై క్రిముండ్ల బులముండియు, మరెముక
ప్పుడు చాలాలోతిగు నలనులనుడియు పోవును టిమని నాగుట్టపు
నడకనుబట్టి పోల్చుకొంటివి. అల్లు చీకటిపడువరకు బోయి యట
నాగితిమి. నా కిట్లగు గట్టబడినగుడ్డల విప్పవేయబడెను. ప్రకృతి
న పడతోనిండిన యావాకిసియును పర్వతప్రదేశము భయంకరముగ
నాకు గోచరించెను. బాళికలాగా! మీరే గూలోచింపుడు, అచ్చటి
ప్రకృతిసౌందర్యము; పుష్పఫలప్రభావము గు పృథ్విరాజములు,
సంతోషజ కనుగ బ్రహ్మించు సెలయేళ్ళు. మౌప్రీక్షమాచినను
గనుచూపుమేర తివాసీ నలెనున్న పచ్చకబయళ్లు, నలువంకల
నాకసము మరయు : న్ని పర్వతరాజములతోడ నాస్థల మతిరమ్య
మాగ నుండెను ఒక వంక నిటానినిలచియున్న గుట్టలు, వాటి
యొద్దననే పాతాళలోకమునకు దామోయనునట్లు లోయలును
గలవు. పీడప మూల మేముగ గూయందు విడిసితిమి. మామూలు
గ నాపునపును చనిగాచిగొన మంటజేసి, మాచరపవార్థముల
నొసంగెను.

మీరే—ఇకనీవు చెప్పకథ మరింత మనోహరముగ నుండ
నోవును.

తె—అల్లుసాక్షిగ నట్లుచుండును. — అచ్చటమేము రెండు
గంటల సేపాగితిమి. చీకటి గాఢాంధకారమాయెను. అచ్చటి కొండ
లవైనున్న తెల్లటి మంచుతిప్ప మరియేకాంతియులేదు. అపుడా
పుడపుడు ప్రయాణము సాగింపవలెనని నన్నుగాయ మెక్కించి

కండ్లకు గంతలుకట్టి, బయలుదేరెను. చలి హృదయభేద్యమై యుండెను. ఒకయరగంట ప్రయాణమయినవెను కాలిడు నన్నొక గుహలోనికి గొనిపోయెను. ఇదివరకు మేము విడిసిన గుహలన్నిటకంటె నడెపెద్దది. అచ్చటవాతడు “ఇకమనము భూగర్భము లోనికి మెట్లవెంబడిదిగవలెను. నాచేయిగట్టిగ పట్టుకొనిర” మ్మనెను. అచటనొక తలుపు తెరువబడి నట్లయ్యెను గాని నిజముగా నాకు తెలియదు. పిదప నాపురుషుని సహాయమున మెట్లపైనుండి భూగర్భములోనికి దిగుట వ్రారంభమాయెను. ఏంతసేపునడచిన నామెట్లంతము నాకుగానరాలేదు. పాదములు నొప్పిలెత్తమొదలిడెను. లోనికిగొనుచున్నకొలది నాళ్ళలము నగ్నిజ్వాలల సమీపమునందువలె వేడిగనుండెను. దానితో వాతడు నన్నేమియో మోసగింప నిట్లు గొనిపోవుచున్నాడేమో యనుభయము గలిగెను. ఎవడీమన్యుడు? నన్నిట్లు మోసగింప గొనిపోవ నేనీతనికేమి యపకారముచేసితినిని నాహృదయమునం దనుకొనసాగితిని.

తైలా—నిజమే! అట్టిసమయమున నట్లేయిండును.

మీరా—చెప్పము! చెప్పము!!

తె—కృమముగ మేము మెట్లచివర భాగము సమీపించితిమి. అట నొక తలుపు మరలతెరువబడినట్లయి మేమాదారినుండి బోయిన వెనుక మూయబడెను. తరువాత మెత్తనిగడ్డి నాపాదముక్రింద బడుటచే పచ్చికబయలుపై బోవుచుంటినినియు, నిటునటు, నడచు నపుడు, పుట్ల కాలులు, పుష్పములు చేతులకు దగులుటవలన నిరువంకలను, ఫలవృక్షములు మొదలగునవి గలవని యనుకొంటిని. ఆప్రదేశము వేడిగనుండుటచే నటనపుడు వేసవికాలమనుకొంటిని. అట్లుచాలాదూరముపోయి యాపురుషుడు నాకండ్ల గంతలు విప్పెను.

మీరా—అప్పుడు నిశేషి గోచరించెను! అట్లుగాను గా.
వచ్చెను! చెప్పము,

పైలా—వీకథవలె ననేకల్పి సుందరతిరములగు కావులు
కాకసియను పర్వతపంక్తులయందు గలవని చెప్పిరి గాని గాకునమ్మ
కము గలుగలేదు.

తె—నేదెప్పుచదినినము, అపుడా కాశమున గళానిధి కళా
నిధియై ప్రకాశించుచుండెను. తరువాత గాత్రము నన్నొకలోయలో
నికిగొనిపోయెను. అచ్చటి ప్రతివస్తువును చంద్రకాంతియందు స్పష్ట
ముగ గోచించుచుండెను. ఇంక నాలోయలోనికేగ చలివచ్చెను.
అచ్చట ద్రాక్షతీగలు పండ్లతో వంగియుండెను. వారికిదుప్రక్క
లను వృక్షములు పండ్లతో నేలకువంగియున్నవి. భూమి గులాబీపుష్ప
ములతో చేయబడినట్లయినది.—

మీరా—గులాబీపుష్పములా!— అవును, (అన తనలోనదియే
గులాబీ పుష్పముల లోయయనియు, గులిస్తానులోయయనియునను
కొనెను)

పైలా—ఇదంతయు నగ్భరిముగ నున్నదే!

తె—నిజము, మతిప్రవృత్తితోడు! అట్లునేప్రాంత రామణీయక
మురుజుచి యచ్చేరువడియుండ, నన్ను గొనిపోయిన పురుషుడు “నీవీ
స్థలమునుగూర్చి దోరితోనయినా ముచ్చటించితివా యెవ్వరును
నమ్మ”ర నెను. అదినిజమే.

మీరా నిట్లున్న విడచి “ఎవరునమ్మకున్నను నేనమ్ము
దును” అని తనలోననుకొనెను.

తె—పిదపయోపురుషుడు పక్ష్యఫలములద్రోపి తినుమనినాఁడు
దుట గుప్పవోసెను. అట్టిఫలములు నాజన్మలో మిరిసినలేను.—ఆహా
నమిరుచి!—అలోయక్రిందరాళ్ళు వజ్రములవలె ప్రకాశించుచుండెను,

అచ్చటిచాయ మెంతసువాళనగలది. విదప గొల్పోయిన గుర్త్య నొకకట్ట కమి లోనికి నగ్నపురుషుడు గొనిపోయి నేనాగుచేయవలసిన రోగివిజ్ఞాపెను. అతనిపరిశీలించి, యొకవారము దినములట నుండి యీతని రోగమునుచూచితిని!

మీరా-పూవులు- పాశు- చెట్లు - చక్కనిప్రవాహములు
— ఇంకేమి చూచితివి?

తె-ఈప్రవాహము న గనినిని యెరుగని పక్షిజాతులన్నియు నందేగివు, అమాయములగు వద్రవైషామ్యముల గనుకగలవు. వేదే!— అదియేశ్వరము!— అందు డిన వారము దినములలో నొక పర్యాయమైన నాకు భయముగలుగజేయు జాతువుగాని యరిపు గానివివరణలేదు. పాములుమచ్చుకై ననులేవు. పిల్లలారా!— ఇంకనా ప్రదేశమును బాగుగవర్ణించి చెప్పినయెడల నేనీవును బూజును బట్టెను. ఆప్రదేశమున, నేను, రోగి, నన్నుగొంపోయిన పురుషుడును నున్న దక్క మరయొక మ నవ్రడులేదు. వారముదినము లయ్యెను. రోగి యాలోగ్యస్థానము గావించెను. విదపఃన్న గొంపోయిన పురుషుడు యికనుః ముహూర్తవరకుని యొకనాటిరాత్రి యోయెను. ఆమరునాడు, రోగివలన బహుశక్తిగలప బడి యాలోయ నన్నుగొంపోయిన పురుషులతో పడువవలసినచెప్పెను. వాడుగాకు యథాప్రకారము కండ్లకు గంతలుగట్టి యీవలకు గొనివచ్చి, విప్పినాస్తానమున వదలిపోయెను. ఆహా! అట్టిస్వర్గము నికనిజన్మమున గాని, జన్మాంతరమునగాని జూడలేదు! అందెట్టిసౌఖ్యము!! ఆహా! అదినిజము గని రామే!!—

అని శైక్తాయారకొన మీరా గట్టిగ నేడువసాగెను.

నల్లత్రాచు

అయ్యేప్పుడు కాగనమేమయి యుండునని తెల్ల త్రాచులు తటాకున పేచి, అచ్చటికి కొంతకూరమునున్న పరిచారికలు భయకంపితగాత్రై రివ్వన నటకువచ్చిరి. మీరాభయమును పూచించుచు దన కళ్ళపై కడ్డగించుక తొలగింప నొకనల్లత్రాచు చుట్టుకొనియెను. మీరా, త్రాచులు మొదటనట కూర్చొనినదాదిగ నాపా చూగియుండే నొక గుఱుగదెను, దానిని వాడు గుర్తించలేదు, తెల్ల చూచిన స్వర్ణపుత్రాంతమును వారికెరిగించుచుండ మీరా తానును భర్తను ఒకముందు నివసింపనున్నదియు, దానిని జేరుటకే యిట్టి విశ్వాసయత్నములు చేయుచున్నామనియు, నదియే గులిస్తాను లోయనియు ననుకొనుచుండ నాపాము ఆమెపాదముల జుట్టుకొని కరచెను. కరచుటయే తడవుగా నామెకెప్పున కేక వేసి యేడువసాగినది.

తెల్లకప్పు తిక్కినవారంద నాపామునుగాంచి, ఊరాకు దా నిమిమెక్కి ప్రాణిని సంభవించుకేమోయని భయమునే కంపించుచుండిరి. తమనమే తెల్లయొకచెట్టుకొమ్మ విరచి యా త్రాచున మోదిచంపిరేసెను. అప్పుడు మీరాకు మతిపోవుచుండుట గని తెల్ల ముందులపెట్టివిప్పి పాముకరచిన స్థలమున కేమియోరాసి, యొకమంగునీటగలిపి యా మెనోటిలో బోసెను.

మీరా పరిచారికలలో నొకతెయగు నీగ్రోకన్య యావిషము ను విరిచివేయు వనమూలికను దేబోయెను. రెండవ పరిచారిక నిశ్చేష్టరాలయి మీరాముఖమును జూచుచు నిలచిపోయెను, అమీ

నామీరాను పట్టుకొని కుక్కొనియెను. దైదా యామెచేయిపట్టుకొని ముఖమును చూచుచుండెను. తెక్లా తనవద్దగల మందులన్నియు, మీరాశరీరమున కెక్కిన విషమును దీని వేడు నుపయోగించుచుండెను. మీరావంటి యతిలోకసుందరి, తనుప్రేమించిన కాంత యచిరకాలములో, తనకండ్ల యెదుట మరణింపనున్నదని విచారించుచు కన్నులనీరు కార్వలె భార, నొకప్రక్క మోకాళ్ళబడి చూచుచుండెను.

మీరా తెల్విదప్పెను. ఆదుష్టజంతువు విషము మీరా శరీరమున కెక్కినది లైలా గుర్తించి తెక్లాను సమీపించి గద్దదన్వరమున “నీవీమెను రక్షింపగలవా? — నీ (ద) సీసముయమున బనికి వచ్చునా? — నీచేతనయినట్టి సుందరిని రక్షింపబ్రయత్నింపుము! — అట్లు చేయగల్గితేని నీకుదగిన బహుమాన మీయగలను,” అనెను.

“నాచేతనయినట్లు ప్రయత్నించెదను. తరువాత నల్లాయే గలడు, కాని యామె బ్రతుకునో మరణించునో చెప్పజాలను. దైవముపై భారముంచి మందులనిత్తును” అని తెక్లా తనవద్దగల మందుల నన్నియును ఉపయోగించుచుండెను.

“హా! దైవమా! ఎట్టి దుర్గతి నాపొదించితివి! — తెక్లా! నీ వాక్యములబట్టిచూడ నాకు నమ్మకము వోచకున్నది” అని లైలాయనెను.

మీరాకపుడు కొంచెము తెల్వివచ్చి, వారాడుకొనుచున్న మాటలవిని “లేదు. నేబ్రతుకుటకల్ల! మరణంపు విషము రక్తనాళముల బ్రవహించుచున్నది. నేను మరణింతును — లైలాసుందరి! — నావలన నీకనవసరపు దుఃఖము గల్గినది” అనెను.

లైలా, తానుచెప్పనిదే మీరాకు తననామధేయమెట్లు తెలిసినాయని మరల నామెప్రక్క మోకాళ్ళబడి చూడసాగెను.

అప్పుడు మీరా మరల “లైలా!—నిన్ను నాకు తెలియను!—
అయ్యో!—నీతో—శివమయములు చేప్పవలెను, అవిచెప్పవరకా
పరాత్పరుడు ప్రాణముల నుంచుగాక!—గాని మోదటనిదియందీ
కొనుము!” అని యతికష్టముపై జేయినెత్తి తన రవికానుండొక
వస్తువునుదీసి లైలాకందిచ్చెను, లైలా సంఖోసాశ్చర్యములు పొంగి
పొరలి రానరచి దానినందికొనెను, అదియేమి? ఆమెసత్రమునందు
పండుకొనియన్నపుడు మాడ సేషమున కైరికరహనుడువచ్చి దొంగి
లించిన తన వజ్రపుటుంగురము!

అట్లాయంగరమిచ్చి మీరా “లైలా!—అయంగరము నీ
సొత్తు, దానివిమరల నీకిచ్చి వేయుటవలన రాకబడువుత్తెగ్గ”ననియెను.

తనకండ్ల యెదుట మరణింపనున్న యాసుందరికి దనయంగర
మెల్లు వచ్చెనని లైలా యాశ్చర్యము నొందసాగెను.

“లైలా! నీవుతప్ప తక్కినవారు కొన్నినిమిషములు దూర
ముగ నున్నయెడల నీకుకొన్ని సంగతులనుజెప్పవలెను” అని మీరా
యనెను.

అసమయమున మీరా సీగ్రోబానిస వనమూలికిను కొని
వచ్చి పాము కరచినస్థలమున పట్టువేయుచుండ తెక్లా శోపముతో
“ఓహీ! నామందుల వమ్ముచేయకుము!—అట్లాకృపగల్గిన నీమె—”
అనెను.

“దూరముగ బొమ్ము, నాప్రయత్నమును నేజేయుదును”
అని యాసీగ్రోబాలిక తెక్లానుకసరి “అమ్మా! యీమందునంటింప
నిమ్ము, పైవము నీయెడకరుణించి యీమందుతో నీకారోగ్యమిచ్చు
గాక” యని మీరాతో ననియెను.

“అట్లగానిమ్ము గాని నేబ్రతుకుటనున్న! నేనీయమాముకు
రాలగు లైలాను మోసగింప బన్నిన పన్నుగడలకు దగిలెత్తుగ
వము పామునంపెను” అని మీరా యనెను.

అమాటలు దగ్గరనున్న లైలా యాళించెను. నీ, గోపాచారక
మందునాటి చి కట్టగట్ట “అచ్చా! ఏదో నీ బాధ పోవచ్చును”
అనెను.

“చాచ!—నే బ్రతుక దుసన. నానవిడము!—నీవు నాయెడల
జూపిన యభిమానమునకు బద్ధురాలను!—వెళ్ల!—వేయి జన్మము
తెత్తినను నీ యుణముద్రీ”కొనెను! గాని దక్షయచి మీరిందకును
గొన్నినిమిషములు దూరముగ నున్నయెడల లైలాకు కొన్నిసంగ
తుల చెప్పవలయు” నని మీరా వివశాధచే మెల్లగ బలికెను.

అక్షణమే యందకును సూరముగ బోయి—లైలాయొక్క
తెయ్ యామెవద్ద గూర్చొని యుండెను. మీరా “ను దరి! లైలా!
నీవు నాయెడదయజూపితివి—కేచెప్పబోవునది వివశామోది. చిత్తిని
నీయుండము, సుగుణమును, అనియకస్వయము జూచి నాహృదయ
ము కరిగెను.

నామాటల కాశ్చర్యము కొందకుము— నీకొకసంగ
తిని చెప్పెదను—అదివిని భయమంది నాబాధను వృద్ధిశేయవలదు—
భయపడకుము—నేను గొరిల్లాదొంగయగు క్షరికరిమనిభార్యను”
అనెను.

లైలా భయాశ్చర్య పూరితయై కన్నీరు చెక్కుటద్దములపై
జార సిధర్త నాకపకారము గావింప నివ్రుపకారము చేసితివి!—
అతడు నాయుంగరము నెత్తుకొనిపోయెను, దానిని మరల నాకప్ప
గించితివి. అతడే నాయుంగరము దొంగిలిచెనని నేనెఱుగును”
అనియెను.

మీ—నీయుంగరము నాభిర్తి దొంగిలింపనని చెబుదునువా?

లై—ఎరుగుదును. ఉంగరమును దొంగిలింప నాగదియందు
ప్రవేశించునపుడు చూచితిని— అతడు నాగదిలో ప్రవేశించినపుడు

మీ...యే యంటినిగాని వానిచేత బోకోటియు నుట్టవలసిన భయముంది నిద్రించుచున్నట్లు నట్టిగఁజేసిని.

మీ—శివు నాభ ర్తను జూడరా? అనంగతి నెప్పుడుము.

—మాటతీసి, అతఁడు నన్ను బంధింపనుండ గారణమేమి?

మీ—మ్యా! లైలా! అనంగతి, ను తెలియదు, ఇప్పుడు నీకిచ్చి వేసిన యంశము తామెత్తు వంటిది. దానివలన నెంతలాభమున్నదో నీకు తెలియద—అయ్యో! ఈ భ భరింపజాలను—మరణమొనన్నమగుచుండెను!

అమెభాధన జూచి యోర్వజాలక లైలామీరాతలను తన తొడపై పడినది, మృదువాస్త్రములబట్టికొని “అయ్యో! నేనేవిధమున నీబాధమాన్వగలను?” అని దుఃఖించుచు బలికెను.

మీ—లైలా! నీకినుకొనగలవు? దైవము కొన్నినిముసములు నాప్రాణమునిల్పినది గుఱును, లైలా నేనెంతభక్తపరాయణులనో నీవెగలవు. ఇట్టి ప్రాణావసర కాలమునందయిన నాహృదయము పాతివ్రత్యమునందు బోవుచున్నది. శాంతిని గోరుచున్నాను.

లై—మీయొకటి నీకు దావీయకము. ఎప్పుటికయిన నీభర్త నాయుడగుజూచిన మర్మార్గమునకు పగనీర్చుకొందును.

మీ—లైలా! వలదు!— నాప్రదయముంచి నాభాధున కాపద నాపాదింపకుము! నాముఖముజూడుము—వానితప్పుల త్తమించుము.

లై—అట్లే!—హా ని చేయను నాకుహానిగావించినచో న్యాయస్థానమునకు విలిపింతును.

మీ—తైలా, ఇకముందు నామగడు నీకహంగలగ
చేయుదు. 'వానికేవిధముగ హానిచేయవని ప్రమాణముచేయుము.
అతడు మాకు వేషమున నీకలబడిక బయల్పరుపకుము.

తై—బయల్పరుపను గాని నీతడ నాకహానిదలచిన
యెడల—

మీ—తైలా ! నీకొకరుగతి చెప్పవలెను. —హా!—
నాకన్నులు గానరావేమి? మతిపోవుచున్నది—గాధునితో నీ
గర్వమునదిరుగు భాగ్యములేదు. —తై—లా!—ఎక్కడ— గామాట
వినుము—జాగ్రత్త.

తై—నీభక్తకడక్క కొరలకునే భయపడనవుచులేదు.

మీ—హా!తైలా ! యక్తవయసున సుందరవనవ ధ్యమన
పీనుల విందొనడుచు పక్షిచంతానము వాటిల పాడుచుండకన్న
తావులనీవు పుష్పవనమహిమమున—దేదీప్యమానముగ వెలుగొను
చున్న సూర్యకాంతిలోనిది — నాకు — మరణమో — లేకగాఢమగు
నిద్రయో!!— హా ! తైలా !—నిచ్చటచుటివి?

తై—ఇచ్చటనేయున్నాను—నీశిరసు బట్టియున్నాను.

మీ—సుందరీ! వీణారాదము ననుకరింపు నీకంఠధ్వని మత్స్యై
యగళమున కాదేవదూతలమాటవలెనున్నది!— నేనిటప్రాణములు
వీడినవెంటనే జాగునేయక టిఫిలిసుబొమ్మ !.....జాగ్రత్త
—జా....గ్ర....త్త.....

అనియూరకొనియెను, మీరాకు తెల్వితప్పెను. తైలాయామె
మరణించెనని చూచుచుండ మగల “తై—లా ! సుందరీ—జాగ్రత్త”
యేమియోగొణగెను, అగొణుగు “ట్యూనాడుడ”ని యామెపోల్చి
నమ్మజాలకూరకొనియెను, మీరాకు పూర్తిగ తెల్వితప్పెను.
తైలా “ప్రాణములవీడె” ననియెను.

అది మరలించునను ర అలను అని పడుచున్నప్పుడు
 “ఇది చూడుదక సంభవించెను. ఈమె యెంత భయంకరముగ బ్రతి
 కెనో యల్లా ప్రాణము లపీడెను. ఎంత గిలిన గమలిపోవునట్టి యీ
 నుదర గాత్ర కష్టజీవుడగు తెక్కలికాని వివాహమాడి వానివలెనే
 భయంకర కృత్యముల గాలముగడపినది!— అయ్యో!— ఈసుమగాత్ర
 నెవ్వరిన బ్రతికి చూల ననుష్ఠలులేరా!— ఈమృతక భేదరము—”
 అని లైలాపరిచాకలను సమీపించెను. మీరామరణించెనని
 లైలాముఖలక్షణములబట్టి తెలిసికొని మీరాపరిచరికలు గోలున
 దిక్కులదరున క్షేమనసాగిరి.

“అల్లా యాజ్జ వేదవిధముగనుండ నా సంజీవి యెట్లు పని
 చేయును. ఎట్లు జరుగనున్నదట్లు కాకతప్పనా? అల్లా యామె జీవ
 నమునకు శాంతి నొసంగుగాత!” అని తెక్లా యనెను.

లైలా మొదట తెక్లామందులయందేదో మహాత్మ్య ముండ
 ననుకొనియెను గాని యిపుడట్టిదిలేక తనమందులు పనికిరాక
 పోవులచే నిట్లు భగవంతుని యాజ్ఞయనుచున్నదని, మీరా పరిచా
 కలను సమీపించి వారల నోదార్చి యికమీద చేయవలసిన
 కార్యముల నెరవేర్చుడని యంపెను. మీరా జాగుచేయక టిప్లిసు
 పయనమై యేగుమనెను గనుక లైలా యమీనాచేత నొక నాణె
 మను తెక్లా కంపెను. మీరా మృతక భేదరము వద్దనున్న తెక్లా
 చానినందుకొని లైలాను దీవించెను.

పిదప నట బచ్చికబయలున మేయుచున్న హయము లధిరో
 హించి లైలా పరిచారికలతో టిప్లిసు పయనమాయెను. దారిలో
 మీరా తనకు చెప్పినసంగతులన్నియు లైలా పరిచారికల కెరింగించి
 వారల నాశ్చర్యభరితులుగ జేసెను. మరియు నామె భర్తకు హాని

చేయునని యామోచున నా ప్రమాణము దీసికొనిపెట్టిని న జెప్పి
యొక బాటసారి వలన టిప్పినుదారి దెలిసికొని పోవుచుండెను.

అట్లు పోవుచు దినంతసేపును, మీరా మరణించినందులకు
మిఠిమీన, తన మిఠిమీన కొంతమీనకు నున్నోరుమును
కలుగుచుండెను. అట్లేమీనకు మిఠిమీనకు నున్నోరుమును
మనుడని యామో చునుచుండెను.

పండ్రి ద వి ప్ర క రణ ము

టిప్పిను

నుభ్యాహ్నుము నాలుగుగుంటలవేయి సమయమునది.
అక్కడికి జాన్వయను ముఖ్యపట్టణ మిరువదిమైళ్ళిదూరమున గలదు.
మీరా మరణించిన స్థలమున జూపరకు నాగి సేద దీర్చుకొని
కడుపార బచ్చిక మేయటవలెను, యిప్పుడు లైలా పరిచారికులతో
పయనమున దారి బాగుండుటవలన శ్వేతులు కడురయమున
పోవునున్నవి. అట్లు లైలా పరిచారికులతో కొంతదూరముపోయి
యొకపట్టణమును జేరి యటనుండి కొందరాయధపాణులను ననూ
యార్థము టిప్పినువరకు గొనిపోయి యట వారకీయవలసిని ధన
మొనగి పంపివేసెను.

సాయగకాలము యేడున్నగ, ఎనిమిదిగుంటలసమయమున,
లైలా పరిచారికులతో టిప్పిను పట్టణమునుచేరి, పురవాసులు తన్ను
జూల్చికొనకుండ మేలిమునుగును దగ్గరగ లాగికొని యొకపొరుగు
“మన్నాదని భవనమెచ్చట?”యని యడుగ నాతడు పట్టణమున
గలదని యుత్తరమొసంగెను.

తైలాను పట్టణహృదయమున ప్రవేశించి విశాలముగు వీధి యందు నొకయమన పను, అసెక్ట్రావగాల నొకసమూహమును వ్రోచుచు గొప్పగా సాధ్యురాలమిది ను అందేది మాన్యుకని శాధమో పొందెను మె యవనికొనవడికి పోలిపోవలయునని యున్నది. అది పట్టణము గావన చెప్పెను, అప్పుడాని “ట్యూనార్” అని పైలం బిలిచెను.

అది నకడు మొదటి ప్రకరణమున మనముగానచిన బాట సారి, అప్పుడతడు ప్రకటనపుస్తకమును చూచెను. ఇప్పుడు పలుచ నవియు, విలువయున్నవియు నగు పుస్తకాల ధరించెను. ఇప్పుడు తుళ్లాయి లేక కేళినితెలి విశాలవలభాగమున గ్రమ్మియుండెను. అతని మొదయందొక ఖర్చు మొరియందమడపబడి యున్నది. అట్లాతడు పండ్లదొంగ సుదరినిజూచి యాశ్చర్యమునొందెను.

అది వేసవికాలముగుటచే నింకను వెలుతురుగుడుటవలన తైలాను మేలిపండుననున్నను బోల్చినియెను. కాని యామెను గాంచి వాడాశ్చర్యమును బొందకేల? తనపన్నుగడల దప్పిచొని మింగ్రేలియాను దరి తిరిగినిరాజాలదనుకొనెనా? లేక తానెవరి కొరికోవేచియుండి వానికిబదులుగ మింగ్రేలియానుదరినిగాంచి యాశ్చర్యమునొందెనా? అప్రశ్నల శుభ్రములు కథాభాగము ననేతెలియగలవు. ట్యూనారుడాశ్చర్యమునొందియు దక్షణమే యామెతనయెడి సమూహమునే మోయని—ముఖతక్షణములమార్చి కొనియెను. తైలాట్యూనారుని జూచినంతనే యనుమానపడెను!— ఎందువలన?—నిన్నా “తైలా—జాగ్రత్త—జాగ్రత్త—ట్యూనార్” అన్నవాక్యములామెకిప్పుడు జ్ఞాపకమవచ్చెను. ఇప్పుడు ట్యూనారు తనపై నేమయిన మర్కటము నాలోచించినయెడ మాన్యుకని కేగిగింది శిక్షింపవచ్చునని తైలా, ట్యూనారుడు తనహృదయము

నందలి యనుమానమును బోల్పి నొనకుండ “ట్యూనార్ ! నేడర వలసివచ్చులము సుఖముగ జేరితినినుమీ !” యనెను.

“అమ్మా ! అట్లనుచున్నా వేమి” యని యేమియో యీలో యింది, యామె శుక్లమునుండి క్రిందకు దిగుటకు శనకరమునూతగ నీయబోయెను.

“దారియందు నే గొన్ని చిక్కులకు లోనయితిని—అయినను యనియన్నియు దాటివచ్చితి”నని మేలిముసుగును చనిండుకొనుచు, ట్యూనారుని తీవ్రముగ నొకపర్యాయముజూచి హయముడిగెను. పరిచారికలుగూడదిగిరి. ట్యూనారుడాయాపునందలి యర్థమును గ్రహించి దూరముగ నిలచెను. అప్పుడే యొకముసలిస్త్రీ యాప్రక్క భవననుండివచ్చి “అమ్మా ! స్వాగతము ! నాయజమాని గృహమును పర్యవేళింపుడు!” అని యామె లైలాను పరిచారికలతోనొక మేడమీదికి గొంపోయి “అమ్మా! ఈగదులు మీకొరకొంచబడెను. నాయజమాని వచ్చుచుండు తొందరపనిమీద యొకచోటికేగి రెండుదినములయినది. ఆతండు పోవునపుడు ఫలాసవాదువచ్చిన నేవచ్చువరకీగదులయందుంచి నడుపాయములు చేయునునె” నని గొన్నిగదులను జూపుచు బలికెను.

“నేవచ్చునరకి నుచ్చారు డింటలేనందలకుజంతుంచుచున్నాను. అయినను నీవారనియాజ్ఞలప్రకారము నుమ్ము గౌరవించినందుల కెంతయు సంతసించుచున్నాము” అని లైలాయనెను.

“సంతోషము. ఏమియూజ్ఞ. నీపరిచారికలుగాకింకెందరయిన పరిచారికలు వలయునా?” యని ముదుసలియడిగెను.

లై — “నీయజమాని వచ్చువర కేపరిచారికలును వలయు. నా పరిచారిక లేచాలును”

ము—అట్లేగానిమ్ము. ఇప్పుడు మీరీమేడమీదికి వచ్చినమెట్ల నుండిదిగినయెడల పట్టుముజేరుదును. ఈగదివెనుకభాగమున గొన్ని

మెట్లుగలవు. ఆవి పూదోటలోనికి గొంపోవును. మీకుతోచినపుడు
 పోటయందు విహరింపవచ్చును. పోటనుండి పూవ బట్టణములోని
 కేసుటకు ద్వారముగలదు. ఆద్వారమును దెరుచుటకు తాళము
 మీకోసంగనగడియంతే యున్నది. ఈసంగతులన్నియు నేలచెప్పితి నన
 నోరుల నడుగకుండ స్వేచ్ఛగమొందుతిరుగుటకు.

అని మామునుసలి మునిపోయెను.

పిదప యాపరిచారిక చూపినగదుల కపర్యాయము పరి
 శీలించి యందొకటి భోజనపుగది, రెండుపడకగదులు, మరియొకటి
 స్నానపుగదియు ననియెరిగెను. ఆగదులన్నియు శుభ్రముగను, అందము
 గనునుండి బహుచేయువానికి గావలయువానితో నూడియున్నవి. పిదప
 తైలాస్నానముగావించి పరిచారికలతో భోజనపుగదిలోనికి వచ్చి
 సంతనే దుచ్యములగు పదార్థములను బల్లలపై సిద్ధముచేయబడి
 యుండెను. అట్లుటకొక వెండిగంట యేనుయినగావలసినయెడల
 బరిచారికల విహవనమడుపబడియుండెను. ఆహారపదార్థములుంచ
 బడిన పాత్రములతిశుభ్రముగనున్నవి. వాటిప్రక్కదినాత్యంతగలుగ
 జేయు ఫలములు వరుగ బేర్పబడియున్నవి. ఆప్రక్కనే నివాపదార్థ
 ములు, పానకములును పాత్రములతో నమడుపబడియుండెను. తైలా
 పరిచారికలతో బల్లవద్దగూర్చొని భోజనముగావించెను. తైలా
 యాపదలన్నియునుదాటి టిఫిలినుచేరుటకును, పోయినయంగరము
 దొరకినందులకెంతయో సంతసించెను గాని మన్నుడు దూరలే
 నందులకు జింతింపనాగెను. ఆతడేలరమ్మననో యాసంగతి నెరుగ
 నామెకుతూహలురాలై యుండెను. మరియు మీరామరణించినందు
 లకును, జగన్మోహనాకాదుడగు నల్లాయుధ్విను భయంకరమగు
 దొంగ కా నేలయని యామెవిచారించుచుండెను.

తైలా పరిచారికలతో భోజనముముగించినపిదప ముదుసలి
 వచ్చి “పదార్థము తెల్లున్నన”ని యడిగి “నాగున్న”నని విని

తనతో మాటలాడవచ్చెననుకొనియెను. తెల్ల తెల్లగాను సమీపించి
సరాముచేసి “ సుందరీ నేనింతప్పుగ నీవర్త కేలవచ్చితినిని నీవను
మానపడుచు డవచ్చు” - నెను

తైలా—వును. ఏమిపని. నేనిటనుంటినని నిక్కెట్లు తెలుసును?

తై—అమ్మా! నేకక పవిత్రమగునదియు. విచారకరమగు
నదియునగు కార్యమును నీకెరింగింప వచ్చితి. నేనోన్మాదకయ్యు.
జ్ఞానములమతి వర్ణవహారములయ ను నమ్మికలేకున్నను నీనను
యమున నా ను కవిష నుమున నూకగ నిటకువచ్చితిని.

తై—తెల్ల! నీసూటలుక్కడమి? నాకాశ్చర్యము గలుగు
చున్నది. ఎవరివద్దనుండి దూతగవచ్చితిని?

తై—మఱిచిన వారివద్దనుండి దూతగవచ్చితిని.

తైలా—(అశ్చర్యముతో) నీసూటలునాకర్థముగాలేదు. మర
ణించిన వారివద్దనుండి దూతగవచ్చితివా!! —

తై—మరణించిన వాంతరపున వచ్చితిని గాన నట్లే భావించు
చున్నాన!—అమ్మా!—చనిపోయినమీరా—కై రికరమనునిభార్య
—నీమొడల చూర్కొనగా గల్గియే యు డెనుగాని తుదకు నీచేతుల
లోనే ప్రాణములవిడచెను. ఆమిపరిచారికలవలన ననేక సంగతుల
బింబిని—

తై—పుబ్బలోపుట్టి మిథునోమాడిపోయి ననునట్లు పాపము!
మీరా యశస్మాత్తుగా త్రాచువాతపడి యుక్తవయసున నాచేతు
లలో ముడిబిచ్చెను. ముడిబిచ్చవ తుంటు. ఆమెమర్కాన్దమును
లెక్కనేయను.

తై—నీవామెను తమిం నట్లవుడె తెలసికొంటని. మమ్ముల
దూరిముగ బొమ్మని మీరా మరణవేదననొందుచు నీతోనేమీమో

చెప్పెను. అప్పుడు సీమాఖభావిముని బండ్ల యామెతెప్పలనేపు ఓము చినన్ని గుర్తించితే, కాని మీరాహనులముడు, చురకే మహాచిముడు వారినికీమించినన్ని మాటవచనకన్న, మరొక చిన చెనుక కేబరము గొడ్డ ప్రమాణముచేయుట యాచారిమ —

తైలా—అవును.

తై—తైలా! మీరాశవము నామెపచాకలు టిలెలిచెనకు గొనివచ్చిరి. ఇప్పుడునీవువచ్చి యామెవోషములన్నియు తమించి న్ను మీరాకేబరమువద్ద ప్రమాణము చేయవలయును. అల్లు చేయనియెడ నామెప్రాణమునకు పరిలోకమునందు శాంతికలుగను. గొన్నయోమె పరిచారిక యోర్తునిన్నుగొనిరా నన్నుపెను. కాబట్టి దయయంచి నీవువచ్చి ప్రమాణము జేసి పగలోకము నంద మె తీవములకు శాంతినిమ్ము. తైలా యాలోచనమున మునిగెను. ఆమె ముఖమున భయనిస్మయములు గానవచ్చుచున్నవి. అల్లు కొంతవర కాలోచించి తైలా “మీరా శవమెక్కడినున్నది?” అని చిహ్న నడిగెను.

తై—ఇచ్చటికి నాలుగుకీధుల దాటినవెను కయిదనకీధి యందొక యింటగలను.

తై—(అలోచించి) తెల్ల! అట్లే వచ్చెదను గాని యిదియంత యు నన్ను మాయచేసి బంధించిగొని పోవచ్చుగింప బ్రయత్నములు నల్పుచున్నట్లు గోచరించెడివి. ఇట్లంటిదని నన్ను ని దింపకుము—నీవీ కార్యము నాచేజేయింప మీరామొక్క వారినలన బంపఁబడితిని గాన—

తై—అమ్మా! అమాయకురాలవను నిన్ను మోసగించినలాభ మేమి? అల్లాలోడు. నాకుగాని యితరులకుగాని నేయెడ నెట్టిదురా లోచనమున్నను నీసమయమున లేవని కూఢిగ జెప్పగలను. నీకు తల

అట్లుగాను పోనిగొన్న యిదియు నెట్టికడకైనను నోళ్ళు బాగును, నీవు నన్ను నొకటించితివి, మీరాకు పాముగుట్టినపుడు నామందుల నలని బ్రయోజకము లేఁపోయినను బహుమానమిచ్చితివి, అంతే గాక నీకు నుచితముదలచుటయన దేవమాతలతో యుద్ధమునకు గొంగినట్లే.

లై—(అగ్రముల వాగుగఁగాఁచించి) అట్లయిన నెనుక వచ్చును!

లై—అమ్మా! ఆసింహపుకృహ బ్రవేశింపవలదు?

అమ్మా—అమ్మా! నీవేగవలదు—మోసము!—

అని వారిరువురును లైలాపాదములబడ “లెండు! లెండు!! మీకు నాయెడగల యభిమాన మతీతము! నేనెళ్ళుటకు నిశ్చయించితిని, వాగ్దత్తము జేసినవెనుక మానను—” (అని యేదియోతలచి) వెళ్ళా—అట నెవరున్నాడు?

లై—అమ్మా! రామాట వినుము—భయమువీడుము, ఎవరున్న నేమి, నేను దప్ప మితరులట నీతోచూటాడదు! నేచెప్పనదినిజము! నీకురచంతయును నాపదగలుగనీయినని మరల నల్లాసాక్షిగ జెప్పచున్నను.

లై—అట్లయిన వచ్చెదను—(పరిచారికలఁజూచి) మీకురా వలదు.

లై—అమ్మా! నీవెంటనే వచ్చెదము, మా కేమిభయము.

అ—దేవుడు రక్షించుగాత! అట నీకేమయిన నాపదవాటిల్లిన మేముగూడ ననుభవించెదము.

లై—అమ్మా! వారినిగూడ రానిమ్ము.

లై—జైదా! నీవు నావెంటరిమ్ము! అమ్మానా! మేము వచ్చునరకుట నీవుండి మనల నీతోటఁగానిగి గొనివచ్చిన మునలిప్త్రీవచ్చి

నేనెచ్చటనవి యడిగిన, గర్భిణీ బాగునొనెనవి చెప్పుము, జైదా! సిద్ధమేరా? తెల్ల! నేనును సిద్ధము.

అమీరా యజమానురాలియొక సనురాగమున గనుల నీడ గార జేయి ముద్దాడెను. వలగు. వెళ్ళవలదనిమాత్ర మనజాలక పోయెను.

లైలా, యమీరాను స్వైర్యముజెప్పి తెల్లతో గదిదాటెను. జైదాయమీరా మఖిముటారింప నుండెను.

తరువాత లైలాతెల్లను పడకగదియగుంచి, స్నానపుగది లోనికేగి యాభరణము లన్ని యిడిసి యొక బీరువామయించి, మాన్సుకుండంపిన తాళమునుగూడి నొక చోటదాచి—భద్రముగ తాళమువేసి దానినొకచో బరిచాక తాతాళము తారువచ్చుట యాలస్యమున దొరకునట్లుకచోట నుంచెను. ఇంతలో సమీరా విచారమునుచూచి జైదాతెల్లవద్ద నిలచెను. పిదప లైలా శోట లోని ద్వారపు తాళమును బట్టుకొని జైదాతెల్లా మ సమీపించెను.

తరువాత మువ్వసను మేయినుగు సరింపకొని మేక దిగి తోటలోని ద్వారమును సమీపించిరి. లైలా తలుపు తెరచెను. తెల్లమార్గదర్శియై ముందునడిచుచు వారిని గొంపోవు నుండెను.

పదుమూడవ ప్రకరణము.

పవిత్రకార్యము

లైలా తెలివయినది, విద్యావతి, దేశాభిమాని, ఆమెకాకసి యను ప్రాంతముల వ్యాపించియుండిన క్రిష్టియను మతమునకు నమ్మకముగలది. ఇపుడామె చేయబోవుమండిన కార్య మ్యముము

నకు చెందినది. అంతామెను నమ్మకములేమిగాని యాదేశాచారము గనుక నమ్మక తప్పినదిగాను.

మీరా యకాలమరణమునకు లైలాగుంచుచున్నది. తన్ను మోసగింప నామె యెట్టిప్రయత్నములు గావించినను, మరణకాలమున జూపిన యభిమానమునకు లైలా కరుణించి యామెనెప్పుల మన్నించెను. అమెయెడలగల దయచే గలగినశకుటచేతనే, యామతాచారములయందు సమ్మికలేకన్నచు — మీరాప్రాణమునకు బరలోకమున శాంతిగ బగుల్లు ప్రార్థి పజోవుచున్నది. అక్కడి దేశయాచారిమేమన, మరణించినవారలన నాపదనొందినవారు వాని ఊమింతురేరి, వారికశేబరములవద్ద ప్రమాణపూర్తగ ఊమించితినిననియెడల పరలోకమున వారికి శాంతిగలుగదని, కాకసియను జిల్లాలయందు సంసారక విరోధములు వారసత్వమువలె, వారిపిల్లలు మనుమలవరకు నుండును. ఒకప్పు డొకశత్రునితప్పుల, రొడివవాదాతమ జేపించియున్నపు డజ్ఞానియు ఊమింపనొందిన యెడల వారు మరణించినచో నాన్యులకశేబరమువద్ద ప్రమాణము జేసియెడల పరస్పీల్లును, ఊమించివల్లు నావారము.

పైవిధముగ మీరా మృతకశేబరము వద్ద నామె తన్ను మోసగింప నెంచి పన్నుగడలకు ఊమించితినిని ప్రమాణము చేయ బోవుచున్నది. గాని యామె కాయాచారమునందుగల మంచి చెడ్డల నాగోచించ నమయములేను. తెల్ల యేమిమోసము జేయనెంచినో యచుకొనుచుండెడిది. తరువాత వల్లాసాక్షిగ నీకేమియు జూపించేయననిన యామెనూటలు జ్ఞాపకమునకు దెచ్చుకొనుచుండెను.

తెల్ల టిప్పిసు విధులనుండి లైలాను పరిచారికలతో గాని పోవుచుండ నొక మెరపుమెకసి వారికన్నులు చీకట్లుగ్రమ్మెను.

మెరపు మెరవగ నే లైలాకంట నొకపురుషుడు పోవుచున్నట్లు గానవచ్చి గోవిందయోయాలోచించి నిలచిపోయెను అమెకు గోచరించిన పురుషుడెవడు? కైకరమహాదేవి నామె భావించియున్న యల్ల యుద్ధీను.

తెల్ల గబగబపోవుచుండుటవలన లైలా యాగినట్లెరుగలేదు, కైదా “అయ్యో! ఏమిట్లాగితి”వని లైలా నడిగెను.

“కైదా!—ఏమియుచులేదు. ఏమియునులేదు!” అని లైలా తిడబడుచు జబాబుసంగెను.

“అ మెరపతిమోరమయినది, కండ్లు మిరుమిట్లుగొల్పెను!” అని కైదా యనెను.

ఇంతలో చాలమూముపోయి వెనుదిరిగిరూచి తిట్ల లైలా కైదాలను సమీపించి “అయ్యో! అగిపోయితిరేల మెరపువలన గన్నులు చీకట్లుగ్రమ్మెవా?” యని యడిగెను.

“చీకట్లు గ్రమ్ముటయేగాదు సర్వమును గానవచ్చునట్లు చేసెను, తెల్ల నాకనుమానము గోచుచున్నది.” అని లైలా అనెను.

తె—అనుమానములన్నియు విడువుము. నీకేమియు భయము లేదు. (కత్తి నొకదానినితీసి) అల్లాసాక్షిగ నీకుఁజిగలుగదు. ఒక వేళ నేగొనిపోయిన వెనుకఁ జూచిచేయ నెంచుచున్న ట్లనుమానముగల్గిన యెడ నీకత్తితో నా హృదయముజీల్చుము.

లై—(కత్తినుండుకొని) అట్లే చేయుచును—గాని—తెల్ల! యిప్పుడు నా ప్రశ్నలకు జబాబీయుము. ఇప్పుడు మమ్ము గొనిపోవుచున్న స్థలమున మీరాశవమును నామె పరిచారికలేనా యింకెవరయిన నుండురా?

తె—మరియొక పురుషుండును. వాడు నీకేమియుఁ జూచి చేయజాలడని దైవసాక్షిగ తెప్పెదను!—పల్లెత్తుమాటయిన ననజాలదు—నమ్మితివా? ఇంకేమినుమానము గలదు?

తై—రే, నడువుము.

తై— యశమానములన్నియు విడచెను. ఆమెయే మోస
గించ గొనిపోవుచున్నయెడ నిన్న పర్యాయములు ప్రమాణము
చేయదని యూహించెను, గాని యామెను మనస్ఫూర్తిగ నమ్మ
లేదు. వాడుబోయి మీరా కరేబరమువద్ద ప్రమాణము చేయు
నపు డెవడును హనిజేయనియెడ తెల్లను నమ్ముదును. అట్లుకానిచో
నామె హృదయమును ఛేదించుటకు నిశ్చయించుకొని మనమునందు
“అట కైరికరమును కున్న వా కేమిభయము” అనుకొనెను.

కొన్నినిముసలయినవెనుకఁ దెక్లాయొక మేడనమీసించి తిలుపు
దెరచి తైలా జైదాలను లోనికిదీచుకొనిపోయెను. రెండవ ద్వారము
వద్ద దీపము పట్టుకొని మీరా పరిచారికలలో నొక తెయగు నీగో
బాలిక తైలాకు సలాముగావించి వారినందరిని మేడమీదికి గొం
పోయెను. అదియొక పూర్వపుమాదిరిమేడ. తైలా యామేడజూచు
చుండగనే నీగోబాలిక దీపమటనుంచి యొకగదితలుపు తెరచి,
యడ్డముగనున్న తెరను ప్రక్కకు దీసెను. అగదియందొకదీపము
మినుకుమినుకుమని వెలుగుచుండెను. అందు తెక్లా తైలాజైదాలతో
ప్రవేశించెను.

వాడు ప్రవేశించినగది విశాలమైనదేగాని యందలి కొవ్వొ
త్తులు మినుకుమినుకు మని వెలుగుచుండుటవలన జాలభాగము
చీకటిగనే యుండెను. అచ్చటికి గొంతదూరమున నొక మంచము
గలదు. దానిచుట్టును ముఖమలగుడ్డ తెరవలెనున్నది. ఆ మంచము
మీదనే మీరా శనమున్నది. ముఖముపై గుడ్డ కప్పబడియుండెను.

ఆ మీరా శివమున్న మంచమువద్ద నొకఁడు నిలచియుండెను.
అతని తైలా జైదాలు పోల్చుకొనిరి. ఆ పురుషుడు హృదయమున
జేతులుంచికొని విచారముతో మీరా మృతకరేబరమును జూచు
చుండెను. అతడల్లాయుదైనను.

తైలా యాతనిగాంచి తైదావంకదిగి మాబలాడకుమా—
భయమంది యరవకుమా—తనకార్క శవము కిడి నుండిన యావుకు
ఘోష మవకు హానిచేయును!” అనెను. తైదాకూడి సాతనినే
కైరికరమును డనుకొనియెను. మీరా మంచమున కావలివంక,
నామె పరిచారకయగు బాద్దెయను కిన్య మోకాళ్ళపై గూర్చునెను.

పిదప తెల్ల, తైలా తైదాను మీరామంచముకడకు
గొంపోయెను. మీరామృతకళేబరమును గూహిచి తైలాజైదాలు
సకారివముగ మేలిమునుగులను దొలగించి. అల్లాయుద్దేవుడు
వాచనిబోల్చుకొని యేమిమో యాశ్చర్యముగ నెఱిగియెను. ని
తెల్లచేయి నెత్తి “నోరెత్తకుము, నీవు మీరాశవమువద్దనుంటివిని
యెరుగుము” అనెను.

తక్షణమే యల్లాయుద్దేవుచూపుల మీరామృతకళేబరముపై
ద్రిప్పెను.

తైలాజైదాలు మీరామృతకళేబరమువద్ద మోకాళ్ళబడిలి,
అల్లాయుద్దేవు విలచినేయిడెను.

తరువాత తెల్ల శవముముఖముపై గుడ్డనుదొలగించి తైలాతో
“ఆముఖమెంత శాంతముగనున్నదోచూడుము. అట్లే నామెశిశుము
గూడ బరలోకమున శాంతిమగనుండవలయునని ప్రార్థించవలెను”
అని గుడ్డతో మరల ముఖమును మూసివైచెను. శాంతివరిక ద
రును విచారపూరితానై నిశ్శబ్దముగనుండిరి. పిమ్మట తైలా
“మీరా!— నీవుబ్రతికియుండినపుడు నాయెడగావించిన యపకృతు
లకు తమింతునంటిని. యిప్పుడు మరల—నీమృతకళేబరమువద్ద మన
స్ఫూర్తిగ బ్రమాణముజేయుచుంటిని.—మీరా! నీమరణము శాంతి
మంతమగు నొకనక్షత్రమాకాశమునుండి రాలిపట్టున్నది. నాయెడ
నీవుగావించిన తప్పులన్నియు తమిండితిని—దైవము పరలోకమున

నికు శాంతికి సుగుణాః ।” యని తినివ్యాజయమున వేతులు నాను
కొని మనియెను. ఇంకేమి నో యవలయు ననుకొనియెను. గాని
విచారముచే నవహల ండెను. అప్పడబన్నువారందఱు గన్ను
లనిరుగార్చుచు. తెల్లమాత్రము కిచ్చారించెడు.

తెల్ల తెలూనునమీసింది “తెలూ” తెల్లము,” అని చేయు
బట్టికొని లేవనెత్తునమయమున వల్ల ముచ్చు తెలూతో మూలలాడి
నుంకించుమండ. దెక్క వలదని వారించెను.

తెలూ మాత మ కైరికరిమనుడి కన్నెత్తయ్యున జూడి
లేను-అల్లాయుద్ధి గామియేల తిప్పట్ల ననుమానముగల్గియుండెనని
యూలోచించరాగెను. తెల్ల పిల్లలు తెలూతెలూల వాగదినం
డీవలకగొనివచ్చెను. తెరమాములుగ లాగి వేయబడెను.

“తెలూ ! నేనురమిల్లు మహ్సర పూకోటలోని ద్వారము
వరకు దిగబెట్టెను” అని తెల్ల సీగోకాం ములనుంచిన దీపము
గండిని వారితో మేడక్రి దగువచ్చి దీపమురు బహిష్కారమువద్ద
విడువ నొకస్త్రీవచ్చి దానిచండిని తినిపువేసెను. విదప తెలూ,
తైదా, తెల్లలు మేలియునులు దగ్గరగరాగొని మాన్యూని
పూకోటలోని ద్వారముజేరి అచ్చటతెలూ “తెల్ల ! నీయెడ
నాగల యనుమాన ములన్నియుబోయెను. ఇదిగోకత్తి” అని మొల
నుడి కత్తిదీసి తెల్లకిచ్చెను.

ఆకత్తివదిగొన తెల్ల “తెలూ !- ఇకమీదట మరల గలసి
కొందను, రాష్ట్రమునమునుదిరె గా !- కలప్ర” అనెను.

తై- తెల్ల ! నీవు చాలరంగతుల నొగిసిదానివలెనున్నావు
గాన, మీరానాయక వోహమేచ గారణమేమియుమును?

తెల్ల-ఆరంగతి నాకు తెలియదు.

అని తెల్ల పోయెను.

తరువాతకైదా “అమ్మా! మనము క్షేమముగ మన యావాసమునకు వచ్చినందులకు దేవునికి వందనములు” అనెను, లైలాగూడ నట్లే భగవంతునకు నమస్కరించి ద్వాదశ నక్షత్రముల పూనోటసంధామెతో తనగదిలోనికేగెను.

మరునాడుదయమున స్నానము చేసి ముసల పంచారము వేళ్వేరు పనులయందుగుటవలన లైలామొక్కతెయాబూనోటలో దిరుగుచు నాలోచనమునిగెను ఇప్పుడామె యల్లరినెఱిగిరిమనగల నొక నట్టడము సమీపించి తోటయందలి వికలమగునాటపై నాలోచించుచు పచాకుచేయుచుండ గిరికిరెవబడినట్లు నట్టమై యావంక నూడ నల్లాయుద్ధను సుందరగ్రహండు గనవచ్చెను.

తక్షణమే లైలా భయకంపితాంగియై గట్టిగ కేకవేయ నెంచెను గాని నోరాడదాయెను, ఇప్పుడామెచెవులకేవియో చూటలు వినవచ్చెను. ఆమాట లల్లాయుద్ధనుపల్కినవే, వెంటనే గూమె దిగులుట్టిపడ లేనిదై ర్యముదెచ్చి “ని యటనుండి నిప్పునదనగది లోనికిబోవుచుండ వైదాయెదురై “అమ్మా! మన్నురుడువచ్చెనని నీకెరింగింప ముసలిస్త్రీ చావడియందు లేచియున్న” దనిచెప్పెను.

లైలా సంతోషమునొంది “మన్నురుడువచ్చెనా!” యని త్వరిత స్నానంపుగదిలోనికరిగి యాభరిణభూషితయై యుంగరము నిడికొని చావిడియందున్న ముసలిస్త్రీని సమీపించెను.

అంతనాకాంత లైలానొకవిశాలమగు గదియందు సోపాపై గూర్చొనియుండిన తనయజమానియగు మన్నురునికడకంపెను. మన్నురుడు సోపాపైగూర్చొని యుండెను. ఆతనిప్రక్క నుచితాస నమున, లైలా కరమనుడని భయమందుచున్న యల్లాయుద్ధను గూర్చొనియుండెను.

పదునాల్గవ ప్రకరణము

మనస్సారులు

అయ్యను వస్త్రకాగ్రహీయగు మనస్సారునెదుట తైలాయుధుని లొకరికొకరి గాంచి, అల్లాయుధుని తైలానుండర నదవారపాదమునుగాంచి కలహోషమున నుండును. తైలాయాతడు సైనికరమునుడిచి భయమందియు, మీరావద్ద కైరికరమనునకు హానిచేయవలయునుటవలన నాతని నావముచ్చరింప కూరకొని యెను—అయ్యునామెను సంతోష మోహపూరిత దృక్కుల జూచుచుండెను గాని తైలా యాతడు తప్పుక కైరికరమనుండే యునె. పాని జూడక మన్నూరుని జూచుచుండెను.

మనస్సారుడు చాలాగొప్పవాడు, గౌరవనీయుడు. అతని నియమింపబడిన దేండ్లుపైగా యుండును. పెండివలె జిగజిగ మెరయు గడ్డిముగిలిగియుండెను. అతని కండ్లకు గుండ్రనిపెద్ద యద్దములు గల సుగోచనములున్నవి. తలపై నల్లనిముఖములు టోపీపాగావలె నుండెను. అతడు విలువయుగు దుస్తులధరించెను, చేతనొకపొగ పీల్చు గొట్టమున్నది. అతని ముఖమందొక వింతభావముగలను, అతడు దయార్ద్ర హృదయుడు.

అతడిపుడుకూర్చొనగదియతినుండరముగ పాశ్చాత్యయాచారములతోనుండెను. దానికిటికీలకు తెరలుగట్టబడియున్నవి. చక్కగ జలుగులు చెక్కబడియున్న యాగదిపై కప్పును గాపాడుచు చలువ స్థంభములుగలవు. అగదిగోడలపై చిత్రీరచనా నిపులుచే వ్రాయబడిన చిత్రములున్నవి. అతడు సూర్యోనియున్న సోపాముఖములు తివానీతో గప్పబడియుండెను. అచ్చటనొక మేజుబల్లపై రసాయనములతో నింపబడిన గాజపాత్రములుగలవు. అప్రకృష్ట

మొకటిన్నెకై నొక గిన్నెనొ మంచముక్కులును, పక్కఫలములును గలవు. అగడి సువాసనలతో నిండియున్నది.

అల్లాయుద్దీను మొగట మానవకు లేకున్నట్లొన నుడగ జూచిరో వాటితోనే యుండెను. లైలా పాపమీరముల వాటి కుప్పులధరించి సర్వాభరణ భూషితయై యున్నది.

లైలా, అల్లాయుద్దీనుల దూరముగ నతివిషయముతో జూర్చి యనువర్తకుడగు, మహ్మదుని కడవిలచియుండరి. అసుందరీ సుందరు లిరువురును తనవద్దజూచిన గౌరవమునకు సంతసించి మహ్మదుడు “స్నేహితులారా!—మిమ్ముస్నేహితులవలె భావించుచున్నాను—మీరుచావయసునకుఁ దగిన గౌరవముఁ జూపిరి. మీరు నాసమ్మఖమున నిలచియున్నాడు;—వెద్దవాడనని గౌరవము జూపుటకేగనా—పరీక్షించిచూడ నన్నిటియందును నేమీకు తక్కువ” అనిలైలా వంకజూచి “మహారాజ్! కూర్చోచుము—ఆర్యా! కూర్చోనుము” అనియల్లాయుద్దీనుతోను ననియెను.

మహ్మదుడు లైలాను “మహారాజ్” యనిపిలచుటచే నామెయొక గొప్ప రాకుమారియని అల్లాయుద్దీను తెలిసికొని యాశ్చర్యమునొందెను. లైలా మహ్మదు డల్లాయుద్దీనులను గూడ గౌరవముగా విలచి కూర్చొనమని గొరిల్లా దొంగమాకురూపమున మహ్మదుని మోగగింప నచ్చేకేమో యనుకొనెను.

లైలా అల్లాయుద్దీను లాముసలివర్తకున కిరువంకల నుచి తాననముల గూర్చుండిరి. అపుడువాడు “నేను—స్నేహితులారా!—మీముఖములయందాశ్చర్యమును గుర్తించితిని. దానిబట్టిచూడ యిదివరకు మీరొకరినొంగతి నొకరెదుగరని నాకు తెలియుచున్నది. ఇప్పుడు మీవృత్తాంతముల జెప్పవలయునని యున్నది—గాని, అమ్మాయి! నేను నిశ్చయింపవకుడగు ట్యూనాకునిచే నిన్ను

రమ్యుని యొకయుద్ధము వ్రాసెను. నా యెడ గౌరవముంచి వచ్చితిని. గాని నీవు మిగ్రేలియాసుండు పగుమనోగావో తెలిసికొనుట అనిచే నపివ య గయును దెప్పితివా?” అన లైలా మామూలఁ ద దిన యంగరమును దీసి చూపెను. “ఇదిగో నీవు నాకంపనయుంగరము” అని యల్లాయుద్ధము జేయునుండి యంగరమును దీసి చూపెను.

మమ్మాడు దాతె డిటిసఁ దుకొని పరిశీలించినాఁడెను లైలా తన యంగరము నల్లాయుద్ధముని యంగరము నొకేవిధముగనుండుట కాశ్చర్యమ నొంద మొకలిజెను.

శకువాతి మమ్మాడును అల్లాయుద్ధముతో “నీకు మిగ్రేలియా పశురాజ్ఞ! ఈ మె యందమునుబట్టి “డిజిలా” యను బిడుగు వచ్చెను. ఆ బిడుదమున కీమె దగు” ననియెను. పిమ్మట లైలాతో కుమారి! ఈ యువకుడు కాద్యసామా పెపుకుకుమారుడగు నల్లాయుద్ధము ఈతికి “బెన్” అను గౌరవ బిడుదము గలదు అనెను.

లైలా—మమ్మాడుమహాశివుఁ! ఈ యువకు నొకపర్యాయము జూచితిని—కలిసియెడ నాకు జనించిన యనుమానమునకు నన్ను త్తమింపవలయును.

మ—(ఆశ్చర్యముగ) ఇదివఱకు మీరొకరినొకరు చూచిరా? మీమీపేరులు పొడ నెరుగుదురు గాబోయి—

లై—(స్థిరన తలపంచి) ఎరుగుదును—గాని యల్లాయుద్ధము బెల్లెను నే నరుమాని చినుములకు త్తమింపవేళవలయును. ఆ సంగతి తెప్పరున్నాను విచారము. నేటక పచ్చియ దారయందొక సత్రమున విడిసితిని. అక్కడ గారాత్రి ని నంపిన యా యంగరము పోయినది. ఆ పురుసాడీయవకునితో స్నేహముగలిగెను. అప్రదీతధునన్న పరచాకతోటిస్థిను త్తేనుముగ దిగబెట్టెదనని యనుచు

అతని బయలుదేరెను. అట్లు మేము బయలుదేరి వచ్చుచుండి దారి మధ్యమున నిరువురు బీదదంపతులుగానవచ్చిరి. అప్పటికితమ రస సూచినుండి యొక రాణమును గామునలివారికిచ్చు సను మమున నీ యుంగరము కొన్ని వానెములతో నేలబడెను. అదిజూచి పోయిన నాయుంగరమని యనుమానించితిని. అట్లనుమానించి యీతనితో ప్రయాణమగుటవలన నాని సంభవించునని, చెప్పకుండ టిప్పినునకు బయలుదేరి వచ్చుచుండ దారిలోనొక వృత్తి మరణసమయమున పోయిన నాయుంగరమునొసగెను. నాయుంగరమీమె కెట్లు వచ్చె నని యనుమానపడితిని. ఉంగరము నొరకెనేగాని యల్లాయుద్దీను పై గల యనుమానము పోలేదు.

అల్లా—పోనిమ్మ! నీయుంగరమును నేనొకరించితి ననుకొని యుందువు! అందుకే క్షమాపణ గోరవలయునా? అని వేలచెప్పకుండ బారిపోతివన్న యనుమానము నేడు గాకు పోయెను.

తైలాసిగ్గున దలవంచి యాలోచింపసాగెను. ఆమెకింకను అల్లాయుద్దీనుపై ననుమానము బోలేదు. “ఈతఁడు కైరికరమనుఁడుగాని చో మీరామృతకళేబరమువద్ద నుండనేలే! ఈతఁడు తురుష్కుని వలె నిటకువచ్చె” నను కొనుచుండెను.

అంత జార్జియను వర్తకుఁడగు మన్మథుఁడు తైలాయల్లాయుద్దీనుల ముఖములుగాంచి “ఓహో! మీరిదివరకు గలసికొంటిరా? అమ్మా! ఈతనియెడ దురభిప్రాయము నొంది తగిన విధముగ గౌరవింపలేకపోయితివి. అల్లాయుద్దీన్! ఆమెనీయడ ననుమానించి చెప్పకుండపోయినందుకు విచారించితివి గాబోలు” ననియెను.

తైలా తలవాల్చికొని యూరకొనెను.

మ—అమ్మా! తైలా! మరేమియు ననుకొనకుము! నామాటల యందుగూఢార్థముగలదు. అదియేమన—మీరిరువురు నొకరిచేతుల నొకరు పట్టుకొనుడు! మీరు దాయాదులు.

అలా యల్లాయ్దను లాశ్చర్యముకొంది యొకంచేయి నొకరు
పట్టకొని స్నేహముగావించుకొనిరి.

మ-విజము, మీరు మింగ్రేలియా రాజగు దానియలు
మనుమలు.

ః మమ్మారు ఇతేచి వాలెలపై చేతలుంచు “మమ్ము
దేవుడు రక్షించుగాని! అజగద్రక్షకుడు మమ్ము కాడుగాక! ఓ!
యల్లాయ్దను! నీవాపవిత్రమతి రాజుగు క్రిప్తయనుమతమును
జేయవచ్చుగాక!” యని దీవించెను.

ఆవాక్యములాడలి సవిత్రభావమునెరిగి ముసల్మాను యనకు
మను, క్రిప్తయను యవతియు మోకాళ్ళబడి, మమ్మారుని హస్త
ముల ముద్దాడిరి. మమ్మారుడు తనమతము మార్చమనినంతనే
యల్లాయ్దనున కొకింత విశ్వాసమామతమున గలిగెను.

మమ్మారుడు “లెండు! స్నేహితులారా! లెండు, లేచి
మీమీ యాసనములు దధివసించి మద్వచనక్రమంబు నెరుంగును”
ని తక్షణమేవారిచువుచులేచి, యాతనికిఁ ప్రక్కలనుగూర్చుండిరి.

మ-రాజకుమారీ! నీతాతయగు దానియలు వృత్తాంతము
నెరిగించెడ నాలింపుము. అల్లాయ్ద! నీవుగూడ నాలి పుము.
రాజకుమారీ! దానియలు ధర్మాత్ముడును. న్యాయాయు విచారణ
వివేకియు, నయి మింగ్రేలియా రాజ్యస్వతంత్రనాథుడై ప్రజల బిడ్డల
తోలె రాజ్యముచేయుచుండెను. అతఁడెల్లపుడును క్యూటాయినునం
దొక చక్కని భవనమున నుండెడివాడు. రమ్యరమి యిరువది
యయిదు సంవత్సరములకు బూర్వము—అప్పటికి మీరిరువురును
జన్మించలేదు—ఒకయోగిపుంగవుడు దానియలు ప్రభుభవన ద్వార
మును సమీపించి యాతనిదర్శనమునకై వేచియుండెను. అట్లాతఁడు
ద్వారమువద్ద నిలచియున్నగొక సేవకుడు లోనికేగి దానియలు

ప్రభున కెరిగించెను. దానియందు ప్రభుని క్రియనుచులమునందు గాఢనమ్మకము గలవాడను—తాదర్శనమునకై నశ్చువారిని గౌరవింతువాడును. అందు యోగుల నమరించి విశ్వాసము గలవాడు నగుటవలన నాయోగులను పుంగవుని పోలికపరుని సేవకున కాజ్ఞాపించెను. అతనా యోగి పోషింపజేసెననిచి “దానియోగి! నునము నుటలాడునపు డిదిచులిటను డ” రాదనించును. “నియలాయోగి పూటల నామోదించి తక్షణమే తనయోగమునగల యున్నతో ద్యోగులను, సేవకులను గొంత గాలకు వలకేగుము” అజ్ఞాపించెను. అట్లువాడు పోయినపిదప నాయోగిపుంగవు, డిద్భుతముగ నొకకథ నీక్రిందివిధముగ దానియందు కెరిగించెను:—

యోగి—సేనోక ఆరహస్యము జెప్పుచున్నది. ఆరహస్యమీ ప్రపంచమునం దిరువురకు దక్కొచ్చును డెలిచును. కొన్నివారు క్రిందటివర కయ్యది మువ్వరికి తెలియుటగాని యంపొండు మరణించుటవలన నిరవచితే తెలిసి గొన్నది

ఆరహస్యమెల్లపుడు ముఖ్యము కెలిసియుండు—యుననుచు భగవానుడు. మరియు కయ్యదియెలలకు డెలిచు. జేయనివారికి చెప్పవలయును గాని ప్రతియనుజునికి నెరుగజేయరాదు. అది చెప్పటకు వయసుతో సంబంధములేదు గాని యానాడు క్రిష్టియను మతిమునందు గాఢమగు విశ్వాసముగలవాడయి యుండవలయును అట్టి వానికొరకై యెన్నియోదినములనుండి వెదికనెదక తుద కేలించుచు క్రిష్టియనుమతమునందు సమ్మికగలవారియు, ధర్మాత్ములనియు బలుమూర్లువిని, మారహస్యమును తమ కెరిగింప నిటవచ్చితిని. రాజా! ఆరహస్యము మీనంటి మతభక్తులకును. మానంటి మునులకునుదక్క నితరులకు చెప్పబడును. యనేకతరములనుండి యాచారమై యున్నది.

“అని మాడొగి దానిరహస్యమును దానియలున కెరింగిప మొదలిడెను. దానియలతీ మాశ్శశ్యముతో విలయిరిగెను. మిత్రు లారా! —— అది స్వమేమి? —— అది నా ప్రభు మూకెరి గించెను. తైలా! నీకారహస్యము ము-దా గించెదను, అల్లాయుద్దీన్! తన వాత నీకాసుగత చెలి కుజేయించెను. ఇప్పుడు నీవువక్కనీ నెరుగఁ దగవు” అని మాచూరుడు తైలా అల్లాయుద్దీన్లతో యలికెను.

అమాటలు విని అల్లాయుద్దీను మిసల్మాను మతియనుపడచి క్రిష్టియన్లై మాకహస్యము తానిహుని నెరగవలయునని నిశ్చయించుకొనెను.

మ-పిదప దానియ ప్రభువు అరహస్యము నెరుగ నామునితో నొక హాటికి బయలుదేరిన-సివచ్చెను రాజ్యమునువదలి యెటకో వెళ్ళినట్లు త-పరచారి-దక. వేరినిదెలి హ-గడ బయ x నేరెను. తనకు వెన్ను కట్టిన గాటలాడిన మ-స్యసి మా పుప్పడను నీతినివెంటబోయి మా మాస్యమె గి క్యటామునొలిగించి మా రహస్యాశ్శశ్యమునుదల-కొని యుప్పు గుమండెను. అట్లు రెండు సంవత్సరములుడరిగిన చెను: యొక నొఖన దాని కులునునమీరించి, తనకు రహస్యమెరింగించిన మొక మరణనమయ మిసమీపించునున్న దనియు తర్వాతూని రమ్మచును గూడచియు నెరిగించెను. అట్లు ముని మరణింపనున్నదని దానియలొగి తెలిణమే మానె-ఖనునెంట మునిని జూడబోయెను. తావెళ్ళి వెనుక-ముని మరణించెను. పిదప నాగహస్యము మిరియొకినికె-రింగించవలసిన మనసరము దానియలు ప్రభునకవచ్చి మూతడు క్రిష్టియనులన కేకులబరీక్షించి తుదకు నన్నె చెను. నాన్నేహితులారా! ఆవిధముగ మీ తాతతో స్నేహము నాకుగలిగెను. అందు నన్న కేకవిధములుగ క్రిష్టియనుమతినమ్మిక యందు బరశీలించి నమ్మి మారహ్మము నాకెరింగించెను.

అని మహ్మదు డీంచుక సేపూరకొని “అది యిది డివిడు, దానియలు ప్రభున కిద్దిడుకమాదులు గలరు. దానియ లొయకువు రికిని మహ్మదై భవముగ వివాహములు గావిచెల. మొదటద నియ లొమునిచే నెరింగిన రహస్యమును కోడలొకలో కుంజెకోకోమాదు లొగో నొకనికో జెప్పవలయుననుకొనియెను. దాని యుల్లరికి చెలియ జేసిన నందరికి చెలిసిపోవునని యాచియెను. పలనన, కుమారున కెరింగించినవో యాతడు తనభార్యతో చెప్పకను నదనియ, కోడలి కెరింగించిన భర్తకి చెప్పకమానదనియ వాలోచించియ నేతిల గ్రీష్టియ నుల బరిశీలించి తుదకు నన్ను రహస్యవేత్తగ జేసెను. దాని యలున కిరువురు కుమారులనియ వారికిని వివాహములు జరగెనని యిప్పుడేగదా చెప్పితిని అల్లాయుద్దీన్! నీవు వారిలో చిన్నవాని కుమారుడివు—ఇప్పుడు నీ కిరువదియొక్కరంతస్సరములు.

అ—అల్లయిన నా తలిదండ్రులెటనున్నారు? వారు బ్రతికి యున్నారా?—లేదు! లేదు!—బ్రతికేయున్నయెడల నన్ను విడిచి యెట్లుండగలరు?

మ—న్నేహితుండా! ఆ సంగతి నీ వాలోచించవలసినదే!

అప్పుడు లైలా నీతలిదండ్రులు మరిలేరిని అల్లాయుద్దీనునకు దృష్టులలో నెరింగించెను.

అ—అయ్యో! తలిదండ్రులారా! నేనొకపాపిష్ఠిని!—(అని దుఃఖించుచు) మహ్మద్! వారెల్లు మరిణించిరో నాకెరింగించ గలవా?

మ—అల్లాయుద్దీన్! దుఃఖించకుము, నిన్ననిన కొద్దిరోజులకే నీతల్లి యొక విషద్యరముచే జీవముల గోలుపోయెను. నీ తండ్రి సంగతి కడువిచారమా, నీ నల్లు దుఖానుచుండిన నే నుకువజాలను.

విచార మున్నగుమా—దానియలుప్రభువు పెద్దకొమారునకు నాలు
కలను వరకు సంతానము కలుగలేదు.

లైలా—అయ్యో! తిండి!

మ—అల్లాయుద్దీన్!—లైలా!— యికనేజెప్పక కడుంగను
విచారకరము.—అల్లాయుద్దీన్! నీవు నాలుగై యందులని రవ్య
నులు మింగేలియాపై దండెత్తివచ్చి, ఆవును దానియలురసకుమా
రుల వెంటనిడికొని, యాత్తుగవచ్చి పడినరవ్యనులఁ గొంచము
పై న్యముతో నెగుర్కొనియెను. రవ్యనులు యుద్ధమునందు నూతన
పద్ధతులననుసరించి పోరాడుటచే మింగేలియా పై న్యములోగి
పటాప చిత్రై క్యూటాయినునకు గాఢపోయెను. ఆపట్టణవాసులు
దానియలు ప్రభునెడల భక్తగలవారగుటచే, ధైర్యముగమాడు
మానములు పట్టణము రవ్యనులకు జిక్కకుండ గాపాడిరి. అట్లు
మాడు మానములు గడచినపిదప రవ్యనుసేనాని యితరపట్ట
ణమునకు తినుబడిపదార్థములు రాకుండునట్లు సేనల నుంచుటచే,
క్యూటాయినువాసులు కరువు దేవతవ క్రగహ్వరమున బడవలసి
నచ్చెను. అతఁ యాఁకిపదార్థములులేక గృశించుచున్న నాపట్టణ
వాసులు లొంగిపోకుటవలన, రవ్యను సేనానాయకుడు వాడుకొంగ
కుండుటకు ముఖ్యకారకులు దానియలుప్రభువు నాతనికిమాదులే
యని, మాడుదినములలో బట్టణవాసులు లొంగని యెడల మరి
కొన్ని సైన్యములు తెప్పించి యోడించి, దానియలు నాతనికిమా
రులను యుద్ధభైదీక్షగ బట్టికొని క్యూటాయిను కోటగురుజలపైనురి
దీయించెదనని చాటింపించెను. ఆచాటింపువిని దానియలు ప్రభువు
రవ్యనులకు లొంగిపోవుటయే మంచిదనను గాని యాతని కుమారు
లును పౌరులును, సర్కాసియను సైన్యములుసహాయముగ వత్తు
మని వాగ్దానముచేయుట వలన రవ్యనులకు వశపడ నిష్పపడలేదు.

తరువాత గొర్రువ్వను సైన్యమువచ్చి యోడింపబడెను. దానితో
 రవ్యను సేనాగమునకు చూపుచు గొర్రువ్వతోడఁబడి, మరియొక పెద్ద
 సైన్యమును ఫిరంగులతోఁబంపెను. అసైన్యము నెదుర్కొనుట
 క్కుటాయనుడైన కిరి బ్రజలను గట్టగా యెన. క్కుటాయనుశత్రు
 సైన్యమునకు యెను. క్కుటాయను కోటను చుట్టివేసి, రాజును, కమాండ
 లను బధితులఁ జేయఁబ్రయత్నించుచుండెడిది. రాజు, మొదలయిన
 వారు శత్రువులకు జక్కక బారిపొవుటకు పయిత్నములు చేయఁబ
 డెనుగాని—అల్లయ దీన్!—కిరి బ్రజల త్రేమే నెన్నచేతులకుఁ దుగొని
 పారిపోగలిగెను. దానియలు, పెద్దసమూహము, కోడలును బారిపోవు
 సమయమున రవ్యనుఁగూచుచు పట్టుకొని, అల్లునాదురవ్యనులకు
 జిక్కినంతనే క్కుటాయను వాసులందఱును మోకాళ్ళబడి వారిని
 రక్షించుమని వేడుకొనిరి. రవ్యను సేనాని వారిని శిక్షించకదప్ప,
 దనిపట్టుపట్టియుండెను. కాని కేలకు వేలు ప్రదలా మువ్వప్రప్రణములు
 గాపాడమని మొట్టమొట్టమొదట యాతఁడుకనికరముని, నానియలు
 ప్రభువు తక్షణమే పట్టణము వదిలిపోవుటకును, మరియెన్నడును
 పట్టణములోనికి వచ్చుటగాని తనవారితోఁ గాని పొదులతోఁగాని
 సంపర్కము కలుగజేసికొనుటకుగాని వీలులేదనియు నాజ్ఞాపించెను.
 దానియల ప్రభు వాయుజ్ఞము శిశుసావహించుటకంటె మరణమే
 యుత్తమమనుకొనెనుగాని తానురవ్యనుల ధిక్కరించినచో దనతో
 నాటు కుమాదుఁడును గోడలును చంపబడుదురని విచారిచి
 యాతఁడు కోటవిడచి పోదప్పినదికాదు. అల్లయ దీన్!— పిదప
 రవ్యను నాయకుఁడు నీతండ్రినిపట్టియిచ్చువారికి బహుమతిఁ బ్రు
 మని సాటింపించెను. ఆబహుమానము నొందుటకే దశో నీతండ్రిని
 పట్టుకొన బ్రయత్నించిరిగా నాతఁడేరికిని దొంగలేదు. క్కుటాయను
 కూడ జిక్కినవెనుక రవ్యనులు మంగళగిరియనుల దేశభక్తిరూపు

మాపఁ బుట్టకొరె. మింగేలియా రవ్యనుల వశమై గుండి
కొన్నాశ్వుక ప్రితిమి క్రిలియనునకును స్వకృత్యేచ్ఛ పాదమి
దేశమున జన్మచిన్న యల్ల ను ప్రిరంభమామెను. అపుడొక
నభ దాగెను. మింగేలియా యందు పెద్దదానిను, రవ్యనులును
నమా వేరమామెను. ఆ దుదానియలు ప్రభువు పెద్దకుమారుడగు
దానియలును ప్రభువును చేయటకును, రవ్యనుల వ్యములు మింగే
లియాలో దచ్చటచట నుంచుటకును వీర్మానములు జరిగెను.
దానియలు పెద్దకుమారుడగు దానియలు ప్రభువుగ జేయబడెను.
—తెలా! నివాదానియలు ప్రభువుగా చేయబడిన రెడుసంవత్స
రముల కాలనికి జన్మించితిని. నీవుజన్మించిన కొద్దిదినములకే పట్టాభి
షిక్తుడగు నీశంక్రియగు దానియలును, భాగ్యము బరిలోకమున
కొక ద్వంద్వపీఠతలైపోయిరి. తరువాత నీవుపెద్దదానవగు వరకు
రవ్యనులు రాజ్యమునుజూచి, యిప్పుడువిన్న. మింగేలియా మహా
రాజ్ఞిగనుంచిన, ఇప్పటికి నీకు పదునేడు సంవత్సరముల వయస్సు—

అ—నచ్చును మహాశియా! నాతండ్రి యేమయ్యెనో చెప్పి
తివిగావు.

న—నీతండ్రి పిల్లవానితోగూడ కాకసియను పర్యవ్రాంత
నలయందు మరణించెనని నద తిప్పెత్తెను. అసంగతిని తరువాత
దెలిసికొండమగని మొదట మాసలిరాజు దానియలు వృత్తాంత
మరియుడిము దానియలు ప్రభువు రవ్యనులయూజ్ఞ బద్ధుడై మింగే
లియావదలి కాకసియను పర్యవ్రాంతములందుగల గహస్యస్థలమునుజేరి
విచారము సేమియో యొకనకు నుఖముగ నుండెను. ఆరహస్యస్థల
మునకే యిదివరకు మునివెంట దానియలేగెను. అదియువుడాతని
నివాసస్థానమాయెను.

తైలా యాయన్యుత కథావిధానమున కచ్చెయవడుచుండెను, అల్లాయుద్దీను తనతండ్రి యేమాయెనో మన్నూరు చెప్పలేదని మాత్రముతోనుండెను.

పడు నే న ప ప్రి క రణ ము

మన్నూరుఁడు కథముగించెను

కాకసియను పర్వతభూములయందుగల రహస్యస్థలమున, సౌఖ్యముగ దానియలు నివసించుచుండెనని మన్నూరుఁడు చెప్పి తైలాకు తెల్ల చెప్పినస్థలము జ్ఞప్తికివచ్చెను, అపుడామె తెల్ల తన కును మీరాకును జెప్పినకథయందు గొంతనిజము గలదనుకొనియెను, మరిల మన్నూరుఁడు క్రిందివిధముగ జెప్ప మొదలిడెను.

“అట్లు దానియలు ప్రభువు కాకసియను పర్వతారణ్యములం గల రహస్యస్థలముననుండ నేనవు డతని జూడబోవుచుండెడి వాడను, అట్లు పోవునపుడొకనాఁడు తనకుమారునకు మంగ్రేలియా ప్రభుపదవి గల్గెననిచెప్ప నాతడంతయో సంతసించెను, తైలా!—నీ తండ్రియగు దానియలు తనవారెవరితోడను సంపర్కము గలిగించు కొనకుండనుంటయే మంచిదని దానియలు ప్రభువారని నివాసస్థాన మునకు నేబోయినపుడనియెను, దానియలుప్రభువు పోయినరాజ్యము నకు మరిల తనపెద్దకుమారుఁడు రాజుగాజేయబడినందులకు సంత సించెనుగాని చిన్నకుమారుఁ డేమాయెనోయని దుఃఖింపసాగెను, ఆతినికొరకై కాకసుపర్వతభూములన్నియు వెదకించితినిగాని యాతని జూడయేలేదు, కొన్నాళ్ళుగడచిన పిదప యాతఁడు కుమారునితో

కాకసియను పృథ్విప్రదేశములయందే యటననశించెనని తెలిసి
య. సంగతి దానియలు ప్రభువున కెఱంగించితిని. మరికొంతకాల
మయిన పదప దానియలుప్రభువు ధ్వరిపీడితుడాయెను. ఆజ్వరభాధ
నంతాలని విముక్తునిజేయదగిన నైశ్యునికొరకై వెదకుచుండ టిప్పి
సినకొక తుడుక్కుయనతివచ్చి యనేకుల రోగములు హస్తముగడ
విని యామెను గొంపయి కాకసియను పర్వతభూములగల రహస్య
స్థలముననున్న దానియలుప్రభువు జబ్బుబాగుచేయించనెంచితిని.
అట్లెంచి నైశ్యురాలని గమిపించి, కొన్నినిబంధనలపై నా
రహస్యస్థలమున కామెను తీసికొనిపోబయలుదేరితిని. దారిమధ్య
మున నామెయెవరెవరి కేయరోగములు హస్తము చెప్పినవెనుక
గార్చి యధికారియగు మహమ్మదుపాషాయొక కట్టవానిని బెంచు
చుండెనని చెప్పెను. తరువాత మేము దానియలుప్రభువున్న రహస్య
స్థలమును జేరితిమి. ఆమెకొద్దిరోజులలో దానియలు జ్వరమును హస్త
మైను. దారిమధ్యమున నామె కార్చురాజప్రతివిధి యొకపిల్లవానిని
బెంచుచుండెనని చెప్పి వాకనుచూసముగలిగి యొక సేవకుని “తాము
పెంచుచుండిన పిల్లవాని వృత్తాంతము నాకామాలాగ్రముగ దెలియ
జేయవలయును. ఈసంగతి యొకల కెఱంగింపరాదు” అని యత్తర
మునవ్రాసి మహమ్మదుపాషా కడకిపితిని. ఆతఁడు వెంటనే సమ
త్తర మొసంగెను. దానితో నామనోగతమగు ననుమానము దూరీ
భూతమాయెను. ఆతఁడంపిన లేఖార్థమేమనః—ఆతఁడొక దినమున
వేటకడుగుచుండ నొకపురుషుడు సుందరమగు పసిబాలునిచేత నిడి
కొని దుఃఖించుచుండఁ గనవచ్చెనట. తక్షణమే చూతనిదుఃఖకారణ
మెరిగి వాషా యీవురుషుని, బాలునితో తనగృహమునకు గొని
పోయెనట—అల్లాయుద్దీక్! ఆదుఃఖించుచున్న పురుషుడే నీతండ్రీ—
నీవేయొతని చేతియందలి పిల్లవాడవు—.

అల్లాడును కించముచేచి “అయ్యో! ఈనన్నుతాత మా శ్చర్యముగ నున్నదే!” యనెను.

మ—ఈవారము కొన్నికాళ్ళకు మహమ్మదు పాషాగృహమున నెవరో మంగ్రహించినా నాటినూ, అడుముడించె నెదెగియున్నట్లు, పాషాగృహ మున్నట్లుదాచియుంచెను. పిదప, ముహమ్మదు యొక్క ముద్దుగ బెరుచుండెనే చెప్పవలయును.

అ—మహమ్మదుపాషా నన్ను కన్నునూడనికలె నెన్నడు ముద్దుగ బెరుచున్నాడు. కనెపుడెరుచునోనానా గుణము చెప్పు కొన్నమాటలవిని గాతలిడందులెరవియునుగ “నాకునీచిన్నతనము ననే మరణించి” రనిమాత్రము చెప్పుచున్నది.

మ—పిదప పాషా తనయింటమరణించిన వానినెల్లగూడ సంపయవి దానిమలుపభ్రువు చిన్నకు గాన, వేరుగుతుంట కని యను పర్యాయములగుగల దానియలుకడనుకొని, అవిగాచి రాజుగూడనివి తనరెండవకూమారునివేయని తెలిసికొనియెను. నీకాతనినికొకపర్యాయముజూచిమూద్దాడనలయునని యభిప్రాయించుచు వాడుగాని రవ్యనులకు భయబడి యూరకొనియెను. అల్లాముస్సేనే! నీవు క్రిష్టియనుల బిడ్డవేయయ్య గాలనెమున ముసల్మానులచే బెంచబడి మహమ్మదీయుడవైతివి, దానిగూడ ప్రభువొక నెలదినముల క్రిందట మరణించెను. ఆతడు చనిపోవునపుడు గాకొన్నిసంగతుల నెరింగించెను. వాటినుననుగుట నాకువిధియయియున్నది. ఆతడు బ్రతికియందునపుడు నీకేరంగతి నెరింగించిన నీవాతనిజూడ దత్తర పడియేయుండువు. అప్పుడే నిన్నురప్పించి యాతనిపక్షకు గొప్పయి యుండును. కాని రవ్యనులవలన నాతని కేమియూపదసంభవించునో యని యూరకొంటిని. దానిమలుపభ్రువు రవ్యనులకోడి దాని యుండినరహస్యస్థలము నాకుదక్కరులకు తెలియదు. మరయు

నాతిను మనకాలమున మీ కా రహస్యస్థలము నరంగించుచుని చెట్లనలన మిమ్ముల విలకురానిది తెలిసి, లైలా ! నీకారహస్యస్థలమును గూర్చి తెలియజేయుచును, అల్లాయుద్దీన్ ! నికురూడదాని నెరుంగవలయునని యన్నయెడల ద్వారలో గ్రీప్తయనుమతియు నచలమించుము.

—మృగముమహారామా ! ఈగిరముల సంపుటయందలి యుద్దేశ మేమి?

మ—ఈ గిరముల సంపుటయందు రెండుద్దేశములుగలవు—
మొదటిది—నా సేవకుడు మృగనాథుడు మీ కాయుగిరములను యుత్తరములనిచ్చి వచ్చునపుడు దానియందాపదనొంది తిరిగిరానిచో నాయుగిరములతో నాకడకువచ్చినవారే నేనెరుగుచూచుచున్నవారని తెలిసికొనుటకు, రెండవది—దానియలునురణించిన తోనుకారహస్యస్థలము నెరుంగవచ్చుచునేకే, మీరువచ్చులోపల నేనురణించినయెడల నాయుగిరములుగొనివచ్చినవారే, యారహస్యస్థలమును తీసికొనిపోవువాని భద్రముగనుంచబడినకాళముల పసికొనవచ్చులని న్యాయధిపతులనితెలియుటకు, ఈ రెండుద్దేశములతో నాయుగిరమునంపితి—లైలా ! యిప్పుడు నీ వారహస్యస్థలమునకు మార్గమువ్రాయబడియున్న కాగితముల జుపుము, అల్లాయుద్దీను క్రిష్టియనయినవెనుక నాసంగతి నెరుగును.

అ—స్నేహితుడా ! చిన్ననాటయండియు నేటివరకు నేనుకొన్ని దీయమతస్తులచే పెంచబడి మహమ్మదీయమతస్తుడనగుటవలన తక్షణమే మరయొకమతస్తుడనగుటకష్టము, గాన నీవు క్రిష్టియనుమతము నందుగల గొప్పతనమునొంగిందనయెడల రాలోచించి నాతాతయగు దానియలు మతస్తుడనయ్యెదను.

మ—మహారాష్ట్ర! లైలా! నీవు కొన్నినిమిషము లీతనుంచి దూరముగ నరుగవలయును. ఈతనికి గిప్టియనుమతమునుగుంచు కొంచెము చెప్పవలసియున్నది.

వెంటనే లైలా తనగదిలోనికి, పరిచారికలదోటలో విహరింప నేగుమని, తామచ్ఛారుని వలన వినినసంగతులగూర్చి యాలోచించుచు నొక సోపాపై గూర్చుండియుండెను. మచ్ఛారుడు చెప్పిన రహస్యస్థలము యిదివరకు తెల్ల చెప్పినదేకనుకొని, నిజముగ నట్టిస్థల ముండియున్నదనుకొనియెను. “నిజము—రాజ్యభ్రష్టుడై యాయదృశ్యము కాకసియను పర్వతాంతర్భాగమున గల రహస్య స్థలములమున నెండకన్నెరుగక, విచారమెరుగక, వలయువాటి కించుకంతయు గొరతవడక యున్న దానియటాప్రభువు రోగమును మాన్ప దెక్లాపోయిచూచినది!—అటఁ గొన్నిదినము లుండి యానందము నొందినది! నిజమే! మచ్ఛారుడు త్వరలో నా రహస్యస్థలమును జూతునాయని యామె యనేకవిధములుగ నాలోచించసాగెను. తాను గొరిల్లావొంగయని భయపడిన యల్లాయుద్ధీను తనకు దగ్గరబంధువని లైలాయుప్పొంగుచుండెను. అట్టి సమయమున తన గదితలుపు నెవరో గుద్దివల్లు లైలావిని లేచి తలుపు తీయ ట్యానాడుడెమరయ్యెను.

తైలాయుర్లాయుర్దీనులు

అట్లు బ్రాహ్మనాదుడు తైలాగదియందు ప్రవేశించుటవలన దప్పేమియులేదు, ఏలనన, మున్నగునస్త్రీలవలె కాకసిమును జిల్లాల యాదలి క్రిష్టియనుస్త్రీలకు ఘోషలేదు, అతని జూచినంతనే తైలా కింతుకనుమానము గలిగెను, మన్నాదుడు తన్ను రమ్మని యీతని నంపెనా? అతడు స్త్రీపరిచారికల పంపక నన్నుబిలువ వీనికేలనంపెను? అని యామె యాలోచింపసాగెను, మరియు ట్యానాదుడు మంచివాడనియు, నమ్మదగినవాడనియు నిదివరకు మన్నాదుఁడామెతో జెప్పెను, అంతియేగాక యాతడంపిన యుంగ రములు నుత్తరములును, నాతడల్లాయుర్దీను తైలాలకొసంగెనుగదా! ఆ కారణమువలన ట్యానాదుడెడల గల యనుమానమును తైలా విడచెను.

ట్యానాదుడు తైలాకు సలాముగావించి నిలచియుండ తైలా “ట్యానా! యితేలవచ్చితిని” అని ప్రశ్నించెను.

ట్యానాదుడు “మహారాష్ట్ర”యని మరియొక సలాముజేసి “మొదటమీకు నాయెడగలదయకు వందనము లర్పించుటకును పిదప గొన్ని ప్రశ్నల నడిగి యుత్తరువుల బడయుటకును” యనియెను.

తై—ఏమిప్రశ్న లడుగవచ్చితివి? చెప్పుము.

ట్యా—నేను నాయజమానియొజ్ఞను శిరసావహించి, యింతుకంతయు నాలస్యముచేయ కాతడొసఁగిన యుంగరముల నుత్తరములతోసహా తమకు నల్లాయుర్దీనువోసగి, తమ్మితరులు బోల్పుకొనకుండ మరియొకమార్గము టిప్పినునకు జూపివచ్చితిని, అసంగతి నా యజమానితో చెప్పితిరా?

తై—అయ్యో చెప్పితిని, నీవు కాకొసగిన యుత్తరమునందుగూడ నేను నుచోకాల్చినది గొలుకుల కెరుకపడకుండునట్లు రావలయునని యున్నది.

ట్యూ—చిట్లయిన గా ముజమాని యాజ్ఞల నెరవేర్చితినిని నాతనికి నుగ న్నాను.

తై—అవును గాని యిట్లడుగు గారణమేమి?

ట్యూ—మొదటిది మిముబోంట్ల దయ సంపాదించుటకు, రెండవది చిన్నతనమునుండియు ననుబొచిన మహ్మదుని యాజ్ఞల నెరవేర్చితినిని యాతనికి మీరు చెప్పినవో నాతనికి నాయెడ మరింత ప్రేమ గల్గుననియును, మూడవది మీరు దారిలో గొన్ని చిక్కులు లోకైరని తెలిసెను, అది యెంతవరకునిజమో యెరుగుటకును,

తై—తెలిసెను, అచ్చటచ్చట దారియందు చిక్కులు గలిగెను గాని వానినన్నిటిని దాటించితిని.

ట్యూ—ఆ చిక్కులేగలిగెనని నేను విచారించుచున్నాను, నే దప్పదారి జూపలేదే!

అని యాతడనుచున్నంత కాలము లైలా తలవంచి, యాతడు తాజూపినది తప్పదారి గాకున్నను మార్గ బద్ధమున దిక్కుచిన ప్రమాదములకు గారణమేమని చింతించుచుండెనా, తేక మనస్ఫూర్తిగ దప్పదారిజూపి, తన హృదయమును నితరులు గుర్తింపజాలకుండ నటించుచుండెనా యని యాలోచనచేయుచుండెను. గూర మరణించునపుడు ట్యూనాకుడు—జాగ్రత్త”యని లైలాతోన నెనుగదా, ఆమె యేల యట్లనియెనో లైలా గ్రహింపజాలకున్నది. ట్యూనాకుని మాటలయందుగాని యాకారమునందుగాని యాతడు దుర్మార్గుడని లైలాకు తెలియలేదు,

తై-ట్యూనార్! మార్గదర్శకుని గిట్టిన పికాకుల వలన నేమియు నాడకంబువలనలేక నీకస్వామియొక్కను విర్వహించితివి. నిమగ్నమై ముచ్చటచిత్రం వెల్లికిసి, అతడునునీవు నమ్మదగిన వాడవును అందున నెవడవనియు వెల్పెను.

ట్యూ-మహారాజా! ఎదనమును, నాయజమాని యట్లను బయో నాకుపదిపేరి, నుచ్చాదుని కేవల నాప్రాణములయిన నీయ సిద్ధమయియున్నాను! అందుచును గంపాదించుబయో గాముఖ్యో జ్ఞేకము.

తైలా-(శివవేలి ముంగర మొకటిదీసి) ట్యూనార్! నీవు స్వారి సేవా పూతకు బహుమానముగ దీని స్వీకరింపుము.

ట్యూ-మహారాజా! క్షమింపుము! అయంగరము బహు మానము నీయవలయు, నీవు కేస్వారి కార్యాచరణ నిపుణుడనని యెరిగిన విడియే జాలును. వెరేబహుమానములు వలను, నాకు స్వామిభక్తియం దొరుకుపాటియైని ప్రగల్భములు పలికి బహు మానములై నచ్చితినునొనకుము. నాయజమాని యొక్కయు, నాతని నే విచరణచేచి నీ యొక్కయు దయయే నాకు వేయి బహుమానముల పామము.

అది మూడుడు శేచి సలూలు గావించి ముంగేలిమూసుం దరివి విడిచిపోయెను పిదపతైలా తనలో “నాతడు దుర్మార్గుడని యనుకొను చుట్టిగాని గుచ్చివానివలె నున్నాడు. వానికి సమ యముగ పెట్టి తనవిధముగ బహుమాన మొసంగెదను. మీరా ముగిసి ను సలయమున “హగ్గి తై-ట్యూనారు”డన్న వాక్యములు ముయొకని గూర్చియును యుండును! మరియొక ట్యూనారుడెవడు? —ఎవనికి నేభయగుడనలయును?—ఇట్టియమాయకుడగు ట్యూనారు నకు నేభయగుడుట ఎప్పు!— అల్లాయుద్దీనును గాంచి కైరికరమ

నుడని భయపడితినిగదా! యికిమీదట నానగి మెలకునవానిని గూర్చి భయపడను” అనుకొనుచుండ వైదా యమిగా రాగది లోనికివచ్చిరి. వానిజూచి లైలా “రంకు! కొన్నిసంతోష వాక్యముల మీపీనుల విచారన” ననియెను. వారామె పాదసన్నిధిగల బల్లలపై నాసీనులై యామె చెప్పబోవు సంగతుల కెదురు జూచుచుండిరి.

“మీరవుడు పొగడిన సుందరపురుషుని భయంకరుడగు శ్రీరీకరమనుడని నేభయమందితినిగదా. ఆతడొ — అల్లాయుద్దీను — అనుతురుష్కయువకుడు, ‘బెన్’ అనుగౌరవవిరుదమును గలవాడు” అని లైలావారిలో చెప్పదొడంగెను. ఆసంగతివిని వైదా యమినాలు సంతోషపూరిత మనస్కులైరి.

లై — కాంతలారా! అంతియేగాదు. ఆతనిగూర్చి మరికొంత చెప్పెద వినుడు. అది కడురహస్యమనినది. ఆరహస్యము మీ కా శ్చర్యముకలుగజేయును. (అని యూరకొని) అల్లాయుద్దీన్ నాకు చాల దగ్గరబంధువు. నాపినతండ్రి కుమారుడు.

వైదా యమిను లాశ్చర్యముతో వినుచుండిరి.

లై — నిజము — ఈసంగతి మమ్మారుడు నాకెరింగిం చెను. ఆమమ్మారుడు చాలగొప్పవాడు. గౌరవనీయుడు. ఆతడునావంశీయుల ప్రాణస్నేహితుడు. అల్లాయుద్దీను నాపినతండ్రి కుమారుడని మీరాశ్చర్యపడవలదు. మీరు, నాతండ్రితమ్ముడు పసిబాలునితో, క్యూటాయిసు ముట్టడినమయమున నెటకో ప్రాణముల గాపాడు కొనబారిపోయెనని వినియున్నారగదా. ఆపసిబాలుడే యీ అల్లాయుద్దీను. ఆతడు కార్కుపాపాచే నేటివరకు బెంచబడెను!

అని చెప్పనామె పరిచారిక లాశ్చర్యము నొందుచుండ నొక స్త్రీ పరిచారికవచ్చి లైలాతో “నమ్మా! మాయదమాని

మహ్మదుడు తమదగ్గర వాధ్యమై తనగదియందు వేచియున్నాడని చెప్పబోయెను.

అంత తైలా లేచి మరల మహ్మదుని సమీపించెను. అచట నివుడల్ల యున్నారేడు. మహ్మదుడు తైలాను దగ్గరగూర్చొనబెట్టుకొని “అమ్మాయీ! నిషితంజీ! కమాకు డు నావాక్కులకు సమ్మతించి క్రిష్టియను మతమునవలంబింపనె. -ను” అనెను.

తైలా—మిక్కిలీసంతసించెను.

మ.—రేపునాయంకాల మూలందు క్రిష్టియను దేవాలయమును ప్రవేశించి, నితంజీయొక్కయు తాతయొక్కయు నామధేయమగు దానియలనుపేరఁ బిలువబడును.

తై—మహ్మదు! అదిచాకుమిక్కిలి సంతోషదాయకము. అట్లయిన నారాజ్యము నతినికొనఁగెదను.

మ.—అట్లుగాదు, మీతాతమరణించునపుడు, అల్లాయుడైనను క్రిష్టియను మతస్థునిగ జేయుమనిచెప్పెను. అదియు నాతని కా కాక నీ యనుపర్వతములందలి రహస్యమును దెలియుజేయుటకేగాదు నీవు గూడ సుఖమొందుటకు, నీవాతని ప్రేమించితివా—నీరాజ్యము నాతనికి విడువవలసినయనసరములేదు అది నీహక్కు.

తై—మహ్మదు! నీవాతని బ్రేమించుటయేగాదు. అతని యాదార్యధైర్యములు నాకానందముగల్గించెను.

మ.—అవునాతఁడు నిన్నువులినుండి రక్షించినపుడాతని ధైర్యమునుగాంచితివి. అపుడేగదా మీరొకరినొకరు చూచుకొనుట.

తై—అట్లు మహ్మద్యాఘ్రిమునుండి రక్షించుటయేగాదు. యాశ్రూరజంతువుచే గాయమందిన జాజ్జియనులకు ధనమొసగి తగు విధముగ బరిచారముచేయించెను. ఆదాత్మత్వచూతనికి మరింత నన్నె డెచ్చుచున్నది.

మ—బాలకా ! యిప్పుడు సీసంకాగ్రి మాడుని హృదయము నందుగలవాంధ నీతోడెప్పు విడిచెదను.

తై—వలదు. వలదు. అతని హృదయ గుట్టములయినవియు నాతినినుగుణములు నేనెరిగితిని. అతినికింక నానంగతి తెలియదు.

మ—మహారాజా ! అతనికి సేకరిత తెలియును — చిన్న ప్రేమించినాడు.

తై—(స్గనదలవంచి) మహారాజా ! మిగిలి. నిమాటల కడ్డ చెప్పదానెనుగాను. నివేదాతాతవల భావి చుచున్నను.

మ—అల్లాయుద్దను క్రిష్టియను దేవాలయమునుసొచ్చి క్రిష్టియ నయినవెనుక నీకర్ణములబ్రేమ పారములు చెప్పబకుదగును.

తైలా—అల్లాతడు రేవునాయంకాలము క్రిష్టియన వెనుకమీ యిరువుర కాకసియనుపర్వతములందలిర హస్యమునుగూర్చి చెప్పెదను. అప్పుడు దానినిజూడ నీవునల్లాయుద్దను నావెంట గాకననుపర్వత పంక్తులలోనికిరావలయును—గనుక—యిప్పుడు నీవును నల్లాయుద్ద నును గొంతవరకు మాటలాడుకొనుము.

అని యాతడు తైలాచేయినానుకొని జోహానుండిలేచి మరి యొకగదిలోనికేగెను. తక్షణమే అల్లాయుద్దను తైలానుసరిమిపించి చేయినందికొని “తైలా ! నీవంటిబంధురాలిని గానికొనుటవలన నీదినమెంతయు సంతోషముజేకూర్చె” ననియెను.

తైలా స్గనదలవంచికొని రహారకొనియెను.

అల్లా—తైలా ! మనమనేకసంగతులను మాటలాడుకొన వలసియున్నది. నామాతృభూమియగు మంగ్రేలియావృత్తాంతము నాకెరింగించవలయును. ఆదేశమునకు దగ్గరగల నట్టమనుదేశము నందెన్నియోసారులు సంచరించితినిగాని మంగ్రేలియావృత్తాంతము బాగుగ తెలియలేదు గనుక నీవద్దానిగూర్చి వచింపవలయును. కాని

నిన్నటినాయంకాలమాన్యులమునకు నీవరాగతంబెమి?— నిన్నటగాంచి
సంత నేనాయాశ్చర్యమింతింతసరానివాడెను.

తై—నేగూడ నిన్నచటగాని యాశ్చర్యమందితిని గాని
నేచెప్పునగతు లితరులకు తెలియకీయరాద, ఒకరమయమననేనా
కాంతితో స్నేహముచేసితిని—

అ—అస్త్రై కైరికరమననిభార్యయగు మీగారుని వింటిని,
నీవామె నె గియిందవు గాబోలు—

తై—అ ఆమెమీరా. కైరికరమననిభార్య, ఆమె సర్వ
దష్టయై మిగిలిన పుడు నేను టిని, చేతులయందే యామె
ప్రాణముల వీడెను అప్పుడే యీ గుఱునని— మంతులిచ్చుటయందు
నేచ్చగలది—యటకువచ్చెను.

అ—ఆమె నేగతనాయంకాలము మీరామృతకళేబరమువద్దకు
వచ్చుగొనిపోయెను.

తై—ఆమెనని నేగగూడ నచటికి వచ్చితిని.

అ—నేనాయంకాలము ఎట్టణమంతయు జూడవలయునని
సిద్ధులబడి నొప్పున డగా నాకాంతియే గాకెమరై తనవెటనొక
నొటికిరివ్విని కొరెను. అందులకేను సమ్మతింప తాను నన్నొక
వివ్రాతకార్యము జరుగబోవున్నప్పుడును నీ గొనిపోయెదనియె,
నగునొకమీమియు చేరి యిచ్చి నెప్పి, యాచోటున జరుగు
సమాచార మిరుదులకు తెలియజేయనని నాచేత ప్రమాణమునుగొని
యటకుగొంపోయెను, అచ్చటిసంగతులు నీవుగూడ నెరుగుచువు.—
—తిరువాతనేను టిప్పిసనకు వచ్చుదారియందలి యాటంకములదెలియ
జేసెన వినుము.

అని యల్లాయదీను దొంగలతో పోట్లాట; నిర్మలవారిలోయ
మందు మీరాను గలిసికొనుట మొదలగునవన్నియునుజెప్పి “తైలా!

తరువాత నీవును నేనునుగలసి బయలుదేరునపుడు పైరికరమునుని
వృత్తాంతము వచ్చెనుగాని, నీవేమిభయపడుదువోయని చెప్పలేదు.
నిన్నునియమితస్థలమునకు దిగబెట్టువర కతిజాగరూకతగ నీవెంట
నాయనుచులతో రానిశ్చయించుకుంటిని. పిదపసంగతులొక్క
పెట్టిన మాటపోయెను. అవన్నియు నీవును నెరుగుదువు—అవియిపు
డేల! మీరా కళేబరమువద్దకు నన్ను గొంపోయిన యానన్ను నమీ
పించి యాతావునకు రమ్మనితోర నేనించుక యనుమానించి యూర
కొన నామె నన్ను నమ్మింపనాడిన వాక్యములివి—“నిర్మలవారి
లోయడుగు నిన్ను మోసగింపనెంచిన యాస్త్రీ విఖారగదృష్టయై
మరణించినది. ఆమె మృతకళేబర మాకాశవచ్చెడి గృహమునబడి
యున్నది. ఆమె నిన్ను మోసగింపనెంచిన పాపము. నీవామెమృత
కళేబరమువద్ద ప్రార్థింపని దేబోదు. ఈనమ్మకము సాధారణముగ నీ
ప్రాంతకాకసియనులకు గలదు గాన, నామాట నిరసింపక నీవు నా
వెంటవచ్చి యామె మృతకళేబరమువద్ద నాస్త్రీబ్రతికియండునపుడు
నీయెడ నెంచిన యపకృతులకు తమించితి నని ప్రార్థించితివా యామె
జీవమునకు ముక్తికలుగును.—అల్లాయ్ డ్విన్ బేగ్! నీవెవరో నాకు
తెలియును. నీకెట్టిహానియు నేజేయచాననుగానని యొట్టుపెట్టుకొని
యెడను! నీవు కాదుప్రభువగు మహమ్మదుపాషా పెంపుడు కుమారుఁ
డవుగాదా!” యని యనేకనిదర్శనములు చూపుటవలన—లైలా!—
యామెమాటద్రోసివేయజాలకుంటిని” అనెను.

లై—నీకామె (మీరా) గావింపనెంచిన హానియు—తరు
వాత నకస్మాత్తుగ నాచేతియందామె మరణించుటయు—పిదప నామె
ప్రాణికి పరలోకసౌఖ్యము కొరకు నీవామెకళేబరమువద్ద ప్రార్థిం
చుట చెబుగలుగునన్నియు నేవొంగితిని, ఆమె నాయెడగూడ

గ్రహములగుటయు, ఇందు భారణము చేసెదనై నను-- పాపము మరణించినది.

ప్రతిదమున నై యున్న యుద్ధములు చూటలాడుకొనుచుండి మహాబాహు శాగరియందు ప్రవేశించి బోజనమునకు రమ్మసియెను. హస్తమును వత్తుడుగు మహాబాహు విధవ, అతనిభార్య మరణించి కొన్ని సంవత్సరములాయెను. అతనిభార్య యందు కొండికఱిమాడలును, శమాత్తెలును జన్మించిరి. శమాత్తెలు వివాహితలై యత్తివారిండ్లనున్నారు. శుమాదులు వర్తకముపై బోయి తూర్పు దేశములయందు పెద్ద పెద్దపట్టణములయందు ధనీకృతై వాసము చేయుచుండిరి.

పదునేడవ ప్రకరణము

ట్యూనారు కైరికరములు.

తైలానునదలి ట్యూనారును టిఫిలిస్ నగరవీధులబడిపోయి పోయి యొక బీదగృహమును సమీపించి తలుపుతట్టెను. తక్షణమే యొక చీపుకండ్ల ముదుసలి తలుపు తెరచెను. ట్యూనారుడు లోన బ్రవేశించెను. ఆముదుసలి ట్యూనారు నెరిగినదగుట నేమియు బ్రశ్నింపక జాగ్రత్తిగా తలుపుగడియ వేసి, యాతని గృహంతర్భాగమున నొక యానసమున దీర్ఘలోచనా నిమగ్నుడయియున్న యొక పురుషునిసన్నిధికిఁ గొంపోయెను. ఆపురుషుండు దీర్ఘలోచనా పరాయత్తమానసుడై యుండెను. అతనివస్త్రములు మాసియుండెను. నిడుపై శిరోజములు చెల్లుచెడలై యాతనిముఖము నలమికినియెను. ఆతఁడు ట్యూనారుడు తనయెదుట నిలచినంతనే, తటాలునతల నెత్తి.

కన్నులెఱ్ఱజేసి “ఏకీ! దుష్కారా! నీవలన నీ నిట్టిదరిద్రము ననుభవించుచున్నాను” అని యరచెను.

ట్యూ-ఆడిండుకనంపించి “నన్నునిందించుట ధర్మముగాదు. దీక్షితులను భీతివల్ల చూపుకొడి పాపమున మీయును చూలే—కెంతవది తమసతీయ్యి ట్యూగామంబమును” అనియెను.

కై-అనీమరాలి నామము నాయెదుట ఎకొనకము! ఎంతయోకష్టపడి నేగొనివచ్చిన యుగరమది మరల లైలానొసంగినది. బ్రతికియున్నతకాలము నాయాజ్ఞానువర్తియై చూచిను. మరణకాలమన నాకుద్రోహము గాంచి మామవులలిని నాయెదుట బేర్కొనకుము.

ట్యూ-ఆర్యా! ఆమెను నిందించకుడు. అకాలమరణమానూముగా నామె దేమిచేయగలదు? ప్రాణములు పోవుచుండ యుగరమును దాచి మీకెట్లుచగును? అందువలన దగ్గరనున్న లైలాకే దాని నొసంగివేసెనా?

కై-(అగొచించి) ఛీ! నేనెంతపాతికిని. నన్నేదైవముగ భావించి, యెడసోకినగండు నాకుసురుగాత్రి నాతో సమానముగ గడగండ్రకొల్పిన యామెనువిందించుటనే! —ట్యూనార్! నీవుచిప్పిమాటలుచుడు. — నా అతిచ్చి కోపంకలన నట్లు మెనుదూరితిని. అయ్యో! మీరా! హామీరా! నాయర్థాంగలక్ష్మీ! కుమింపుము!! — ట్యూనార్! ఆమెగొప్పతెలివియును నది. మరణసమయమున శత్రులతోగూడ సఖ్యులైనడచి యిహపరములయందు పొగడ్తగనినది. అయ్యో! ఆమె మృతికేటము కడబ్రాధింపబోవునపుడు “అహ! నేనేనామట్టిసతీరత్నిమును గోలి పోయిన నిర్భాగ్యుడ” ననుకొంటిని — మీరా! మీరా! నన్ను విడిచిపోతివా! — ఇకనాబ్రతుకేల! — (అడవికిఁబించి, కైర్య

చేతస్కందై) “ఓ! పుడుపసింహమునయ్య యేలయింతలో విచార గ్రస్తుడ”ననుచుంటిని.....

ట్యూ—కేనునందు కే య శ్శశ్శపడుచుంటిని.

“పరియాశ్చర్యము నొందుచు గొప్పొప్పిన శేమిబాధము” అని యాగొర్చిల్లా గాయకుడు ముఖచంద్రమండలము నలమిగొనియున్న శరదవబ్బు బాలు శిరోజముల వెనుకకు నడుచుకొనుచు “ఇక చేయ వలసిన బనియేమి? నీపదమాని నిన్ననమ్ముచుండెనా—” అని యడిగెను.

“నాయడనునికి నుమ తయు నాయెడ ననుమా. ములేను. మింశ్రేలియీసుందరి లైలానుగలిసికొని యామెయెదుటగూడ నెంతయో నెమ్మదిగా బ్రవర్తింపితిని. ఆమెచూత్రమించుక యను మానించినట్లమె మాపులలో గుర్తింపితిని — గాని”

“ఆమె నీపై ననుమానపడఁగారణమేమైయుండును? మన్నా దుఁడొసఁగిన యంగరముల నుత్తరములతోసహా యామెకు నల్ల యుద్దీనునకు నొసఁగితివే? అట్లుచేయుట నామాటనుల్లంఘించుట గాదా, ఆయంగరముల నుత్తరములతోబాటు మాకొసఁగితివా నేనును రాభార్యమీరాణు మూడు వేషములబోయి యల్లాయుద్దీను లైలాలముమేమేమని యాతని రహస్యము నీపాటికి తెలిసికొనియే యుందుముగదా? చెప్పుము”

“నాయకా! అదివాస్తవమే గడచినయపరాధమునకు ఊమింపుము. ఇప్పుడు చేయవలసినదియు, నికముందు చేయఁదలచిగొన్నదియు నాలోచింపము—”

“అవునవును, నీయిష్టము నీవుగావించితిని—!”

“అట్లనకుము. నేమొదటఁ గాదుకూటాయినులకు బయల చేరునవుడు “నేనుత్తరముల నుంగరములనుగొనిపోయి యిచ్చెదను.

సీవును, సీభార్యయు ననుచులతో వేర్వేరుత్రోవలయందు కాసి యల్లాయుక్తీను తైలాలనుబంధించియుంచి, యాయుంగరముల నుత్తరములనులాగికోసి, మీరిడుపుచునుపోయి మన్మథునిపలన నారహస్య మెరుగుడు” అని చెప్పితి నే ! ఏమి?”

“అవునవునదంతయు నాకుజ్ఞాపకమున్నది—”

“అట్లు మీరు మాదురూపముల మన్మథునివలన నాకాకసి యను పర్వతారణ్యస్థితమగు రహస్యస్థలము నెఱిగినచ్చి తైలాయుక్త యుద్దీనులను వదలినయెడల వాడుమన్మథుని సమీపిండుడు. అవు డాతఁడు వీరుమోసగాండ్రసి తొలగనంపును. నేరుకూడ వాడు నాకు తెలియదందును—”

“అవును. సీవు తెలివయినయువకుఁడవు. నిన్నుక్షమించితి”

“ఇట్లు సీవుకరుణించుట నాయదృష్టము. ఈసంగతులన్నియు మొదటనే యాలోచించుకొనియే యట్లుచేసితిని. ఏలనన, ననవసరముగా మనలోమనకు విరోధమురాకుండుటకు. తరువాత మరియొక సంగతినిన్నడుగవలసియున్నది. మీరామృతకళేబరమును ఖననము చేసిరా?

“సీకాసంగతియేల?”

“ఊరకనే. సీహృదయము సంసారికముఃఖములతో కలత చెందియున్ననో, లేక సంతోషముగ నున్నయెడల గొన్నివిషయముల మాటలాడవీలగునా? యని”

కైరికరమనుడు కండ్లనీచునించుకొనుచు “నాప్రియభార్య మరణించిన పిదప నామె కళేబరము రహస్యముగ టిప్పినునందామె బంధువులింటికి గొనిపోబడెను. కొన్నినిముషములేనేనామె శవముకడ నుంటిని! చంద్రకాంతశిలనుబోలునామెముఖముపై ముఖముంచికొంత కడి విచారించితిని!—నా యెడగల ప్రేమచేతనే యామె పశ్చిమ

బాబాయా యెడలి చక్కవిగృహమును, బంధువులను విడచినచ్చి
నది, అక్కేవిధములుగ నామెను తలచికోని నుండుచుండ నట
నున్న వాడు నేనాలస్యముగ నటనుండినచో నేమి విపత్తు మూడునో
యని భయపడినాగిరి. నే మరలి యా గృహమును చేరనియెడ
నైతికరమనునిభార్యమృతకొందెనుసంగతిరాజభటులకు దెలియకుండ
నుండునని యాయెంట యజమానురాలు నాతో బలికెను. ఈసంగతి
నా భార్య కి బరమువద్ద దుఃఖించుచు నే నుండినయెడ — యెక్కడ
బయటపడునో, రాజభటులవలన నాకును నేమియాపద సంభవిం
చునో యని యాయెంటి యజమానురాలు భయపడెను. అందు
వలన నాలస్యముచేయక యీ పాపిష్టి నయచముఖితో నా భార్య
నొక్కపరి యాఖరుచూపు చూచి వచ్చితిని—ఈ దినమున మీరా
శవము ఖననముచేయబడును. నే మరినా భార్యముఖమును చూడ
జాలను! ఇదంతయు నా దురదృష్టము!—అమె గతించినది! —
అయ్యో!

మీరా—నాచిలుకా యెగిరిపోతివా! బ్రతికియుండునన్నాళ్ళను
నిన్ను తలచికోని యేడువనుంటివా? “హా! ప్రియనీ!! వేయి జన్మము
లెత్తినను మహాలక్ష్మీ కాటపట్టగు నీముఖ కమలము జూచుభాగ్య
మికనాకెక్కడిది! అయ్యో! మీరా! మీరా!— యెందుంటివి!
నీపతియవస్థజూడవా!”— అనివిలపించ మొదలిడెను.

“నాయకా! నీవేమంతగావిలపించుట న్యాయమా. మను
ష్యులమై జన్మించిన వెనుక నాపదలురావా! ఈతనువులు శాశ్వ
తములా? మరణమలంఘ్యము!.. అయ్యయ్యో! నీబలము, ధైర్యము,
సాహసము, స్వశంత్రేచ్ఛ యెటకేగినవి? మీరానోనే సర్వము
పోయినవా? ధైర్యమవలంబించువు?”

ట్యూబ్! “నన్నెట్టి కష్టములనుంచి నీవు చూడము!—
ఇవన్నియు నీవలననే గాన సంభవించెను!—నిన్ను నుండ నైతిని—
సతీవియోగావస్థం గూర్చును టివి. ఇట్టి శత్రు నీవు గాదు!—యనినన్ను
పిలచుట పరిచితమువలె గాననచ్చెను. పరిచిత రహితుడ
నగునేను నాయకుని నెట్లు గుఱును?”

“ఏమి!—! నీమాటలు నాకర్థమగుటకు?”

“అట్లునున త్వరగా నర్థమగునట్లు చెప్పెన నర్థమగునట్లు
విన్నము— నాయకులందరు — ఒక్క కుతప్ప — ననుచుండచిరి,
ఆరుర్మానకు ఖాశిగాపై దిరుగబడి నేను స్త్రీగానుండనని, చేత
కానివాడననియు విందించి గాదునుచులని నాయకుడైపోయెను,
ధైర్యశాలియును జయ్యజెట్టి మూర్తియు నన్ను నమ్మియున్నాడు,
ఆతడు గతసాయం ను నర్థమయింది జరిగి పైతము
తయు నెరింగించెను, నేనుకొక్కడకీ, నాయకుడ నెట్లు గుఱును?”
అనికైరికరమను, ఒకగడియ ట్యూబుని ముఖము స్థిముగ
జూచి తలవంచికొనియెను.

“ఖాశి యల్లునీపై తిరుగుబాటుచేసి పోయినపు డీ హాస్య
స్థలముననుండి నివాసము మార్చలేదేమి? ఆతడు నీరహస్యస్థు
మితరులకు దెలియ బరచునేమో?”

“అట్లుచేయుడని నాయభిప్రాయము, మహాబలులగు వారిని
వెనుకగొనిపోయి యల్లుముద్దనును పట్టుకొనలేక పోయినందుల
కాతనికి జీవాల్లుపెట్టితిని. ఆకోపమువలన నాపైతిరుగబడి, చాల
ధనముతో, నాయకులందరు దనపైపు ద్రిష్టుని, నేలేనితరు
బలాయనమాయెను, మొదటినుండియు వాడు గాదునవస్థకు జుట్టిల్లు
చునే యుండెనుగాన నిపుడు ననుచుండచిపోయినను నారహస్యవాస
మితరుల కెరింగింపడని నాదృఢాభిప్రాయము.

తిన్న మోసగించిపోయినను ఘోషైక్రికరిమనున కింతి నమ్మకము కుట ట్యూనాడున కాశ్చర్యమనిపించెను. మరలకై రికర మనుడు “ యానాక్! యి కేయవలసిన పనియేమి? ఏదయిన నుపాయ మాలోచించితివా?” యనిపిశ్చించెను.

“ఇదివరకు మనపన్నుగడింపియు వృథాయయు నోయినది. ఇకముందు.....”

“య్యానాక్! ఇదివరకు రాజొకపర్యాయము చేప్పిత వే, యారహస్యస్థలమును గూర్చి నీరల్లలెలిసెను”

“నాచిన్నతనమునుండియు మమ్మారుడ నన్ను పెంచెను. నాకంత జ్ఞానమువచ్చి నప్పటినుండియు, మమ్మారుడు మరలకు దెలియకుండ నారహస్యస్థలమున కిప్పడెప్పుడుబోవును వచ్చుచుండెడి వాడు అప్పుడోవును కొన్నివారముల వరకు వచ్చెడివాడు. అతిశాస్త్రమున కేగి చాలదనములవరకు రానప్పుడు మౌన లాతడు వర్తకపు పనిపై బోవుచుండెడి వాడనుకొనుచుండిరి. నేను కూడ నట్లే యనుకొనుచుండెడి వాడను కానియొక గాడతని గడిచుండేది యోవస్తువు మరచి దానిని తెచ్చుకొనబోయి యాతిశారహస్య మును పరిచిదుట విడిచి, అప్పటిచుండియు మమ్మారుడు బోవు చుండిన రహస్యస్థల వృత్తాంతము నెరుగవలయునను కతూహల ము నాకవొడమిను. తరువాతి గొన్ని నెలలకు మరల మమ్మారు డాప్రమాణ సర్వహము చేయుచుండునని యాతనికి దెలియ కుండ వెయిక కేగి మారహస్యస్థలమును జేరనెంచితిని గాని విఫల మనోర్థుడనై బదులుబడకుండు దప్పకొంటిని, అప్రశాతడు తిరిగి ట్ఫిలిసి వచ్చుట యొకపక్షమనినది. నచ్చి కొన్నిదినములవరకు దనప్రాణ స్నేహితుడవనో మరణించెనని భన్నుడై యుండెను.

మన్నూరుని దుఃఖ కారణము దానియలుపగ్రీధు మరణమని తెలియదు.

ట్యూ—“పిదప మన్నూరుడు తనగది మందేయుం జేదియో వ్రాయుచు గూర్చొనియెను. అవ్రాయుచున్న జేమో తెలిసికొన వలయునని నాప్రియత్నముపై నేనుంటిని. ఒకదినమున నా కాలదు ణము లభించినది. అతడు వ్రాసినదేమన కాకసియను పర్వత పంక్తులయందుగల రహస్యలోయవర్ణన. అదియేగులిస్తానులోయ, అందెప్పడును తీక్షణముగు సూర్యకాంతియు, గాలివానలులేక సౌఖ్య కరముగనుండునట. అంతియేగాక యాలోయ ముమూల్కముగు వజ్రపు గనులతోడను, రత్నాదులతోడను గూడియున్నదట. ఇంకేమియో వింతలున్నవని వ్రాయఁబడి యుండెనుగాని నన్నిటిని జమవుచు గూర్చొనినయెడల మన్నూరుడు మేల్కొని యేమికోవగించునోయని తిరుగ వేసి యీవలకువస్తాని, తరువాత—”

లై—చాలు!—మన కా కాకసియను స్వర్ణభూములగాంచు నదృష్టములేదు! దానిసంగతి యిండుకయిన నీవెరుగుదునోలేదో యని ప్రశ్నించితిని. మరిదానిగురించి సంభాషించవలదు. ట్యూచార్! ఇక నేమిచేయుదమో యాలోచించితివా? నీ యుద్దేశమేమి?—నీ వింకేమియో మాటలాడవచ్చితి నంటి వనియేమో చెప్పము—నా హృదయమున రెండుద్దేశములు గలవు.

ట్యూ—అవి యేమి?

లై—మొదట నా ప్రియభార్య మరణమువలన గలిగినదుఃఖ మును మాటుపరచి మరల సాహసకృత్యములలో దిగుట. రెండవది మరికొంత నమ్మకముగు పరివారమును సేకరించి స్వామిద్రోహియగు భాజీని శిక్షించుట.

“ఏటిని నెరవేర్చు నీకు ధన ముండవలదా?”

“అయ్యదియను—భగవాన్—అయ్యదియను—అయ్యదియను—అయ్యదియను—
అనుచును బోధింపజేయువలయును. వారి కాయధములు సంపాదించు
చుండును. వారి నిన్నును గుఱుమును భగవత్ సీత్యవచ్చును—
అందువలన ఇట్లు వచ్చుచును సీత్యవసరప్రకరణ మేల?”

“అయ్యది బంగారము భగవత్ సీత్యవసరమైనచో కొక యుపా
యము చెప్పెదను చేయగలవా?”

“అయ్యది చెప్పెదను నీ యుపకారబద్ధుడను”

“అయ్యది సాధించవలయునని యన్నదేని నీయైర్వయైర్వ
ముల పట్టదలచే చాలును,” కాని నాకేనుము నాపడగలగనీయ
రాదు,

“అట్లే చేసెదను, ఒకవేళ యా యుద్యమమునందు నేనే
యాపద నొందితినా నీ వొడుపుమీద నీవుండుము,”

“మంచిది, నీవు జన్మజెట్టికేమయినా నాజ్ఞాపింపగలవా”

“అహ! ఆతడు సాయంకాల మిటకు వచ్చును,”

“అయినచో నీ వాతని వెంట నిడుకొని యర్ధరాత్రమగుసరికి
మహ్మారుని యింటి వెనుకప్రక్కనున్న పూనోట ద్వారముకడకు
రావలయును, అప్పుడు నేనట గావుండును, నీవాతనితో వచ్చి సమ
ముగా మూడు పర్యాయములు తలుపుతట్టితివా నే వచ్చితియును,
తరువాత సౌకర్యమంతయు నేజేయుదును,”

“అట్లేవచ్చెదనుగాని యిట్లు చేయుమనుటకునీయుద్దేశ మేమి?”

“చెప్పెదను వినుము:—లైలా కిదివరకు నాయెడ నించుక
యనుమానముండెడిది, ఇప్పుడులేదు, రేపుడయము మహ్మారుడు
లైలాకు ముందరహస్యలోయ గురించి చెప్పెను, ఈలోపున మన
కార్యము జరిపితిమా సర్వము మనయధీనము, లైలాకుమాత్రము
నాపై యనుమానము గలగకుండ నేజెప్పినపని నెరవేర్చవలయును”

అని ట్యూనాడుఁజేమియో యాతనికి రహస్యముగ జెప్పి యాతనిశల వండుకొని తనయజమానియగు మన్మాదనింటికి బయనమా యెను.

అతఁడు గృహముజేరఁ బయలు దేకునదికి సాయంకాలమును గంటలలుసది. అట్లు బయలుదేరితిరి తిన్నక తనయజమాని గృహముఁ జేరక యూరాలనుండిఁ బయక కట్టడమును జెరుగొందును. ఆ కట్టడము ముందొక విశాలముగు తలవాకిలియు వెనుకనొక పూదోట యును గలది. దానిని సమీపించినంతనే ద్వారపాలకు నొకఁడు సలాముగావించి ట్యూనాడుని లోనబ్రవేశపెట్టెను. అతఁడు లోన బ్రవేశింపఁబడినంతనే కవాటబంధనము గావింపఁబడెను. ఆకట్టడము వండు గొందరతిలోకసుందరులు గలరు. వారియందము గాంచిన నెట్టివానికయిన హృదయము చలింపకపోదు.

పదునెనిమిదవ ప్రకరణము

సుందరాంగుల సమూహము

మన ట్యూనాడుఁడు ప్రవేశించిన కట్టడపు తలవాకిలి యందు కొంతభాగము చిమ్మనశుంత్రములతోడను, నారింజ మొదలగు ఫలవృక్షములతోఁగూడి మిగిలినది చలువరాతిపలకలతో నమ దుపఁబడి యుండెను. మరియు నాధవనమునందున్న యాదక త్రియ లాదేవక న్నెలనైన నిరసించునట్లుండుచుండిరి. బంధుత్వలక్షణాలు కేశపాశములు గలవాడు నల్లనివియు నీడుదలునై, నారింజాది ఫల వృక్షములపైనుండి వచ్చు చల్లగాలులకుచెదరి, తెల్లని ముఖములపై మంచుకొండలపై దిరుగాడు కాదుపట్టుల ననుసరించు శిరోజములు

గలవానిను, విశాలశ్రేణిని. సౌందర్యాత్రులును, కాకసియును, మిశ్రాలియును, మిశ్రైపియును. శర్కాసియును, హస్తయును జాతులకు చెందిన యవతీసుగులాభవనగుని గలరు; మరియు గొందరు స్త్రీలవలె లతామణిలై పాకిన గంగు కేమోయన్నుండెను. ఆస్త్రీయూహించు విజయకుమారము నిద్దవు చెక్కలఁ గన్నీరు కాల్చి పాక విడిచుచుండు. మిలిసవా రత్యానందమును నాటల నాడికొనును. శాటలఁ గాడికొనును, పలువిధపరిహారము లాడికొని యొకరిపై నొకరుపడి కిలకిల నవ్వును నరింగల నారింజవృక్షములపై గూయుచున్న పక్షుల కిలకిలారావముల ననుకరించుచుండిరి.

ట్యూనాదు డట్లాభవనములోనికిఁ బ్రవేశించి, కన్నుల మిరు మిల్లుగొల్పు నాయందక తైలవీక్షించు చించుక సేపు నిలచిపోయెను. ఆ సౌందర్యరాసులఁ జూచుటయే తడవుగ నాతని హృదయముచలిం చెను. ఆసుందకు లాతఁడట్లా లోనికివచ్చునపు డించుక గనులెత్తి నూచి యథాప్రకారము నూతనపురుషుఁ డెవడోవచ్చెనని యిండు కంఠ దలంపక స్వేచ్ఛగ దిరుగుచుండిరి.

ట్యూనాదు డించుక సేపాకాంతలను జూచి, గోడ చేద్దన నచ్చటకు దూరముగనున్న వేరవిగృహము నొకదానిఁజేరు కొనియెను. ఆగృహమునంగొక డున్నతాననము నధిష్ఠించి, హుక్తా పీల్చికొనుచు, దానివలనఁగలిగిన యానందమునఁ గనులుమూసుకొని యుండెను. అతని యాకారమాతఁ డొకతరుడప్పుడని తెలియఁ జేయును. ట్యూనాదుని చడియయినంతనే యాతరుప్పుడు న్యవ హరికునివలె నించుక గనురెప్పలెత్తి, చేరఁబడియున్న తలగడనుండి లేచి గూర్చొనియెను. అతఁ డాలభంగము ముడుతలుబడి యుండెను. అధిరోష్ఠములుగూడ దగ్గరగమూయఁబడి కఠినవృద్ధుఁడని తెలి యఁబరచుచుండెను.

తదుపరి ట్యూనాడుఁడాతనికివంగి సలాముగావిచి “ముస్తఫా యాకూబ్ ! దేవుడు నిన్నురక్షించుగాత” యనియెను.

“అల్లానిన్నురక్షించుగాక !” యని యాయుదుష్కుఁడు ట్యూనాడునుదీవించి మామూలుగ హుక్కాబీల్చి పొగనోళముల వినోదించుచుండెను.

ట్యూనాడుఁడు ముసల్మానాచార వ్యవహారములందు మెలిగిన వాడగుటచే, యాతనికించుకదూరమునఁగూర్చొనియుండెను.

అప్పుడు ముస్తఫాయాకూబ్ “ఇచ్చటి కేలవచ్చితివి?” అని ప్రశ్నించెను.

“ఏమియునులేదు. నీదర్శనార్థమైవచ్చితిని”

“క్షేమమా. ఏమిచేయుచున్నావు”

“క్షేమము. నేనుమన్నూరుఁడను నొకవర్తకునింట నేవకుడుగ నుంటిని”

“మన్నూరుఁడా ! ఆతనినాకెఱుక. గొప్పవర్తకుఁడు. ఆతని కుమారులు లక్షాధికారులై శూద్రుదేశములందున్నారు. మన్నూరుఁడు మహావైభవముగఁ దనకుమార్తెలకుద్వాహములుగావించెను. వాడు నత్తవారిండ్ల సౌఖ్యముగనున్నారు. ఆతఁడు క్రిష్టియను మత స్తుడయిన వల్లారక్షించుగాక!” అని యాకూబ్ ట్యూనాడునాపాద మస్తకముబాళీలించి “నీవిచ్చటకువచ్చినకార్యము త్వరలో నెరవేరుఁగాక” యనియెను.

“మనమిప్పుడనుకొనిన మన్నూరునింటఁ బదునేడుసంవత్సరముల నొక సౌందర్యరాశిగలదు. ఆమెయందము వర్ణనాతీతము”

“సాటిలేని సుందరులు నాయొద్దగలదు” అని యాకూబ్ తనచేతి నాతలవాకిలియందున్న సుందరులవై పుద్రిప్పెను.

“అవును గాని నేను మన్నూరునింటగల సుందరిజూడనిచో వీరేభూలోకసుందరులనుకొందును. నిజమాయ, వీరలాసాందర్య వతియెదుట, సూర్యునిముందుదివిటీలవలెనుండును. వజ్రమును గాజు ముక్కలతోనా సరిపోల్చుట?”

“ట్యూరార్ ! ఒక్కపర్యాయమాసుందరిలగుటగాంచి నీవు చెప్పచుండినకాంత నుత్తేషించుటగూనుము”

“యాకూబ్ ! నేనాసుందరుల జూచుచునేయున్నాను. వేయేల! మన్నూరునింటగల యామందయానకును వీకివి సమాస్రాంత భేదమున్నది”

“మంచిది. నిజమయియుండు నేమో! మరియొకపర్యాయమా సుందరులజూడుము. చూడు మావికసిత వదనయధరము కుంకుమ రాగము నెల్లుగేలిసేయుచున్నదో!—ముత్యములబోలుపల్వకున — దంతపుఘోలభాగమునఁ జిరుగాలులకుజెడరి వ్యాపించిన శిరోజములఁ నాభిసహస్తి యెల్లునవరించుకొనుచున్నదో! — తనమానసమునుండి లేచిచిమ్మనయంత్రమును గమోపించుచున్న నామడవతిఁదిలకింపుము— ఆమె చక్కనిభుజములగాంచి యానందించుము—ఆనడకయొక్కర రమును వీక్షింపుము.—అటుచూడు మాకంబుకంతయెల్లున్నదో!— ఆమెకు నాటిలేనేలేదు !”

“యాకూబ్ ! వాస్తవము. నీవు గూపివసుందరులం గండ్లార గాంచితిని వారతిచక్కనివారు. గాని ముత్యములలో మూడువందల రకములున్నవి. ఆ చవ్వుచుండిన నారీయనే పల్వకున ముత్యముల మీరుచున్నది. నేచెప్పకాంత పల్వకునంతకు వేయిరుదుగుల యందముగ నుండునని దృఢముగ చెప్పగలను. ఈ నారీయముల సమూహమునుండి లేచి చిమ్మనయంత్రముఁ జేరబోవుచున్న కాంత నేచెప్పకాంతకు నాటిరాదు. ఇన్నివిధములుగ చెప్పినచో మీ మానవులు, ఆమె గంధర్వస్త్రీ!!”

“అల్లా గొప్పవాడు, ఆతని పదము లతీతములు, ఇంకనా స్త్రీని గురించేమి చెప్పగలవు?”

“ఆమె భూలోకము దరీరత్నమే అయిన నొకలోపముగలదు, అది యేమన—” అని ట్యూనాకు తన ప్రేలితో నుదిటిని చూపెను.

“ఆ! ఆమె కింకను వివాహములేదా?”

“లేదు—ఆమె మిక్కిలి చదువుకొన్నది, పలుభాషలయందు సమాన పండిత్యముగలది. కిన్నెగమియవామె పాడునపుడు కిన్నెరలామె కాలిగోరునకయి నను బరికిరారనిపించును. చిత్రలేఖ నమునం దారిలేదనిది ఆమె కాకసి యను చిత్రరంగిటి నామూలాగ్రముగ బడించెను. కవితానిపుణ—

“అల్లా! అల్లా!! ఏమి మా స్త్రీ గుణగణములనొప్పు విజయగ నామె గంధర్వకన్యయై యుండనోవు.”

“ఆమె క్రిష్టియను, నామధే అము లైగా, గొప్ప మౌన కత్తై యగుచవలన మింగేలియానుండరి యను బిరుదముగలది.”

“ఆమె కెద్దానిపైన నయిన నిష్ఠముగలదా?”

“గలదు. ఆ నిష్ఠమును గన్గొన నుహ్మము, డనేకవిధముల బ్రయత్నించెను గాని లాభము లేకపోయెను. ఆమె మింగేలియా రాణి, తెలిసినవారు తప్ప మితరులూమె గాణి యనుకొనజాలరు.”

“మింగేలియారాణి యెన్నో పలు మన్నుడని భవనమునం దుండదని నా యభిప్రాయము.

“అవును”—

“నాకన్నీసంగతులు చెలియను, (ఆలోచించి) యిక మన వ్యవహారమునకు పత్తము” అని యాకూబనెను.

ట్యూనాకుడు యాకూబునకు దగ్గరగబోయి కూర్చొని యేమో మాటలాడదొడగెను. అట్లు వారిసంభాషణ రమారమి

మొక యరగంటయైన పిదప వారేమో నిశ్చయించుకొనిరి. పిదప ట్యూనార్ యాకూబులు శలవులైకొని వీధిగుమ్మమువద్ద కేగి తలుపు దట్టినంతనే మొదటఁ దన్నందు బ్రవేశపెట్టిన వ్యక్తి తలుపు తెరువఁ గొన్ని కాసులుం కువగఁగొనగి మున్నగు నింటికిఁబోవుచుఁ దనలో “యిప్పుడు నా పన్నుగడఫలి చెదా నే నదృష్టవంతుఁడను లేదా న్యాయస్థానమున కీడ్చిపబడును” ననుకొనుచుండెను.

అర్ధరాత్రమయ్యెను. ట్యూనారుడు మెల్లగమన్నాడు నింటి వెనుక ద్వారముగుండ దోటలో బ్రవేశించెను. ఆకాశమున జం ద్రుండు సంపూర్ణకళితో వెలుగొందుచుండెను. అప్పుడు ట్యూనా రుడు తనలో “నియ్యది చీకటిరాత్రియైన నెంతబాగుండును! కానిమ్ము! భయమేల కరమనుడు జాగ్రత్తిగానేయుండును” యుండు ననుకొని యటఁగాపుండెను.

మరికొంతకాలమునకు తలుపు తట్టబడెను. అధ్వని విసవచ్చి సంతనే ట్యూనారుడు తటాలున దెరచెను. కైరికరమను జెమ్మ జెప్పలు లోనఁ బ్రవేశించిరి.

వారు లోనికిరాగనే, కవాటబంధనము గావించి ట్యూనా రుడు, మెట్లపైనుండి లైలాన్ననమాడు గదివరకుఁ గొంపోయి “ఇదియేదారి. మీరేల వచ్చిరో దానిని వేగము నెరవేర్చుడు” అనియెను.

అప్పుడు జెమ్మపెట్టి తనవద్దనున్న పనిముట్లతో నాగదితలు పొకనంక నూడగొట్ట మొదలిడెను. కైరికరమనుడు రెండవప్రక్క మెల్లగ నూడదీయుచుండెను. అచిరకాలములో నిశ్శబ్దముగ దలు పూడిపోయెను. అదిచూచి కరమనునితో ట్యూనారుడు “నేబోవు చున్నాను. మీపని ద్వారలో నెరవేర్చుకొనిపొండు. ముస్తఫాయా

సూర్యులతో మాటలాడే నచ్చిందో నామీయి సూర్యుడు ముదలి పొదలతో దాగొనియుండెను.

కైరికరమును సూర్యుడు, జమ్మిబట్టలను ప్రవేశింపన గదితోనే కలిసియున్నగదియందే లైలానూరా-రికలతో గాఢవిద్రావశియై యున్నది. లైలా నెహతవక్త్రుని దీక్షగించియుపై శుభము ప్రసేంది యుండెను. లైలా మహానాగముకొరకున్నచోకతెయు, తలవై పొకతెయు సోఫాలపై నిదురించుచుండిరి. వారు పండుకొనియున్న గదియందొక దీపము వెలుగుచుండెను. కైరికరమునుగూ మెల్లగ నాగది తలుపుదెరిచి లోకికిడుగిడెను. ఎవరయిన మేల్కనియుండిన కేకలునేయుచురేమోయని జమ్మిబట్టి గుడ్డలబుట్టలును యీతనిపెనుక బోయెను. పిదప కైరికరనుచు జమ్మిబట్టిలు మెల్లగ నాపండుకొని యున్న స్త్రీలను సమీపించి ముక్తమంచును నాననజూపరి. నిద్రలోనే ముక్తమందిచ్చిన లైలాను నొసగింప లోకముదవును మాతుకులును స్నానపుగదిదాటి తుట్టలను పోయిపోయెనెడ చాటుండెరి.

అట్లు వారినుండి దాగొనిన న్న ట్యూనాకుని జాతము, ట్యూనాకుడు తుప్పలమూగు దాగొనియున్న కొంతకాలమున కెవరో తన్ను సమీపించుచున్నట్లుడుగల చప్పుడు విని భయమంద సాగెను. క్రమముగ నావచ్చుచున్న శ్రీకృష్ణ అగ్రముజనూసియగు మున్నూరుగుగా నెరిగెను. “అహ! నాపడినూన నితరాత్రియయి నను నిద్రనాకుండుకొని గారణమేమెయిండునో, నాచునునన దేది యో బాధించుచున్నది. ఏమిటేమి మూకునోగదా! వ్యవహారమున గలిగిన చీకాకువలన నిద్రరాకుండునా? ఇదివరకెన్నడు నిట్లు నిద్రలేక నేవిచారించలేదు. నానుచీకారమునను గారణమేమయి యుండును? ఏమి యాపద రానున్నదో యెవ్వడెరుగు? కానిమ్మిం చుకనే పీవవమునదిరిగిన నిద్రరాగలదు” అని మున్నూరు డను కొనుచు వచ్చుచుండెను.

గొప్పవిచారము వశము జేసికొనినది. హత్యగావింపబడి యజమాని కళేబరమెదుట “నోరీమూర్ఖా! యీదుర్మార్గమునకు గారణమివే” యనుచున్నట్లున్నది. ట్యూనాదుని కండ్లయెదుటా ముసలివర్తకుడు తనకుఁగావించిన యుపకారపతంగము తెగురుచుఁడెను. — తల్లి దండ్రులులేని తన్నురక్షించిన మర్నాదుడు — కుమారునికన్న పెద్దవానిజేసిన మర్నాదుడు — తనయెదుట — తనదుర్మార్గపు పన్నుగడవలన హతఁడయ్యెనని ట్యూనాదుని హృదయముచలించి యశ్రుభారాపివాహములుకారెను. సముద్రతరంగములవలె వచ్చు చున్నదుఃఖము నావుకొన నశక్తుఁడై ట్యూనాదుడు, యజమాని శవముపై బడి బోరుననేడ్చెను !!

కొన్నినిముసములు గడచెను. ఇకనచ్చట తానేడ్చుచు గూర్చుండియున్నయెడల, నింటిలోనివారువచ్చి తానేయీదౌష్ట్యము జేసినాడని, రాజభటులకప్పగింతురని, వేటకుక్కలకుజడిసి పారు లేడివలె నివ్వన దనగదిలోనికేగి యొకసోపాపై గూర్చొని చేతులతో తలబట్టుకొని కన్నీరుమున్నీరుగా నేడ్చుచుండెను.

ట్యూనాదుడు చాలసేపట్లు దుఃఖించిన వెనుకాతనిహృదయమునకించుక శాంతిగల్గినది. “తైలా యెత్తుకొనిపోఁబడెను. మన్నూరుఁడాహతుఁడాయెను. ఇక నేనర్థతంత్రుఁడను ! ఆహా నాభాగ్య మేమి! మంచిరోజులువచ్చినవి. ఇంక నే నొరులకుభయఁపడవలసినదే మున్నది! మన్నూరుఁడపుడుపోవుచుండినకాకసియను పర్వతములందలి గులిస్తానులోయఁ జేరునుపాయముజూచెద!!” నని యాతఁడాలోచించు కొని యెప్పుంగెను. అయ్యో! ట్యూనార్! నీకెంతదుర్మార్గపు నాలోచనగల్గినది!

మరికొంతకాలమయినది. ట్యూనాదుని యాలోచనలన్నియు సాగెను. అపుడు మెల్లగ ట్యూనాదుడు మరల బూగోటలోనికేగి

మహానాథుని మృతక శరణునములలో హస్తమునుఁ నిచ్చి యాతని తాళపుగుత్తి సంగ్రహించుచుండెను. అపుడే మబ్బులనుండివిడిస చంద్రకాంతి యాకశేబర ముఖముపైబడెను. తెరువఁబడియున్న మహానాథునికండ్లు “ఓరీ! నీకృత్రిమము జూచుచుంటినిలే” యను చున్నట్లు తన్మానాథునకు గానవచ్చెను. ట్యూనాథుడు భయమంది తెల్లబోయెను. నఖశిఖపర్యంతమున్న రోమరాజు కడుశృంగారించెను. భయమగ్నమాయెను. యజమాని బ్రతికియేయుంచెనని తాళపు గుత్తి సంగ్రహించుచు ట్యూనాథుడు పారిపోలేది; చనిపోయెనని మరల దృఢనిశ్చితుడై తాళముల సంగ్రహింపఁ గూర్చొని ప్రయత్నించుచుండెను.

మరియొకనిమిషములో తాళములుసంగ్రహించి ట్యూనాథుడు మహానాథునిగదిలో ప్రవేశించి, యొకబీరువాతెరచి, గులిస్తానులోయఁ జేరుమార్గము వ్రాసఁబడియుండిన కాగితముల వెదకి తీసెను. ఆకాగితములు లక్కతోనంటింపఁబడి పైన “ఈకాగితములను, మహానాథునిసంతకము జెక్కబడియున్న వజ్రపుటుంగరములనుదెచ్చిన మహాహృదీయనకును, మింగ్రేలియాసుందరికి” నొసంగవలయునని వ్రాసఁబడియుండెను.

ట్యూనాథుడు సంతోషితస్వాంతరుడై వానినిజేబునందుంచుకొని తోటలోనికిరిగి తాళములను మహానాథుని కశేబరమునందుంచి వేసి, యొక పారిశోధుప్పలలో గోయిదీసి యందు తనజేబులోని కాగితములఁ బదిలముగదాచి మగిడి గృహములోనికేగుచుండ మువ్వకుపురుషులాతనికిఁ గోచరించిరి, వారిఁజూచి ట్యూనాథుడు దాఁగొనఁబొటుచుండి వెంటబడిపట్టుకొనిరి.

పట్టుకొని “ట్యూనాథ్! ఈయర్ధరాత్రిమున నీవిటనేమి చేయుచున్నావు?— మమ్ముగాంచి పరుగెత్తఁ గారణమేమి! ఒకయర్ధ

గంట పూర్వము వినవచ్చిన యూర్తగావ మెవరిదీ? యని వారలలో నొకడగు నల్లాయుద్ధీనుడు ప్రశ్నించెను.

“అల్లా ! అల్లా !! రక్తము, రక్తము” అని ట్యూనాదుని డుస్తులపై మరకలను జూచి యిబ్రహీమురచెను.

“రక్తమా!” అని యల్లాయుద్ధీన్ ట్యూనార్! ఏమిజరిగెను? త్వరలో జెప్పము? అనియడిగెను.

ట్యూనాదుడు నిశ్శేష్టుడై భయము మస్కిగొననిలచి వారి ముఖముల జూడసాగెను. అపు డిబ్రహీమ్ “అల్లాయుద్ధీన్! హత్యజరిగినట్లు బాడగట్టుచున్నది. తక్షణమే వెదుకవలయు” నని హెచ్చరించెను. అట్టియెడ నలుకెలంకులఁ బరిశీలించుచున్న హాఫీజు మన్నూరుని శవమును గాంచి గట్టిగవరచెను. వెంటనే యిబ్రహీముల్లాయుద్ధీనులు ట్యూనాదు నీడ్చుకొను చటకుబోయిరి. అల్లాయుద్ధీను కలహపెరిగి వివర్ణహృదయుడై ట్యూనాదుని దీవ్రముగజూచెను.

ట్యూనాదు డల్లాయుద్ధీను పాదములఁ బడి తానిరపరాధుడనని వేడుకొన మొదలిడెను. తానింటిలో నుండగ నేదియో యూర్త రావమువినరాగా దోటలానికి వచ్చితి ననియు, వచ్చులోపల నీఫహోర శార్వమ జరిగినదనియు, అయ్యది గాంచలేక భయమంది యితరులఁ బిలువఁ జూచుచుండ మీరుబట్టుకొనిరినయు జెప్పెను

ట్యూనాదుడు చెప్పినదఁ తయు మోసమని తక్షణమే నానిని న్యాయస్థానమునకు గొవిపొండని యనుచురుల కాజ్ఞాపించెను. ఆ యాజ్ఞ నాలిగిచి ట్యూనాదుడు భయ వినుమండింప మొదలుపెరిగిన మ్రోకువలె నేలఁగూలి మూర్ఛనొందెను. అట్లు తెలివదప్పిన ట్యూనాదుని లోనికిఁగొనిపోయి యిబ్రహీము హాఫీజు లింటిలోని వారి కీసంగతి నెఱింగించిరి. ఇదివరకు నిశ్శబ్దముగనున్న యాభవన

మిపు డేడ్పులతో మాడుమోగెన, మఱియు యరగంటలో రక్షక భటులనచ్చి గృహమంతయుఁ బరిశోధించుచుండిరి. మత్తమందు నుండవుడేవిముక్తులై పైవాయమీగాలు లైలాను గానక గొల్లు మనిరి.

లైలా కొరకు మన్నూరుని భవనమంతయు వెదుకఁబడెను. ఆమె యెచ్చటనులేదు. స్నానపు గది తలుపుఁదగొట్టి మరలయతు కఁబడివట్లుండుటను దుర్గాదులెవరో లైలానెత్తుక పోయిరని తెల్ల మాయెను.

ఇపుడల్లాయుద్ధీను హృదయము కుంగిపోయెను. తన స్నేహితుడగు మన్నూరుఁడా చంపబడెను. ప్రాణప్రియ, లైలా దొంగిలింపబడెను— కొంచెమాలోచించి యనుచదులవెంట నిడికొని హయాయాధుఁడై యల్లాయుద్ధీను లైలాను దుర్గాదులనుండి కాపాడఁ బయలుదేరెను.....

మన్నూరుఁడు తెలిసింది రక్షకభటులఁ జూచి. మన్నూరుని మరణమునుగురించి తన కేమియుఁ దెలియఁదనియు, తానునిరపరాధిననియు మొంపెఱుఁగిన మొదలిడెను.

పంచమ మిదివ ప్రతిరణము.

ముస్తఫా యా కూబ్

లైలా తెలివినచ్చిన వెనుక దానొక బండియందున్నట్లు తెలుసుకొనియెను. ఆబండివాయువేగ మనోవేగమున లైలాను గొని పోవుచుండెను. లైలాకు తానుమన్నూరునింట బండుకొనుట తప్ప

తరువాతసంగతి యేమియుఁ దెలియదు, మత్తుమందునుండి విముక్తు
రాలయిన వెనుక తాను బండియందుండుటకు గారణమేమని విచా
రింప మొదలిడెను.

ఆబండియందు లైలా యొక్కతెయె యున్నది, చుట్టును
గుడ్డలు కట్టఁబడియున్నవి, లైలాకు నమ్మకము దోచక చుట్టునున్న
గుడ్డలనొక వంకకు చొలగించిచూచెను, వెన్నెల పిండియారబోసి
నట్లున్నది, తానుండిన బండియొక నుహాగణ్యముగుండ బోవుచుం
డెను, లైలా కదియంతయు నాశ్చర్యము గలిగించెను, ఆవెంటనే
భయమునొంది “హా! దైవమా! ఇది కలమా నేను రాత్నూల
వలన నెటకైన గొంపోబడుచుంటినా!” యనియరచెను,

“లేదు! ఇదికలయెల్లగును? నిజము, ఉరమని పిడుగై యీ
చాష్టముజరుగ గారణమేమయి యుండును! నేమన్నాడు నింటబండు
కొంటినే! ఇప్పుడీ బండిలోని కెల్లువచ్చితిని? ఏమహ్మదులు నన్నిట్లు
మోసగించి తీసుకొనిపోవుచున్నారు?—” అనిలైలా యీలోచించ
మొదలిడెను, అపుడామెకు ట్యూనాడు, కైరికరమనులు జ్ఞాపకము
వచ్చిరి.—పిమ్మటమన్నాడుఁడు ప్రికివచ్చెను, అంతనామె మన్నా
డుఁడేతన్నట్లు కాకసియను పర్వతములందలి రహస్య స్థలమునకు
గొనిపోవుచున్నాడని యనుకొని మరల నొకపర్యాయము బండి
చుట్టునున్న గుడ్డలను తొలగించిచూచెను, అట్లామెజూచుచుండ నొక
యశ్వరూపుఁడు సమీపించి “కాంతా! ఏమికావలయు?” నని
ప్రశ్నించెను.

నిర్మలమగు చంద్రకాంతియందామె యీతని యాకృతి నిమి
షములో గాంచెను, ఆతనికి రమారమి ముప్పది సంవత్సరము
లుండెను, ఆతఁడాయుధపాణియైయుండెను, వాని యాకృతియందు
మోటుదనముగాంచి లైలా భయమందెను, అట్టివానిని దనకు సహా

యముగ మహ్మదు డ్రవురాయని యీమె యనుకొనియెను. లైలా
కాతని వెనుక నొక మహమ్మదీయుఁడు హయారూఢుడై వచ్చు
చున్నట్లు గావచ్చెను.

ఆ తురుష్కుడు లైలాబండిని సమీపించిన వారి “నాకాంత
యేమికోరుచున్న”దని యడిగెను.

“అమె రెండు పర్యాయములీవలకు జూచుటవలన నేమి
గావలయునో యని సమీపించితినిగా నా మేమియు నన్నడుగ లేదు”
అని లైలాను సమీపించినహయారూఢుఁ డాతురుష్కున కుత్తరు
వొసగెను.

“నీవిటురమ్ము. నేనామెను సమీపించిరూటలాడవలయును”
అని యాతురుష్కుఁ డనియెను.

ఆ మాటలవిని లైలా ‘అయ్యా! నన్నీ బండియెందెటకు
గొనిపోవుచున్నార”ని యీతని నడిగెను.

“ఎటకా?—నేను సంపాదించిన పండ్లెండుగురు సుంద
రాంగులలో నొక దానిగాజేయి గొనిపోవుచున్నా”నని యాతఁడనెను.

ఆతఁసవాక్కుల విని యామె భయకంపితగాత్రయై మారు
మాటలేక వానిని జూచుచు గూర్చొనియెను.

“అల్లా సాక్షిగ! నే సంపాదించిన స్త్రీబానిస లందరికంటె
నిన్నెక్కవగౌరవముగ దీసికొని వెళ్ళుచున్నానని యెరుగు”అని
యాతురుష్కుడు మరల ననియెను.

లై—అట్లెప్పుడును గా నేరదు—ఏమియద్భుతము!—నేను
కలగనుచుండియుందును! నేనెవరో నీవెరుంగుదువా?

“నీవెవరా?—భూలోకసుందరివి, కురానువలె నబద్ధమూడక
సత్యము చెప్పుచున్నాను వినుము, నీ యందచందములజూచి నిన్ను

గోపాయి యమ్ముటకు సిద్ధముగనున్నాను” అని ముస్తాఫాయూతూ బ నెను.

“ఓరీ! ఇక నీ యసందర్భప్రలాములగట్టిపెట్టుము. నీవెవరితో మాటలాడుచుంటివో యిండుక తెలిసికొనుము. నేనెవరోననుకొంటివా నీవు నా కాళ్ళంబడి కుమింపవేడుకోనవలసినవాడవే!! జాగ్రత్త” యని మేఘ గంభీరముగ బలికెను.

“హ! హాహ!! అల్ల! అల్ల!!”

“వినుము! కారణాంతరములవలన బార్జియను వర్తకుడగు మన్నూరునింట నుండినంతమాత్రముననే సామాన్యురాల ననుకొనుచుంటివా యేమి?—నేను మింగేలియూమహారాణిని, ఆచూట జ్ఞప్తి యందుంచుకొని యనవసరముగ వదరకుము”

“నీమాటలకు నేభయపడువాడను గాను సుమా! నీ వంటివారి ననేకలఁ జూచితిని! ముస్తాఫాయూతూబింత మాత్రమునకు భయపడు ననుకొనకము”

“నేనబద్ధమాడుటలేదు నిన్ను జడిపించుటకుగాను నేమింగేలియూ మహారాణినని బొంతుచున్నా ననుకొనకుము. క్రీస్తుసాక్షిగ నే మింగేలియూమహారాజ్ఞ నగు లైలాను, ఇకనయిన నన్నువిడువవేని నీవు కష్టముల పాలగుదువు”

“అల్లా! అల్లా!—అయ్యో వెట్టిపిల్లా!!—”

“ఓరీ దుష్టా! నోరుమూయుము!—నన్నమ్ముటకా గొనిపోవుచున్నావు? ఏమిసాహసము? నన్నమ్ముటవాడెవడు?”

“నిన్నివుడు గొనిపోవుచున్నవాడే యమ్మును. నే నిన్ను నొంగిబిందుకొని రాలేదు—మన్నూరుని సేవకుఁడొకఁడు—”

“ఏమి—ఆ పొద్దునవాడు — పడునెనిమిది వత్సరముల వాఁడ—వాడేనా?—”

“అయ్యో!—అతఁడె—అతనివలన”

“ఓయ్యానా!—అయ్యో!—వానిని నమ్మరాదని వినియు, నమ్ముటవలన నేగదా యిట్టియిక్కట్టల పాలయితి”

“నిన్ను గొనవలసిన వ్యాపారము ఓయ్యానాదునకును గాకును నీయన్నదమ్ముల నిమిత్తమై జరిగెను”

“నాకా!—అన్నదమ్ములా!” అనితెల్లగా గూళ్ళర్యము చేసెను.

“అల్లాసాక్షి! ఓయ్యానాదుడు నిన్నిద్దరన్నదమ్ములు గొనివచ్చి నాకీయగొనుచు నెను. నావర్తక మిదియగుటజేసి, నీ యన్నదమ్ముల వద్ద నిన్ను గొంటిని—మరియొక నిమిషములో మే మట్టోమమ దేశము జేరగలము. ఇక మా కెవ్విధమయిన భయమునులేదు.”

“అయ్యా! నీవు నన్నెంత ధనమిచ్చికొంటివో యంతకు మూడురెట్లు నేనిచ్చెదను. నన్నువిడిచివేయుము, ముందేధనము. కావలయునంటివా నేనొకయుత్తరమిచ్చెదను; దానిని మహ్నాక్షుని కడకంటితివా యాతఁడు నేనన్నంతయుచెల్లిండును”

“అశనికడకేగువాడెవడు?”

“నీప్రియ నేనకునొకనినంపి యాధనమందుకొనినన్ను విడువఁడు, నేవ్రాసినయుత్తరము నీవుగూడజూడుము”

“అమ్మాయీ! చాలు. నాగడ్డముచూసితివా, ఎట్లు పండి నదో, నేనిట్టిమోసకత్తెలనెందరినో చూచితిని. — మూడురెట్లు కాదు పదిరెట్లెచ్చినను నిన్ను నేవిడుతునా?”

“అయ్యో! దైవమో! నాకేల యిట్టియా తివి?” అని దుఃఖించి ముస్తఫాతో “అయ్యా! నాన పదిరెట్లుగాదు యిరువదిరెట్లుగావలయునా యిచ్చెదను. ఇములు మహ్నాక్షునింటనున్నని లేకపోయిననవియొకర. గుండెవిడిపింపదగినంతవిలువయినవి అవిసేకచ్చి వేసియు.”

“అల్లా! అల్లా!! వేయేల! ఆయువకునకును నాకునుజరిగిన బేరముప్రకారము నిన్నమ్మకదప్పదు.”

“అయిన నామాటల సరకుగొనవా? నిజమే? ఇంతకాతివ్యమా? నన్ను బానిసగనమ్మటతప్పదా?” యని లైలా కన్నీరుగాడ్చుచు నడిగెను.

“అమ్మాయి! మరేమియుభయమండకుము. ఈ దేశపు బాలిమేరదాటితిమా నా యొద్దనున్న సుందరాంగులలో నిన్నొకఁడె గాజేయుదు. వాడును బక్కనిచుక్కలు. వాడును నీవలె నికముందు బేరమునందొక మహారాజునింటఁ బడుదురు”

ఆవాక్యముల నాలకించి లైలా దుఃఖము నాపుకొనజాలక బండిలోని తలగజ్జాపై గూలబడి విలపింపసాగెను. జార్జియనువితంతు తుమారై యీదృష్టునివలననే దొంగిలింపఁబడి రమ్మజానుత్సవసమయమున నుల్తానునకమ్మఁబడినసంగతి యామెకు జ్ఞాపకమువచ్చెను. తక్షణమే లైలాధైర్యము తెచ్చికొని బండినుండినుమికి పారిపోవలయు ననుకొనెనుగాని మరియొకభయమామెనుబంధించి దెలివిదప్పనట్లు చేసెను.

బండి యతి త్వరితగతి నేగుచున్నది. లైలా తెల్విదప్పియుండి నిద్రావశయయ్యెను. ఇంతలో తెల్లవారెను. సూర్యుడుదయశిఖర మధిష్ఠించెను. లైలా మేల్కొంచెను. లైలాను గొనిపోవుచున్న బండి యొక చోట నాగెను. అచ్చట నామెకు సదుపాయములు జేయు గొందరు పూనుకొనిరి. లైలా దాహపీడితయయ్య నచ్చటివారొస గిన జేమియు స్వీకరింపకూరకుండెను. మరల శకటము ప్రయాణమై తుమ్మరాజ్యము పోవేళించి కొన్నిమైళ్ళదూరమున గల నొక షట్టణము జేరుకొనెను. ముస్తఫాయాకూబు హృదయము శాంతిగాను కలనన నింతవరకును, లైలా గానరాలేదని బయలుదేరి

తనవరమునవచ్చి తనతోబోరాడినైలాను విడిపించుకొని బోవుమరను భయమా తని నితవరకు బీడించెను, ఇక నేభయమునులేదు.

అట్లు పట్టణము జేరి ముస్తాఫాయాకూబు బండి నాపించెను. ఇంతలో నాతిడు కొనివచ్చిన యితరస్త్రీలు వచ్చిరి. వాడును లైలా వలె బానిసలుగ నమ్మంబుదురు. ఆస్త్రీలు దారిమధ్యమున దప్పించుకొని పాపికుండ యాకూబుబల్లాయధహస్తులై యిటు నటు హయములపై నుడిరి. వారికేమయిన వలసినవో సొగుగుటకు మువ్వలై స్త్రీనేవకలు గలరు. వారిలో నెవరియిన గమ్జానుత్సవసమయమున దన కుమారునకు భార్యగా సుల్తానమ్మగారు కొనినయడల దన కతీతమగు ధనలాభము గలుగునని ముస్తాఫాయాకూబ్ వారి కేవిధమగు గొఱతయులేకుండ జూచి యానోగ్యవంతులుగ గొంపోవుచుండెను.

అట్లు తనవర్తకపురరకు వచ్చినంతనే యాకూబు లైలాను సమీపించి “అమ్మాయీ! నీవిట్లుబండిలోనే ప్రయాణము చేయుదువా లేకవారివలె యశ్యముపై నత్తువా” యని యితర బానిసలం జూపుచునడిగెన. అతినిష్కన్నము నాలించిన లైలాహయముపై బ్రయాణమయినయెడల నీలయిన దప్పించుకొని పారిపోవచ్చుకొని యాతనితో “యశ్వరూఢురాలనై వచ్చెద” ననియెను.

తక్షణమే యొకచక్కని గజ్జమా మెకొర కాయత్రపదప బడెను. లైలా యద్దాని నధిరోపించి, తక్కిన స్త్రీబాసలలో గలసి, యిటువలాయుధ పాణులురా బయల్వెడలెను. ఈబానిస పరివారమంతయు నల్లనముద్రితీర పట్టణమగు బాటూమ్ వంకకుబోవుచుండిరి. అచ్చటి కాపట్టణము రమూరమి డెబ్బది యయిదుమైళ్ళ దూరమునగలదు. ఆపత్తనము జేరుటకు మహమ్మదీయ రాజ్యము గుండ బోవలసియుండుటవలన నాదేశాచార ప్రకారము బానిస పరివారము మేలిమునుగులను దగ్గరగ లాగికొనిరి.

తైలా తనకిట్టియాపద బ్రాహ్మనాడుని మూలమున బడుగుట వాస్తవమనియెంచెను. ఆదుష్టుడు “నేను మింగేలియారాజ్యననుభయము ముస్తఫాయాకూబునకు గలుగకండజేసె” ననియామె నమ్మెను. ఒక్కొక్కప్పుడాయె యాకూబును సమీపించి “ఓరీ, నేను మింగేలియా మహారాజ్యనిక్కుము. జాగ్రత్త నన్ను విడిచిపెట్టుము. లేదా శిక్షాపాత్రుడవయ్యెద” వనబోవు చుండెడిదిగాని, నలుగురి బానిసలలో దసవాక్యములు హాస్యాస్పదములై నగుబాట్లపాలుగా వలసి వచ్చునేమోయని వెనుదీయుచుండెడిది. తనతో వచ్చుచున్న బానిససమూహములో మాడువంతులమంది సంతోషముగ ముందు గలుగనుండిన ధైర్యముల, దలచికొని యుప్పొంగుచుండిరి. తక్కినవాడు బానిసల గణమొబడి యిక్కేమిదుస్థితుల పాలుగావలసి యుండు నోయని వాపోవుచుండిరి. ఇకమిగిలిన స్త్రీలింగురో మువ్వరో కంటికి మంటికి నొకటేధారగ నేడ్చుచుండిరి. ఆదృశ్యము గన్గొని తైలా తానుగూడ ధైర్యము విడనాడి వారినలె గన్నీరు మున్నీరు గానేడ్చినను, బ్రతిమాలుకొనినను, ధైర్యముగనే మింగేలియా మహారాజ్యని సుమాయని జడిపించినను ముస్తఫాయాకూబు విడచుట కలలోనివార్తయని యూహించి, సమయము జూచియాకూబు నాతని పరిచారకులను వంచించి పారిపోవలయునని యుండెను. అట్లునిబ్బరము చేసికొని తైలా సమయము నిరీక్షించుచు, తక్కిన స్త్రీలతో లేని సంతోషము తెచ్చుకొని మాటలాడుచుండ యాకూబు సమీపించి “అమ్మాయీ! తైలా! నీవిచారముపోయి సంతోషము వచ్చెనే!!” యని హెచ్చరించుచువచ్చెను.

అయ్యో! తైలాబయటికి సంతోషముగ మాటలాడుచుండే నేనానామెహృదయమెట్లు దుఃఖముచే దగ్ధమగుచున్నదో బానిస వరకుండగు నాకటకు తుటకకేమెటుక? అట్టిసమయమునబాధియను

వర్తకని ఘోరమరణమామెకు తెలిసినచో నామెకుఃఖము వర్ణింప గల సమర్థుడెవఁడు? లైలా, తనప్రియుడల్లాయుద్ధీనును, బరిచారి శలు జైదాయమీనాలును, మన్మాదుడును దన్నుగురించి యెంత దుఃఖితులగుచున్నారో యనుకొనుచుండెను.

యాకూబు బానిసపరివారముతో చాలదూరమేగెను. దారి మధ్య లైలాహాయమును పోలములోనికి బరుగెత్తించుచు బారిపో నుద్యమించుచుండెను. ఆయుధపాణులగు యాకూబు సేవకులు వెంట సంటివచ్చుచుండిరి. లైలా వారినిమోసగించి పోవలయున నన్నియో ప్రయత్నములుచేసెను గాని విఫలమాయెను. క్రమముగ వారు జేరబోవుచుండిన బాటామునగరము దగ్గరబడుచుండెను. లైలా యాతనినుండి తప్పించుకొనలేక గుందుచుండెను.

అట్లు చూడుదినములుప్రమాణమై నాల్గవదినపు సాయం కాలమగునరకి యాకూబు తనపరివారముతో బాటాముజేరి మామూలుగ నాగుర్థులముఁజేరెను. ఆమరునాడే యాకూబు బాని సలతో గవిష్టాంటునోపించునగరమున కొకతురుష్కనావపై నెక్కిెను.

లైలా విచారభరితహృదయయైయున్నది. యాకూబు నాతని బానిససమూహమేగాక నాపడవయందు మరికొందరు ప్రయాణీకు లునుగలరు. ఎవ్వఁడయిన నోడయజమాని గానవచ్చినచో నీ యాకూబు దుర్మార్గమునుజెప్పి తప్పించుకొనవలయునని లైలా మేలి మునుగునెత్తి చూచుచుండెను గానేరదు గానరాదాయె. — కానామెకు దెలిసిన నొకయాడుదిమాత్రము గోచరించెను. ఆమె తెల్లా!

తెల్లాను చూచినంతనే లైలాయానందమున నుప్పొంగి యామెనుపిలువనుంకించెను గానొక సేవకుని కండుతపై చేయుండుట వలన మారకొనెను.

తెక్లాతో మరియొక స్త్రీని లైలాజాచెను, ఆమె తెక్లాకేను గునో యామెకు తెలియదు, ఆమె జవ్వనియో మునుసలియో యెరుగుటకూడ దళమగు మేలిమునుగుండుటకలన గంచలేకుండెను, కాని యామెపాదములబట్టి యాస్త్రీ నల్లనిదని యెఱిగెను,

అట్లు నావనెక్కి లైలా ముస్తపా యాకూబు బానిసలతో నొకగదిలోనుండెను, తెక్లా యా నామెతోవచ్చిన స్త్రీయును వేంకగదిలోనుండిరి, పడవపయనమై సినోపుజే వర్తికపురకులగొంపోవ నాగి, వరలప్రమాణమై భోగ్యురసునదొబ్రవేళించి, యేడవదింపు మధ్యాహ్నము కనిష్టాంటు నోపిలునగరమునుజేరెను, అంతవరకును పడవయందేయుండిన తెక్లాతోమాటలాడుటకు లైలాకు తరుణము లభింపలేదు, ఎట్లయినను తెక్లామాత్రము తన్నురక్షింపగలదని యుండెను,

యాకూబు బానిసలు దిరుగుటకుగాను చిన్నచిన్నపడవలు సిద్ధముచేయఁబడెను, అపడవలలోనికిదిరుగుటకు వేయఁబడిన నిచ్చెన ద్వారా నావనుండిదిగులు లైలా తెక్లావెంకసారిజూచెను, తన యవస్థ దెక్లాగు ర్తించినదనియు నామె తన్నుగుప్తునినుండి తప్పించునని లైలాధైర్యముగనుండెను,

అట్లు బానిసలందరితోడను యాకూబాపట్టణమువదిగి, యీ వ్యాపారమునవచ్చిన లాభముతో నిర్మించిన నొకపెద్దభవనమును జేరుకొనియెను, అట్లు చేరుకొని తనరాక సుల్తానుతల్లి కెరింగింపుమని యొక సేవకునంపి, బానిసలను స్నానకూటకంపి, వారువచ్చినంతసే ధవళవసనములను నాభరణములనంపెను, బానిసలందరు ధవళ వస్త్రాభరణాలంకృతులగుచుండ ముస్తపా యాకూబంపిన సేవకుడు రాజనగరునుండివచ్చి “సుల్తానమ్మగారీదినముననే బానిసల వగరు నకుగొనిరావలయునని”ని నుడివెను,

సుల్తానమ్మగారియెన్నిక

ముసల్మానుల యుత్సవమగు రమ్జానోక నెలదినములు జరుగును. ఆనెలదినములను బ్రతిమహమ్మదీయుడు నుడయ్యునుంచి సాయంకాలము వరకు నుపవాసముండును. అట్లుపవాసముండినంత సేపును, ముదుసలులు, పిల్లలు, ప్రయాణీకులుడప్పు డక్కినవారు పొగజుట్టనయినఁ గాల్చరాదు. ఎంత యాకలికలిగినను దాహము వేసినను నట్లుండవలసినదే. ఆయుపవాస దినములందపుడవుడు షహరావారు మొగముదిరిగి పడిపోవుచుండును. కూలివారలు బడువులతోడనే గూలుచుండును; నదిపై బడవనడుపువాఁ డాగడకట్టపట్టి కొనియే మూర్ఛవోవుచుండును. ఆకలిదప్పల బాధభరింపఁజాలక వర్తకులు దుకాణములపైనే మూర్ఛనొందుచుండును. మఱికొందఱు సూర్యాస్తమయ మెపుడగునాయని, స్వాతివానకు ముత్యపుచిప్పలవలె నెదురుజూచుచుండును.

సూర్యాస్తమయమును సూచించు తుపాకిధ్వనివినవచ్చినంతనే రాజమందిరమున ప్రద్రుసపానీయములతో భోజనము లమరుపఁ బ్రయత్నములగును. చిన్నగుడికలనుండి పెద్దయిండ్లవరకు నాహార పచన ప్రయత్నములు జరుగును. పట్టణమునందలి ప్రతికాఫీదుకాణమును దెఱువఁబడును. ఉపవాసాంతమున వచ్చువారలతోడను జోవువారలతోడ నాదుకాణములు పెండ్లివారలయిండ్లవలెనుండును. భోజనాదులయిన పిదప గన్నిష్ఠాంటునోపేలు వాసులందఱును నొకస్థలమునజేరి, హుక్కాబీల్చుచు, నిషాపదార్థముల సేవించుచు, నాడుదుబాదుచు హాయిగ నదురేయివరకు గడపి నిదురింతురు.

రమ్మజానుత్సవములంతమగు దినములు సమీపించెను. ఆ దినములలో నట్టోమను దేశసుల్తానునొక జవ్వనిభార్యగ నెంతడు, సుల్తానుకొరకాస్త్రీ నాతల్లియెంచును. అందునిమిత్తమై రాజమాత యనేక దేశముల దిరుగవలసియుండును. కానకష్టమా మెకు గలుగ కుండఁ గాకసియనువాసులు తమకుమార్తలనే బంపుచుందురు.

ఇట్లు రాజనదనమున సుల్తానుగారికొరకై స్త్రీలనెన్నుగురన్న వార్తవిని బానిసవర్తకులు రమ్మజానుత్సవపు గడపటి దినములలో గొండరిస్త్రీలను గొనివచ్చి సుల్తానమ్మగారి యెదుట నుండుట యనాదిగ నాచారమయిపోయినది. అట్లు బానిసవర్తకులు, మొదలయినవారలు దెచ్చినస్త్రీలను బాగుగ బరిశీలించి యందొకనుండరిని దనకోడలిగ జేసికొనుట రాజమాత కలవాటు. సుల్తానమ్మ, యతిసుండరమయిన దానిని దనవాక్యానువర్తియనయిన దానినే గోడలిగ స్వీకరించును.

సుల్తానమ్మ, కుమారునకు రమ్మజానుత్సవానంతర మొకయువ తిని భార్యగ నెన్నువని యంటిమి, నిజమారయ, సుల్తానునకు భార్యలుండదు, ఏలనన నట్టోమను రాజునకు వివాహము జరుగదు. రాజాంతఃపురకాంత లుంపుడుగతైలవంటివారు. అట్లనివారుంపుడు కతైలని పిలువబడదు. వారలుగూడ రాణులుబలె గౌరవింపబడుదురు, గాని వారు “సుల్తానా” లనిపించుకొనరు. ఈసుల్తానాయను బిరుదు, రాజాంతఃపురకాంతలలో నెవతె సుల్తానువలన బిడ్డలుగనునో యామెకేవాడబడును. అట్లు “సుల్తానా” యనిపించుకొనవలయునని, రమ్మజానుత్సవదినములలో గొనిరాబడిన స్త్రీలలో నొకతె, యనుకొనుచుండును. మరియొకతె సుల్తానాయునిన నేమి, గాకపోయిన నేమి రాజాంతఃపురమున బడినజాలునని యనుకొనుచుండును.

నాడు సూర్య సమయమును సూచించు తుపాకిస్పృహగోష్ఠిను హరనునదిలో గాచుచున్న యోడలనుండి వినవచ్చెను. అధ్వనివిని జాటును గావలియున్న యోధులుగ్తరువుగ మరికొన్నితపాకుల గాల్చిరి. అధ్వనులన్నియుగలసి యాంటోలియా కొండలలో మారు మ్రోగినవి. అప్పుడు బానిసనుందరుల నలంకరింపించి, బండ్లపై యాకూబు రాజగృహమునకు గొనిపోవుచుండెను. పట్టణమునందలి కాఫీగృహములన్నియు నెరువబడెను. మసీదులన్నిటినుండియు “నల్లాహ్ అక్కర్!” అనువాక్యము వినవచ్చుచున్నది. ధనికులిండ్ల యందలి సృత్తగీతవాద్య విశేషములు పవాస బడలిక బావుచున్నవి. రాజాంతఃపుర నారీమణులు గవాక్షములదెంచి పూలవనములలోనికి జాచుచుండిరి. పురవీధులన్నియు మసీదులకు పోవువారలతోడను, సంతోషముగ దిగువారలతోడను, కాఫీదుకాణములకు వచ్చిపోవు వారలతోడను గిటగిటలాడుచుండెను.

ఈ విధముగనున్న కనిష్టాంటునోపిలు నగర వీధుల బడి ముస్తాఫాయాకూబు బానిసలబండ్లు పోవుచున్నవి. అందున్న కాంతలలో గొండకు తమ కనుపమగు సిరి సిద్ధింపబోవు చున్నదని సంతసింపసాగిరి. లైలా హృదయముమాత్ర మల్లడతల్లడ పడుచుండెను. ఆమె, తన్ను సుల్తానునకు భార్యగ నెంచుకొందురోమో యని భయపడుచుండెను. ఏలనన నామె యందచండములగని యొకపర్యాయము యాకూబు “తప్పక నీవు సుల్తానునకు భార్యగ నెన్నుకొనఁబడియెడ” వనియెను. అపుడిట్టి యాపద సంభవించుటకు ఘుఘ్రికారణము తన సౌందర్యమే యని విలపించెను. తానధిపని చిన శకటము రాజసదనమును సమీపించుచున్నకొలది లైలాకు హృదయవేదన మినుమడిండెను. తాను సుల్తానునకు భార్యగ నెంచుకొనులోపునఁ దెల్ల వచ్చి రక్షింపగలుగునేమోయను నాశ్ర

గల్గియుండెను. అట్లు చెల్లెం వచ్చి రక్షించుట దుర్లభమయినచో, సుల్తానమ్మ పాదములఁ బడి; తన్ను విడిపింప వేడుకొననెంచెను. కాని యొక సమయమున సుల్తానుదగ్గరనుండు రష్యనురాయణారి తన సంగతి నెరిగి బాడుతోజెప్పి రాజ్యమునుండి తొలగించు నేమో యని యాశుకొనుచుండెను. ఇక నామె తప్పించుకొనుట కేయోచనయుండవలసి యుండెను.

సకలవార నా బాధలన్నియు నగతిపురిజేరి యాగెను. అందలి స్త్రీలను నల్లని బానిసలు వచ్చి లోనికి గొనిపోవుచుండిరి. అస్థలము నకు ముస్తాఫాయాకుబుగాని, నాతని సేవకులుగాని ప్రవేశించుట కనుజ్ఞలేదు. అంతఃపురపరిచారికలగు నా నల్లనిస్త్రీలాబానిసలను సుల్తానమ్మగదితో జేరిన యొక గదిగుండా గొనిపోవుచుండిరి. అచ్చట రాజాంతఃపురసేవకాధికారి యగు కిల్నర్ఆగా వచ్చి వారిని జేరెను. కిల్నర్ఆగా వికృతరూపుడు. మాటలయందు మృదుత్వమును, గౌరవమర్యాదలు తెలిసినవాడు. వా డాబానిసలంగలసికొని, యచ్చట గదియొక్క విశాలకపాటముందెరచి వారినందు ప్రవేశింపు డని పలికెను.

ఇపుడు కనిష్ఠాంతు నోపిలును బాలించుచుండిన అబ్దుల్ను జిద్దతల్లికి నబుబదియెనిమిదేండ్లుండును. ఆమె తెల్లగ, నన్నముగ, పొడవయినస్త్రీ. ఆమె, విలువయుగు దుస్తుల ధరించి, సింహాసనము బోలియున్న నొక యాసనమానం దధిపహించి యున్నది. ఆమె కిరువంకల నిరువురు నల్లనిబానిసలు విగ్రహములవలె నిలచియుండిరి. ఆ గది పైభాగమునగల గాజుపాత్రములందలి దీపపుకాంతలు సుల్తానమ్మగారి యమూల్య వస్త్రములపై బడి ప్రకాశింపజేయుచుండెను.

అట్లామె తనగదియందుండగా, కిల్నర్ఆగా, ముస్తాఫాయాకుబు గొనివచ్చిన బానిసలతో నందు ప్రవేశించెను. అందు

ప్రవేశించినంతనే లైలా కప్పున సుల్తానమ్మ పాదములబడి తన్ను విడిపింప ప్రార్థింప నుంకించెనుగాని, యామె ముఖముజూచి భయమంది యూరకొనియెను.

అట్లు తనగదిలోనికి వచ్చిన స్త్రీలను, సుల్తానమ్మచూచుచు గూర్చొనియెను. అపుడు కిల్నర్ ఆగా వాగితో నేమియో యనెను. తక్షణమే బానిసస్త్రీలందరు దమముఖములపై మేలిముసుగులఁ దొలగించి నిలచిరి. లైలాయు నల్ల గావించి సుల్తానమ్మను తడక దీక్షగ జూచుచుండెను.

పిమ్మట కిల్నర్ ఆగా యొకరితరువాత నొకతెను సుల్తానమ్మ గారి యెన్నికకొరకై యెదుట కంపుచుండెను. ఆమె మాటలాడక ఆగా యెదుట నుంచుచుండిన స్త్రీల నాపాదమస్తకము బరీక్షించి ముఖమునందయిష్టత జూపుచుండెను. అట్లామెచే నెంచుకొనబడని స్త్రీలందరును విచార భావమునూనినను ముస్తసాయాకూబు చెప్పి నట్లు మరల నామె పరీక్షించు నేమోయని యుండిరి. తుదకు సుల్తానమ్మ యెన్నికకు లైలావంతు వచ్చెను. కిల్నర్ ఆగా సుల్తానమ్మ యెదుటకు లైలాను సమీపింపఁజేయుచుండెను. అపుడు లైలా విచారపూరితహృదయ యాయెను. అలోచనా పరంపరలతో నామె నెద డవియుచుండెను. అచ్చటిసంగతివంతయు మింగ్రేలియానుండరి స్వప్నదృశ్యమువలె భావించెను. మింగ్రేలియా మహారాజునకు నే నిపుడు బానిసగ నమ్మంబడునట్టి దుస్థితి సంభవించెనని దుఃఖింప సాగెను. వీరాధివీరవంశోద్భవ యగుటచే నామెకు శౌర్యము గలిగెను. రోషాదుణ నేత్రియాయెను. ఏమయిన నేమి! పంజరస్థిత కీరమువలె రాజాంతఃపురస్థితయగు దా నేమిచేయఁగలదు! దానియెటు వంటి మహారాజు యనుమఠాల నయిన నేమి! ఎవరయిన నేమి! తాఘ

తప్పక సుల్తానునకు భార్య గావలసినదే! ఏకాలమున కేమి సంభవించునో యేరికెదక.

మరియొక సమయమునకు లైలామహారాజ్ఞి, సుల్తానమ్మ యెదుటనుంచబడెను. ఆమెయెదుట లైలాకడునిబ్బరముగనిలచి సగౌరవముగ సలాముచేసెను. ఇదివరకు స్త్రీలవలెగాక సుల్తానమ్మ లైలానానాదము స్తక మతిజాగరూకతగ బరిశీలించి సంతృప్తి నొందెను. పూలతోటయందు, మిగిలినపూవులన్నిటికంటె మనకిష్టముగల పుష్పమునెంతయిష్టముగ బరిశీలించునో యట్లు సుల్తానమ్మ లైలాపుష్పమును, తదితర బానిసపుష్పములకంటె నెక్కుడుగదిలకించుచుండెను.

పిమ్మటసుల్తానమ్మ, యాసనమునుండిడిగి లైలాను గౌరవింపవచ్చెను. అట్లామె లైలానుసమీపించినంతనే ఆగా, రాజమాత భావమునెఱిగి చేతులుకట్టుకొని యౌరసిలినిలచి, ప్రక్కకుదిరిగి తక్కిన బానిసల నావలకుఁబోమ్మని సౌంజు గావించెను.

లైలాను, సుల్తానునకు భార్యగ నెన్నుకొనుటచే మిగిలిన భారంకరాకాళంగులై నడచిరి.

ఇరువదియొకటవ ప్రకరణము

రాజమందిరమునలైలా

అట్లు రాజమాత సించాసనమునుఁబోలిన యచ్చాసనము నుండిడిగి లైలాకరకమలముల నిజహస్తములంబట్టి “అమ్మాయీ! నాగౌరవములనందుము, నేడు రమ్మజానుత్సవ సందర్భమున నిన్ను నాకుమాఁడగు సుల్తానునకు భార్యగ నెన్నుకొంటి” నని నుడివెను.

అప్పుడు లైలా, తానును, రాజమాతయు నా మెకిడు కలంకలఁ బోతబోసిన విగ్రహముల తెలుగుననిలచియుండిన బానిసలునుదప్ప నాగదియందితరులు లేనట్లుగుర్తించి “అమ్మా! నేనొక మహారాజ్ఞునగుటఁజేసిపాదములకు గలాముజేయనందుకుటమింప వేడుచున్నాను. అయినను భవదీయ హస్తగతురాలనగుటచే, నీదయాపాత్రురాల నగుటకై వేడుచుంటి” నని మోకాళ్ళంబడి నేత్రబాష్పములు చెక్కుటద్దములపై ముత్యములబలెరాల “నమ్మా! నమ్ముము. నేబానిసనుగాను. నేను మింగ్రేలియాపట్టభద్రురాలను. దుర్మార్గులచే మోసగింపఁబడి యిట్టిదుస్థితికిఁ బాలయితి”ననెను.

అమాటలవిని రాజమాత యాశ్చర్యమునొంది “అ—నీవు మింగ్రేలియామహారాణివా? — “మింగ్రేలియానుండరి” యని జగద్విఖ్యాత కీర్తిగల్గిన లైలావానీవు!—అవునట్లేఅయియుండవచ్చును! విజము, నీవు “భూలోకనుండరివగు లైలావే!!” అనెను.

రాజమాతయట్లనినంతనే లైలాయామహస్తములఁ దవయు ధరబింబములముద్దాడి “రాజ్ఞీ! నావాక్యములనమ్మి ననుపోల్చినందు లకు నావందనశతంబులర్పించుచున్నా” నని పాదములబడ నుండించుచుండ నామెనివారింది “మహారాజ్ఞీ! వలదు, వలదు. నీయుదంతము నమ్మితిని. నీవబద్ధమాడుదానవుగావు. రమ్మ! ఈయానవమునలంకరించి యిట్లుబానిసవయి యమ్ముడువడఁ గారణమేమో తెలియఁజేయు” నునెను.

అంత లైలామహారాజ్ఞి రాజమాతప్రక్క నొక యాననము పందాసీనురాలై “అమ్మా! నావృత్తాంతమెరింగించెద నాలకింపుము. ఒకతొండరపవియుండుటవలన నారాజధానియగు క్యూటాయిననువిడచి రహస్యముగ న్వల్పపరివారముతో జాజ్జి యాముఖ్య పట్టణమును టిఫిలీను బోవలసివచ్చినది. — అచ్చటనొకడు రాత్ము

మాయోపాయముచే ముస్తఫాయాకూబను నీబానిసవర్తకునకు బానిసగనమ్మబడి యిటకుఁగొనిరాబడితిని” అనెను.

ఆవాక్యములవిని రాజమాత కోపాదుణ నేత్రియై “అల్లా ! ముస్తఫాయాకూబు శిక్షార్హుఁడు! గొప్పగోపురదుర్గమాతని పైదీగాఁ జేకొనసిద్ధముగనున్నది.” యనుచుండ కిల్సర్ ఆగాయటకువచ్చి వినయవినయితో త్రమాంగుఁడై యొరిసిలినిలచి “రాజ్షీ! మీసేవకు, డోక ముఖ్యవిషయముదెలియబరుపవచ్చి నాడిదిరమయమా?” యని యెను.

అంతరాజమాత లైలానుచూసి “నుచురాజ్షీ! తక్షణమే వత్తునిటనుండు”మని ప్రక్కగఁగొనికెక్కినను.

పైవిధముగ మింగ్రేలియాసుందరిని రమ్జానుబహుమతిగ నెన్నుకొనినపిదప, కిల్సర్ ఆగా ముస్తఫాయాకూబునకామె విలువ నిచ్చివేయబోగా నాతఁడు, లైలామింగ్రేలియాప్రభ్యుజియనియు, ట్యూనాకుడనువాని మాయోపాయమువలన నామె తనచేజిక్కిన నియు నాగాకుఁజెప్పెను. పిమ్మట కిల్సర్ ఆగా ముస్తఫాయాకూబునకామెను నామెను వేరొకగదిలోనికిగొంపోయి లైలావృత్తాంతమంతయు (యాకూబుచెప్పినది) నామెకెరింగింప నామెయగురాల్లె తక్షణమే లైలాను కోటనుండి పంపించివేయ నిశ్చయించెను. గాని ఆగా యామెను శాంతింపజేసి “రాజమాతా ! ఆయమి సౌందర్యఖని, మనవగదననుండిసంతమాత్రమున నేమియునాపదసంభవించదు ! — మీకుమారరత్న మాయన్నమిన్నఁజేమించును. — ఆమెయు నాతనిగూడి సౌఖ్యముగనుండును. ముస్తఫాయాకూబుకూడ నామె చౌదయదుస్యథాలేదని చెప్పినాడు. అంతియేగాక యిట్టి భూలోక సుందరిని రమ్జానుత్సవఫలముగ బడసినందులకు మీకుమాకుఁ దమందానందమునొందును” అనియా మిహృదయము మరల్చివై చెను.

కిల్వర్ ఆగా యువదేశమునకు సమ్మతించిసుల్తానమ్మ “అవును, నీవు చెప్పినది సమ్మతించితిని. అట్లు చేయుటయే మంచిదిగాన యిప్పుడు నేకురలనామె యుండిన గదిలోనికిబోను. కావున నీవు తక్షణమరిగి, సుల్తానుకొత్తయై యుచుబడు సుందరుల నిమిత్తమై యుంచుబడిన గదిలోని కాసుందరాంగిని ప్రవేశపెట్టి మామూలు ప్రకారము సదుపాయము గావింపుము” అని యాజ్ఞాపించి వానిని పంపెను.

ఈలోపున లైలా, తనవాక్యములయెడ సుల్తానమ్మకు నమ్మిక గల్గెననియు, నామెతన్ను తప్పక విముక్తురాలుగ జేయు ననియు ననుకొనుచుండెను. — మరియు యుంకుంబు కడ కేగిన కిల్వర్ ఆగా యందున్నది వాక్యములునమ్మి రాజమాలకు నివేదించునమో యనుకొనుచుండెను. ఎట్లయినను రాజమాలి మాత్రము తన్ను తప్పక పంపివేయునని దృఢముగ నమ్మియుండెను.

అప్పుడు ఆగా చూమెగదియందు ప్రవేశించి “అమ్మా! నీకొర కేర్పడుపబడిన గదిలోనికి నావెంటర” మ్మనెను.

లైలా బాష్పాక్షులితనీర్మయై “అమ్మా! నాకు మరల సుల్తానమ్మదర్శన భాగ్యము లభించునా?” యనియడిగెను.

“అమ్మగారు కారణాంతరముల వలన నీకు దర్శన మిచ్చుట కష్టము” అని యాగా నుడివెను.

లైలా వెలవెలబోవుచు “అమ్మా! ఆదుర్మార్గుడు—ముస్తఫా యాకూబీతనకి దుర్మంత్ర మివ్వదేశించెగాబోలు” నని మనసులో ననుకొనెను.

ఆగా “అమ్మా! ఆలసింపక నావెనుకర” మ్మనితోండర చేసెను.

తైలం యిండుకి సేపు దుఃఖించి, భైరవమాని “నీవీయైతర
క్షణమే పోయి మింగేలియాయహారాన్ని తనుదర్శనమునకై వేచి
యున్నదని రాజమాత కెరింగించు” నని ముగ్ధాకాంక్షాపించెను.

ఆగా ముగ్ధాకాంక్షను తెక్కచేయక “అమ్మా! నీయాంక్ష
సేనర వేర్పజాలను, నేనిపుడు దేయవలసిన కార్యమొక్కటియే—
అదియేమన నూరాజమాత ముగ్ధానుసారము నిన్ను వేరొకగది
లోనికి గొంపోవు” అనెను.

“ఓరీ! నీవుచాల మంచివాడవనియు, పరోపకారబుద్ధి గల
వాడవనియు నీమాటలవలన జలియించున్నది—గాన నీదయనాకు
ముఖ్యావసరము! ఇప్పుడు నీవే యిట్లాడినచో నా కేమిదిక్క— కని
కరమానుము!” అనితైలం మహారాణి ముగ్ధాను బ్రతిమాలెను.

“సుందరీ! ఈగాజుదనమున నీవాక్యముల నాదరించువా
రెవరు? రమ్మ, బాలముసేయబడదు” అని ముగ్ధా కఠినముగ జవా
బొసఁగెను.

“ఇకనాకు దైవమే శరణు” అనితైలం కండ్లనీరు నిండుకొ
నుచు ఆగావెనుక సుల్తానునకై నియమింపబడిన గదిలో ప్రవేశిం
చెను, ఆగదియందు సాదర్యవతులకు వలయు సామగ్రిలన్నియు
సమదృష్టబడియుండెను, అందందు పూలగుత్తులు గల గాజుకూజా
లుండెను, సువాసనద్రవ్యములతో నాగది నిండియుండెను, అందొక
మేజాబల్లపై ఉచ్చములగు భక్ష్యములు, పక్ష్యఫలములు, పానీయ
ములతో నిండిన పాత్రీలమర్పబడి యున్నవి, క్రిందచిక్కని మెత్తని
తివాసీలు, వాటిపై జిత్రీరచవకు గావలయు సామానులును గలవు,
ద్వారముకడ రంగురంగుల పరచాలు వేలగట్టబడెను, ముఖములు
తలగడాలు, పరవులు నందుండు కాంతలకై యుంచబడెను, చేయి
కందునట్లుగ గోడలకు నెమిలి కన్నుల వీవనలున్నవి, మరియు నా

గది యందులచటను కాంతలు పదుప్రకొనుటకై, పనేక భాషలు గ్రంథములు బీరువాలలో గలవు. అందిరువుడు స్త్రీబానిసలుగలరు. వారిని లైలాకుజాపి మరికొందరు కావలయునా యనియడిగి యామె తలనూప సలాము గావించి బానిసలనంపం బోయెను.

ఇప్పుడు లైలాయు నిరువుడు స్త్రీబానిసలు దప్ప నాగడి యం దెవరునులేదు. గదిపై భాగమునకు వ్రేలుగట్టబడిన గాజుపాత్రల యందు కొవ్వొత్తులు పరికాశమానముగ వెల్లునున్నవి. లైలా మెల్లగ నొకపరువుపై గూర్చొని యిందుక విచారించి రాతి ప్రతిమల వలె దరినిలిచియున్న నిరువుడు స్త్రీ బానిసలను దగ్గరకు రమ్మని సొంజ్జ చేసెను.

వారామె సొంజ్జకు సలాముగావించి సమీపించి యామె ప్రశ్నల కుచితమగు జవాబులనిడి నిలచిరి. విదప లైలా:—

“కాంతలారా! ఇదివరకు రమ్మజా సుత్యవమున సుల్తానునకు భార్యగ నెన్నుకొనబడిన స్త్రీలలో నెవరినయిన మీకు తెలియునా” యని ప్రశ్నించెను.

“దెలియకేమి. మేమెన్నుకొనిరాబడి రాజాస్థానమున నమ్ము దువడినది మొదలు అంతఃపురస్త్రీలవద్దనే యూడిగము జేయుచుంటి” మని యాయుద్ధరిలో నొకతెయగు గ్రీకుకాంత చెప్పెను.

“ఆ—అట్లయిన నిరుడు సుల్తానునకు భార్యగ నెన్నబడిన కాంత మీకు తెలియుననుకొందును” అని లైలాయడిగెను.

“బాగుగా దెలియును. ఆమె యొక జాఙ్గియను కాంత— మిక్కిలి యందమైనది. ఆమె నామధేయ మయేషా” అని యాగ్రీకు బాలిక యుత్తరమిడెను.

“అట్లనా. అయిన నామెను గూర్చి మీకింకేమియిన దెలియునా? తెలిసిన నో—”

“ఇప్పుడామె తాత్థానాయని పిలువబడుచున్నది, ఆమెయొక స్త్రీశిశువునకుని “సుల్తానా”ని పిలువబడుచున్నది” అని అచ్చటి బానిసలలో నొక తెచ్చెప్పెను.

“అమ్మో! మరల నాజాన్తయను వితంతు తనముద్దుకుమార్తెను, చూడలేదుగదా! తాత్థానాకుండ మరల తనతల్లిని జూచుట లభించుట దుస్సభమని మనసురానిు చేసుకొని, కల్లిమాటయే మరచెదగానోయి, ఆహ! ఆవితంతున కెట్టియోపద సంభవించను” అని లైలా తనలో చింతించి, “ఆమెయిప్పుడు సుఖముగనున్నదా?” యని యించుక యనుమానముతో నా బానిసల నడిగెను.

“అమ్మా! నీవు వెచ్చిదానివలె నుండివే, రాజాంతఃపురకాంతలకు సౌఖ్యమే యబ్బురమా!” అని గ్రీకు పరిచారిక నుడిగెను.

“అమ్మాయి! మరియొకమాట — ఇప్పుడు “సుల్తానా” యగు తాత్థానాను నేజూడగలరా?” అని లైలా యడిగెను.

గ్రీ.బా.—“రాజాజ్ఞపై — నీకంతగ నామెను జూడవలయునని యున్నదేని రేపటిదినము సుల్తానుగారితో జెప్పెదను.”

లైలా—అమ్మాయి! తాత్థానాదర్శనభాగ్యము నాకుగలుగ జేసినయెడ నేను ధన్యరాలను. ఈదినము—

గ్రీ.బా—అమ్మా! ఈదినము వీలుపడదు, రేపుసాయంకాలము సుల్తాను బోస్పరసునదిపై విహారమునకై బోవుసమయమున నిన్ను గొంపోయి సుల్తానాయెదుట నుంచగలుగుము.

లైలా—అట్లయిన నేడునీవు తాత్థానానుచేరి తనతల్లిని చెల్లెండ్రను చూచినచ్చితిననియు వారిని గురించి తనకు కొంచము చెప్పెదననియు జెప్పెము.

“అట్లే చేయుదు” మని యా బానిసలు వంగినలాముగావించి పోయిరి.

వెంటనే కొందరు స్త్రీ బానిస లాహరపదార్థముల గొనివచ్చి యామె ముందిడియరిగిరి. ఆపదార్థముల భుజించి, మరునాడు తాత్థానాను గంచుభాగ్యము లభించువను నాశతో నిద్రించెను.

మరునాటి సాయంకాలము లైలాతాత్థానాను కలసికొనుట కడనుకై నిరీక్షించుచుండెను. ఇంతలో సూర్యాస్తమయమును నూచించు తుపాకికబ్బము విసవయ్యెను. పిదప రాజనగరునందుండి “అల్లాహ్ అగ్బర్” అను ప్రార్థనావాక్యము లామెకర్ణములబడెను. అప్పుడు లైలా కిటికీనుండి బోస్పరన్ వదీవ్రవతిపై దృష్టిసారించి, సుల్తానొక మందమగు నావపై నిటునటు రాజకీయవేత్తలు, పర దేశరాయబారులు, యద్యోగస్థులు మొదలగువారు పరివేష్టించి యుండ విహారార్థము బయలుదేరుట గనెను.

మరికొన్ని నిమిషములయిన పిదప నిదివరకు లైలాతో మాటలాడిన గ్రీకుస్త్రీ బానిస యొకస్త్రీకి చారిజాపుచు నందు ప్రవేశించెను. లైలా వెనుదిరిగిచూచి ఆమెయే “సుల్తానా” యనం బరగుచు తాత్థానాయని పిలువబడుదున్న జార్జియను విరింతుకుమారి యగు నయోషియని యూహించెను.

ఇరువదిరెండవ ప్రకరణము

తాత్థానా

“అయోషా” యను పేరు కాకసియనుప్రాంత మహమ్మదీయ నామమయినను; నాప్రాంతములందలి క్రైస్తీయను లానామము నుభయోగించుచుండుటచే మహమ్మదీయ లద్దానిని తమఖిల్లేగాక శరీ

కయిన “నయేషా” యను పదమును తులకు నీలకాదని తిరస్కరించిరి. అందువలన జార్జియను వితంతుకమార్తెయగు నయేషా తుడువ్కరాజాంతఃపురమనకు గొనిరాబడిన వెనుక తార్థానాయును నామమున బరగుచున్నది. ‘లైలా’ యను పేరునకు మహమ్మదీయస్త్రీలు పిలువబడుచున్నను వారికి పరిసరప్రాంతవాసులగు క్రీష్టియనులు గూడ నానామమును తమజాతి స్త్రీలకు వాడుచుండిరి.

తార్థానా సౌందర్యనిధి, గుణములపోక, సరళహృదయ, తార్థానా లైలాయుండిన గదిలో బ్రవేశించి యామెను గాంచి ప్రముదితిహృదయయై యాలింగనము గావించి “నుందరి! లైలా! నీవు నాతల్లిని చెల్లెండ్రను గాంచి వారివద్దనుండి వార్తలగొనివచ్చితివని విని యెంతయో సంతసించితిని” అనెను.

లైలా యామె మృదు మధుర వాక్యము లాలించి, తన దురదృష్టపుగాథ నీమెకు నివేదించిన దన్ను మరల దన దేశంబున కదుగువట్లు చేయఁగలదని యోచించి “సఖియా! నీతల్లియు చెల్లెండ్రను సుఖంబున్నారనుచు నొక యాసనమును జూపి తానొక దానిపై నధివసించెను.

“అల్లా రక్షించుగాక! యని తార్థానా లైలా చూపిన యాసనముపై నధివసించి బానిసలగాంచి “బానిసలారా! మీరిట నుండి పోయి నే పిలుచువరకు రావల”దని యాజ్ఞాపించి లైలాతో మెల్లగ “లైలా! నా వియోగమునకై నాతల్లి మొదలైన వారెంత దుఃఖించుచున్నారోగదా?” యని పెద్ద నిట్టూర్పు విడచెను.

అమ్మా! వారు కడుంగడు దుఃఖితులగుచున్నారు. ఒక పని మీద నే బోవుచు మార్గమధ్యమున నీతల్లియింట నొకరేయి విడి సెలిసి, ఆ రాత్రి నిన్ను కూరముగ బానిసవర్తకుడు గొంపోయిన కథ నంతయు నాకెఱింగించి నీతల్లి కన్నీరు కాల్యలైబార విలసిం

చెను, ఇప్పుడే పుణ్యార్థములయిన నీవిట సుఖముండినట్లు మెకు తెలియ జేయనిచో దుఃఖాతిరేకమున నామె మరణించును, నీ సంగతియేమియు తెలియదు, నీచెల్లెండ్రు నవయవ్వనోద్భాసితలై యుండుటచే వారికి నిన్నుగూర్చిన విచారవార్త నెఱింగించిన దుఃఖతులగుదురని నీతల్లి చెప్పక తనలో తాను దుఃఖించుచున్నది.

“లైలా! ఇంకమరియొకని సంగతి నాకు తెలియకుండెను— నీవారని నెఱుంగుదువా?” యని తాత్థానా ప్రశ్నించెను.

లైలా యాప్రశ్నయందలి భావమామె ప్రియః గురించియుని తెలిసికొని “అతడుగూడ నీకై దుఃఖించుచున్నాడు!” అనెను.

తాత్థానా కండ్లవెంబడినీరుగార్చుచు “నాగురించిదుఃఖముచే కృశించిపోవుచున్న వారలక నేట బ్రతికించే యంటినను వార్త నయిన జెప్పవలయు లేదుగదా! అమ్మో!—నమస్త భూమండలాధి నాధుడు నేను నీ కష్టాంగిని, “యిన లాభమేమి? భూమండల మునఁ గల య మూల్యరత్నముల నలంకరించుకోసం గొనిరా నియోగించిన దేగలుగు సేవకులు వేలకువేలుగలరు, కలిగిన సేమిలాభము? దూర దేశమున నావియోగదుఃఖమున నల్లాడుచున్న నావారలకు ననుగూర్చి వార్త గొనిపోవుమనిన వినువారు లేదుగదా!” యని విలపింపసాగెను.

లైలా సమయముచిక్కెనని యామె నోచుకొనుచు “రాజ్యముగో! దుఃఖమువలదు, నన్నీ పాటున దప్పించితివా నీవాక్యములుగా నేమోయి నీవారల శాంతింపజేయుదును” అనెను.

తా—లైలా! నీకును నాగతియేపట్టెనా?

లై—ఏమందును? నిన్నెత్తుకవచ్చిన దుర్మార్గుడే ముస్తఫా యాకూబ్—నన్నుగూడ మాయోపాయమున గొనివచ్చి రాజ

మందీరమున నమ్మెను. నేను సుల్తానమ్మగారివద్ద మొరబెట్టితినిగాని
లాభము లేదాయెను.

తా—ఇట నీమొరాలించువారెవరు? నీవు మిక్కిలి సుందర
మైనదానవు. నిన్ను సుల్తానునకోసంగక విడుచునా?

తై—రాజీ! సుల్తానమ్మ మొదట నాకథవిని విచారించెను
గాని విడప నా దుర్మార్గులు (యాకూబ్-ఆగాలు) నాకు పిచ్చి
యెత్తినదనియు, నా భ్రమవలననే మింగేలీయూసుందరాజ్యమునని
చేయుచుంటిననియు నామెతో కల్లలాడి నాకామె దర్శనమైన
లభింపకుండ జేసిరి. నాకు వెట్టిలేదు. మతి చలించలేదు—నేనిక్క
ముగ మింగేలీయూసుందరాజ్యమున.

“అల్లా! ఎంతకష్టము సంభవించెను? నీవాక్కులయందసత్య
మేమియులేదు. నిజము, సుందరీ! నీవాఖానిసవర్తకునిచేత నెట్లు
చిక్కితివి? — అయ్యో! నిన్ను నేనెట్లురక్షింపఁగలుగుదును?” అని
తార్థానాయూమిను జాలితో నాలింగనము గావించుకొనెను.

అప్పుడు లైలా తనకథనంతయు సవిస్తరముగ నామెకరిం
గించెను.

తా—(ఆలోచించి) అమ్మాయీ! లైలా! నీవృత్తాంతము
నాకెంతయు సంతాపకరమైయున్నది. కాని నేనేమిచేయఁగలను!
సుల్తానుతో చెప్పి రక్షించుటకష్టము. ఆతఁడు మంచివాఁడేగానియేమి
యుఁజేయఁజాలఁడు. తానుగూడ సస్వతింత్రుఁడే, ఆతఁడు తల్లిమాట
తోనీవుచ్చి వర్తింపఁజాలఁడు. ఇక నేనా? నీరక్షణార్థమై ప్రయత్నించి
తినా శిక్షింపఁబడుదును. — పోని యేదియెట్లయినను సరేయని
నిన్నిందుండి రహస్యముగ బంపితివా, మార్గమధ్యమున బట్టువడిన
నీవును నాకును వికలము.

అనబని తైలా తారక్షింపఁబడుటకు మేంకశెన్నుగావక యేప్పుచుండ తాఱ్ఱానా యామెనోదార్చుచు “తైలా ఏడువకుము. ధైర్యమువలంబించుము. నేరాడపత్నినయ్య నొలిటియనమ్మరా లనో చెప్పితినిగదా! వీలయినచో — తప్పక — ” అనుచుండ నాగది తలుపు తెరువఁబడి గీ) కు పరిచారిక తాఱ్ఱానా యెదుటవినయముగ వంగిసలాముచేసి “రాళ్ళీ! కిల్పర్తగా తిను దర్శనార్థమై వేచియున్నా”డని నుడివెను.

“హానికంపు”మని తాఱ్ఱానా యామెకు విరుద్ధి తైలాతో “స్నేహితులారా! ఇప్పుడీ బానిసయిటకరుదొచ్చిన కారణమెరుగుద” మనెను.

మరియొకనిముసముసకు కిల్పర్తగా లోనఁ బ్రవేశించి తైలా తాఱ్ఱానాలకు సలాముజేసి యోదరికి నిలువ తాఱ్ఱానా “ఇట్లెల వచ్చితి” వని యాతని నడిగెను.

ఆగా తైలావంక దిరిగి “సుందరీ! నీ బానిసయోర్త వచ్చి యున్న”దనెను.

తైలా, తన పరిచారికలకు ప్రదాయమింటలో కోకతే వచ్చి గాబోలని యూహించి “ఆమె పేరేమి?—పోనిమ్ము—ఇట కంపుము. నేనే కనుగొందును” అనెను.

అంతఃదాఱ్ఱానా “తైలా, ఏవు పాపయిన నామె నిటకాగా పంపఁజాలఁడు. నాకింకను రాజాంతఃపురము గ్రాదలు తెలియువు” అనెను.

ఆమాటలవిని ఆగా “అమ్మా! నే జెప్పినస్త్రీ బానిస నిన్ను బాడ మిక్కిలి యాతురతబడుచున్నదిగాని సుతాసమ్మగారి యనుమతి బొందినచో నిటకామె రాగల”దనెను.

తాళానా “ఒరీ! నీవుపోయి యాస్త్రీని గొనిరా సిద్ధముగ నుండుము, నేని దేపోయి సుల్తానమ్మగారివడికి యాజ్ఞ వంపునునని వానినంపి “లైలా త్వరలో వత్తు”నని పోయెను. లైలా యావచ్చిన స్త్రీ జైదా యమీనాలాగో నొక్క తెయిలినదో తనకు సాయముగ నుండుననియు ననుకోనుచుండెను.

మరియొక పావుగంట గడచినపెనుక తారానా మరల లైలాను సమీపించి “అమ్మాయీ! లైలా వెళ్ళిన కార్యము ఫలిం చెను కాని నిన్ను జూడవచ్చినకొంత యాజ్ఞాంతము నీతోడ నుండ దలంచినచో లోన బ్రవేశించ వీలుపడును” అనెను.

“ఏమో—” అని లైలా యనెను.

ఇంతలో ఆగా యటకు వచ్చి “అమ్మా సుల్తానమ్మగారి యాజ్ఞ ప్రకార మా బానిస యిరునుండిపోవుట కివ్వగించి ది” అనెను

తారానా “ఒరీ! నీవేగి ముండు నిటకు దొడ్చొనిగమ్మ. (అని వానినంపి) లైలా! ఆవచ్చిన బానిసతో మోటులాడుము, నేనిపుడుపోయిసుల్తానుబోస్పసునగేత్రవెంటిని పహారమునకై పోయి నవుడు వత్తు”నని తన మహిళు చేరెను.

మరికొన్ని నిమిషములయ్యెను. లైలా గడియందొక స్నానమునుగుధరించిన స్త్రీయొంటు పువ్రవేశించి అలుపులు వేసెను. ఆమె యెవరో లైలా గురుతింప జాలకుండెను. ఆనూనవవ్యక్తి పలుచని విలువయుగుడుస్తుల ధరించెను. ఆసన్నని మేలిముసుగునుండి కండ్లు లైలాను జూచుచున్నవి. సౌందర్య వతివలెనున్నది గానామె యెవరో లైలాపోల్పలేకుండెను. ఆమె నల్లనిస్త్రీయగుటవలనను తనపరిచారిక లేరును నల్లవాడు లేకుండుటచేతను లైలా యామెను గుర్తింపలేక తడేకదృష్టి నామెను జూచుచుండెను. అంతనాస్త్రీ లైలాను సమీపించి కాళ్ళబడి హృదయమున చేతులుజోడించి యుండ లైలా మహాశ్చర్య భరితస్వాంతయై “లెమ్ము! నీవెవరవు! అనియడిగెను.

అనూతనవ్యక్తి, “రాజ్ఞీ! నా నామధేయము క్లోడిస్సా”
యనియు త్తరహాసంజెను.

“క్లోడిస్సా! క్లోడిస్సా!!—నాకొరకు— సర్వమును త్యజించి
యీయంతఃపురమున నుండ రానేల?” యని యాశ్చర్యపూరితయై
లైలా యడిగెను.

క్లోడిస్సా “రాజ్ఞీ! తెల్లచే నిటకంపబడితి” ననెను.

లైలా—అ—తెల్లదూతవా? అహ! నేను ధన్యురాలను. నేను
నాహృదయము శాంతినిొందినది. కాంతా! కాంతా! నేనిటనుండి
రక్షింపబడుచునా!

క్లో—తప్పక—

లైలా మహానంద తుందిలహృదయయై తన్ను తోడుక్కు-
రాజాంతఃపురమును చెరనుండిరక్షింప బైవము పూనుకొనెనని
యామె మోకాళ్ళబడి భగవంతుని ధ్యానమునకుఁగడంగెను.

ఇరువది మూడవ ప్రకరణము

క్లోడిస్సా

భగవద్ధ్యానానంతరములైలా క్లోడిస్సాను తనప్రక్కనే యు-
నవముపైఁ గూర్చొనుచున, నామె “అమ్మా! క్షమింపుము. మహా
రాజ్ఞీ వగు నీడరి నున్నతానవముపైనుపనిష్ఠింప నాకర్హతచాలింప.
నేను నీచరణదాసి” ననెను.

“క్లోడిస్సా! మంచి. అట్లేకానిమ్ము. కాని వన్నితురుష్క-
రాజాంతఃపురమునుండి తప్పింప నేమయిన నుపాయమున్నదా” అని
లైలాయడిగెను.

శ్లో—ఉన్నది. తెల్లనాకొక యువయ మెఱిగించినది. అయ్యది నీవామోదించునో లేదో యని సూచించుచున్నదానను.

తైలా—అహ! నన్నురక్షింపనెంచిన యువయమున కామోదించకండునా? ఏవిధమునగూడ నీకుఁజన్మరాజాంతఃపురము నుండి తప్పింపబడనిచో గొడగు ప్రాణత్యాగముచేయ నిశ్చయించి యుంటి నే.

శ్లో—అట్లయిన వాయువయమేదియో తరువాత జెప్పెదను, —ప్రస్తుతము నీకొక సంతాపకరమగువార్తఁ దెలియఁబరుప వలసి యున్నది.

తైలా—(అదఁపడి) ఏమది? సంతాపకరమగునది! ఆ—చెప్పు.

శ్లో—(విచారముతో) మన్నూరుడు, జార్జియను వర్తకుడు.

తై—ఏమి? (ఆత్రముతో) ఆతఁడేమామెను? ఆయ దార మానస్సున కేదయిన నాపద సంభవించెరా?

శ్లో—అధర్మాదుడు—ఈ—ఈలోకమును వి—డ—చె—ను, దుర్మార్గులచే హత్యగావింపఁబడె.

తైలా—ధయాశ్చర్య కంపితగాత్రము శ్లోడిస్సానురెప్పవేయక జూచుచుండెను.

శ్లో—జము—మన్నూరుడు చంపఁబడెను, ఆతనిప్రియసేవ కుడుగనున్న ట్యూనాదుడను దుష్టుఁడతని హత్యాకారకుఁడని పట్టి బంధింపఁబడినాడు.

తైలాదుఃఖము నాపుకొనఁజాలక శిరము కరములందుంచు కొని “అహ! ఎంతదాదగుము జరిగెను. మన్నూర్—పోయితివా— అయ్యో!—దుర్మార్గులు— స్వామిద్రోహి— ట్యూనాదుని నేమొదటి నుండియు ననుమానించుచునే యుంటిని, మన్నూర్” అని విలపింపఁ గొడఁగెను.

క్లో-మహారాజ్ఞీ! ట్యూనాడుడే మన్నూరుని మృత్యుదేవత
యయ్యెను. వాడెల్లాయుద్ధీనుచే బట్టపడినాడు-వానిప్రేరణవలనఁ
గొందకు దోష్టలు మన్నూరుని హత్యగావించి నిన్నెత్తుకఁగోయి
ముస్తఫాయా కూబను బానిసవర్తకవ కమ్మిరి. ఆవార్తయెట్టులో
తెక్లాయెఱిగి ఆలసించిన నాపద వాట్లీనని నన్ను సాయములేను
కొని ఆబానిస వర్తకని వెనుకనే కనిష్టాంఘనోపిలు వచ్చెను. తాను
నిన్ను రక్షింపఁబయలుదేరు చున్నట్లొక యుత్తర మల్లాయుద్ధీనునకు
గూడ బంపెను. కాని యాసమయమునం దాతఁడూరలేనందున
తెక్లాచేబంపబడిన వార్తావహుఁ డాయుత్తరమును మన్నూరునింట
నుంచివచ్చెను. అల్లాయుద్ధీనుగూడ నాయుత్తరమును గాంచి యిటుకు
వచ్చునేమో! ఆయుత్తరమందు కనిష్టాంఘనోపిలునగరమున తెక్లా
యెచ్చట బసచేయునో యదియు నుదాహరింపఁబడెను.

లై-క్లోడిస్సా! ఎంతమాటవింటిని. దుఃఖిసాగరోర్మిపంక్తులు
నాహృదయమును వ్రయ్యలుగా జేయుచున్నవి గాని ట్యూనాడుడు-

క్లో-ఆస్వామిద్రోహి చెఱయందున్నాడు. నిన్ను త్వరలో
విడిపింపఁ బయ్యెమై వచ్చుటఁజేసి నాకును తెక్లాకును దగుహిత
వృత్తాంతమేమియుఁ దెలియదు.

లై-క్లోడిస్సా! ఇక నేనీ యంతఃపురమునుండి యెట్లుకప్పింపఁ
బడుచును?

అనిలైలా క్లోడిస్సా కడుగుచుండ నిరువురు స్త్రీబానిస లుప
వాసకాలముదాటుటచేనాహారపదార్థములఁ బల్లెరములతోగొనివచ్చి
లైలాక్లోడిస్సాల యెదుటనుంచి యించుక యెడముగ నిలచిరి.

లైలాయాపదార్థముల క్లోడిస్సాతో గూడి యారగించెను.
పిదప నాపల్లెరములఁగొని యాబానిసాంగనలరిగిరి. అపుడు

తైలా “గ్లోడిస్సా! ఇక నెన్నిదినములు నేనీసరుక్కు రాజాంతఃపురమున ప్రవాసమనుభవింపవలె?” ననెను.

గ్లో—మహారాజ్జీ! గతిదిః ముఁదా జా. తఃపుగమునుండి తెప్పింప బడిపోవుటయైనఁ గావలయును. లేనిచో ప్రాణములనైన వీడవలయునని యంటివిగదా.

తై—తప్పక. నా—మనఁపయన్నిమి లెవ్వియు సఫలీకృతములు గానిచో ప్రాణత్యాగమేచేసి తీరుదునుగాని సుల్తానుభార్యనగుదునా? ఇదినాదృఢః శ్చయము.

గ్లో—బహుప్రియత్నములుగావించి యిందుండి తప్పుడు వడుటయో లేక నీవు మరణించుటయో యుత్తమమనియే నాయుద్దేశముకూడను.

తై—గ్లోడిస్సా! నామరణమే కోరుచుంటివా! అయ్యో!!!

గ్లో—మహారాజ్జీ! భయమందక నాజెప్పునుపదేశము నాలకించుము, నమ్ముము. నీకు తెల్లాయెడ నమ్మకమున్నదిగదా? తెల్ల మోసకతైకాదని నీవెరుంగుదువుగద! — నేనును తెల్లాయను నీవీతరుణమున మరణించనిచో నీకు తురుష్కరాజాంతఃపురమునుండి విముక్తికల్గదని యంటిమి.

తై—గ్లోడిస్సా! దైవసాక్షిగ జెప్పుచున్నానువినుము. — తెల్ల వంటి మంచిస్త్రీ యీలాశకమునలేదు. అమెను నమ్మితివి. గాని నీమాటలయందున్నభావము నన్నుభయపెట్టుచున్నది. — నేను మరణించినవెనుక యెటనున్న నేమి, యెటనున్న నేమి?

గ్లో—అదికాదు. నీవు మరణింపవలెను. — అదియొక పన్నుగడ.

తై—గ్లోడిస్సా! నేనెట్లు మరణింపగలను? ఆపన్నుగడదేమి? నన్నుగ్రహించుటకే యయినఁజెప్పుము —

శ్లో-అలా! తెల్లగు వనమూలికా పరిచయముగలదనియు, నామె వాటిలోనభ్యుతములు చేయఁగలదనియు నీకు తెలిసియే యున్నదిగదా! ఆమె యావనమూలికా సహాయమున నొకజీవిని చచ్చునట్లుచేయఁగలదు, మరలబ్రతికింపఁగలదు, (అని మొలనుండొక చిన్నపొట్లమునుదీసివిప్పి) ఇదిగో, ఈగుండకొంచము నీటియందు కలిపి యేరికయిన కడుపులోనికిచ్చినచో వాడు చచ్చినట్లు పడి యుండుడు, ఎట్టివైద్యుడయిన నామనుజుడు బ్రతికియుండవని పోల్చుకొనఁజాలదు, ఈగుండ యనుష్యుని తెలివిలేకుండఁజేసి చచ్చి నట్టితరులకు దోపించునుగాని ప్రాణహానికాదు, ఏమి? ఇప్పటికయిన తెల్లగున్నగడ తెలసెనా? తెలిసిన వో నీవందులకు నమ్మతింతువా?

అలా యోమియునూటలాడక యూరకొని యాలోచనకుఁ గడంగెను,

శ్లో-మహాశక్తి - నేను నిన్న మోసగింపవచ్చుటలేదు, రక్షణార్థమైయురుదెంచితి, వేరుగనభిప్రాయపడకుము,

అలాగ నుప్తమునుసూచించుచు “చాలు-చాలు నీయద్దేశ మిదిగూ” న నెను,

శ్లో-మహాశక్తి! మనుదేశమునువినుము, నీవీ తురుష్క-రాజాంతఃపురమునుండి విషాక్తురాలవుగావలయుగదా - అట్లయిన నాపై యాగ్రహింపకనినుము, - ఈగుండను నీటిలోకలిపి యిచ్చెద నది నీవుపద్దనక పుచ్చుకొనుము, తక్షణమే నీవుమరణించినట్లు తెల్పి దప్పిపడెదవు, వెంటనే నేను నీవుమరణించితివని పెద్దరోదనము కోట పిక్కటిల్లునట్లుచేసి యానంగతి సుల్తానునకును; ఆతనితల్లికిని తెలియఁ జేయుదును, వెంటనేవాడువిచారించి నీకు త్తరక్రియలుచేయుటాన నేను నీవుక్రిష్టియనువుగాబట్టి మహమ్మదీయులుతాకరాదని నాకనుజ్ఞ యిచ్చిన గొంపోయి క్రిష్టియనుకృతానమును ఖననము గావించెదనని

నీన్ను రాజనగరుదాటించి (అనియొకసీసానుజూపి) యీసీసానుండలి
యశావధమును నోటపోసితిరా నీవు మరల తెలివినొందగలవు, అప్పుడు
మాడు వేషములతో మనమీపట్టణము బాసిపోగలము.

అని క్లోడిస్సా కొంచమామిత్తుమందొక గాజుపాత్రలోని
నీటిలోకలుపుచుచెను, అదిచూచి లైలాభయమందుచు “క్లోడిస్సా!
అట్లయిన నేను నెదవు, అదియేమి?” అనెను.

క్లో—చెప్పెదను.

లై—క్లోడిస్సా! ఇప్పుడే నలచు, నీవుచు తెల్లాయును నా
ప్రాణస్నేహితులు, సాయంకాలము నీవీచుండ నీటగలిపి యిచ్చితివా
త్రాగెదను, తరువాత భారము నీయది.

అది యామె తటాలున లేచి క్లోడిస్సా కలుపుచున్న యీ
గాజుపాత్ర నందుకొని యుండలి నీకు దగ్గరనే గోలెములోనున్న
పూలమొక్క మొదలున పోసి పక్కగదిలో విశ్రాంతి దీసికొన
వలెగెను.

సాయంకాల మారన్నమాయెను, సుల్తాను బోస్పరను నదీ
త్రవంతిపై విహారమునకై మరిగెను, తాఘానా లైలానుజూడ
బయలుదేరివచ్చెను, ఆమె వచ్చినంతనే లైలా లేచినిలచి సలాము
గావించి యొక యాసనమునందధివసించజేసి యీ పక్కనే
తాఁగూడ కూర్చొని తన విముక్తికై క్లోడిస్సా పన్నిన పన్నుగడ
నామెకుఁ దెలియజేసెను, లైలామాటలవలన తెల్లాయుందామెకు
మిక్కిలి నమ్మకమున్నట్లుగని మరేమియుఁ బ్రశ్నింపకూర్చుటకు,
పిదప తాఘానా తాను మరల లైలాను కలసికొనుట నగుగదని
యప్పుడే తనతల్లికిందక్కుంగలవారలకు జెప్పవలసినమాటలుచెప్పి
యామె నొకపర్యాయము మనస్ఫూర్తిగ గొగలించుకొని తన
మహిళునకు పోయెను.

చీకటి పడుచుండెను. తాత్థానాను విడచి లైలా మరల
క్లోడిస్సాను సమీపించి “ప్రాణస్నేహితురాలా! క్లోడిస్సా! మధ్యా
హ్నము చూపితివే యీ మందు నీటంగలిపియుమ్ము! ఆలస్యము
చేయకుము, మనప్రయత్నము మనమానలించినయెడల తరువాతి
సంగతికి సుల్తానాకూడ సహాయముచేయుదునని నాకు వాగ్దాన
మొసంగినది” అని తొందరబెట్టచుండ వియపుగు స్త్రీబానిసలూహార
పదార్థము గొనివచ్చిరి. లైలా యీ పదార్థములు పడకగదియం
దుంచి పొమ్మని సౌంజుచేసెను.

అట్లా బానిసలు పోయినపిదప, క్లోడిస్సా యీ మత్తునుంచు
నొక గ్లాసునందుంచి కొంచము ఋర్బత్తుతోగలిపి లైలాచేతి కందిం
చెను. లైలా యయ్యది భక్తిపూర్వకముగ నందికొని పెదపుటకు
చేర్చి దైవము నొకపర్యాయము ప్రార్థించి, గుటగుట త్రాగివైచి
గ్లాసు క్లోడిస్సాకిచ్చివేయుచు మధ్యాహ్నము తానాగుండ కలిపిన
నీరు పోసిన గోలెమునంకఁ జూడ నందలి మొక్క వాడిపోయి
యుండెను. తక్షణమే యామె ధైర్యము వడలి “అహ! దైవమా!
మతి చలించుచున్నది! ఈగదియంతయు గిట్టున తిరుగుచున్నది.
అయ్యో! చచ్చితి చచ్చితి”నని తెలిసిని గోలుపోయి పడెను.

క్లోడిస్సా నిజముగ లైలా మరణించెనని గొల్లుమసెను,
మరియొక నిమిషమున కీవార్త కార్పిచ్చువలె రాజసదన మంతటను
వ్యాపించెను.

భిరువది నాల్గవ ప్రకరణము

బొనిసవర్తకుడు

తైలం మరణించెనను వార్త వ్యాపించినంతనే రాజసదనము నందింతినరాని యలబడికలిగెను. స్వృతితప్పి పడిన తైలాప్రక్క నేడ్చుచున్న క్లోడిస్సా కంతనాదము ప్రక్కగదులలోనున్న పరిచారిక లకు వినవచ్చి యటకు పారివచ్చి యాదృశ్యముగాంచి నిశ్చేష్టిత లైరి. వారిని జూచి క్లోడిస్సా దుఃఖము నాపికొని అమ్మలారా! తైలం చనిపోయినట్లున్నది. త్వరగానావృత్తాంతము రాజమాతకేరింగించి వైద్యుల గొనిరండనెను.

తక్షణమే ఆవచ్చిన యిరువురుబానిసల యందొకతెయగు శ్రీకృకాంత యాయుదంతము నరింగింప కిల్పిరి ఆగా తార్థానాల కడ ను రెండవదగు వలాచియనుబానిస రాజమాత కడకును పోయిరి.

మరికొన్ని నిముసములకు రాజమాత వైద్యులతో తైలాగది ప్రవేశించెను. అపుడే ఆగా తార్థానాకూడ వచ్చిరి. తైలాయాకస్మిక మరణమున కచ్చెరువొందుచుండిరి. తార్థానాకిందలి రహస్యము తెలియను. రాజమాతతో వచ్చిన వైద్యులనేక విధములుగా తైలాను పరీక్షించిరి. నాడిజూఁగిరి. ఊపిరి ఉన్నదోలేదో పోల్చుకొన నొకయద్దము నామె పెదవులకడనుంచి చూచిరి. ఇది యది యసనేల చేయవలసిన ప్రయత్నములన్నియుఁ జేసి యిక తైలాను బ్రతికింపజాలనుని వచించిరి.

వాడు వైద్యమునం దతినిపుణులు, అయిననేమి? వారి నేర్పంగలయు నిచట వృథాయయ్యెను. ఇంచుకనేపాలోచించి విషము పెట్టబడి మరణించినమో యనిపరిశీలించిరిగాని లక్షణము లేవియు గొనరావయ్యెను.

అట్టితరి క్లోడిస్స యేడుమోలెనెను. కాని యిది యెంతయు లలో పెద్దవాఁడామెను నమీపించి “అమ్మాయీ! దుఃఖింపకుము. లెమ్ము. ఇప్పుడు నీవేమంటివో యల్లాసాక్షిగఁ జెప్ప” మనెను.

“నేననినమాటలా!” యని క్లోడిస్స యూరకొనెను.

“అవును. ముస్తఫాయాకులే యింతకుఁ నీవన్నట్లువాకు విననయ్యెను. యధార్థము నల్లాసాక్షిగఁ జెప్పము”

“ఆ-ఏమి ముస్తఫాయాకూబా! వానిని నాకు బాగుగఁ దలయును. వానివద్దనుండే లైలాను నాకుమాడునకు రమ్మజాను బహు మతిగఁ గొంటి”నని సుల్తానమ్మ అనెను.

క్లోడిస్స కన్నీరు చేలాంచలమున నొత్తుకొనుచు; “మహారాజ్జీ! ఈబానిసమాటల నాలింపుము! నాయజమానురాలి దుర్మరణకారకుఁ జాదుష్టుఁడగు ముస్తఫాయాకూబే, ఆమెను మమ్ము మండు చేమతిపోవునట్లుచేసి యెత్తుకొని వచ్చి తమకమ్మివై చెను. ఆమందామెరక్తనాళముల కెక్కెను. దానివలన గలిగినదేమి?” అని లైలా కశేబరమును జూపి “ఇదంతయు నాదుర్మార్గుని ప్రతాపము! ఆదుష్టు నీక్షణమే శిక్షింపనుని యాదీనురాలి ప్రార్థన” యని యేడువదారకొనెను.

సుల్తానమ్మ క్లోడిస్స నూరడించుచు “కాంతా! లెమ్ము. విచారింపకుము. ఈరహస్యమును గుర్తించి యాదుర్మార్గుని శిక్షింపఁ బఁ బంచెద”ననెను.

అప్పుడు ఆగా లైలాను కనిపెట్టుకొనియుండెడు స్త్రీబానిసల నొక ప్రక్కకుబిలచి “ఈక్లోడిస్స మరణించిన స్త్రీకిబంధువా? యని యడుగఁగాదని యెఱిగి యానంగతి రాజనూతకు జెప్పెను.

అదివిని రాజమాత వైద్యులఁజూచి “వైద్యులారా! ఈమె చెప్పినటుల లైలా యాదుష్టుఁడగు ముస్తఫాయాకూబు నివహి

యోగమువలన మరణించియుండు నేమో పోలింపుడు” అని యాజ్ఞాపించెను,

వైద్యులు మరలలైలాను పరీక్షించి “మహారాజ్ఞ! ఇందు దాపరిక మేమియునులేదు. నిజమే. ఆయాకూబు తానీమె నెత్తుక వచ్చినప్పుడు ప్రయోగించిన విషమేమి వంటబట్టి గేకుచంపి న్నచెను” అని నుడిపిరి.

అప్పుడు తార్థానా ముందునకు వచ్చి “మహారాజ్ఞ! ఈ స్త్రీ చెప్పినది బాస్తవమేయని నాయూహ. ఏట్లన — గడచినదినము లైలా యున్నగదిలోనికివచ్చితిని. అప్పుడులైలా తనకు ముస్తఫా యాకూబిగిన విషము గొధించుచున్నదనియు, బ్రతుకజాలననియు నాతో చెప్పిన”దనెను.

రాజమాత కోడలి వాక్కులువిని కోపాదులనేత్రిన్లు “అరెరే! దుష్టుడెంత పనిచేసిరాడు. —” అని కిల్బర్ ఆగాను జూచి “పీడి నీవీ యుత్తరక్షణమిగిలి యాముస్తఫాయాకూబును బంధించి యిటు కీడ్చుకొనిర”మృని యాజ్ఞాపించెను.

ఆగా రాజమాత యాజ్ఞపై బోయెను.

తార్థానా, రాజమాతను సమీపించి “మహారాజ్ఞ! నాదొక మనవి యున్నది. దానికై మిమ్మలనడుగ వెఱచుచుంటిని.” అనెను.

“ఏమది?” అని రాజమాత ప్రశ్నించెను.

“ఈమరణించిన కాంత బ్రతికియున్నపుడు రెండు మూడు పర్యాయము లామెను నేజూడబోయితిని. — ఆమెబ్రతుకుట కష్టమని నాతో చెప్పినట్లదివరకే మనవిజేసితినిగదా — అట్లునేనామెను జూడ బోయినపు డొకపరి తాను ముసల్మాను చక్రవర్తిభార్య గాకమునుపు మరణించినవో తనయుత్తరక్రియలు క్రిష్టియను మత ప్రకారము జరిపింపుమని చెప్పెను. కాననామె కిపుడుత్తర క్రియలు క్రిష్టియను మతప్రకారము జరిపింపుడని నాప్రార్థన.”

“తార్థానా! అట్లేగానిమ్ము” అనిరాజమాత క్లోడిస్సావంక
జూచి “అమ్మాయి! నీయజమానురాలియెడ నీకుఁగల విశ్వాసమెం
తయు బ్రశంసనీయము. — ఆమెమరణించెను, మరేమి చేయగ
లము? భూలోకమందరి నాకోడలగు నని యుప్పొంగితిని, నాయాస
లన్నియు నిర్మూలమాయెను! బాలికా! దుఃఖించకుము, నీయజ
మానురాలికి విషప్రయోగము గావించిన ముస్తఫాయాకూబును
శిక్షించెద” ననక్లోడిస్సా మోకాళ్ళబడి నలఱముగావించెను, పిదప
రాజమాతయనుఁగొండలగు తార్థానా శిరముమూర్చొని మృతి
నొందిన లైలాను నిండుక వీక్షించిపోయెను,

అట్లామె పోయినవెనుక తార్థానాపడియున్నలైలాపక్కనొక
సోఫాపైఁ గూర్చొని “క్లోడిస్సా! ఈమె మరణ కారకుఁడుముస్త
ఫాయాకూబుని వానిని శిక్షింపఁజేయుట కాయుంటివి!” అనెను.

క్లోడిస్సా—అవును, ఉదార హృదయుఁడుగు లైలానెత్తు
కొనివచ్చి కష్టముల పాల్గొనిన యీదుర్మార్గుని శిక్షించి తీరవల
యును, ఆతనిఁ జంపినను పాపములేదు, తార్థానా—నిజము,

చదువదులారా! వీరినిట్లు వదలి మనమారాజాంతఃపురము
నందలి వేరొకగదియందు జరుగుచుండిన సంగతుల దిలకింతము,

అగదియందొక యున్నతానమున రాజమాతకూర్చొని
యుండెను, ఆమెపాదమాలమున నొక ముసలివాఁడు కుర్చీపై గూ
ర్చొని యుండెను, ఆతడు కనిష్ఠాంటునోపిలు, న్యాయాధిపతికాడి
యాస్కర్, ఇటునటు బానిసలు విచ్చుకత్తులతో బాదులుతీర్చినిలచి
యుండిరి. కొన్నినిముసము లయినవెనుక నాగదీతలుపు తెరచుకొని
ఆగా మరికొందరు బానిసలును ముస్తఫాయాకూబును బంధించికొని
వచ్చి రాజమాత, న్యాయాధిపతుల ముందుంచి దూరముగ నిలచిరి,
యాకూబు భయముచే గడగడ వడఁకుచు నిలచియుండెను, అప్పుడు
న్యాయాధిపతి కాడియాస్కర్!—

“యాకూబ్! నిన్నొక ప్రశ్న వేసెదను. అబద్ధమాడక నదు
త్తరమిమ్మ” నను.

యా—చిత్తము.

కా—నీవు రమ్జాన్ బహుమతిగ టిప్లిస్ నుండొక నుండరి
నెత్తుకొనివచ్చి యమ్మితివి నిజమేనా?

యా—నిజము. అది నావర్తకము.

కా—దుర్మార్గా! అధికప్రసంగము జేయక నదుత్తరు వొసం
గుము. నీవాస్త్రీ నెత్తుకొనివచ్చినపుడువిషప్రయోగముగాని చేసితివా?

యా—అల్లాసాక్షిగ నిజము పల్కుచున్నాను వినుడు. ఆమె
సహోదరు లిద్వరామె తెల్విదప్పియుండఁ గొనివచ్చి నాకమ్మిరి.
నేకొని యొకబండియందుంచి యిటులేసుకవచ్చితిని.

కా—ఓరీ! దుష్టా! నీవుగావించిన యపరాధము తెల్లమయ్యె
ను. విషప్రయోగము చేయఁబడిన స్త్రీలను రాజాంతఃపురమునకమ్మ
నెల్లు సాహసించితివిరా? విషప్రయోగముచే నెత్తుకరాఁబడినవారిని
దుర్బలులగువారిని గొనివచ్చి రాజసదనమున కమ్మువారలకు కఠిన
శిక్ష విధింపబడునని యెఱుగవో! అట్లు నీచే విషప్రయోగము చేయ
బడి—రాజమాతచే గొనఁబడిన లైలా నిన్నటిదినమున మరణించి
నది. జాగ్రత్త. నీవుశిక్షాపాత్రుఁడవు. వినుము, మూర్ఖా! ఇపుడెన్ని
విధముల బ్రార్థించినను లాభములేదు. నీవు ద్రోహివని తెల్లమయ్యె
ను గాన నీయాస్తిసంతయు నీరాజ్యమునఁగల ధర్మవైద్యశాలకును,
తలిదండ్రులులేని బాలబాలికల పోషణార్థమై వినియోగింపఁజేకొన
బడును. ప్రస్తుతము నీకడనున్న బానిససముదాయమును కూడవిక్ర
యించి యద్దానిపైవచ్చు విరాళము ధర్మసత్రములక్రింద నుపయో
గింపఁబడును. పిదప నీవు కొరజాతో యేబడి దెబ్బలు తినవలసి
యున్నది. అట్లు శిక్షింపఁబడినపిదప సూర్యోదయము కాకపూర్వము

నీ వీ కనిష్ఠాంటునోపిలు నగరమువిడచి పోవలయును. లేదేని మరల
దండనకు బాత్రుడవయ్యెదవు. పో. పాపిష్టి! ఇది నీకుఁ దగినశిక్ష.

అట్లు న్యాయమూర్తి యాకూబునకు శిక్షవిధించినంతనే
కిల్వర్ ఆగా మరికొందరు బానిసలచే నాతనిబంధింపించి ఊరావలకీడ్చు
కొనిపోయి, యేబది కొరడాదెబ్బలచే నొప్పించి, ఆప్యటికి కేపుస్థల
మునందు స్కూటారియను పట్టణమునందొక పడవయం దతని పడ
వైచి మరికనిష్ఠాంటునోపిలు రావలదని యాజ్ఞాపించి వదలెను.

ఆరాత్రంతయు తాఘ్తానాగ్లోడిస్సాలు తెలివిదప్పియున్నలైలా
మంచముకడనే యుండిరి.

సుల్తానమ్మచే నధికారముఁబొందిన దగుటచే తాఘ్తానాతక్ష
ణమే యానగరమున క్రిష్టియనుల కుత్తరక్రియలు జరుపువానికై
కబురంపెను. తెల్ల యిదివరకే యాక్రిష్టియనింట పసించియుండి
బానితోఁ బరిచయముగావించుకొని, లైలా మరణవార్తయందలి
రహస్యమాతనికిం దెలియఁబరచి, అయ్యదిబయలుపెట్టకుండుటకుగా
నాతనికి గొంత ధనమిచ్చునని శాసనజేసి యుండుటవలనఁ జాఘ్తానా
వద్దనుండి లైలా మృతకళేబరి ఖననాదులఁ జరుపఁ గ్రిష్టియనుల
రమ్మని కబురు వచ్చినంతనే తానా క్రిష్టియను మాటపై గొందరి
స్త్రీల వెంటనిడికొని రాజనగరు సూర్యోదయము కాకమునుపే
ప్రవేశించి లైలా మృతకళేబరమున కుత్తరక్రియలఁ జరుపగొంపో
వును మనెను. తెల్ల వచ్చినంతనే గ్లోడిస్సా యమంచానందముండి
తనుపన్నగడ ఫలించెనని యామెకుదృష్టమయిందే తెలియఁబరచెను.

తక్షణమే యొక పెట్టిగొనివచ్చి యాక్రిష్టియనుస్త్రీలు లైలా
కళేబరమునందుంచ నుద్యుక్తులగుచుండ తాఘ్తానావంగి లైలా
చెక్కులఁ బ్రేమపూర్వకముగ ముద్దాడెను. అట్లే లెక్కినబానిసలు
కూడ ముద్దాడిరి. కాని లైలాకొసంగఁబడిన మందుప్రభావమున

నామె శరీరము చచ్చినవారి శరీరములవలె చల్లగనుండుటఁజేసి యందలి మర్మము నెరుంగజాలరైరి. పిదప తెల్ల తదితర స్త్రీలును తైలానుపెట్టెయందుంచి మోసికొనిపోనుండ కిల్పొరగా యటకడు దెంచి తార్థానాకు సలాముఁజేసి క్లోడిస్సాతో “నమ్మాయి! నాయజమానురాలగు సుల్తానమ్మగారు నీతో నొకమాట జెప్పమనిరి. అదిగోమన: రాజునకు భార్యగ నెన్నుకొనఁబడిన స్త్రీమరణించినది. ఆమెకొరకేగదా నీవీయంతఃపురమున నుండవచ్చితివి. ఇప్పుడు నీయజమానురాలు స్వర్గస్థురాలాయెనుగనుక నీకిష్టమయినచో తార్థానానుల్తానాగారి వద్దనుండిననుసరియే, లేదామారాజమానికిగాఁగొనంగిన యీబహుమానమునందికొని నీదేశమేగినను సరియే. ఇదియేయామె శల” వనుచు నొక పెట్టెను చూపెను.

క్లోడిస్సా రాజమాతపంపిన యాబహుమానము వంగియుందుకొని “అయ్యా! నీనీనగరమునువీడి నాజన్మస్థానముపోయి నాయజమానురాలి మరణవార్త యెల్లరకుఁ దెలియఁబరచవలెను, గాన నేశలవుదీసికొందునని రాజమాతతోజెప్పము” అనెను.

“నుంచిది” అనికిల్పొరగాతార్థానాకుసలాముచేసియు వోట్లు వాసిపోయెను.

తెల్ల మొదలయిన యితర స్త్రీలు తైలానుంచఁబడినపెట్టెను భుజములపైనిడికొని నడువసాగిరి. తార్థానా క్లోడిస్సానాలింగనము చేసికొని యామెకు తనచేతియుంగరమును బహుమతిగ నొసంగెను. క్లోడిస్సాదానినందికొనుచు “నమ్మా! ఈబహుమానమేల? నీవు మాకుగావించిన యుపకారమే వేయిబహుమానములు” అని సలాముచేసి పెట్టెనుమోసికొని రాజాంతఃపురమునుండి నడచుచున్న తెల్ల మొదలగు వారివెనుకఁబడెను. అంతఃపురము దాటినంతనే వారందరును తురుష్కదేశ నడవడిపైకారము మీలిముసుగుల నువరించుకొనిరి.

క్రమముగ వాడు సహద్యార్థమును సమీపించుచుండెను. అట గొండరు పహారావారిల్లు నూటలాగుకొనఁగిరి.

ఒకఁడు—రమ్మజానుత్సవ బహుముతిగ నుల్లంఘననకై విలించిన సౌందర్యఖని మరణింప నాపెట్టె ముందు చి యుక్తిస్థియచులు ఖన నాదులఁ జరపఁగొనిపోవుచున్నరు.

రెండవవాడు—అరెరే, ఆమె భూలోకసుందరియని వింటిని, మరణించినదిగదా! ఇప్పుడయిన నన్న ముముఖమును చూడనిచ్చు వారికి నాయరబ్బిగుట్టమునిచ్చెద.

మూడవవాడు—శనము నీలమొడరాదు ? మనకాస్త్రములు బ్రతికియుండిన స్త్రీలగు తల్లి, తోబుట్టు, కుమార్తెలనయినను చూడరాదని చెప్పుచున్నవిగాని మరణించిన వెనుకఁ జూడరాదని నవా?

నాల్గవవాడు—ఓరీ ! మరేమియుఁ జంకక తక్షణమే యా మృతకాంతముఖము నొకపరి చూడమరండు.

అని వారల పోవుకొంది వాడు లైలాను గొనిపోవుచున్న తేల్లానుసమీపించుచుండెను. తేల్లా లైలానుంచినపెట్టె సహద్యార్థి మునువాటించి యటనొక బండియందుంపించుచు కృతనిశ్చయ్యై లైలాముఖముఁజూడవచ్చిన పహారావారివంకఁదిరిగి “అయ్యలారా ! అట్టిచాప్తముఁజేయవచ్చునా ?” యనెను.

“శప్పము, మేమాచురణించిన సుందరి ముఖమును చూచెద” మనుచుండ తోటనుంకొక పురుషుఁడు “ఓరీ ! ఆగు”దని యగచుచు వచ్చి తేల్లాతోడిస్సెలతో “మీరు ద్వితరగఁగొందు”వలెను. అతని జూచి పహారావారు భయకంపితగాత్రులై సఖాముఖమును ముని మరిగిరి.

మరియు కనుమిషముల¹ ఇట్లా క్లోడిస్సాలు లైలాకి భేదరమును బట్టికొని బండియందుంచి రాదనగరు వాటిపోవుదు బండివానినడిగి లైలాముఖముజూడవచ్చిన పహారావారినిపాఠించినవాడు డాన్యుజు సేనానాయకుడగు “పీనుకపానా” అని పిలిసికొనిరి.

ఇరువదియైదవ ప్రకరణము

స్కూటారి

లైలాకించుక తల్పినచ్చి తనకును తుమ్మరాజు² అశ్వరము నందేయుంటి ననుకొనుచుండెను. ఇట్లా క్లోడిస్సాలా మెరుంచమువద్ద గూర్చుండియుండిరి.

లైలాశుభ్రముగ మత్తుచుగనునుండి విముక్తురాలై కన్నులు విప్పి తెల్లక్లోడిస్సాలగుర్తించి నలునకలబరిశీలించి తాను తుమ్మరు రాజాంతఃపురమునుండి తప్పింపబడినది యూహించెను. పిదప లేచి కూర్చొని క్లోడిస్సానుకొగలించుకొని “క్లోడిస్సా! క్షమియింపుము, నీయెడదురభిప్రాయపడితిని” అని కండ్లనీరునించెను.

“మహారాజా? మాఖంపకుము, తెలియక నీనిన్ను విషప్రయోగము జేసి చంపెదననుకొంటిని. దాని కేమి?—నీ నీకిచ్చినది విషము కాదు. వనమూలికాదులతో జేయబడిన మత్తుమందు. ఇక నీకు దైవ మారోగ్యము నిచ్చుగాక” అని క్లోడిస్సా యూమెను మందలించెను.

తెల్ల—అయితే రాత్రి! మేము సిగవకు రాండ్రము. నీ కాప
తొలమున గళాయముచేయుట మాకు విధి. దానికేమి నీవు
హతుడువ్వరాజాంతఃపురము నుండి విడిపింప బడితివి—

లైలా—తెల్ల! నేను రాజాంతఃపురమునందున్నప్పుడు
క్లోడిస్సా యొక ముఖవాగ్ద నడిగించెను. అది నిజమా?

తెల్ల—(ఆలోచించి) అయ్యో! అయ్యో!... ..

లై—ఆ మున్నూరుడ—పదు నేసిమిది నెలలక్రితము నీవా
తనితోఁగూడి...లోయకు పోతివిగదా! (అని యందలి రహస్యము
క్లోడిస్సాకు తెలియకూడదని) పోనిచ్చామాట లిప్పుడేల? నాకానం
దము కలుగఁజేయబాగ్ద లేనుయిన నున్నవా?

తె—ఆ తుడువ్వుయవకుఁ డ్లాయుద్ధీన్ బెగ్ నిన్నటిదినమున
నీకనిష్ఠాంబునోపిలు నగరము వచ్చెను. ప్రస్తుతమాతః డీయింటనే
దిగియుండి నిన్ను చూడఁగుతూహలుడై యున్నాడు.

లైలా—ఆ! నాబంధుగు డిచ్చటనే యుండెనా? కాదు—కాదు—
అమందుకొక్కివలన నాకు బుద్ధియు కనుమందగించియున్నది. నన్నాత
డున్నగదిలోనికి గొనిపోయిడు. పింతలేమయిన నున్న వెలిసికొనును.

క్లోడిస్సా తెల్లగామె న్లాయుద్ధీనున్న గదిలోనికి గొని
పోయి విడచి వాఁపనులఁ జూచుకొననేగిరి. ఆతని జూచినంతనే
లైలా యొక్కపర్యాయ మాతని గాదాలింగనము చేసికొని తన
దురదృష్టమును గూర్చి యాతని విశాలవక్షముపై తలనుంచి
యేడ్చెను. ప్రియుడల్లాయుద్ధీగామెను కాగలించుకొని యోదార్చి
బహుకాలసంయోగముచే గలిగిన యానందము నామెకు తనివిదీర
ముద్దాడెను. అట్లు కొంతకాలమాప్రియాప్రియులొడొరుల కాగ
లిచుకొనుచు, ముద్దాడుకొనుచు పవిత్రమగు ప్రేమసామ్రాజ్య
మున మైమరచిరి.

తరువాత వారిద్దరును సావక శముగ గూర్చొని గడచిన వృత్తాంతమంతయు మాటలాడుకొనిరి. మమ్మూరుని యకాలమరణమును గురించి కొంచము సేపు విచారించి వారిదువ్వురకును కాకసి యను పర్వతమాలగది భూలోకస్వర్గము జేరు మార్గము వ్రాయఁబడిన రాగశము లేనున్నదా? యను సంగతేహము పుట్టెను. అయ్యవి మమ్మూరునకు? నతఁడెందునా? యింకనున్నవా? యని విచారించి మమ్మూరుడెటనో జూగరూకతగ దాచియుండుననియుఁ గానిచో నాతని మరణానంతరము న్యాయాధికారులొకరి మఁదిరమును పరిశీలించు నపుడు వాటిని గాంచి దాచి యుండవచ్చుననుకొనిరి. అట్లాయుద్రీను తాను మింగ్రేలియూ రాజకుమారునని సంతసించుటకంటె త్వరితో క్రిష్టియను మతము స్వీకరించుట ముఖ్యమని యెంచెను.

పిదప లైలా తన పరిచారికలగు జైదా యమీనా లెక్కడ నుండిరని యల్లాయుద్రీనునకుగ నాతఁడు తావచ్చువరకు వారిని మమ్మూరునింటనే యుండమన్నట్లు తెలిపెను. లైలా తెల్ల కనిష్టాంకునోపిలు విడచి పోవుట కెప్పుడు నిశ్చయించెనని యడుగగా నల్లాయుద్రీ నామె రాత్రి బయలుదేరనుండనని చెప్పి యటనుండి వేరొక పనిపై నరిగెను. అప్పుడు తెల్ల లైలావద్దకు వచ్చి “అమ్మా! నిన్ను టిప్లిస్ పంపివేయుటకు ప్రయత్నములు చేసియుంటి. నేనింక గొన్ని దినము లీనగరమునందుండవలసిన పని గలదు. నీకు సహాయము క్లోడిస్సా వచ్చు”ననెను.

లై—మంచిది. అట్లే కా?మ్మ గాని క్లోడిస్సా యెవరు? నీ పరిచారికా?

తె—కాదు. నావంటి దేశద్రిష్టురికి పరిచారిక లేలే! అమె నా ప్రాణస్నేహితురాలు. చాల నమ్మకమైనది. అందువల్లనే నీ

రక్షణార్థమై యామెను నియోగించితి. ఆమె టిప్పినువండే వసియించుచుండును.

లైలా—నామాట విని యింక నీవీ దేశద్రుమ్మరి జీవితము మాని నా రాజ్యమునకు రమ్మ, నిన్ను నాతల్లివలె జూచుకొందును.

తెక్లా—మహా రాజ్ష! ఓమింపుము, నాకిట్లు దేశాటనజేయుచు పరులకష్టముల బాపుచుండుటయే యిష్టము.

లైలా—అట్లయిన నీబహుమానము నందికొనుమని తవశరీరముపై యాభరణములు కొన్నిట నీయబోగా తెక్లా చేకొన కామె చేతిరుమాలు తీసికొనెను.

లైలా—తెక్లా! నేను ముస్తఫాయాకూబుచే నత్తుకొని పోబడుచుంటినని నీ వెత్తెరిగితివి?

తెక్లా—ఆ దుర్మార్గుడు జార్జియను ముఖ్యపట్టణమున దిగి నప్పడే వానిపై దృష్టియించితిని. తరువాత నీవు గానరాలేదను వదలి వ్యాపించినంతనే యాదుర్మార్గము వాని వలననే జరిగెనని తక్షణమే యాకూబు బసకరిగి యటఁగావలియుండు ముసలిసేవకురాలికి లంచమిచ్చి, యిందలి రహస్యముఁ దెలియఁ బ్రయత్నించితిగాని లాభము లేకపోయెను. అందుచే నిక నచ్చట కాలహరణము చేసిన లాభములేదని క్లోడిస్సాను వెంటనిడుకొని వాని వెనుకనే యిటకు వచ్చి క్లోడిస్సాను రాజాంతఃపురమునకంపి నే నీక్రిష్టియనింట నుంటిని. తరువాతసంగతి నీకు తెలియును. ఇక నేకలపుతీసికొందును. (అని పోయెను)

ఆ వెంటనే యల్లాయద్దీనామెను సమీపించి “లైలా సాయం. కాలము మనమీనగరము విడిచిపోవలెను. తెక్లా తగుగన్నాహము గావించిన”దని నెరిగించెను.

సూర్యుని స్తనమును చూచుచును, పీఠిలో నుండి బయటికి వచ్చిరి చను, లైలా క్లోడిస్సలు మేలిముసుగులు నవరించుకొని ఎందఱివనించిరి, బండికదలెను, ఆవెనుకనే అల్లాయు ద్వీపముచురులలో హయూయాధుడై పయనమయ్యెను. — కొంతకాలముగడచును, మనప్రయాణీకులు బోస్పరసు నదినిసమీపించి యట నిదివరకే ప్రెక్లాచే నూట లాడబడియుండినపడవపై నధివనించి యచిర కాలములో న్ని టూరియాదిగిరి, ఇట్లు వీరిని స్మృత్యురీయందుండి మనము ముస్తఫాయాకూబుసంగతి కొంచము నెఱుంగుదము,

ముస్తఫాయాకూబు శిక్షింపబడి మరి అసియామైనదనుందుగానబడరాదని యాజ్ఞ నొంది గడచినరాత్రి మానస్మృత్యురీయలోదిగెను, దిగెనేగాని యటనుండి పోవుటకు చేతచిల్లిగవ్వయులేకుంటచే గాలి నడకను బోజాలక, రాజోద్యోగులకు భయపండుచుండెను, కొరడా దెబ్బల నొప్పులాతని కధికనాయెను, కొంతసేపయినవెనుక తన స్నేహితుడొకడు ఆయూరనుండి నల్లుజ్జప్తికివచ్చి తక్షణమాతని గృహమునకేగి దురవస్థనున్న తిన్ను రక్షింపునుని ప్రార్థించెను, అతడును దయామయుడగుటజేసి స్నేహితుడగు యాకూబుదురవస్థకు దురపిల్లి తనయింటనుండుమనెను, అతడు కనిష్టాంటునోపిలునందొక యుద్యోగియగుటచే ముస్తఫాయాకూబాతని బ్రతిమాలి, తనధనము మరలవచ్చునట్లు విధానామాత్యునితో మాటలాడి రమ్మని యాతని నాదినము కనిష్టాంటునోపిలుపంపెను, సాయంకాల మగుచుండెను, కానికను తనస్నేహితుడు రాకుండుటచే యాతని కెదురేగి తనసంగతి యేమాయెనో కనుగొనవలెనని కనిష్టాంటునోపిలునుండి వచ్చుపడవపై యేయసమీపించి (యాకూబు) వేచియుండెను.

ఇంతలో చంద్రోదయమాడెను. ఎట్టి సూక్ష్మ దేహినయిన గుర్తింపఁగలగినట్లు చంద్రాంతి యొప్పురుచుండెను. ముస్తఫా యాకూబు బదీతీరమున తనన్నేహితుని గొనివచ్చి పడవకై నిరీక్షించుచుండెను. అతనికి సమీపముననే యొక గుట్టఁపుబండి యేరి కోసమో సిద్ధముగనుంచబడెను. ఇంతలో నదీత్రవంతిపై ప్రయాణికులను మూడుగుట్టములను మోసికొని యొక నిశాలముకు పడవవచ్చి తీరముననాగెను. యాకూబుకనిష్టాంటునోపిలు ప్రాంతభూములుఁగాన వచ్చినచో మరణశిక్ష ననుభవింపవలసియుండునని కనిష్టాంటునోపిలు న్యాయమూర్తివలన శిక్షింపఁబడుటచే పడవనుండిదిగు రాజోద్యోగుల కగపడిన నపాయము వాటిల్లినని దగ్గరగల పలుగులలో దాఁగొని పడవనుండిదిగువారిలో తనన్నేహితుఁడడనుండెనో యని పరికించుచుండి నిరువుగుస్త్రీలు మేలిముసుగులతోడను, మరిముగ్గురు యువకులు నాతనికండ్లఁబడిరి. మరియొకనిముసమున కాయుక్వరుస్త్రీలు నిదివరకే సిద్ధముగనున్న బుడిగోనెక్కిరి, బుడికడలెను. ఆబండివెనుకావచ్చిన ముగ్గురుయవకులు హయారూఢులై బతులు దేరిరి. బండితీరమునువిడచి నాలుగుగజములునడచెను. అపుడు లైలా రాజాంతఃపురముదాటివచ్చినందువలన గలిగినయానందమిను మడింప బండిచుట్టునుండిన పరదాతోలగించి ముఖమునీవలకుంచి దగ్గరగ హయారూఢుడై వచ్చిచుండిన తనమానసచోరుడగు నల్లాయుద్ధీనుఁజూచెను. ఆమె యట్లుచూచినంతనే యిదివరకునుండి వారెవరా? యని సంకోచించుచుండిన ముస్తఫాయాకూబాశ్చర్యపూరితహృదయఁడై తటాలున తానుష్ఠలమునుండి లేచినిలచెను.

ఇంతలో నాస్త్రీలున్నబండి పరుగెత్తెను. వెనుక యజమానుల మోసికొని గుట్టములు పరుగెత్తినవి. మరియొకమిసమున కవిసోయినహూర్గమున ముమ్మలెప్ప మగేరుయు యాకూబునకు

గానరా లేదు. యాకూ బాశ్చర్యమున కంత రాజుముగ్ధుని గుండె
 కొట్టుకొనుచు “హా ! దైవమా ! మోసపోతిని !! చిడితిని !!! —
 దరిద్రుడనైతి !!” నని కేకలు వేయుచు పచ్చిపానివలె నాబండి
 దారిఁ బరిగె త్తసాగెను.

మొదటిభాగము సమాప్తము.

ఆంధ్రవిజ్ఞానము (Telugu Encyclopaedia)

(ప్రసాదభూపాలుడు)

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు వైస్ చాన్సలర్ పదవి నందియన్న శ్రీ డాక్టరు కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి, M A, (Cantab) గారిచే మొప్పవడసి "శాలసూర్యప్రసాదాంధ్రవిజ్ఞానసంహిత" యని పేరందిన గ్రంథము. శ్రీవారే దీపిపీఠిక (Preface) వ్రాసియున్నాడు. ఈమహా గ్రంథమును వ్రాయుట కేయించుమించులతో రూప్యములు వ్యయమైనవి. ఆయాస్థలముల కరిగి చూచి పరిశీలించుట కధికప్రయాసమయినది. అంగదేశము, చేదిదేశము, మరుధన్వదేశము మొదలగు వ్యాసములం గాంచిన నిట్టి వ్యయప్రయాసములు చదువరులకే తెలిసెడివి.

ఇంటింట నుండవలసిన గ్రంథము

ఏదేని యొకవిషయమై సంశయముకలుతఱినెన్నో గ్రంథములు పరిశీలించి ఎందఱనో అడుగవలసియుండెడివి. అట్టి దీగ్రంథరాజమింట నుండిన నిదియే తెల్పుచుండును. విశ్వవిద్యాలయములందు, కళాశాల లందు నేర్పైడి విద్యులందు బొందుపఱుపబడి యున్నవి.

7 సంపుటములు

రూ. 56/-

ఖర్చులు అదనము.

ఏజంటు:-

ప్రగల్భపాటి ధనరాజు, రాజమండ్రి.

ఆంధ్రవిజ్ఞానకార్యాలయము,

దేవిడి. (Via) నరసన్న పేట.

[ఉత్తరవిభాగము]

మొదటి పు స్కమా:-

కాలపక్షము

కీ॥ శే॥ కవిశేఖర భోగరాజు నారాయణమూర్తిగారు.

ఇందు కాలపక్షభావమువల్ల ఓడలు బండ్లగుచున్నవి. బండ్లు ఓడ లగుచున్నవి. నేను దరిద్రులుగా చున్నవారు వవశమున అతి సంపన్నులగుట, లక్షాధికారులు, జమీందారులు కన్నుమిన్ను గానక దుర్వ్యయము, అతిపోకడలకు పోవుటవల్ల భిక్షాధికారు లగుట— సంఘీయులలో అనేక పరివర్తనలు శాఖాంతర వివాహములు, వితంతుబాహుములును తేట తెల్లముగ వర్ణింపబడినవి.

వెల 2-8-0

అ భి ప్రి య ము లు:

గ్రంథకర్త ఖద్దరుఅభిమానము, దేశభక్తి సర్వత్రగోచరించు చున్నది - ఖద్దరునే వీరు భార్యాభర్తలకు సంధానసాధనముగావించి యున్నాడు. మానవుల చిత్తవృత్తులను మార్చుచుహితు ఖద్దరులో నుండనోవు. వీరి యభిప్రాయము నాతితీవ్రమగుటచే అందరికి సమ్మతముగానే యుండవచ్చును - గ్రంథకర్త కథను గ్రాంథికభాషలోను సంభాషణలను విశాఖపట్నం 'యాస'లోను నడిపియున్నాడు. పాత్ర లన్నియు సజీవమైనవిగాను, వ్యక్తిత్వముకలవిగాను ఉన్నవి. అత్యంత పాత్యయోగ్యముగా నున్నది— భారతి.

ఇందులో కామదూషితులైన విద్యార్థుల దుశ్చర్యలు, ధన మదాంధులఅధికారవ్యామోహం, వారిదుష్టచర్యలు, తార్చుడుగాండ్ర నయవంచకాలు, దరిద్రుల ఇక్కట్లు, కాసుకుగతిలేనిహరనుల దురాశ వగైరా వర్తమానాంధ్రసమాజంలో ఎల్లెడల కానవచ్చు అనేకసంగతులు వర్ణింపబడ్డాయి. శైలి గ్రాంథికమయినా సరళంగా వున్నది—

అంధ ప్రభ.

త్యాగి

తనతోబుట్టువుకు కష్టముకల్గునని తనబావదుర్మార్గమును
సమీక్షవైచిసొనిన శంకరావేత్యాగి. అట్టి త్యాగిచరిత్ర చదవండి.

వెల1-8-0

త్యరలో

అ యి ద వ ప్ర చు రణ కు

ఎ దు రు చూ డం డి